

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : รายงานประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ศูนย์การวิจัยนุเมชัน :
รายงานประเทศในภูมิภาคเอเชีย

โดย

สำนักงานยูเนสโกระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกด้านการศึกษา

จัดทำและแปลโดย

สำนักงาน กศน.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อหนังสือ : ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : รายงานประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ISBN : 978-974-232-413-1

พิมพ์ครั้งที่ 1 : 1,200 เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่ : กลุ่มแผนงาน
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ 0 2282 2673

เว็บไซต์ : <http://www.nfe.go.th/>

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์
44 ถนนบูรณศาสตร์ หลังศาลเจ้าพ่อเสือ
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร. 0 2224 1648-9 โทรสาร 0 2622 1395

คำนำ

สำนักงาน กศน.ได้จัดแปลเอกสารเรื่อง Community Learning Centres : Country Reports from Asia “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รายงานประเทศในภูมิภาคเอเชีย” ของสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ ขึ้น เพราะหลายประเทศ โดยเฉพาะในภาคพื้นเอเชีย รวมถึงประเทศไทย ได้เล็งเห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการวางแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ตลอดชีวิต นั่นคือ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ต้องมีศูนย์กลางในทุกชุมชนรับผิดชอบจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สนองตอบความต้องการของประชาชนและรายบุคคล เพื่อยกระดับ การศึกษา หรือพัฒนาความรู้ รวมถึงทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุก กลุ่มเป้าหมายให้สมบูรณ์ขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของชุมชน สังคม และประชาชนเอง เพื่อการพัฒนาที่เป็นไปบนพื้นฐานแห่งความยั่งยืน นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังเป็นฟันเฟืองสำคัญของกลไกการศึกษาที่เปิดกว้างให้ทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อ ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาให้ปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

เอกสารฉบับนี้ประกอบด้วยข้อมูลสองส่วน ส่วนแรกเป็นการสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยเพื่อให้ เห็นมุมมองในหลายลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบนพื้นฐานข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย กิจกรรม การบริหารจัดการ การบรรลุความสำเร็จและผลกระทบที่ได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย สาธารณรัฐคาซัคสถาน สาธารณรัฐเลบานอน สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ประเทศไทย สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ส่วนที่สองเป็นการสรุปรายงาน การศึกษาวิจัยของแต่ละประเทศ

สำนักงาน กศน. ขอขอบคุณสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ ที่อนุญาตให้จัดแปลเอกสารฉบับนี้ เป็นภาษาไทยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงนักวิชาการจากทุกภาคส่วนของสังคม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนางาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นสถานที่ที่เปิดกว้างทางการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

(นายอภิชาติ จีระวุฒิ)

เลขาธิการ กศน.

คำนำของสำนักงานยูเนสโก

โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ใช่กิจกรรมที่แปลกใหม่สำหรับหลายประเทศ เนื่องจากหลายประเทศในภูมิภาคนี้มีผลงานนวัตกรรมที่ดำเนินการโดยทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนมาหลายปีแล้ว อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการและใช้งบประมาณจำนวนมาก และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นระบบในระยะยาวที่จะเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนการศึกษาอย่างจริงจัง

โครงการการศึกษาเพื่อปวงชนของสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ ได้ริเริ่มโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เพื่อพัฒนากลไกการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการนี้ได้พยายามที่จะทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถาบันที่มีรูปแบบสำคัญที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อปวงชนในแผนการศึกษาระดับชาติของหลายๆ ประเทศ ในปี พ.ศ. 2546 ทศวรรษการรู้หนังสือของสหประชาชาติ พ.ศ. 2546 – 2555 (United Nations Literacy Decade : UNLD 2003 – 2012) ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของ “การมีส่วนร่วมของชุมชน” ที่เป็นกุญแจสำคัญของการปฏิบัติ ดังนั้น จึงได้ให้การสนับสนุนการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน¹ เพื่อนำประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาใช้ประโยชน์ในโครงการริเริ่มการรู้หนังสือเพื่อการสร้างพลัง (Literacy Initiative for Empowerment : LIFE) ซึ่งเป็นข้อริเริ่มของยูเนสโกเมื่อเร็วๆ นี้ที่จะมุ่งส่งเสริมการรู้หนังสือ

ในการส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำเป็นต้องมีการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพ และการเผยแพร่ไปยังผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อเสริมสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการศึกษาภายใต้แผนการศึกษาเพื่อปวงชนระดับชาติด้วยเหตุนี้ รายงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : รายงานประเทศในภูมิภาคเอเชีย จึงทบทวนแนวปฏิบัติที่ดำเนินการอยู่ในประเทศเอเชีย จำนวน 9 ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐคาซัคสถาน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐเลบานอน สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตย เนปาล ประเทศไทย สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม การที่สาธารณรัฐเลบานอนเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนครั้งนี้จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความสนใจในการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นในกลุ่มประเทศอาหรับ

เอกสารฉบับนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ การสังเคราะห์การศึกษาวิจัยใน 9 ประเทศ ซึ่งระบุรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละประเทศ โดยยึดถือผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย กิจกรรม การจัดการ ผลสำเร็จ และผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในแต่ละประเทศ ส่วนที่สองคือ รายงานฉบับย่อของแต่ละประเทศ ซึ่งประกอบด้วยภาพรวม บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของแต่ละประเทศ รายงานฉบับเต็มของบทวิจัยของแต่ละประเทศจะอยู่ในแผ่นซีดี พร้อมทั้งหนังสืออ้างอิง ภาพประกอบ และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

¹ รายงานของเลขาธิการ, การประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ครั้งที่ 57, วันที่ 16 กรกฎาคม 2545

พวกเราขอขอบคุณประเทศที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้จัดเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และ
ขอขอบคุณ ดร. เปรม คาชาลู ผู้ซึ่งประสานงานการพัฒนากรอบการวิจัยและดำเนินการสังเคราะห์ผลการ
ศึกษาวิจัยทั้ง 9 ฉบับ

เชลดอน เซฟเฟอร์

ผู้อำนวยการ

สำนักงานยูเนสโกระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกด้านการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำนำของสำนักงานยูเนสโก	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ซ
ภาคที่ 1 สังเคราะห์สิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัย	1
บทนำ	3
แนวคิดและแนวปฏิบัติของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	4
การจัดองค์กรและการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	6
การเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและโครงการ	10
ผลสำเร็จ ผลลัพธ์ และผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของประเทศต่าง ๆ	12
ประเด็นและนัยสำคัญในอนาคต	15
ภาคที่ 2 สรุปผลการวิจัยของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย	21
สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ	23
บทนำ	23
การบริหารจัดการและการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	26
การเชื่อมโยงและการสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	27
การมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน	28
ต้นทุน การเงิน และความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	28
ประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	30
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	37
จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค	38
ข้อเสนอแนะ	40
บทสรุป	41
สาธารณรัฐประชาชนจีน	44
บทนำ	44
ภาพรวมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน	45
โครงร่างของการศึกษาวิจัย	46
การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	47
กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตเมืองของนครเชียงใหม่	56
ผลการวิจัย/ข้อค้นพบที่สำคัญ	63
ข้อเสนอแนะ	64
สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	67
บทนำ	67
โครงสร้างของการศึกษาวิจัย	68
การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	69
ผลกระทบ/ผลลัพธ์	75
ข้อเสนอแนะ	75
สาธารณรัฐคาซัคสถาน	78
บทนำ	78
โครงสร้างของการศึกษาวิจัย	78
การวิเคราะห์ประสบการณ์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	79
ผลกระทบ/ผลลัพธ์	86
ข้อค้นพบที่สำคัญ	90
ข้อเสนอแนะ	92
สาธารณรัฐเลบานอน	94
บทนำ	94
ระเบียบวิธีวิจัย	95
การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	96
ผลกระทบ/ผลลัพธ์	101
ข้อค้นพบที่สำคัญ	103
ข้อเสนอแนะ	104
สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล	107
บทนำ	107
โครงสร้างของการศึกษาวิจัย	109
การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	110
ผลกระทบ/ผลลัพธ์	113

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อค้นพบที่สำคัญ	118
ข้อเสนอแนะ	120
ประเทศไทย	124
บทนำ	124
โครงสร้างของการศึกษาวิจัย	125
การวิเคราะห์ประสพการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	126
ผลการวิจัย/ข้อค้นพบที่สำคัญ	129
ผลกระทบ/ผลลัพธ์	130
ข้อเสนอแนะ	131
สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน	136
บทนำ	136
โครงสร้างของการศึกษาวิจัย	139
การวิเคราะห์ประสพการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	141
ผลการวิจัย/ข้อค้นพบที่สำคัญ	145
ข้อเสนอแนะ	148
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	151
บทนำ	151
การวิเคราะห์ประสพการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	152
ผลการวิจัย/ข้อค้นพบที่สำคัญ	156
ข้อเสนอแนะ	157
ภาคผนวก	159
ก. บรรณานุกรม	161
ข. จดหมายอนุญาตของสำนักงานยูเนสโก	165
ค. คณะผู้จัดทำต้นฉบับภาษาอังกฤษ	166
ง. คณะผู้จัดทำภาษาไทย	168

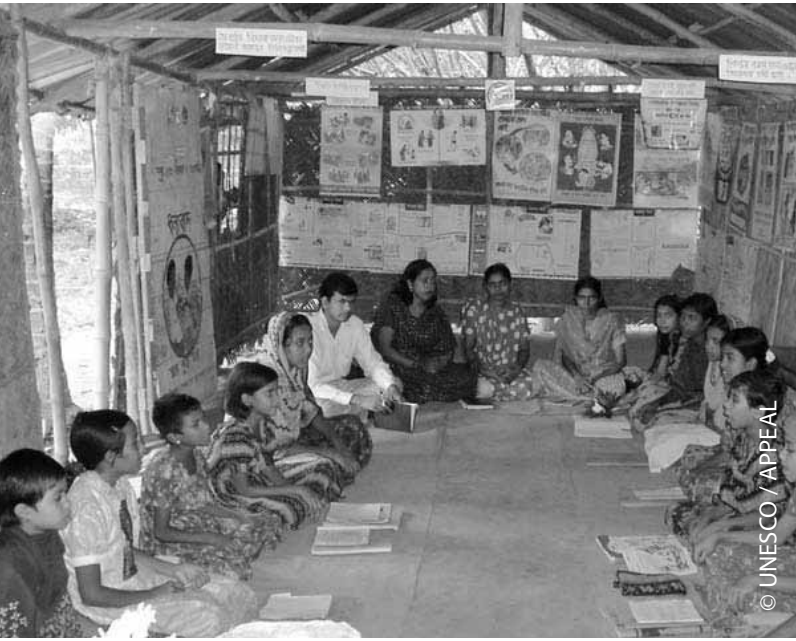
สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	โครงการและกิจกรรมหลักที่จัดโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	6
ตารางที่ 2	ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเสริมทักษะและกิจกรรม ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	31
ตารางที่ 3	การกระจายของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการรู้หนังสือ/การศึกษา	32
ตารางที่ 4	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก	33
ตารางที่ 5	ระดับของความตระหนักและการประยุกต์ใช้ทักษะของสมาชิก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	34
ตารางที่ 6	อัตราการเปลี่ยนอาชีพจำแนกตามเพศ	34
ตารางที่ 7	อัตราการเพิ่มของรายได้ต่อเดือนในครัวเรือนและรายจ่าย	35
ตารางที่ 8	การพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	36
ตารางที่ 9	สถานะสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามดัชนีชี้วัด ที่สร้างความตระหนัก	36
ตารางที่ 10	การสร้างพลังให้แก่สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	37
ตารางที่ 11	โครงการหรือกิจกรรมการศึกษาระดับชาติ	48
ตารางที่ 12	สถิติของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการศึกษาชุมชน ในเขตจาเปียง	62
ตารางที่ 13	โครงการ/กิจกรรมจำแนกตามสถานที่ตั้ง	70
ตารางที่ 14	ความสัมพันธ์ระหว่าง ศรช.และหน่วยงานที่เป็นหุ้นส่วน	85
ตารางที่ 15	จุดแข็งและจุดอ่อนทั่วไปของกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	98
ตารางที่ 16	ยุทธศาสตร์การเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามแหล่งข้อมูล	111
ตารางที่ 17	ผลสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล	116
ตารางที่ 18	กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ	132
ตารางที่ 19	โครงสร้างระบบการศึกษาต่อเนื่อง	137
ตารางที่ 20	การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	142

สารบัญเพนคูบี

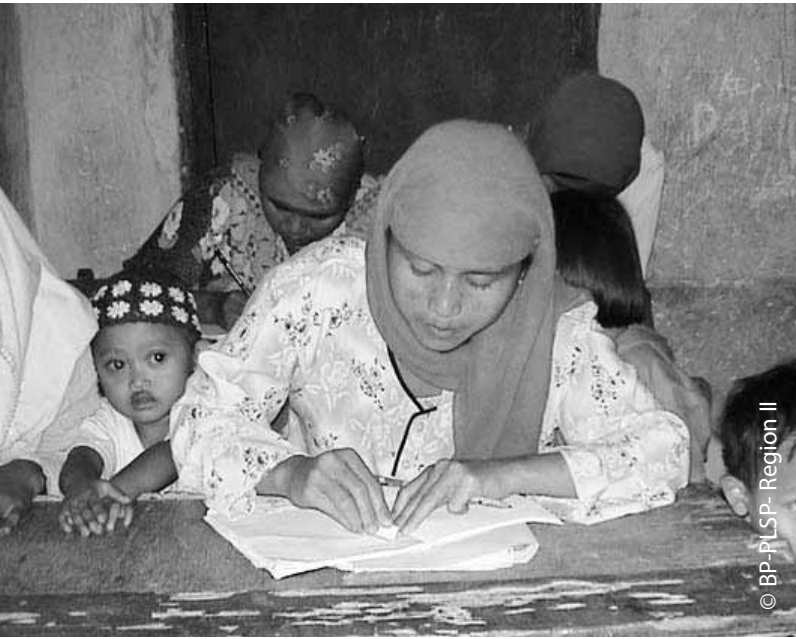
	หน้า
แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศูนย์พัฒนาโมโนฮาร์คาลิ)	26
แผนภูมิที่ 2 การเชื่อมโยงการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศูนย์พัฒนาหมู่บ้านคาทาคาลิ)	29
แผนภูมิที่ 3 เครือข่ายศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ในอำเภอชาวซิง มณฑลเจ้อเจียง	50
แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน อำเภอผานอัน	51
แผนภูมิที่ 5 เครือข่ายของการศึกษาชุมชนในเขตจาเป๋ย นครเซียงไฮ้	57
แผนภูมิที่ 6 โครงสร้างองค์กรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	73
แผนภูมิที่ 7 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามอายุ	80
แผนภูมิที่ 8 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามเพศ	80
แผนภูมิที่ 9 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามระดับการศึกษา	81
แผนภูมิที่ 10 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามสภาพการจ้างงาน	81
แผนภูมิที่ 11 แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	86
แผนภูมิที่ 12 ความต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรม	87
แผนภูมิที่ 13 การเข้าร่วมกิจกรรม ศรช.จำแนกตามหลักสูตร	87
แผนภูมิที่ 14 ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม	88

© UNESCO / APPEAL

© UNESCO / APPEAL

© BP-PLSP- Region II

© N. Rammal

ภาคที่ 1 :

สังเคราะห์ สิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัย

บทนำ*

ยูเนสโกได้ริเริ่มโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ในปี พ.ศ. 2541 ภายใต้กรอบงานของโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียและแปซิฟิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับกลุ่มรากหญ้าในเรื่องการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มคนยากจน แนวคิดดังกล่าวได้รับการขยายไปสู่ภูมิภาคอาหรับ ซึ่งทำให้มีการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐเลบานอน ราชอาณาจักรอัมม์อัลญอร์แดน สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ และราชอาณาจักรโมร็อกโก นับจนถึงเดือนกันยายน 2548 มีประเทศสมาชิก จำนวน 24 ประเทศที่ได้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นแล้ว และก็ยังมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาท้องถิ่นที่อยู่นอกระบบการศึกษาในโรงเรียน มักจะได้รับการจัดตั้งและดำเนินการโดยประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้น วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนามนุษย์โดยการเปิดโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชนในท้องถิ่นและเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยสนับสนุนการให้ความรู้ การเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้หน้าที่หลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ก) ให้การศึกษาและการฝึกอบรม ข) ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน ค) ดำเนินกิจกรรมที่พัฒนาชุมชน และ ง) ประสานงานและสร้างเครือข่าย

คณะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากประเทศที่เข้าร่วมโครงการศึกษาวิจัย คือ สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐคาซัคสถาน สาธารณรัฐเลบานอน สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ประเทศไทย สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน และ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้มีการประชุมที่กรุงเทพฯ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548 เพื่อร่วมกันกำหนดกรอบการทำงานเพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยในการประเมินผลแนวปฏิบัติในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศตน ซึ่งที่ประชุมได้ตกลงว่าการดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกันจะทำให้เกิดการวิเคราะห์แนวปฏิบัติของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเน้นจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวโน้มในอนาคตของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ถึงแม้ว่าการศึกษาวิจัยจะไม่ได้ผลลัพธ์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถที่จะกำหนดเค้าโครงตัวชี้วัดหลักบางตัวได้เพียงพอ (เช่น ผู้รับบริการ คุณภาพของโครงการ โดยประเมินจากความพึงพอใจของผู้รับบริการ สื่อ ผลกระทบและความเชื่อมโยงกับโครงการและนโยบายระดับมหภาค) ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงไม่ได้เป็นการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบ แต่จะเป็นการทบทวน

* เขียนโดย ดร. เปรม คาชางู อดีตผู้อำนวยการโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียและแปซิฟิก, สำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ

หนทางต่างๆ ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ สังเกตผลลัพธ์และผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาวิจัยของแต่ละประเทศได้รับการนำเสนอต่อที่ประชุมทบทวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ ร่วมกับคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโกของสาธารณรัฐประชาชนจีน จัดขึ้นที่นครเซี่ยงไฮ้ ระหว่างวันที่ 27 - 31 ตุลาคม 2548 คณะผู้ศึกษาวิจัยจาก 9 ประเทศได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัยของตน ตลอดจนการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยพิจารณาจากผลกระทบในภาพรวมต่อชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้ได้รวมอยู่ในเอกสารฉบับนี้

แนวคิดและแนวปฏิบัติของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ประเทศที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาวิจัยครั้งนี้เข้าใจและนำแนวปฏิบัติเรื่อง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไปเป็นตัวขับเคลื่อน ในลักษณะที่เป็นสถาบันที่มีข้อริเริ่มที่ยั่งยืน ซึ่งในหลักการจะให้ความสำคัญกับการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการศึกษาเพื่อปวงชน กิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินการจะมีความหลากหลาย นับตั้งแต่โครงการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข เกษตรกรรม การศึกษา และการพัฒนาทักษะวิชาชีพสำหรับเด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เยาวชน สตรี กลุ่มด้อยโอกาส และกลุ่มผู้ยากจน

ในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศถือว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านกระบวนการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ สำหรับในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล การริเริ่มโครงการการศึกษาและการพัฒนาชนบทได้นำโรงเรียนในท้องถิ่นมาใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถาบันที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อเผชิญการไม่รู้หนังสือและส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กๆ รายงานของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้ระบุว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่ที่ให้บริการในการรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามรายงานว่า อัตราการรู้หนังสือในประเทศอยู่ที่ ร้อยละ 94 ดังนั้นการไม่รู้หนังสือจึงไม่ใช่ปัญหาใหญ่ของประเทศ แต่ข้อกังวล คือ การศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องเพื่อไม่ให้เกิดการถดถอยไปสู่การไม่รู้หนังสืออีกและเพื่อส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มรายได้ให้ประชาชน รายงานของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามระบุว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและกระตุ้นการพัฒนาของประเทศ ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับในสาธารณรัฐเลบานอน ที่ระบุไว้ในรายงานว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสาธารณรัฐเลบานอนให้ความสำคัญกับกลุ่มที่อาศัยในพื้นที่ชนบทที่ยากจนและยังไม่ได้รับการพัฒา ซึ่งยังไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่เพียงพอจากรัฐบาลและหน่วยงานผู้บริจาค

ในประเทศไทย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้เป็นเพียงการพัฒนาสถานภาพของการรู้หนังสือเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งที่เพิ่มประสบการณ์เกี่ยวกับการปรับปรุงให้สภาวะทางสังคมและชีวิตดีขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุมชน

พัฒนาได้อย่างยั่งยืนและพึ่งตนเองได้ ประสบการณ์ของไทยส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนทุกคน คือ เด็ก เยาวชน เกษตรกร ผู้สูงวัย และกลุ่มคนกลุ่มอื่นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กลุ่มเป้าหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือ ทุก ๆ คนในสังคม วิธีการที่สำคัญ คือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจะมีมุ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่การศึกษาตลอดชีวิตด้วยการเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในระดับรากหญ้า

ในสาธารณรัฐคาซัคสถาน ร้อยละ 98 ของประชากรเป็นผู้รู้หนังสือ ดังนั้น หลักการที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในคาซัคสถาน จึงอยู่ที่การให้การศึกษา โครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งที่จะให้ความรู้แก่ปัจเจกบุคคลและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนผ่านการให้การศึกษาตลอดชีวิตแก่คนทุกคน ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับประเทศไทย กิจกรรมหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการอาชีพ การพัฒนาทักษะชีวิตและกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมที่ได้คัดสรรและพิจารณาจากความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคมของปัจเจกบุคคลในชุมชนที่ให้บริการ

การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐอูซเบกิสถานพบว่า การที่อัตราการรู้หนังสือของประเทศสูงถึงร้อยละ 99 ทำให้การจัดการประถมศึกษาเพื่อปวงชนในสาธารณรัฐอูซเบกิสถานประสบผลสำเร็จอย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ย้ำเตือนให้ระลึกถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่กำลังเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากไม่ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิดความแตกต่างของรายได้ด้วยเหตุนี้ รายงานจึงได้ระบุว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งบริการการศึกษาที่ดีสำหรับผู้ที่อาศัยในชนบทห่างไกล ซึ่งมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ กิจกรรมที่ให้บริการจะเปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลสามารถหาความรู้และเพิ่มทักษะที่จำเป็นในการจ้างงาน บรรเทาความยากจนและทำให้เกิดการสงวนรักษาอนุรักษณ์มรดกวัฒนธรรมของประเทศ และที่สำคัญ การศึกษาตระหนักดีว่าแนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตช่วยส่งเสริมความรู้สึก “เป็นเจ้าของชุมชน” อย่างแรงกล้า

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการจัดตั้งขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2541 ในชนบทของ 3 จังหวัด คือ กานซู ยูนนาน และเขตปกครองตนเองกวางซี โครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตพื้นที่ชนบทจะเน้นการบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการบรรเทาความยากจน ด้วยการส่งเสริมการรู้หนังสือและการฝึกอบรมทักษะชีวิต ความเคลื่อนไหวของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นรากฐานของการจัดตั้งระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนชนบท ด้วยการเชื่อมโยงกับโครงการการศึกษาชุมชนในเขตเมืองของพื้นที่เป้าหมายดังกล่าว

แม้ว่าการรู้หนังสือและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสำคัญสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศต่าง ๆ ที่ทำการวิจัย อย่างไรก็ตาม การทำการศึกษาวิจัยในระดับชาติ ชี้ให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังจัดกิจกรรมที่กว้างขวางกว่านั้น โดยการเน้นประเด็นต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวกับเรื่องอนามัยและสุขลักษณะ การเพิ่มรายได้ และสิทธิที่เท่าเทียมกันของสตรี กิจกรรมสำคัญที่หยิบยกมาของแต่ละประเทศในรายงานการศึกษาวิจัยได้มีรายละเอียดในตารางที่ 1

การอดองค์กรและการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศที่เข้าร่วมโครงการได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางโดยการริเริ่มของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) หน่วยงานผู้บริจาคภายนอก และ/หรือองค์กรพัฒนาต่างๆ ในบางกรณี ได้มีการจัดตั้ง ศรช. ขึ้นจากการสนับสนุนของรัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลของประเทศนั้นๆ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมักได้รับการจัดการ การดูแล และการสนับสนุนงบประมาณภายใต้ความร่วมมือของท้องถิ่น หน่วยงานระดับชาติและหน่วยงานภายนอก อย่างไรก็ตาม รูปแบบการจัดการองค์กรและการจัดการมีความหลากหลายพอสมควร

ในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมักได้รับการริเริ่มและการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยความร่วมมือของหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ ผู้บริจาค และหุ้นส่วนการพัฒนาต่างๆ หน่วยงานที่จัดการและดำเนินการระดับท้องถิ่นจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดองค์กรและดูแลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เริ่มต้นจากงบประมาณจำนวนจำกัดจากสมาชิกชุมชนในท้องถิ่น ในบางกรณี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะจัดหาทรัพยากรโดยการจัดกิจกรรมหารายได้ เช่น ของบสนับสนุนตามความสมัครใจ ได้รับเงินบริจาคการกุศลจากผู้มีจิตศรัทธา และการเก็บเงินค่าสมาชิก และในบางโอกาส ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เน้นการรู้หนังสือและการศึกษานอกโรงเรียนได้รับงบประมาณจากรัฐบาล สำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการบริหารและดูแลจากองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานภายนอก เช่น ธาการ์ อาห์ซาเนีย มิซัน (Dhaka Ahsania Mission : DAM) และแอคชั่นเอ็ด (Action Aid) จะมีรูปแบบการจัดการของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อฝึกอบรมผู้ที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและบุคลากรสนับสนุน นอกจากนี้ ยังได้มีการเตรียมสื่อสำเร็จรูปท้องถิ่น

ตารางที่ 1 : โครงการและกิจกรรมหลักที่จัดโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	สาธารณรัฐประชาชนจีน	สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล	ประเทศไทย
เป็นสถานที่ที่วัยรุ่นและเข้ามา ช่วยให้เด็กๆ ค้นหาและพัฒนาทักษะการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน จัดกิจกรรมหลังการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง (ศูนย์การเรียนรู้หนังสือและห้องสมุด)	จัดการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสถานที่เพื่อการอ่านหนังสือ จัดกิจกรรมเพื่อการดูแลและการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในพื้นที่ชนบท การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ	จัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อการรู้หนังสือ จัดฝึกอบรมด้านทักษะการปฏิบัติ จัดการอบรม โดยเน้นการเปลี่ยนอาชีพ การศึกษาสำหรับครอบครัว	สงวนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สถานะทางประวัติศาสตร์ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ สุขลักษณะ สิทธิสตรี สุขภาพในการสืบพันธุ์	พัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน จัดการปลูกผักที่ปลอดภัย การเสาะหาน้ำจืด การเลี้ยงไก่แบบดั้งเดิม การเพาะเห็ด การเลี้ยงหมู การเพาะปลูกข้าว

สาธารณรัฐประชาชน บังกลาเทศ	สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย	สาธารณรัฐ ประชาชนจีน	สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย เนปาล	ประเทศไทย
<p>สร้างสมดุลระหว่าง การศึกษาสายสามัญ และสายอาชีพ</p> <p>อบรมทักษะสำหรับ กิจกรรมการสร้าง รายได้ การออม และ การบริการสินเชื่อ</p> <p>การพัฒนาคุณภาพชีวิต และมาตรฐานความ เป็นอยู่</p> <p>ส่งเสริมคุณภาพและ พรสวรรค์ส่วนบุคคล พัฒนาทักษะใหม่และ ความรู้ที่เหมาะสมกับ ความต้องการใน อนาคต</p> <p>การจัดการความ ขัดแย้ง</p> <p>บริการด้านสุขภาพเป็น ครั้งคราว</p> <p>สันตนาการ กิจกรรม ทางศาสนาและสังคม</p> <p>การสร้างความ ตระหนักและการให้ ความรู้เพื่อปกป้อง สิทธิพลเมือง</p>	<p>เป็นคลินิกสำหรับ ผู้เป็นแม่ โดยเฉพาะ ศรช. ในชนบท</p> <p>วัฒนธรรม การกีฬา และสันตนาการ โดย เฉพาะในเขตเมือง</p> <p>การฝึกงาน / การ สนับสนุนค่าสมาชิก โดยเฉพาะศรช. ใน เขตอุตสาหกรรม</p> <p>ทักษะด้านอาชีพ</p> <p>ทักษะสำหรับการ ประกอบวิสาหกิจ</p>	<p>การศึกษาเกี่ยวกับ สังคม</p> <p>การใช้เวลาว่าง</p>	<p>ส่งเสริมการท่องเที่ยว และการพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดเล็ก รวมทั้ง การจัดการโรงแรม ขนาดเล็ก</p> <p>สนับสนุนการอบรม ทักษะการก่อสร้างใน ท้องถิ่น</p> <p>ช่วยสนับสนุนเด็กที่ได้ รับผลกระทบจากความ ขัดแย้ง</p> <p>การเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย และแพะ</p> <p>ธุรกิจขนาดเล็ก</p> <p>การอนุรักษ์ความ หลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>การปลูกฝัก และ เกษตรกรรม</p> <p>สิทธิมนุษยชน</p> <p>การรณรงค์เพื่อ สันติภาพ</p>	<p>การผลิตเครื่องใช้ ในบ้าน</p> <p>ยาสมุนไพรพื้นบ้าน ของไทย</p> <p>การจัดการฟาร์ม</p> <p>การจัดการเงินทุน</p> <p>การพัฒนาสวัสดิการ</p> <p>เศรษฐศาสตร์ชุมชน/ การจัดตั้งธุรกิจ</p> <p>สาธารณสุข</p> <p>การส่งเสริมการ ท่องเที่ยว</p> <p>การเรียนรู้และ การพัฒนาสุขภาพจิต</p> <p>การจัดการป่าชุมชน</p> <p>การจัดการน้ำ</p> <p>การรักษาโรคแผน โบราณ</p> <p>หัตถกรรม</p> <p>ภาษาถิ่นและ การปั้น</p> <p>การทำฟาร์มแบบ ผสมผสาน และ พิธีกรรมในชุมชน</p> <p>ศิลปะและวัฒนธรรม การเดินรำแบบพื้น เมือง ดนตรีพื้นบ้าน ศิลปะการป้องกันตัว และการวาดภาพ</p>

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	สาธารณรัฐคาซัคสถาน	สาธารณรัฐเลบานอน	สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน
<p>การให้ความรู้แก่สตรี</p> <p>สัญลักษณ์ในการเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัว</p> <p>ความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุจากการขนส่ง</p> <p>สุขอนามัยและสัญลักษณ์ส่วนบุคคล</p> <p>การป้องกันการใช้สารเสพติดและการต่อสู้กับปัญหาโสเภณี</p> <p>พัฒนาแนวปฏิบัติในการเกษตรกรรม</p> <p>การอบรมด้านสัตวบาล</p> <p>การใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่า</p> <p>สุขอนามัยของสภาพแวดล้อม</p> <p>การสงวนรักษาแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม</p> <p>ศิลปะ วัฒนธรรม การเดินร่ำและดนตรี</p> <p>กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ</p> <p>การให้ผู้ที่พิการดูแลช่วยเหลือตนเอง</p> <p>การพัฒนาเศรษฐกิจและธุรกิจ</p>	<p>กิจกรรมด้านอาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คอมพิวเตอร์ - การตัดเย็บ - การตัดเย็บเสื้อผ้า - การแสดงแบบ - ภาษาอังกฤษ - การทำเหมืองแร่ - การเชื่อม <p>กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิถีชีวิตในการรักษาสุขภาพ - การวางแผนครอบครัว - การนวด - การซ่อมแซมเฟอร์นิเจอร์และรองเท้า - หัตถกรรมพื้นบ้าน - ช่างไม้ - หัตถกรรม - การทำผักดอง - ศิลปะต่อผ้า - การทำสวน - การทำเนย <p>การป้องกันโรคเอดส์</p> <p>การป้องกันสารเสพติด</p> <p>การทำครัว</p> <p>การทำฟาร์มและเกษตรกรรม</p> <p>กิจกรรมทางวัฒนธรรม</p> <p>กิจกรรมด้านระบบนิเวศน์</p> <p>กิจกรรมด้านกีฬา</p>	<p>การอบรมคอมพิวเตอร์</p> <p>การจัดค่ายฤดูร้อนและการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>การจัดอบรมปฏิบัติการด้านอาชีพในโครงการที่ให้ผลผลิต</p> <p>กิจกรรมทางวัฒนธรรม</p>	<p>กิจกรรมนิเวศวิทยาและการสงวนรักษาสิ่งแวดล้อม</p> <p>การศึกษาเรื่องกฎหมาย</p> <p>การปกป้องมารดาและสุขภาพของเด็ก</p> <p>การศึกษาเพื่อสร้างอาชีพ</p> <p>ปัญหาสุขอนามัย</p> <p>ปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพทางสังคมและการเมืองของสตรี</p> <p>กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน</p> <p>การท่องเที่ยว ธุรกิจและวิสาหกิจ</p> <p>การปกป้องทางสังคมสำหรับครอบครัวที่ใช้ทางสายกลาง</p> <p>กลุ่มผู้เกษียณอายุ</p> <p>เด็กกำพร้า และกลุ่มชนชายขอบ</p>

การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ รายงานว่า ในภาพรวม ศูนย์การเรียนชุมชน มีปัญหาจากการขาดงบประมาณ บุคลากร และสื่อการเรียนรู้นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องการเมืองที่มีส่วนร่วมที่เลื้อยขาของคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรไม่เพียงพอ (มักจะเป็นการทำงานโดยบุคคลเพียงคนเดียว) บุคลากรขาดประสิทธิภาพและทักษะที่จำเป็น วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดแคลนหนังสือและสื่อการอ่านต่างๆ ขาดแคลนงบประมาณ ไม่มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม กิจกรรมไม่น่าสนใจ และไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการดีพอ

ในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ศูนย์การเรียนชุมชนจะเน้นการริเริ่มใหม่ๆ ของชุมชน การมีส่วนร่วม และการสนับสนุนของประชาชนระดับรากหญ้าในการจัดการดูแลศูนย์การเรียนชุมชน และเพื่อให้ศูนย์การเรียนชุมชนดำเนินการไปได้ รัฐบาลส่วนกลางและหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนในท้องถิ่นจะรับผิดชอบในการสนับสนุนงบประมาณ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลกิจกรรมต่างๆ มีข้อสังเกตว่า งบประมาณของศูนย์การเรียนชุมชนประมาณครึ่งหนึ่งมาจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐ งบประมาณส่วนอื่นจะมาจากการจัดตลาดนัด งานเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมและกีฬา สถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์การเรียนชุมชน (รวมถึงอาคาร สื่อต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ) มักจะอยู่ในความรับผิดชอบของชุมชนและหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

สาธารณรัฐอินโดนีเซียได้พัฒนาข้อกำหนดสำหรับจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วยผู้ประสานงานโครงการ เลขานุการ เภรัญญิก หัวหน้าโครงการต่างๆ และผู้ฝึกสอน เพื่อดูแลและดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนชุมชน โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ กศน.อำเภอด้วย รายงานได้ระบุว่า “ลักษณะสำคัญของโครงสร้างองค์กร คือ ความสัมพันธ์ในเชิงบริหารแบบสั่งการจากเบื้องบน”

การศึกษาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามระบุว่า ศูนย์การเรียนชุมชนเริ่มใน 4 จังหวัดทางภาคเหนือ โดยการสนับสนุนของโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียและแปซิฟิก ของยูเนสโก เมื่อปี พ.ศ. 2541-2542 การศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์ศูนย์การเรียนชุมชนที่สำคัญ 5 แห่ง และได้สรุปเกี่ยวกับสมภาวะการดำเนินงาน ตามที่ได้รับข้อมูลจากผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัดการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนชุมชนว่า การจัดให้มีคณะกรรมการของศูนย์การเรียนชุมชนและผู้จัดการ ศรช. ทำให้การดำเนินงานของศรช. เข้ารูปเข้ารอย ศรช.เหล่านี้ได้รับงบประมาณบางส่วนจากรัฐบาล และมีการจัดหางบประมาณในท้องถิ่นมาเสริมบ้าง ถึงแม้ว่าจะไม่มากนัก

ในสาธารณรัฐเลบานอน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับอาสาสมัครในชุมชนจะเป็นผู้ดูแลศูนย์การเรียนชุมชน ศรช.บางแห่งมีผู้นำที่เข้มแข็ง แต่บางแห่งมีบุคลากรเพียงจำนวนน้อยที่เข้ามาช่วยดำเนินงาน

โครงสร้างและการจัดการศูนย์การเรียนชุมชนในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานที่และผู้สนับสนุนที่แตกต่างกัน มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและจัดการในท้องถิ่นเพื่อรับผิดชอบการวางแผน ดำเนินการและจัดกิจกรรมต่างๆ โดยร่วมกับหน่วยงานการศึกษาและการศึกษาออกโรงเรียนในท้องถิ่น ทั้งนี้จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมักจะได้รับงบประมาณในการดำเนินงานหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานของสหประชาชาติและองค์กรพัฒนาที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของเด็ก สตรี กลุ่มด้อยโอกาส และสิทธิมนุษยชน

การศึกษาวิจัยในส่วนของประเทศไทย ได้นำเสนอการวิเคราะห์เชิงลึกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บางแห่งซึ่งริเริ่มโดยชุมชน นักวิจัยได้รายงานว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหล่านี้ไม่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐโดยตรง กลุ่มนักวิจัยได้เลือกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการจัดการและดูแลจากชุมชนที่จัดกิจกรรมซึ่งตอบสนองความต้องการของชุมชนและสามารถดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรบุคคลของชุมชน เช่น ครู ช่างฝีมือ นักวิชาการ ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีความรู้และทักษะเฉพาะด้าน และหากจำเป็น ก็จะขอการสนับสนุนทางด้านวิชาการจากหน่วยงานในท้องถิ่น ดังนั้น การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหล่านี้ส่วนใหญ่คำนึงถึงความต้องการท้องถิ่น และสามารถพึ่งตนเองได้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐคาซัคสถานมักจะอยู่ในพื้นที่ชนบท และมักจะเป็นศูนย์ที่มีวัตถุประสงค์หลากหลายเพื่อการพัฒนาชุมชน และให้บริการในมิติต่างๆ ที่ผสมผสานด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับชีวิตของชุมชนท้องถิ่น คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐคาซัคสถานประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานด้านการศึกษา หน่วยงานสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ในท้องถิ่น ตลอดจนภาคธุรกิจชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน บัณฑิตบุคคลที่เกษียณจากงาน และคนในชุมชน ผู้อำนวยการและผู้จัดการอบรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นผู้นำชุมชนที่มีทักษะ ความรู้ต่างๆ เช่น ครู ผู้เกษียณจากงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และคนในชุมชนจากหลากหลายอาชีพที่มีวิชาชีพเฉพาะด้าน กลุ่มเป้าหมายที่รับบริการจะเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ว่างงานสตรีที่มีบุตรหลายคน ผู้ที่ย้ายกลับสู่ถิ่น เด็กในโรงเรียน ผู้พิการทางร่างกาย และผู้ที่มีอายุ

การเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและโครงการ

การเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและโครงการที่มีประสิทธิภาพพิจารณาจากขอบเขตความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งการนำไปใช้และประโยชน์ในระยะยาว ประเทศสมาชิกยูเนสโกที่ริเริ่มโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนภายใต้การสนับสนุนจากโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียและแปซิฟิกตระหนักดีว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญต่อการทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนสังคม

การศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศระบุว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและองค์กรระดับท้องถิ่น ระดับกรมกอง และระดับชาติเป็นเรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตาม รายงานได้ระบุว่า การเชื่อมโยงและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับท้องถิ่นกับรัฐบาลกลางที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษา เกษตรกรรม และสาธารณสุขเป็นไปอย่างผิวเผิน ไม่เพียงพอ และเกือบจะน้อยมาก การศึกษาระบุไว้ว่าเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (โดยเฉพาะในระดับชาติ) ในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศยังมีไม่มากนัก และการขยายการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ยังจำกัดอยู่ในวงแคบ รายงานยังระบุว่า องค์กรพัฒนาเอกชนบางแห่งยังแสวงสร้างว่ามี การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมที่จัดและ

สนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานเฉพาะบางแห่งยังไม่สามารถขยายไปยังจุดอื่นๆ ของประเทศได้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนะว่าความร่วมมือระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานของรัฐในการพัฒนากิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการอบรม รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมจะสามารถพัฒนา การเชื่อมโยงเพื่อเสริมงานของกันและกันได้

รายงานการศึกษาของสาธารณรัฐอินโดนีเซียชี้ให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คือ กรมการศึกษานอกโรงเรียนและสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับ จังหวัด อำเภอ และตำบล ถึงแม้ว่าจะได้มีการระบุบทบาทที่ชัดเจนของแต่ละหน่วยงานไว้แล้ว รายงาน การศึกษาวิจัยระบุไว้ว่าในทางปฏิบัติ การเชื่อมโยงการดำเนินงานยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ

การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐเลบานอนได้กล่าวถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนกับกระทรวงต่างๆ โดยได้รายงานไว้ว่ามีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน แต่ไม่ได้รับการสนับสนุน ทางด้านการเงินและวิชาการ ดังนั้น ในรายงานจึงได้กล่าวถึงความต้องการที่จะแสวงหาความร่วมมือ จากกลุ่มนักการเมืองที่สำคัญเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้รับการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้อย่างประสบผลสำเร็จ

การศึกษาวิจัยของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยอ้างอิงถึงแผนพัฒนาระดับชาติระยะ 5 ปี แผนที่ 10 ถึงแม้ว่าแผนดังกล่าว จะให้ความสำคัญรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าเป็นยุทธศาสตร์และวิธีการในการบรรเทาการไม่รู้ หนังสือ เพื่อตอบสนองเป้าหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานและส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องเพื่อการพัฒนา แต่ การดำเนินการต่างๆที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติยังไม่ชัดเจนนัก

ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม การเชื่อมโยงของนโยบายและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนและนโยบายการรู้หนังสือของการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับชาติมีความชัดเจนอย่างยิ่ง การศึกษา ได้อ้างอิงถึงความจำเป็นที่จะส่งเสริมการสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนระดับท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างการเชื่อมโยงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างๆ เข้าด้วยกัน

การศึกษาวิจัยของประเทศไทยได้ระบุว่า องค์ประกอบของการพึ่งตนเองของศรช. บนพื้นฐาน ของความรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญา และทักษะ เป็นสิ่งสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และได้ผสมผสานเรื่องนี้อยู่ในนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ศรช. ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรณีศึกษาครั้งนี้ พิจารณาจาก ศรช. ที่เป็นตัวอย่างในเรื่องของผลกระทบและวิธีการดำเนินงาน และได้ระบุอยู่ในนโยบาย พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนระดับประเทศของไทย

การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐคอสตาริกาได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัยไม่ได้บรรจุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและเอกสารนโยบายการศึกษาระดับชาติ ใดๆ อย่างชัดเจน ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเน้นประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการเชื่อมโยง กับกิจกรรมในระดับภาคและระดับชาติ ที่สามารถบรรลุเป้าหมายการดูแลเด็กปฐมวัย การพัฒนาชุมชน และครอบครัว และโอกาสทางการศึกษาสำหรับกลุ่มคนในชนบทที่เป็นกลุ่มเปราะบาง และการศึกษาค้นคว้า ได้เสนอว่า เพื่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดควรมีการขยายผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปสู่หน่วยงานและ กำหนดนโยบายในระดับสูงรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต่อไป

รายงานการศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐประชาชนจีนระบุว่าผลสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของจีนมักจะเป็นผลมาจากการสนับสนุนในเชิงนโยบายและกิจกรรมเป็นอย่างดีจากรัฐบาลส่วนกลาง ระดับจังหวัด และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับรากหญ้า การศึกษาครั้งนี้ได้เสนอแนะให้มีการเชื่อมโยงกิจกรรมอบรมที่เน้นการปฏิบัติและทักษะ กับความต้องการของโรงงานและหน่วยงานจ้างงาน ตลอดจนกระทรวงและกรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เข้าร่วมโครงการและชุมชนในท้องถิ่น

ผลสำเร็จ ผลลัพธ์ และผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของประเทศต่างๆ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนับว่ามีผลกระทบต่อ การส่งเสริมการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่องในทุกประเทศที่เข้าร่วมการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐตระหนักดีถึงศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการรณรงค์การศึกษาเพื่อปวงชน การจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการรู้หนังสือและการพัฒนาชุมชน ดังนั้น จึงได้ถือว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญในการบรรเทาการไม่รู้หนังสือและสามารถบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศถือว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นของประชาชนที่ให้บริการในเรื่องที่เป็นไปตามความสนใจร่วมกัน และดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของชุมชนโดยผ่านการดำเนินการร่วมกัน และบางครั้งได้กำหนดจัดกิจกรรมที่มุ่งให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลในชนบท ในรายงานของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศได้ระบุว่า “กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมักเป็นไปเพื่อการพัฒนา..... คำนี้ถึงความเสมอภาคทางเพศในระดับชุมชน สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน อบรมการรู้หนังสือให้กับกลุ่มสตรี ให้การอบรมทักษะและเพิ่มศักยภาพในการหารายได้ และเพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงทรัพยากรและบริการเพื่อการพัฒนาจากภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ”²

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศรู้สึกชอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเนื่องจากสามารถใช้เป็นศูนย์การรู้หนังสือสำหรับผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือในชนบท โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้ ก) จัดการสอนให้เด็กผู้หญิงและสตรีที่ไม่ได้เข้าเรียน ข) ให้โอกาสประชาชนในท้องถิ่นได้ศึกษาและอ่านหนังสือพิมพ์ และ ค) พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพในการเลี้ยงปศุสัตว์ การเย็บปักถักร้อย การตัดเย็บเสื้อผ้า การเลี้ยงปลา การปลูกและดูแลผัก ผู้ที่เข้าร่วมโครงการรายงานว่าพวกเขาได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชน เช่น เรื่องเลวร้ายที่เกิดจากการแบ่งสินสมรส การสมรสก่อนวัยและการมีคู่สมรสหลายคน การป้องกันการค้าเด็กและสตรี และการแสพสารเสพติด

รายงานของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศระบุว่าร้อยละ 89 ของผู้ที่เข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้แสดงความเห็นว่าสถานะทางครอบครัวดีขึ้น อันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้และพัฒนาทักษะจากการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นอกจากนี้ ในจำนวนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 220 คน มีจำนวน 204 คน ที่ระบุว่าสถานะทางครอบครัวของตนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และจำนวน 203 คน ระบุว่าพวกเขาสามารถที่จะพัฒนาเรื่องอาหารการกิน เสื้อผ้าและการดูแลสุขภาพ

² รายงานวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของบังกลาเทศ, หน้า 51 (ดูรายงานต้นฉบับจากแผ่นซีดี)

รายงานของสาธารณรัฐอินโดนีเซียชี้ว่ากิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเริ่มแสดงผลในทางที่ดีต่อชุมชนของผู้เข้าร่วม โดยกิจกรรมต่างๆเหล่านี้จะมีความเกี่ยวข้องกับการรู้หนังสือ เน้นการอ่านและการเขียน ซึ่งสามารถทำให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถทำงานในบริษัทอุตสาหกรรม บริการด้านความปลอดภัย และทักษะการผลิตด้านอื่นๆ รวมทั้งอุตสาหกรรมในครัวเรือนอื่นๆ ทั้งนี้เรื่องสำคัญ คือการที่แผนปฏิบัติการระดับชาติเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนของอินโดนีเซียได้ผสมผสานเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็น ความเสมอภาคทางสังคมและความเสมอภาคทางเพศ สิทธิของกลุ่มคนพื้นเมือง ในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบรรลุการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ โดยถือว่าเป็นสาขาหลักที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะสามารถจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมได้

นอกจากนี้ ในรายงานฉบับดังกล่าวยังได้ระบุไว้ว่า “ในมุมมองระดับชาติ การมีสถาบันในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีกิจกรรมอย่างกว้างขวางทำให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการศึกษาในชุมชนต่างๆ ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กิจกรรมเหล่านี้สามารถพัฒนารายได้ สร้างแรงบันดาลใจให้มีการเติมเต็มทางการศึกษา และการเลี้ยงดูบุตร”³ รายงานของอินโดนีเซียตระหนักดีถึงการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ในกิจกรรมทางการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มรายได้ การสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้ปกครองในการสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียน การเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ถูกสุขอนามัย และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เน้นเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นผลลัพธ์ที่ดีของการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การศึกษารายงานว่า ผลตอบรับต่อตัวชี้วัดทั้งหมดได้ชี้ให้เห็นว่าร้อยละ 65 – 82 ตอบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์

รายงานของสาธารณรัฐเลบานอนแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดขึ้นนั้น ทำให้เกิดผู้ใช้คอมพิวเตอร์ในพื้นที่ด้อยพัฒนาของประเทศ รายงานยังได้ระบุไว้ว่าค่าอุปกรณ์ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสนับสนุนทำให้อาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมไปร่วมการประชุมปฏิบัติการในหลักสูตรอื่นๆ เพื่อสร้างทักษะเพิ่มเติม เด็กๆ ได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน และแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิต จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมในการฝึกทักษะด้านหัตถกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะรู้สึกถึงการสร้างความสำเร็จในการดำรงชีวิตส่วนบุคคล ในขณะที่อาสาสมัครที่เข้าร่วมการสัมมนาเกี่ยวกับข้อมูลด้านวัฒนธรรมจะสามารถพัฒนาให้เกิดความสนใจอย่างแข็งขันในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ตลอดจนการจัดการดำเนินการของศูนย์

อิทธิพลและผลกระทบที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล คือ แนวคิดเรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการตระหนักดีว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของแผนพัฒนา ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 10 เพื่อบรรเทาการไม่รู้หนังสือและการบรรลุสู่เป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การศึกษาของเนปาลได้แสดงความผิดหวังที่รัฐบาลยังไม่ได้กำหนดมาตรการที่จะ นำแผนไปสู่การปฏิบัติ ขาดแผนในเชิงรุก การกำหนดกลไก และจัดงบประมาณที่จะใช้เป็นมาตรการ ในการมุ่งสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพไว้ในนโยบายที่ได้แถลง

³ รายงานวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของอินโดนีเซีย, หน้า 40 – 41 (ดูรายงานต้นฉบับจากแผ่นซีดี)

การศึกษาวิจัยของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลได้ดำเนินการวิเคราะห์ในเชิงลึกเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา และได้วิเคราะห์กิจกรรมที่ศูนย์ได้จัดขึ้น การวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมทำให้เห็นได้ชัดว่ากิจกรรมของศูนย์ทำให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อการดำรงชีวิต ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความยินดีและพึงพอใจกับทักษะในการตัดเย็บ เสื้อผ้าที่ตนได้รับการพัฒนา โดยได้ระบุไว้ว่าสมาชิกครอบครัวตนมีความสุขที่เห็นตนได้รับทักษะใหม่จาก การเข้าร่วมกิจกรรม ถึงแม้ว่าหลายคนสามารถที่จะนำไปใช้ในการเพิ่มรายได้ก็ตาม

ในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มมุสลิม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล มีส่วนสำคัญในการให้ความรู้แก่สตรีและดิงกลุ่มสตรีให้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการศึกษาและ สามารถทำให้กลุ่มสตรีให้ความสนใจในการศึกษาของบุตร (โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง) และเช่นเดียวกัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นผู้นำในการริเริ่มกิจกรรมด้านความรู้หนังสือสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้อัตราการรู้หนังสือ ของสตรีเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังช่วยในการปลูกฝังความชื่นชมซาบซึ้ง ในมรดกทางวัฒนธรรม โดยการจัดโครงการที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อปกป้องและบำรุงรักษา เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งประชาชนได้เข้าร่วมโครงการด้วยความเข้าใจและให้ความสนใจ

การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามรายงานว่า ปัจจุบัน เวียดนามมีศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนทั้งหมดรวม 5,384 แห่ง รายงานการศึกษาในเวียดนามระยะ 5 ปี ชี้ให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศและส่งเสริมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในกฎหมายการศึกษาฉบับปรับปรุงได้มีการจัดตั้งกลไกการให้ความรู้ของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างเป็นระบบและได้รับการบูรณาการไว้ในระบบการศึกษาแห่งชาติของเวียดนาม อย่างเป็นทางการในรูปแบบของสถาบันการศึกษาต่อเนื่อง ตั้งแต่เดือนมกราคม 2549

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเน้นกิจกรรมหลายๆ สาขา อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่นโยบายของรัฐและพรรคการเมือง ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวและสังคม โดยเฉพาะการวางแผน ครอบครัว การกีฬาและกิจกรรมการแข่งขันต่างๆ ศิลปะและวัฒนธรรม มาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัย ตลอดจนการป้องกันโรคเอดส์ สารเสพติดและโสเภณี การเคารพผู้ที่เสียชีวิตและ ได้รับบาดเจ็บจากภัยสงคราม การพัฒนาการทำสิกรรมและการทำให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นสากล การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามระบุว่า กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และการพัฒนาทักษะในการเพิ่มรายได้ได้อย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังสามารถให้ความรู้เยาวชน สตรี กลุ่มด้อยโอกาส และกลุ่มที่ถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคม

การวิเคราะห์กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเชิงลึกของประเทศไทยชี้ให้เห็นว่าชุมชนท้องถิ่น ได้รับประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงวิถีชีวิต ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถใช้ทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม ในการดำเนินอาชีพของตนอย่างกว้างขวาง เช่น การจัดการป่าที่มีความหลากหลาย การจัดการกับพืชผัก และสัตว์ในท้องถิ่น การฟื้นฟูค่านิยมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรและ สารสนเทศมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

กลุ่มศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 4 กลุ่ม ในประเทศไทยมีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับประโยชน์ ในรูปต่างๆ คือ ก) ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทักษะใหม่ที่ได้รับการปลูกฝัง ข) การส่งเสริมวัฒนธรรมแบบวิถีชีวิต ซึ่งจะสร้างสมดุลสิ่งแวดล้อมได้ ค) บุรณาการความรู้ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และ ง) เสริมสร้างคุณภาพและคุณค่าของการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อให้ตอบสนองความต้องการการศึกษาในท้องถิ่น

สาธารณรัฐคาซัคสถานเสนอบทวิเคราะห์จากการสอบถามผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 2,417 คน โดยแบ่งตามอายุ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาและสถานภาพการทำงาน ผลการวิเคราะห์พบว่าร้อยละ 46 ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีอายุ 30 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32 มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี และร้อยละ 22 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ในจำนวนนี้ ร้อยละ 31 เป็นเพศชาย ร้อยละ 69 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55 สมรสแล้ว ร้อยละ 34 เป็นโสด และร้อยละ 11 หย่าร้าง สำหรับสถานภาพทางการศึกษา ปรากฏว่า ร้อยละ 46 ศึกษาจบระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 29 จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และร้อยละ 35 จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ ครึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 46) เป็นผู้ว่างงาน

รายงานดังกล่าวระบุว่าในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติไม่ได้สะท้อนเรื่องการศึกษานอกระบบโรงเรียน และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาผู้ใหญ่มากนัก การประเมินผลของคณะนักวิจัยระบุว่ากิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถที่จะเติมเต็มช่องว่างนี้ได้เพื่อให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มผู้ว่างงาน สตรี เยาวชน กลุ่มผู้กลับสู่มาตุภูมิ และกลุ่มผู้พิการ นอกจากนี้ รายงานยังได้ชี้ให้เห็นว่า เนื่องจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาในสาธารณรัฐคาซัคสถาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นต้นแบบที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการจ้างงาน และจะทำให้มีรายได้ประจำ

การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐประชาชนจีนชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนชนบทได้รับการพัฒนาทักษะการรู้หนังสือ มีทัศนคติในเชิงบวก และมีความตระหนักในคุณค่าของการรู้หนังสือและการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ เยาวชน และเด็ก นอกจากนี้ รายงานยังระบุว่า มีจำนวนผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเต็มใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนมากขึ้น ผู้ที่ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ในเขตเมืองมีความมั่นใจมากขึ้นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพหน้าที่การทำงานใหม่ได้ดี และมีความยุ่งยากน้อยลง มีรายงานว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตเมือง มีคุณภาพชีวิตและมีดัชนีความสุขสูงขึ้น

ประเด็นและนัยสำคัญในอนาคต

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ได้รับการจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ห่างไกลเท่านั้น ในเบื้องต้น กิจกรรมต่างๆ จะมุ่งเพื่อการรู้หนังสือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพ สาธารณสุขและสุขอนามัย การให้ความรู้แก่สตรี การปกป้องหน้าที่และสิทธิมนุษยชน การสงวนรักษาและปกป้องศิลปะ วัฒนธรรม มรดกและสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมสันติภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่งผลกระทบต่อเชิงบวกในการส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและ

การพัฒนาชุมชน ซึ่งผลลัพธ์และผลกระทบที่แสดงไว้ในรายงานการศึกษาวิจัยของประเทศต่างๆ ชี้ให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ผลลัพธ์ที่ทรงคุณค่าที่ทำให้ประเทศต่างๆ บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน ประเด็นหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคตมีดังต่อไปนี้

งบประมาณ

เรื่องนี้เป็นประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึงในรายงานของทุกประเทศ ประเทศไทยได้เสนอบทวิเคราะห์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งและดำเนินการจากหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐ โดยได้เสนอขอให้รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหล่านี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพและขยายกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและหน่วยงานในระดับอำเภอและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน ผลจากการศึกษาได้มีข้อสังเกตว่างบประมาณที่ได้รับในปัจจุบันไม่เพียงพอและได้มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีมาตรการที่จะพัฒนาให้มีการสนับสนุนงบประมาณมากขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของปัจจัยเข้าและการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบัน สำหรับสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ สาธารณรัฐคาซัคสถาน สาธารณรัฐเลบานอน สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับงบประมาณว่าเป็นประเด็นที่สำคัญเช่นกัน ไม่ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นๆ จะได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยชุมชนท้องถิ่น รัฐบาลแห่งชาติ หน่วยงานสหประชาชาติ องค์กรพัฒนา หน่วยงานบริจาค และ/หรือองค์กรพัฒนาเอกชนระดับนานาชาติ การที่จะคงคุณค่าของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพัฒนาศักยภาพในการบรรเทาการไม่รู้หนังสือและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องมีวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพและจะต้องหาทางเพิ่มงบประมาณให้ตามกรอบการจัดงบประมาณของแต่ละประเทศ

การเชื่อมโยงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับนโยบายและโครงการในระดับชาติ

นับเป็นเรื่องจำเป็นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องเชื่อมโยงการดำเนินงานด้านการรู้หนังสือ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาสำหรับเด็กนอกโรงเรียน และ/หรือกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวกับสาธารณสุข สตรี การพัฒนาเยาวชน และทักษะการเพิ่มรายได้ กับนโยบายและกิจกรรมในระดับชาติให้ได้ ควรจะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ รวมทั้งพันธกรณีทางการเมืองที่จะสนับสนุนการเชื่อมโยงให้ชัดเจน เพื่อทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินการส่งเสริมการรู้หนังสือและบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว ซึ่งเรื่องนี้ ได้มีการตั้งข้อสังเกตไว้ในรายงานของเกือบทุกประเทศ ในส่วนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล รัฐบาลได้บูรณาการแนวคิดเรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ในแผนพัฒนา ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 10 ให้เป็นแผนยุทธศาสตร์ในการบรรเทาการไม่รู้หนังสือและการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน การศึกษาวิจัยของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ สาธารณรัฐคาซัคสถาน สาธารณรัฐเลบานอน สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้ให้ความสำคัญกับการเน้นความจำเป็นที่จะให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการยอมรับให้บรรจุเป็นนโยบายอย่างเป็นทางการในฐานะยุทธศาสตร์สำคัญ การศึกษาวิจัยของประเทศไทยรายงานว่าผลลัพธ์ของกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการบันทึกเป็นเอกสารในนโยบายระดับชาติ อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งว่าไม่ได้มุ่งที่จะให้เห็นความเชื่อมโยงของนโยบาย

และรายละเอียดการดำเนินการกิจกรรมในลักษณะเป็นรูปแบบเดียวกัน แต่ได้บอกถึงกิจกรรมและวิธีการที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินการเพื่อสนับสนุนการรณรงค์การรู้หนังสือและการบรรลุเป้าหมายการศึกษา เพื่อปวงชน

การจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โครงสร้างองค์กรและการจัดการและการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับท้องถิ่น แบบใดจึงจะเป็นรูปแบบที่ให้ประโยชน์และปฏิบัติเป็นแนวทางให้แก่ที่อื่นได้ ประสบการณ์จากประเทศต่างๆ ทั้ง 9 ประเทศแสดงให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจะอยู่ในระดับรากหญ้า ซึ่งสามารถจะอยู่อย่างยั่งยืน และได้รับการสนับสนุน ตามความต้องการและตามกำลังของท้องถิ่น ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการที่สร้างขึ้นใหม่ หรือจัดทำระบบโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการใหม่ที่มีเจ้าหน้าที่แยกออกไปโดยเฉพาะ แต่สามารถที่จะ เชื่อมโยงกับกิจกรรม ทรัพยากร และโครงสร้างการจัดการที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นที่จะช่วยเสริมสร้างศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนได้ เรื่องของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ควรเป็นเรื่องที่แยกไปจัดตั้งเป็นสถานศึกษาเพิ่มเติมต่างหาก แต่ควรจะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการศึกษาและผสมกลมกลืนกับกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของประชาชน ในระดับรากหญ้า

การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสหประชาชาติและองค์กรผู้บริจาค

หน่วยงานสหประชาชาติและองค์กรผู้บริจาค รวมทั้งหุ้นส่วนในการพัฒนาหลายแห่งต่างก็เข้าร่วม ในกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเน้นเรื่องสุขอนามัย การฝึกอบรม ทักษะ และการให้ความรู้แก่สตรี ควรจะมีการพัฒนายุทธศาสตร์การเชื่อมโยงกิจกรรมเพื่อสานต่อการ ริเริ่มต่างๆ ของชุมชนกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในประเทศที่เข้าร่วมการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอบข่ายของกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ปัจจุบัน กิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินการมีรูปแบบที่หลากหลาย มาตรการในการ กำหนดขอบข่ายของกิจกรรมให้เป็นระบบควรจะขึ้นอยู่กับความต้องการที่สำคัญ ทรัพยากรที่พอหาได้ และ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องไม่ทำทุกเรื่องและทุกหนแห่ง แต่จะต้องเลือกดำเนิน กิจกรรมที่เห็นว่าสำคัญมากต่อท้องถิ่น และจะต้องดำเนินการได้ตามทรัพยากรที่มีอยู่

การสนับสนุนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน

อัตราการไม่รู้หนังสือ และสัดส่วนของเด็กในภูมิภาคเอเชียที่ไม่ได้เข้าเรียนยังอยู่ในระดับที่ น่าตกใจ ดังนั้นจึงยังคงมีเรื่องที่ต้องดำเนินการอีกมากมาย และเหลือเวลาที่จะดำเนินการไม่มากนัก ในการดำเนินการเพื่อบรรลุตามกำหนดการของแผนปฏิบัติการตากร์ในเรื่องการรู้หนังสือและการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในปี ค.ศ. 2015 ดังนั้นการสนับสนุนเรื่องการรู้หนังสือและการศึกษาเพื่อปวงชนของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนจะต้องขยายขอบเขตมากขึ้น เพื่อให้ภารกิจที่ยังค้างตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนบรรลุไปได้ ด้วยประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแสดงให้เห็นว่า ศรช.มีขีดความสามารถมากมายที่จะช่วยขจัด การไม่รู้หนังสือและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับรากหญ้า แต่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องได้รับการ ส่งเสริมและระดมทรัพยากรต่างๆ อย่างมาก เพื่อที่จะดำเนินการในเรื่องที่ยากและท้าทายนี้

การเชื่อมโยงการรู้หนังสือและการศึกษานอกโรงเรียนกับกิจกรรมการพัฒนา

การเชื่อมโยงกิจกรรมการรู้หนังสือและการศึกษานอกโรงเรียนกับกิจกรรมพัฒนาอื่นๆ ที่กระทรวงต่างๆ ดำเนินการเป็นเรื่องที่ยากและละเอียดอ่อน สิ่งที่ทำหายคือทำอย่างไรและทำอะไรที่จะช่วยเสริมสร้างการเชื่อมโยงและช่วยเติมเต็มกิจกรรมที่กระทรวง ทบวงกรมต่างๆ จัดขึ้นได้มากที่สุด

การจัดการศึกษาที่เทียบเท่ากับการศึกษาในโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษาที่เทียบเท่ากับการศึกษาในโรงเรียนเป็นประเด็นหลักในทุกประเทศที่เข้าร่วม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สาธารณรัฐอินโดนีเซียและประเทศไทยได้นำมาตรการบางอย่างมาช่วยในการส่งเสริมการเทียบโอนการรู้หนังสือและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนบางเรื่องได้ จำเป็นต้องมีการริเริ่มใหม่ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องนี้และส่งเสริมการแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างประเทศต่างๆ

การอุดหนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของท้องถิ่น

ความจำเป็นในการหางบประมาณเพิ่มในระดับท้องถิ่นเป็นประเด็นที่สำคัญ อย่างน้อย ควรพิจารณาการอุดหนุนจากคนในชุมชนแม้เพียงเล็กน้อย เรื่องนี้จะสามารถทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความยั่งยืนได้หรือไม่ ถ้าได้ จะทำได้มากหรือน้อยเพียงใด โดยเฉพาะกรณีที่กิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นการจัดให้กลุ่มด้อยโอกาส กลุ่มชายขอบ และผู้ยากจนในพื้นที่ชนบทห่างไกลและด้อยโอกาส

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ทั้ง 9 ประเทศที่เข้าร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เห็นว่า การเชื่อมโยงและกลไกความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรของรัฐระดับรากหญ้าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ในการรู้หนังสือและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นหน่วยงานเหล่านี้จึงควรร่วมกันกำหนดกลยุทธ์และรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือและแบ่งปันทรัพยากรระหว่างองค์กรระดับรากหญ้าเพื่อลดอัตราการไม่รู้หนังสือ และส่งเสริมให้คนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น และควรส่งเสริมความร่วมมือกันในระดับสูงให้กว้างขวางมากขึ้น (ระดับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัดและภูมิภาค) เช่นความร่วมมือขององค์กรระดับชาติ กระทรวงด้านการพัฒนา หน่วยงานระหว่างประเทศและองค์กรพัฒนาเอกชนนอกพื้นที่ ผู้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะต้องร่วมกันกำหนดเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพที่จะแบ่งปันประสบการณ์วางแผนและพัฒนากิจกรรม พัฒนาหลักสูตร/สื่อ อบรมเจ้าหน้าที่ และติดตาม/ประเมินผล ความก้าวหน้า

ภาคที่ 2 :

สรุปผลการวิจัย
ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ*

บทนำ

ปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกำลังได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นจากประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ ในฐานะที่เป็นสถาบันพิเศษด้านการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบที่ให้การฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการรู้หนังสือและทักษะต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียนประถมศึกษาหรือไม่เคยเรียนประถมศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง อาทิ การฝึกการอ่านออกเขียนได้ การฝึกอบรมทักษะต่างๆ ได้แก่ ด้านการค้าเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ การฝึกอาชีพ การฝึกอบรมการดูแลสุขภาพเบื้องต้น การปกป้องสิทธิพลเมือง สวัสดิภาพชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือ การพัฒนาความเป็นผู้นำ งานศึกษาวิจัยฉบับนี้มีเป้าหมายที่จะศึกษากิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ อาทิ กิจกรรมด้านการจัดการและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วิธีวิจัยที่ใช้มีทั้งการวิจัยเอกสาร และการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในภาคสนามมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์วิจัย โดยข้อมูลจากเอกสารจะรวบรวมจากการทบทวนบทความที่มีอยู่เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ และข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามดังกล่าวประกอบด้วย แบบสอบถามที่แจกให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การวิจัยเฉพาะเรื่อง การสนทนาระหว่างกลุ่มเป้าหมาย กรณีศึกษา และการสัมภาษณ์ประชาชนระดับรากหญ้าจำนวนหนึ่ง

ปัญหาหลักประการหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบคือ ไม่สามารถหาจำนวนที่แน่นอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีหลากหลายประเภทและกระจายตัวอยู่ตามที่ต่างๆ ในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศได้ ปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นเมื่อคณะผู้วิจัยพบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งให้บริการด้านสังคมและเศรษฐกิจในขอบข่ายและมิติที่แตกต่างกันไปมีความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศเกือบจะไม่แตกต่างจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีสาขาหรือหน่วยงานในพื้นที่ของท้องถิ่นนั้น ที่มักจะดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้หนังสือหรือการอบรมเพื่อเพิ่มรายได้คล้ายคลึงกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สำหรับการสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวน 25 แห่งในตำบลต่างๆ ของอำเภอคูริกรัม โบกธา สัทคีระ กุลนา พาทุอาคาลี จิตตะกอง ธากา และจามัลปุร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ อาทิ แอคชั่นเอด องค์กรพัฒนาเอกชนระดับชาติ เช่น องค์กรความเป็นหุ้นส่วนของเอเชียใต้ (South Asia

* รายงานการวิจัยฉบับนี้จัดทำโดยศาสตราจารย์ เอส เอ็ม มาห์ฟูเซอร์ ภาควิชาการเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยธากา

Partnership) และองค์กรนารีโมตรี (Nari Maitree) ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชนระดับท้องถิ่น เช่น องค์กรสตรีผู้ห่วงใยการพัฒนาครอบครัว (Concerned Women for Family Development – CWFD) และองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่ารูพันตาร์ (Rupantar) ในภาษาบังกลาเทศ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งจะมีสมาชิกประมาณ 40 – 60 คน โดยคณะผู้วิจัยจะสุ่มเลือกสัมภาษณ์สมาชิก 10 คน ซึ่งพยายามเลือกเพศให้สมดุลกันจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ปรึกษาหารือกับผู้แทนของกลุ่มต่างๆ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้แทนจากหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ อาทิจำหน้าที่สวัสดิการสังคม ครู ผู้แทนรัฐบาลท้องถิ่น ชุมชนธุรกิจ และผู้ที่ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนหรือองค์กรอาสาสมัคร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในบริเวณที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผู้วิจัยเดินทางไปสำรวจ ถึงแม้ว่าสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ซึ่งกำหนดโดยอาคา อาห์ซาเนีย มิชชั่น (Dhaka Ahsania Mission : DAM) จะใช้แทนประชากรส่วนใหญ่ของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ กลุ่มตัวอย่างที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ไม่ได้รวมถึงสมาชิกของศูนย์ฯ เหล่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ DAM จัดตั้งขึ้น และผลกระทบของศูนย์ฯ ที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านไว้ในปี พ.ศ. 2548 แล้ว ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำผลการค้นพบจากการวิจัยดังกล่าวมาบูรณาการไว้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

ตามบริบทของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนถือเป็นสถาบันท้องถิ่นที่ให้บริการเพื่อการรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ นอกเหนือจากการศึกษาในระบบแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งที่อาศัยอยู่ในชนบทและตามแหล่งชุมชนแออัดในเขตเมือง ศูนย์ดังกล่าวส่วนใหญ่จะได้รับการจัดตั้งและบริหารโดยคนในชุมชน ทั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการบางส่วนจากองค์กรพัฒนาเอกชนในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือ ระดับนานาชาติ อนึ่ง ศูนย์ฯ เหล่านี้มักจะไม่ใช้อาคารและอุปกรณ์ของท้องถิ่น อาทิจำ โรงเรียนประถมศึกษา มัสยิด หรือ วัด แต่จะดำเนินการในลักษณะอาคารห้องเดียวที่มีวัสดุอุปกรณ์ด้านสุขอนามัยและด้านอื่นๆ ที่จำกัด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเปิดโอกาสการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิต สมาชิกจะมีความคล้ายคลึงกันในด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกกว่าร้อยละ 60 เป็นสตรี

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศเป็นสถานที่ที่ใช้จัดการศึกษา ข้อมูลข่าวสาร และบริการอื่นๆ ที่มุ่งพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต โดยมีกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาคนในชุมชน ดังนี้

ก) การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จและการศึกษาต่อเนื่อง (Functional Literacy and Continuing Education) ได้แก่การให้โอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้มาตรการบรรเทาปัญหา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และการบริการห้องสมุดชุมชน

ข) การพัฒนาทักษะและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การฝึกทักษะชีวิต กิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ (Income Generating Activities – IGA) และกิจกรรมสร้างภาวะผู้นำ การให้บริการการออมเงิน และการให้สินเชื่อ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การฉีดวัคซีน การดูแลเด็กปฐมวัย และการให้บริการที่ส่งเสริมการเกษตร

ค) การพัฒนาชุมชน ได้แก่การแลกเปลี่ยนความคิด กิจกรรมพัฒนาชุมชน การระดมทรัพยากร การเสวนาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวและชุมชน และเป็นสถานที่สำหรับผู้ที่มาจัดให้บริการด้านการส่งเสริมและการพัฒนา

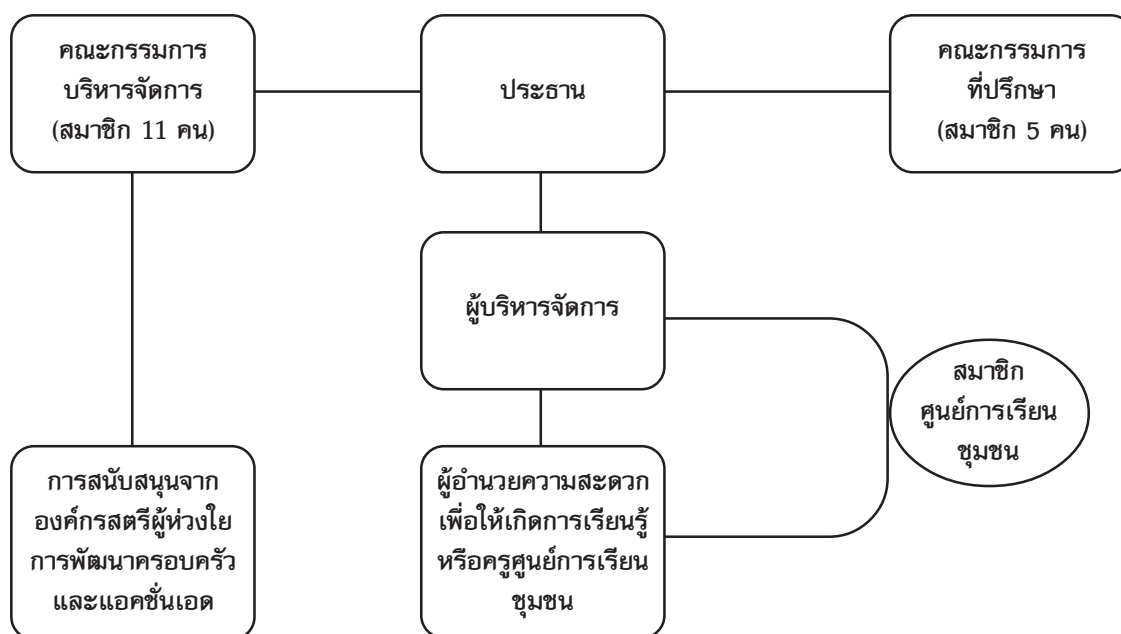
ง) การสร้างความตระหนักและวัฒนธรรม ได้แก่การสร้างความตระหนักต่อ การศึกษา สุขอนามัย การวางแผนครอบครัว สิทธิมนุษยชน บทบาทหญิงชายและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมขัดเกลาทางสังคมและสันตนาการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และตั้งอยู่ในสถานที่ต่างๆ ตลอดจนให้บริการและมีการดำเนินการที่หลากหลาย แม้ว่าแต่ละศูนย์จะมีหน้าที่กว้างขวางและหลากหลาย แต่ทุกศูนย์จะมุ่งไปสู่การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาชุมชน ดังนั้น ลักษณะและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีหลากหลาย แต่จะมีจุดเน้นที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการพัฒนาชนบทของบังกลาเทศ (Bangladesh Rural Advancement Committee - BRAC) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนระดับแนวหน้าที่ให้การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เรียกว่า คิโชรี เคนดรา (Kishoree Kendra) (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับวัยรุ่น ทั้งที่เรียนอยู่ในโรงเรียนทั่วไป และ ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียน หรือ ออกกลางคัน) นอกจากนี้ องค์กรตัวอย่างดังกล่าวยังดูแลกาโนเคนดรา (Ganokendras) ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ไม่รู้หนังสือเลย ผู้ที่ไม่รู้หนังสือบ้าง ผู้รู้หนังสือใหม่ และผู้รู้หนังสือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหล่านี้ให้บริการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาต่อเนื่อง ตลอดจนให้ยืมสื่อการอ่านและตำราเรียน และจัดกิจกรรมการอบรมทักษะและกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพิทักษ์เด็กของสหรัฐอเมริกา (Save the Children USA) คือ โลคาเคนดรา (lokakendra) หรือโรงเรียนพื้นบ้าน ให้บริการแก่เด็กนอกโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่มีทักษะการรู้หนังสือในระดับที่ไม่สูงนัก และให้บริการอื่นๆ เช่น การศึกษาต่อเนื่อง การพัฒนาความตระหนักต่อสังคม บริการห้องสมุด การพัฒนาทักษะ และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร องค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ เช่น กลุ่มแผนงานบังกลาเทศ (Plan Bangladesh) และแอคชั่นเอดแห่งบังกลาเทศ (ActionAid Bangladesh) ให้การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามชื่อขององค์กรของตน ซึ่งมีโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาสที่อยู่นอกโรงเรียน อย่างไรก็ตาม องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวนมากที่สุดในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ คือ ธากา อาห์ซาเนีย มิซซัน (Dhaka Ahsania Mission : DAM) โดยเรียกศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้ว่า กาโนเคนดรา (Ganokendra) หรือศูนย์ของประชาชนซึ่งจะตั้งอยู่ที่ห้องสมุดของหมู่บ้าน และมักสร้างเป็นอาคารขนาดเล็กแยกต่างหาก (ส่วนมากจะเป็นอาคารห้องเดียว) กาโนเคนดราจะให้บริการด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมการรู้หนังสือ การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมทักษะชีวิต การฝึกอบรมกิจกรรมสร้างรายได้ (Income Generating Activities - IGA) ตลอดจนการพัฒนาความตระหนักในสังคมและความเป็นผู้นำ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ ในปี พ.ศ. 2547 ธากา อาห์ซาเนีย มิซซัน ได้สนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประเภทกาโนเคนดรา จำนวน 1,050 แห่ง ซึ่งมีร้อยละ 64 ที่ได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่น และร้อยละ 36 มีความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ

การบริหารจัดการและการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การบริหารจัดการในภาพรวมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการจัดการของศูนย์ ซึ่งมาจากการแต่งตั้งและมีวาระคราวละ 2 ปี สมาชิกของคณะกรรมการจัดการ (รวมทั้งประธาน) เป็นผู้แทนของชุมชนท้องถิ่น ตามธรรมเนียมปฏิบัติในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ นั้น ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2543 สมาชิกของคณะกรรมการจัดการมีเพียง 5-7 คน ในปัจจุบัน มีสมาชิกในศูนย์การเรียนรู้ที่ดำเนินการโดย DAM เพิ่มขึ้นเป็น 7-13 คน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีโครงสร้างการจัดการปรากฏตามแผนภูมิด้านล่างนี้

แผนภูมิที่ 1: โครงสร้างการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
(ศูนย์พัฒนาโมโนฮาร์คาลิ)

ผู้จัดการ (manager) หรือครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (facilitator) ซึ่งมักจะเป็นสตรีวัยเยาว์ในท้องถิ่นทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมประจำวันของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีการรับผิดชอบหลายประการ เช่น ลงทะเบียนสมาชิก เปิดสำนักงานเพื่อให้บริการแก่สมาชิก สอนสมาชิกทั้งที่เป็นผู้รู้หนังสือและเป็นผู้รู้หนังสือใหม่ เก็บค่าธรรมเนียมและเงินบริจาค จัดการฝึกอบรมและโครงการต่างๆ รวมทั้งบันทึกข้อมูลต่างๆ (บันทึกการประชุม บันทึกจำนวนสมาชิกที่มาใช้บริการในแต่ละวัน จัดเก็บค่าสมาชิกลงทะเบียนฝึกอบรม ดำเนินธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น) ดูแลสำนักงานและบริเวณให้สะอาดเรียบร้อย อ่านและเล่าเรื่องจากหนังสือและหนังสือพิมพ์ให้สมาชิกฟัง และเยี่ยมบ้านสมาชิกเพื่อชักชวนให้มาใช้บริการของศูนย์ ดังนั้น ผู้ดูแลศูนย์จะมีปัญหาในการจัดสรรเวลาสำหรับให้บริการการศึกษาต่อเนื่อง (ซึ่งบางครั้งกลายเป็นหน้าที่ล่าช้ารับรอง) การจัดฝึกอบรมทักษะอาชีพ การจัดการอภิปรายในหัวข้อต่างๆ จัดการรณรงค์สร้าง

ความตระหนัก/การพัฒนาสังคม และพัฒนาเครือข่ายการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน คณะกรรมการบริหารจัดการควรดูแลเรื่องนี้ได้ แต่ในทางปฏิบัติ คณะกรรมการบริหารจัดการเป็นเพียงคณะกรรมการโดยตำแหน่งเท่านั้น และไม่มีบทบาทในเชิงปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการไม่ได้จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และสมาชิกของคณะกรรมการ (ซึ่งรวมถึงครูในโรงเรียนประถมศึกษาประจำท้องถิ่น เกษตรกรผู้มีความรู้ ผู้นำชุมชน แพทย์ หรือ นักธุรกิจ) ก็มักจะขาดประชุมบ่อยๆ และไม่ค่อยได้ประสานงานกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเรื่องการจัดการฝึกอบรมและการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนัก/แรงจูงใจ

การนิเทศศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปฏิบัติงานในชุมชนนั้น จะจัดให้มีการประชุมทุกเดือนเพื่อจัดทำโครงการฝึกอบรมและโครงการอื่นๆ ร่วมกับศึกษานิเทศก์ของผู้ให้การสนับสนุน องค์กรพัฒนาเอกชน ศึกษานิเทศก์จะมาเยี่ยมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเดือนละ 2-3 ครั้ง โดยในระหว่างการเยี่ยม นั้น ศึกษานิเทศก์จะตรวจสอบจำนวนผู้ลงทะเบียน หรือถึงปัญหาผู้ปฏิบัติงานในชุมชนและสมาชิกศูนย์ ผลการดำเนินงานของศูนย์ และวิธีพัฒนาการดำเนินงาน นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์จะหารือกับสมาชิกของชุมชนในห้องดินนั้นๆ ในทุกๆ ประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นด้วย

การเชื่อมโยงและการสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กิจกรรมเชื่อมโยงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประโยชน์หลายประการ เช่น ด้านงบประมาณ กำลังคน การสนับสนุนอุปกรณ์และวิชาการ การฝึกอบรมกิจกรรมสร้างรายได้ และการลงทะเบียนของสมาชิก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนาการประกอบการ ตลอดจนการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน/องค์กรอื่นๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการออมทรัพย์และ/หรือการกู้ยืม การให้สินเชื่อรายย่อย การตลาด สำหรับผลิตภัณฑ์และบริการของสมาชิกศูนย์ รวมถึงการเข้าถึงสวัสดิการสังคมและบริการที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ

สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมักจะเป็นสมาชิกหรือเกี่ยวข้องกับองค์กรระดับท้องถิ่นองค์กรอื่นๆ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่า กว่าครึ่งหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่บริการด้านการให้สินเชื่อรายย่อย เช่น สมาคมเพื่อการพัฒนาสังคม (Association for Social Advancement - ASA) คณะกรรมการพัฒนาชนบทของบังกลาเทศ (Bangladesh Rural Advancement Committee - BRAC) หรือธนาคารกรามีน และ ประมาณร้อยละ 80 ของศูนย์ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นในรูปแบบต่างๆ อาทิ การฝึกอบรม ความช่วยเหลือทางการเงิน การสนับสนุนด้านแรงงานและวัสดุก่อสร้าง การตกแต่ง และหนังสือ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รายงานการประเมินผลชี้ให้เห็นว่าขอบข่ายและสัดส่วนการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหน่วยงานราชการยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องขยายเครือข่ายการเชื่อมโยงกับองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานราชการเพื่อขอรับการสนับสนุนให้สอดคล้องกับความต้องการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของคุณีการเรียนชุมชนไม่ได้เป็นไปตามความสมัครใจเสมอไป นอกจากนี้การมีส่วนร่วมก็ไม่ได้ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของของคุณีการเรียนชุมชนโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ คนในชุมชนยังไม่มีความสามารถและความมุ่งมั่นที่จะรับผิดชอบการบริหารจัดการคุณี อย่างไรก็ตาม สมาชิกของคุณีการเรียนชุมชนมักจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและแสดงออกในหลายรูปแบบ เช่น พวกเขาเห็นว่า คุณีเป็นเวทีให้เกิดการพบปะสนทนาและทำงานร่วมกัน คุณีการเรียนชุมชนสอนวิธีการใช้ชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในขณะเดียวกัน คุณีการเรียนชุมชนก็จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างคุณค่าในฐานะผู้ให้บริการด้วย ในหลายพื้นที่ คนในชุมชนไม่มีความรู้สึกว่าคุณีตนเป็นเจ้าของคุณีและรู้สึกว่าบริการที่คุณีจัดให้ไม่คุ้มค่าเงินที่ตนจะต้องจ่าย

ต้นทุน การเงิน และความยั่งยืนของคุณีการเรียนชุมชน

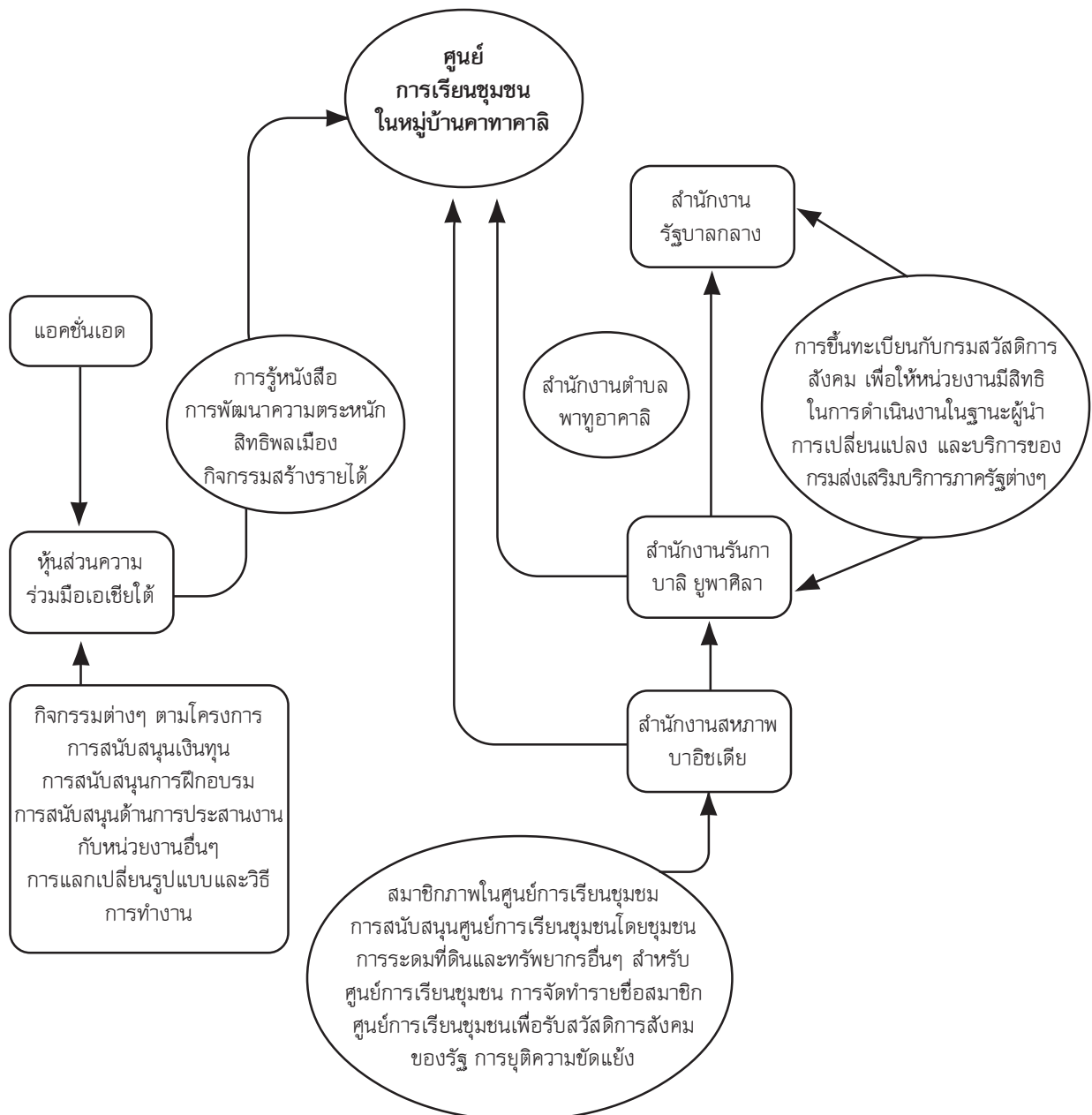
แหล่งงบประมาณสนับสนุนหลักของคุณีการเรียนชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมี 3 แหล่ง คือ สำนักงานใหญ่ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้การสนับสนุน เงินบริจาคของคนในท้องถิ่นและจากหน่วยงานและสถาบันต่างๆ รวมถึงหน่วยงานราชการในท้องถิ่น และเงินค่าสมาชิกรายเดือนของสมาชิกคุณี

อย่างไรก็ตาม งบประมาณสนับสนุนที่ได้รับยังไม่เพียงพอที่จะทำให้คุณีปฏิบัติตามภาระหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ค่าธรรมเนียมของสมาชิกและเงินบริจาคของคนในชุมชนยังไม่เพียงพอต้องบใช้จ่าย ทั้งคุณีการเรียนชุมชนและหน่วยงานสนับสนุนต่างก็ไม่ได้จัดทำบันทึกค่าใช้จ่ายและงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการต่างๆ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรของคุณีการเรียนชุมชนที่สนับสนุนโดยธากา อาห์ซาเนีย ชี้ให้เห็นว่าองค์กรดังกล่าวสนับสนุนอาคารเรียนของคุณีประมาณ 1 ใน 4 ของค่าก่อสร้างทั้งหมด โดยส่วนที่เหลือได้จากการสนับสนุนของคนในชุมชนท้องถิ่นเอง ทั้งนี้ ประมาณได้ว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงบดำเนินการรายปีของคุณีการเรียนชุมชนแต่ละแห่ง ประมาณ 30,000 ทากา (สกุลเงินของบังกลาเทศ) และหากคุณีมีสมาชิกเฉลี่ย 100 คน ค่าสมาชิกรายปีจะเท่ากับคนละ 300 ทากา ประมาณการค่าใช้จ่ายนี้คิดบนฐานการก่อสร้างคุณีการเรียนชุมชนที่มี 1 ห้อง รวมทั้งค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่เครื่องเรือน และ วัสดุอุปกรณ์ ในสัดส่วนต่ำสุด โดยไม่มีค่าที่ดิน

ความยั่งยืนของคุณีการเรียนชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คนในชุมชนท้องถิ่นหลายแห่ง และคณะกรรมการบริหารจัดการเอง ก็ขาดความสนใจและความมุ่งมั่น คุณีการเรียนชุมชนยังคาดหวัง (แต่ไม่มั่นใจ) ว่ารัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณรัฐส่วนหนึ่งให้แก่คุณี เนื่องจากคุณียังมีได้รับการยอมรับจากรัฐบาลว่าเป็นสถาบันซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมการรู้หนังสือ อย่างไรก็ตาม คุณีการเรียนชุมชนยังคงได้รับการสนับสนุนทางการเงินและความช่วยเหลือทางวิชาการจากองค์กรพัฒนาเอกชน และคาดว่าจะได้รับการสนับสนุนตราบเท่าที่องค์กรเหล่านี้ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล หรือจากหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสวัสดิการต่างๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยที่เป็นประโยชน์ประการหนึ่ง คือการเชื่อมโยงเรื่องความยั่งยืนของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการพัฒนากิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน จัดฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำรง ชีวิตที่ดีขึ้น และการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงสินเชื่อต่างๆ จะช่วยสร้างโอกาสการมีรายได้เพิ่ม และจะช่วย กระตุ้นให้สมาชิกให้เงินสนับสนุนศูนย์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ศูนย์ยังสามารถสร้างรายได้ด้วยระบบการแบ่ง ผลกำไรจากการค้าและธุรกิจที่ศูนย์ส่งเสริม โดยให้ผู้ใช้ประโยชน์จากโครงการทำสัญญากับศูนย์ ความยั่งยืน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นอยู่กับผลงานที่เป็นรูปธรรมและการยอมรับจากชุมชนในท้องถิ่นในฐานะที่เป็น สถาบันที่พวกเขาารู้สึกว่าต้องรับผิดชอบ

แผนภูมิที่ 2 : การเชื่อมโยงการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศูนย์พัฒนาหมู่บ้านคทาคาลิ)

ประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ลักษณะสำคัญและขอบข่ายของประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีดังนี้

- ประโยชน์ที่สมาชิกแต่ละคนได้รับไม่เท่ากัน โดยสมาชิกที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ อย่างสม่ำเสมอจะได้รับประโยชน์มากกว่าสมาชิกรายอื่นๆ
- การศึกษานอกโรงเรียนที่จัดโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใช้ระยะเวลาสั้นและค่อนข้างมีประสิทธิภาพ การเข้ารับการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 3 ปี ทำให้สมาชิกของศูนย์ ประมาณ 1 ใน 3 สามารถรู้หนังสือในระดับเอ (ประถมศึกษาปีที่ 5) ซึ่งหากเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาตามปกติ จะต้องใช้เวลา 5 ถึง 7 ปี
- การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ (Functional Literacy) ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดขึ้น ทำให้สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในการฝึกอบรมทักษะต่างๆ เช่น ทักษะด้านการค้าเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ (กิจกรรมสร้างรายได้) การจัดทำบัญชีครัวเรือน และการจัดทำบัญชีธุรกิจรายย่อย
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยพัฒนาความสามารถของสมาชิกในด้านการดูแลครอบครัวและเด็ก รวมทั้งเพิ่มความตระหนักด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำหน้าที่เสมือนเวทีให้สมาชิกได้ปรึกษาหารือถึงปัญหาของพวกเขา และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น
- การมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำให้สมาชิกมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหา ทั้งในระดับส่วนบุคคล ครัวเรือน และ ชุมชน รวมทั้งเพิ่มความมั่นใจ ความตระหนักถึงชุมชนและความซื่อสัตย์ต่อสังคม

ข้อมูลภาคสนามชี้ให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญต่อชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ชุมชนมีความตระหนักเพิ่มขึ้นถึงความสำคัญของการศึกษา การดูแลสุขภาพเบื้องต้น สุขอนามัย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สิทธิพลเมือง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
2. เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทัศนคติ จากการหางานทำในบริษัท หรือในหน่วยงานราชการ มาเป็นการหารายได้จากการประกอบกิจการส่วนตัว
3. เพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจให้แก่กลุ่มด้อยโอกาสที่ยากจน โดยเฉพาะกลุ่มสตรี
4. มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากการได้รับการฝึกอบรมทักษะใหม่ๆ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่
5. ยกระดับสถานภาพของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งในครอบครัวและในชุมชน

ผลการสำรวจภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง 220 คน (ตารางที่ 2) ชี้ให้เห็นถึงเหตุผลต่างๆ ที่สมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ที่พวกเขาได้รับ อย่างไรก็ตาม สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากกว่า 3 ใน 4 (ร้อยละ 77) รู้สึกไม่พึงพอใจในบริการของศูนย์ โดยสัดส่วนของสมาชิกที่มีความรู้สึก

ไม่พึงพอใจเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เหตุผลของความไม่พึงพอใจ คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้บริการไม่เพียงพอ ไม่ให้เงินทุน (สินเชื่อ) ขาดความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสมาชิก ขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญ ผู้ทำหน้าที่ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมักจะมีเพียงคนเดียวและต้องดูแลทุกๆ เรื่อง ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ครบถ้วนทั้งหมด ไม่สามารถจัดการฝึกอบรมทักษะตามความต้องการของสมาชิก ไม่ให้การสนับสนุนด้านการเงินและการตลาด ทำให้สมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรมไม่สามารถนำทักษะที่ได้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติงานไม่ดีและไม่ให้การดูแลที่เหมาะสมรวมถึงไม่ได้จัดกิจกรรมติดตามผล

ตารางที่ 2: ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเสริมทักษะและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ทักษะ		กิจกรรม	
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยเพิ่ม:		ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สมาชิกสามารถจะ:	
- ความมั่นใจ	17	- อ่านหนังสือ	41
- รายได้	32	- ดูโทรทัศน์	27
- เงินออม	33	- เรียนรู้จากการสนทนาหรือที่มีประโยชน์	13
- ความตระหนัก	44	- เข้ารับการฝึกอบรม	10
- ทักษะการรู้หนังสือ	56	- ปรึกษาหารือปัญหาต่างๆ	44
		- พัฒนาความเข้าใจร่วมกัน	3
		- ตั้งวงนันทนาการ	18

ที่มา: การสำรวจภาคสนาม

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ตอบคำถามทุกคน และบางคนก็ตอบคำถามโดยให้เหตุผลหลายประการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้บริการด้านการรู้หนังสือ

โครงการการรู้หนังสือของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถรักษาและพัฒนาทักษะการรู้หนังสือของผู้รู้หนังสือใหม่ รวมทั้งช่วยพัฒนาวิถีชีวิต อย่างไรก็ตาม การที่สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ จะลดประสิทธิภาพและผลกระทบของโครงการ ถึงแม้ว่าความสำเร็จในด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการจัดทำบัญชี จะห่างจากเป้าหมายที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกำหนดไว้ ความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านนี้ยังดีกว่าความสำเร็จของผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษา นอกโรงเรียนที่รัฐจัดให้ หลักฐานจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อการศึกษาวิจัยฉบับนี้ตั้งปรากฏในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากกว่า 1 ใน 4 เพียงเล็กน้อยที่ไม่ได้รับทักษะใดๆ เลย ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม แต่ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนเกือบ 1 ใน 3 มีระดับการรู้หนังสือเทียบเท่าประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนประมาณ 1 ใน 8 มีระดับการรู้หนังสือเทียบเท่าประถมศึกษาปีที่ 2 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนประมาณ 1 ใน 9 มีระดับการรู้หนังสือเทียบเท่าประถมศึกษาปีที่ 3 และผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนประมาณ 1 ใน 10 ตอบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยให้พวกเขาสำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า

ตารางที่ 3: การกระจายของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการรู้หนังสือ/การศึกษา

การเทียบระดับการรู้หนังสือ/การศึกษา (ชั้น/ประกาศนียบัตร)	จำนวน		
	ชาย	หญิง	รวม
ไม่รู้หนังสือ/ไม่มีการศึกษา	17	42	59
ประถมศึกษาปีที่ 1	28	40	68
ประถมศึกษาปีที่ 2	8	19	27
ประถมศึกษาปีที่ 3	7	4	11
ประถมศึกษาปีที่ 4	3	3	6
ประถมศึกษาปีที่ 5	4	7	11
มัธยมศึกษาปีที่ 1	3	4	7
มัธยมศึกษาปีที่ 2	2	7	9
มัธยมศึกษาปีที่ 3	2	1	3
ประกาศนียบัตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	6	9	15
อุดมศึกษา	2	2	4
รวมทั้งสิ้น	82	138	220

ที่มา: การสำรวจภาคสนาม

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสร้างโอกาส

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลายแห่งจัดให้มีกิจกรรมการฝึกอบรมทักษะการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก มีศูนย์เพียงไม่กี่แห่งที่ให้บริการด้านการออมเงินและสินเชื่อ การผนวกการฝึกอบรมกับการให้บริการสินเชื่อ ทำให้สมาชิกของศูนย์ โดยเฉพาะสตรี ได้รับประโยชน์ในการพัฒนาการใช้ชีวิต ในปัจจุบันการสนับสนุนด้านสินเชื่อถูกละเลยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม สมาชิกของศูนย์อาจขอรับบริการสินเชื่อจากธนาคาร สหกรณ์ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นหรือละแวกใกล้เคียงกันได้

ผลการวิจัยในปี พ.ศ. 2544 เรื่องกาโนเคนตรา หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของธากา อาห์ซาเนีย ที่มุ่งเน้นการให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาต่อเนื่องสำหรับประชาชนทั่วไปที่มีระดับการรู้หนังสือแตกต่างกัน พบว่าสมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดังกล่าวมีรายได้ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่า จาก 319 ทากา เป็น 728 ทากา อย่างไรก็ตาม รายได้ครัวเรือนไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญมากนัก (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4: รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก

	ผู้ที่เป็นสมาชิกศูนย์		ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกศูนย์	
	ปัจจุบัน	เดิม	ปัจจุบัน	เดิม
ระดับบุคคล	728	319	1,066	821
ระดับครัวเรือน	3,634	2,970	3,690	2,816

ที่มา: การสำรวจภาคสนาม

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยสร้างความตระหนักและสร้างพลัง

บริการด้านข้อมูลข่าวสาร การให้คำปรึกษา และแหล่งเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครอบคลุมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การให้คำปรึกษาในปัญหาร้ายแรง เช่น การปนเปื้อนสารหนูในน้ำ การเฉลิมฉลองวันสำคัญต่างๆ ของประเทศ และการอภิปรายเกี่ยวกับข่าวสารสำคัญหรือเรื่องราคาตลาดหรือสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังจัดให้มีการสนทนาหรือถึงปัญหาเฉพาะเรื่องและเป็นเวทีพบปะสังสรรค์และพัฒนาความตระหนักทางสังคมอีกด้วย สมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ ช่วยยกสถานะของตนในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีส่วนช่วยสร้างความตระหนักของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสร้างบรรยากาศของความเข้าใจร่วมกันภายในชุมชน อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านในชีวิตของประชาชนในชนบทซึ่งรวมถึงสมาชิกของศูนย์ ไม่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งหมด ศูนย์มีบทบาทเป็นตัวเร่งกระบวนการที่หลายฝ่ายร่วมกันดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็น รัฐบาล สื่อสารมวลชน และ องค์กรพัฒนาเอกชน

การวิจัยในปี พ.ศ. 2544 ของมูลนิธิเพื่อการวิจัย การวางแผนและการพัฒนาทางการศึกษา (FREPD) พบว่า ในกลุ่มผู้ที่มีทักษะการรู้หนังสือระดับปานกลาง ผู้ที่เป็นสมาชิกของศูนย์จะมีความตระหนักทางสังคมและทักษะการเอาตัวรอดสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของศูนย์ (ตารางที่ 5) นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าการฝึกอบรมที่ศูนย์จัดขึ้นมีผลต่อการเปลี่ยนอาชีพของสมาชิกศูนย์ด้วย โดยเฉพาะสมาชิกสตรีที่เป็นแม่บ้านมาก่อน ซึ่งมักจะเลือกประกอบกิจการส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 6) อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ตอบแบบสอบถามทั้ง 220 คน ไม่เคยประกอบธุรกิจมาก่อน อย่างไรก็ตาม หลังจากเป็นสมาชิกศูนย์แล้ว มีผู้ที่เลือกการประกอบธุรกิจเป็นอาชีพใหม่ 17 คน จาก 220 คน

ตารางที่ 5: ระดับของความตระหนักและการประยุกต์ใช้ทักษะของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

		ร้อยละของผู้รู้หนังสือใหม่ ในครัวเรือนที่เป็นสมาชิก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	ร้อยละของผู้ที่ไม่ได้เป็น สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน
ความสามารถในการเขียนจดหมาย	ชาย	61	51
	หญิง	43	35
คู่สมรสที่มีการวางแผนครอบครัว		73	58
ครัวเรือนที่มีห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะอนามัย		85	69
ครัวเรือนที่ล้างมือด้วยสบู่หลังจากถ่ายอุจจาระและ ก่อนรับประทานอาหารทุกมื้อ		65	51
การเป็นสมาชิกขององค์กรอื่นๆ		35	15
กลุ่มสตรีที่พูดคุยกับผู้ที่มาขอคำแนะนำ		61	43

ที่มา: การสำรวจภาคสนาม

ตารางที่ 6: อัตราการเปลี่ยนอาชีพจำแนกตามเพศ

อาชีพ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละอาชีพ			
	ก่อนเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน		ปัจจุบัน (หลังเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
งานราชการ/งานบริษัท	1	6	4	16
ภาคธุรกิจ	14	-	18	17
เกษตรกรรม	30	1	31	2
ลูกจ้างรายวัน	16	2	15	1
ภรรยา/แม่บ้าน	4	101	1	62
การประกอบธุรกิจส่วนตัว	3	2	13	51
คนว่างงาน	10	14	-	8

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม

การประเมินศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ธากา อาห์ซาเนีย ดำเนินการ (ราห์มาน เอส เอ็ม เอ็ม, 2548) แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมทักษะเพื่อสร้างรายได้ (โดยเฉพาะการให้เงินกู้ยืมของศูนย์) ทำให้ร้อยละ 23 ของสมาชิกศูนย์มีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 700 ทากา ร้อยละ 40 ของสมาชิกศูนย์ มีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 701-1,000 ทากา ร้อยละ 27 ของสมาชิกศูนย์ มีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 1,001-1,500 ทากา และ ร้อยละ 10 ของสมาชิกศูนย์ มีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 1,500-2,000 ทากา ข้อสังเกตเหล่านี้ได้รับการยืนยันในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วย โดยพบว่าร้อยละ 70 ของสมาชิกศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 1,000 ทากา (ตารางที่ 7) นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยก่อนหน้านี้ พบว่าร้อยละ 67 ของสมาชิกศูนย์ มีอัตราการรู้หนังสือ การพัฒนาความตระหนักต่อสังคมและชุมชน เพิ่มขึ้น และสมาชิกสตรีที่มีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นมีสถานะในครอบครัวดีขึ้น นอกจากนี้มีรายงานแสดงให้เห็นว่าจากสมาชิกที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 220 คน มีจำนวน 204 คน มีสภาพที่พักอาศัยดีขึ้น และจำนวน 203 คน มีอาหาร เสื้อผ้า และ สุขอนามัยที่ดีขึ้น การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสมาชิกมีระดับที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 8) โดยรวมแล้วสมาชิกเกือบร้อยละ 85 มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ตารางที่ 7: อัตราการเพิ่มของรายได้ต่อเดือนในครัวเรือนและรายจ่าย

อัตราการเพิ่มของรายได้ต่อเดือนในครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนที่อยู่ในอัตรา (N = 190)	อัตราการเพิ่มของรายจ่ายต่อเดือนในครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนที่อยู่ในอัตรา (N = 172)
น้อยกว่า 100 ทากา	11	น้อยกว่า 100 ทากา	51
100 – 200 ทากา	35	100 – 200 ทากา	29
201 – 500 ทากา	68	201 – 500 ทากา	49
501 – 1,000 ทากา	37	501 – 1,000 ทากา	26
1,001 – 1,500 ทากา	16	1,001 – 1,500 ทากา	10
1,501– 2,000 ทากา	12	1,501–2,000 ทากา	4
มากกว่า 2,001 ทากา	11	มากกว่า 2,001 ทากา	3

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม

ตารางที่ 8: การพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ดัชนีชี้วัด	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบว่าชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ในระดับที่แตกต่างกัน								
	ชาย			หญิง			รวม		
	สูง	กลาง	ต่ำ	สูง	กลาง	ต่ำ	สูง	กลาง	ต่ำ
สภาพที่พักอาศัย	33	30	17	55	49	20	88	79	37
อาหาร/เสื้อผ้า/ สุขอนามัย	32	41	7	61	62	10	93	103	17

ที่มา: การสำรวจภาคสนาม

ตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีสภาพที่ดีขึ้นในการส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนและเข้ารับการฉีดวัคซีน นอกจากนี้ สมาชิกยังมีการวางแผนครอบครัว มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าร่วมการประชุมสาธารณะ ยิ่งไปกว่านั้น ตารางดังกล่าวยังแสดงว่ากลุ่มด้อยโอกาสค่อยๆ ได้รับความรู้มากขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในชุมชน โดยการสร้างความตระหนัก สร้างความมั่นใจ และเพิ่มขีดความสามารถให้สมาชิกดูแลครอบครัวและชุมชน ซึ่งทำให้พวกเขามีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ดังนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ความรู้แก่คนยากจนและสตรี ซึ่งในตารางที่ 10 จะแสดงให้เห็นถึงการสำรวจภาคสนามของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 220 คน

ตารางที่ 9: สถานะสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามดัชนีชี้วัดที่สร้างความตระหนัก

ดัชนีชี้วัด	สมาชิกครอบครัวที่เป็นสมาชิกศูนย์	สมาชิกครอบครัวที่ไม่เป็นสมาชิกศูนย์
ร้อยละของเด็กวัยเรียนที่ลงทะเบียนเรียนระดับประถมศึกษา	76	46
ร้อยละของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ขวบที่ได้รับการฉีดวัคซีนครบถ้วน	85	50
อัตราการคุมกำเนิด	78	43
ร้อยละของครัวเรือนที่ปรึกษาแพทย์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม	100	39
ร้อยละของสตรีที่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในครัวเรือน	63	39
ร้อยละของสตรีที่เข้าร่วมในการประชุมสาธารณะ	63	35

ที่มา : มูลนิธิเพื่อการวิจัย การวางแผนและการพัฒนาด้านการศึกษา (FREPD), 2544

ตารางที่ 10: การสร้างพลังให้แก่สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เรื่องที่ประสบผลสำเร็จ	จำนวนชาย/หญิงที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามผลสำเร็จในระดับที่แตกต่างกัน							
	สูงมาก		ปานกลาง		ต่ำ		รวม	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
เกิดความตระหนักต่อสังคมเพิ่มขึ้น	40	88	35	43	7	7	82	138
มีสถานะภายในครอบครัว ของตนดีขึ้น	23	56	47	63	12	19	82	138
มีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น	48	99	32	35	2	4	82	138
มีการเรียนรู้เรื่องสุขอนามัยเพิ่มขึ้น	56	96	23	39	3	3	82	138
สามารถเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา ชุมชนได้มากขึ้น	22	55	52	56	8	27	82	138
สามารถช่วยเหลือภรรยาและ บุตรได้มากขึ้น	26	55	44	56	12	27	82	138

ที่มา: การสำรวจภาคสนาม

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ถึงแม้ว่าทางทฤษฎี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีรูปแบบที่น่าประทับใจ แต่การจัดการและการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศยังต้องได้รับการปรับปรุงในอีกหลายด้าน เช่น การระดมกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ การพัฒนาทักษะและประสิทธิภาพบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การพัฒนาเครือข่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคดังต่อไปนี้

- สมาชิกที่เป็นสตรีต้องออกจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วยเหตุผลต่างๆ อาทิ เปลี่ยนที่อยู่ภายหลังการสมรส ถูกห้ามเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ด้วยเหตุผลทางศาสนา และ มีปัญหาต่างๆ ในการทำงานร่วมกับสมาชิกเพศชาย
- สมาชิกไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ เนื่องจากมีภาระหน้าที่ในบ้าน ในไร่ นา หรือ สถานที่ทำงาน
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่มักจะจัดการฝึกทักษะเพียงไม่กี่ประเภท และที่สมาชิกศูนย์ไม่ได้นำทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากการขาดเงินทุนที่จะสร้างกิจกรรมสร้างรายได้หรือขาดแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือบริการ
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนค่อนข้างขาดแคลนสื่อสิ่งพิมพ์ให้สมาชิกอ่าน และขาดวัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ การเล่นเกมสื่ และ การเล่นกีฬา

- เจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีภาระรับผิดชอบมากจึงทำให้ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในหลายชุมชนไม่สามารถทำให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ แต่กลับทำให้พวกเขารู้สึกว่าศูนย์ให้บริการไม่คุ้มเงินค่าสมาชิก
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้ให้บริการด้านเอกสารข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารจัดการของศูนย์ในหลายชุมชน ยังเป็นองค์คณะบุคคลแต่เพียงในนามเท่านั้น ไม่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการวางแผน การจัดหาทรัพยากร การนิเทศ การสร้างเครือข่าย การติดตามและประเมินผล

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค

จุดแข็งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็คือสมาชิกมีความกลมเกลียวและความสามัคคีกัน ทุกคนในชุมชนสามารถใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่สำหรับการประชุมหารือปัญหาของชุมชนโดยรวม เพื่อหาแนวทาง แก้ไขปัญหาพร้อมกัน จุดอ่อนคือการขาดแคลนทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขาดแคลนงบประมาณ และเจ้าหน้าที่วิชาการและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โอกาสของศูนย์จึงขึ้นอยู่กับ การได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่า เป็นสถาบันที่มีบทบาทในการดำเนินงานด้านการศึกษาในระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จและการศึกษาต่อเนื่อง (Functional Literacy and Continuing Education) ซึ่งส่งผลต่อความเต็มใจที่จะให้การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการระดับชาติ/ภูมิภาค และระหว่างประเทศ การดำเนินงานของศูนย์ต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกของชุมชนและการขยายเครือข่ายกับองค์กรรัฐบาลท้องถิ่นและผู้ให้บริการประเภทต่างๆ สำหรับอุปสรรคที่จะทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขาดความยั่งยืนได้คือ นอกเหนือจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้ว หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรก็ยังคงให้การสนับสนุนอีกหลายสถาบันที่มีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน ในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคอีกหลายเรื่อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์พึ่งพางบประมาณสนับสนุนจากภายนอกมากเกินไป ชุมชนบางแห่งที่มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมยังต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ทำให้คนยากจนซึ่งไม่มีใครให้ความช่วยเหลือเกิดความเข้มแข็ง) รวมทั้งความเป็นไปได้ที่งบประมาณอาจจะรั่วไหลหรือถูกใช้หมดในช่วงการถ่ายโอน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดกิจกรรมในหลายมิติตามความต้องการและประโยชน์ของสมาชิกและชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ ศูนย์จะประสบผลสำเร็จอย่างมาก หากได้รับการยอมรับในฐานะเป็นสถาบันที่ให้บริการด้านการศึกษา นอกโรงเรียนและการฝึกอบรมทักษะชีวิต ซึ่งผู้รู้หนังสือใหม่มักจะตระหนักดีว่าสมาชิกอื่นๆ ในท้องถิ่น เห็นว่าศูนย์ คือสถานที่สำหรับดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ สนทนาหรือกันในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตในครอบครัวและชุมชน พัฒนาความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชน การวางแผนครอบครัว สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม ฝึกอบรมทักษะเพื่อสร้างรายได้ รับการฉีดวัคซีน และการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร

ผลกระทบของโครงการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินการด้านความเสมอภาคทางเพศ การบรรเทาความยากจน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย สำหรับกิจกรรมด้านการรู้หนังสือ ขั้นพื้นฐาน การพัฒนาและกระตุ้นความตระหนักส่งผลกระทบบนระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมที่สร้างความตระหนัก ด้านสุขอนามัยและการจูงใจให้คนในท้องถิ่นส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนมีผลกระทบในระดับสูง พอสมควร กล่าวโดยสรุป ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยให้สมาชิกมีสถานะในครอบครัวและชุมชนดีขึ้นและ สร้างผลกระทบที่ดีต่อสภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชน แต่บ่อยครั้งที่หน่วยงานที่ดำเนินงานไม่ได้แสดงผลกระทบให้เห็นอย่างชัดเจน

กิจกรรมการรู้หนังสือและการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ช่วยให้สมาชิกศูนย์ มีทักษะการรู้หนังสือในระดับต่างๆ โดยใช้ระยะเวลาสั้นกว่ามากเมื่อเทียบกับการศึกษาในโรงเรียนระดับ ประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา และการรู้หนังสือดังกล่าว ช่วยให้สมาชิกพัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียน คำนวณ และจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีธุรกิจขนาดย่อมได้ นอกจากนี้ การรู้หนังสือและการมี ความตระหนักต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ยังทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการต่างๆ นำทักษะที่ได้รับ จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไปช่วยดูแลครอบครัวและบุตรหลานได้ดียิ่งขึ้น มีความสุขกับสถานะในครอบครัว และชุมชนที่ดีขึ้น และมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ในกระบวนการตัดสินใจทั้งในครอบครัวและชุมชน

การที่สมาชิกส่วนใหญ่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้ร่วมกิจกรรมของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ สะท้อน ให้เห็นว่า ทั้งสมาชิกและคนทั่วไปในชุมชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถาบัน และต่างก็ลังเลที่จะให้เงิน สนับสนุนกิจกรรมของศูนย์ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอื่นๆ อีก เช่น การให้บริการสินเชื่อไม่เพียงพอสำหรับการ สนับสนุนกิจกรรมสร้างรายได้และการประกอบการ การขาดแคลนโครงการการดูแลและการให้ การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย การไหลเวียนของเอกสารข้อมูลข่าวสารไม่สม่ำเสมอ และการที่คณะกรรมการ บริหารจัดการของศูนย์ ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่มีบทบาทมากนักในการพัฒนาขีดความสามารถของคนในท้องถิ่น ดังนั้น สมาชิกจึงมิได้รวมพลังกันขับเคลื่อนสังคมในเรื่องต่างๆ (ตัวอย่างเช่น การต่อต้านการเสพยา การค้าเด็ก และสตรี การก่อการร้าย หรือการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน) หรือร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์จาก ธรรมชาติหรือจัดให้มีโครงการฟื้นฟูต่างๆ อย่างไรก็ตามระดับบุคคล สมาชิกสามารถพัฒนาขีดความ สามารถของบุคคลในการจัดการภายในครัวเรือน การตัดสินใจ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการ ดำรงชีวิต

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและตำบล รวมทั้ง สาขาขององค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยง ดังกล่าวไม่ได้รับการยืนยันจากองค์กรพัฒนาเอกชนใด รวมทั้งไม่ได้มีนโยบายหรือแผนปฏิบัติการที่จะ ทำงานร่วมกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคต จึงมีทัศนคติในเชิงพัฒนาที่จะสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนหรือความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน ประกอบกับการริเริ่ม ส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่หรือของศึกษานิเทศก์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำให้ในปัจจุบันศูนย์สามารถจัดโครงการ ฝึกอบรมโดยความช่วยเหลือของหน่วยงานที่ให้บริการและหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งปฏิบัติงานในฐานะที่

เป็นสถานที่ที่จัดระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนการให้บริการด้านการฉีดวัคซีน และการวางแผนครอบครัว

อาจกล่าวได้ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศประสบความสำเร็จในเรื่อง การเพิ่มความตระหนักทางสังคมในกลุ่มประชากรที่ยากจนและด้อยโอกาสด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้พวกเขา ผ่านทางการรู้หนังสือ การฝึกทักษะชีวิต และกิจกรรมเสริมสร้างรายได้ แต่ศูนย์ยังคงประสบ ความล้มเหลว ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมของศูนย์ การขาดแคลน ทรัพยากรและการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าโครงการของศูนย์จะมีต้นทุนการดำเนินงานต่ำ แต่ยั้งรู้สึกว่ารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบัน ไม่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างและ ไม่สามารถสร้างความยั่งยืนได้

ข้อจำกัดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมี 2 ประการ คือ สภาพ ทางกายภาพของศูนย์ไม่สวยงามและขาดแคลนสื่อการอ่าน/การเรียนรู้ อุปกรณ์เพื่อเกมส์ กีฬาและ สันทนาการ นอกจากนี้ ไม่ใช่ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งหมดจะจัดฝึกอบรมทักษะชีวิตได้ทุกประเภทที่เป็น ประโยชน์ต่อท้องถิ่น และบ่อยครั้งที่ศูนย์ต้องเจ็บปวดจากการบริหารจัดการที่ย่ำแย่ รวมถึงการนิเทศและ การติดตามผล ส่วนเจ้าหน้าที่ศูนย์มีภาระรับผิดชอบมากจนกระทั่งไม่สามารถจัดสรรเวลาและพลังงาน เพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ศูนย์ไม่มีงบประมาณสนับสนุนในการให้สินเชื่อย่อยแก่สมาชิก ที่ต้องการนำไปประกอบกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ อุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่มีผลงานที่ส่งผลกระทบในเชิงกว้างและเชิงลึก

ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศจำเป็นต้องได้รับการ ปรับปรุงในหลายด้าน เพื่อเพิ่มผลกระทบในประเด็นต่างๆ เช่น การเผยแพร่การรู้หนังสือ การขยาย ขอบข่ายการประกอบกิจการส่วนตัวการสร้างโอกาสการเพิ่มรายได้ และ การลดปัญหาความยากจน หากจะดำเนินงานตามโครงการอย่างเต็มที่ ก็จำเป็นต้องมีการสนับสนุนเพิ่มเติมในเรื่องสื่อการอ่าน วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการฝึกอบรมอย่างกว้างขวาง และการปฐมนิเทศโดยการสาธิตการฝึกอบรมทักษะชีวิตให้ แก่สมาชิกศูนย์

ข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย และจากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและคณะ ผู้ประเมินศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีดังนี้

1. จัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้บริการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. ให้มีการเชื่อมโยงกิจกรรมการรู้หนังสือและพัฒนาชุมชนกับกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรกลุ่มเป้าหมาย
3. มีการระดมความร่วมมือเชิงสังคมให้กว้างขวางมากขึ้น โดยใช้รูปแบบและวิธีการต่างๆ เช่น วัฒนธรรม (เช่น รูปแบบที่ยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับตารางเวลาของสมาชิกศูนย์ กิจกรรมที่ตอบสนอง ความต้องการด้านอาชีพ บูรณาการสื่อการเรียนรู้อื่นๆ และการเรียนรู้กับโครงการสหสาขาอื่นๆ)

4. พัฒนารอบการติดตามโครงการ/กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างเป็นระบบ
5. เชื่อมโยงกิจกรรมเสริมสร้างรายได้กับการตลาด
6. กำหนดรูปแบบการเชื่อมโยงการดำเนินงานกับหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนในท้องถิ่น
7. ออกแบบกิจกรรมหลักและกิจกรรมรอง โดยเน้นกิจกรรมหลักให้มากขึ้น
8. ให้ความช่วยเหลือชุมชนในการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แทนที่จะให้ศูนย์แก้ไขปัญหาให้ชุมชนโดยตรง
9. พัฒนาทักษะด้านการจัดการของบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
10. สร้างระบบเอนกประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพและวิชาการในระดับชุมชน

บทสรุป

ถึงแม้ว่าการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมีข้อจำกัดอยู่มาก ศูนย์เหล่านี้ยังคงเป็นต้นแบบของสถาบันการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนให้การสนับสนุน โดยไม่ต้องใช้งบประมาณสูง แนวคิดที่มีเอกลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็คือ ปรัชญาในการแสวงหาทรัพยากรจากการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจของชุมชนในระดับรากหญ้า ดังนั้นจึงถือว่างบประมาณในการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้การสนับสนุน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม/สมาชิก/ผู้เรียน และ คนในชุมชนที่ศูนย์การเรียนรู้ดำเนินการในฐานะที่เป็นศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เด่นชัดที่สุดคือ การเป็นศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรมสำหรับกลุ่มคนยากจนและด้อยโอกาสในด้านต่างๆ เช่น การรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพิ่มเติมภายหลังการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง การเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่จะทำให้ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ในหลากหลายวิธี

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนารอบการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนในภาพรวมของประเทศ หากได้รับการผนวกไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติ ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเพื่อจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและในการระดมทรัพยากรในท้องถิ่น รัฐบาลอาจจะสนับสนุนศูนย์ โดยจัดทรัพยากรสนับสนุนเพิ่มเติมและให้การสนับสนุนอย่างเป็นระบบ การผนวกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้ากับแผนการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับระบบโรงเรียน โครงการการศึกษาเทียบเท่าสำหรับเด็กวัยเรียน และ กลไกการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

**กรณีศึกษา: ยัสมีน สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอัมโกลา ตำบลเนโทรโกนา สาธารณรัฐประชาชน
บังกลาเทศ**

ปัจจุบัน ยัสมีน เป็นที่รู้จักกันในนามว่า “มารดาแห่งสตรีผู้ทุพพลภาพ” ทั้งในหมู่บ้านอัมโกลา
ที่เธอเกิดและหมู่บ้านแถบชายแดน ยัสมีนอายุ 29 ปี มีบุตรชายอายุ 4 ขวบ สามีของเธอเป็นคนลากรถ
ภายหลังการสมรสเธออยู่ในบ้านของสามีในหมู่บ้านอื่นและมีชีวิตที่ยากลำบาก ครอบครัวของเธอใช้
ชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำและบางครั้งมีอาหารเพียงวันละมื้อเท่านั้น ยัสมีนเริ่มทำงานเป็นแม่บ้านกับ
ครอบครัวที่มีฐานะดีครอบครัวหนึ่ง เธอทำความสะอาดพื้นและสนามหญ้า ชักผ้า ล้างจานและ
ประกอบอาหารให้แก่คนงานที่ทำงานในไร่ของนายจ้าง แลกกับอาหารและเงินจำนวนเพียงน้อยนิด
ซึ่งไม่พอมั้แต่จะซื้ออาหารและเสื้อผ้าให้บุตรชาย

ยัสมีนไม่มีเวลาที่จะไปเยี่ยมบ้านบิดาของตน แต่วันหนึ่งเธอก็ไปและบิดาก็ได้ทราบถึงความวิตก
กังวลของเธอ จึงได้แนะนำให้เธอสมัครเป็นสมาชิกของสมาคมเพื่อการพัฒนาด้วยการพึ่งตนเอง
ชื่อว่า “สวาบาลัมบิ อุন্নายัน ซามิติ (Swabalambi Unnayan Samiti)” หรือ SUS ซึ่งก่อตั้ง
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งเป็นของประชาชนประเภท lokakendra ในหมู่บ้านอัมโกลา ท่ามกลางการ
คัดค้านของสามีของเธอและคนในชุมชนที่เป็นพวกอนุรักษนิยมซึ่งไม่สนับสนุนให้สตรีอายุเพียง 29 ปี
เช่นเธอ เป็นสมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ยัสมีนเรียนรู้ทักษะการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานอย่างรวดเร็ว
ที่ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ และยังได้เรียนรู้วิธีการเลี้ยงสัตว์ปีกและปศุสัตว์อีกด้วย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
แห่งนี้ให้เธอกู้เงินเพื่อซื้อแม่วัว 1 ตัว และ แม่ไก่ 10 ตัว

ภายในเวลาเพียง 1 ปี ยัสมีนรู้สึกได้เลยว่าชีวิตของเธอเปลี่ยนแปลงไป เธอเริ่มมีรายได้จาก
การขายนมวัวและไข่ไก่ รายได้ของเธอมีเพียงพอที่จะนำมาชำระเงินกู้เป็นรายสัปดาห์ และรองรับ
รายจ่ายในครอบครัวได้อีกด้วย เธอมีความสุขมากที่ได้รู้ว่าทักษะเพียงเล็กน้อยทางบัญชีช่วยให้เธอ
ออมเงินได้ เมื่อเธอเป็นสมาชิกของศูนย์ดังกล่าวได้เพียง 2 ปี ยัสมีนก็ได้เป็นเจ้าของแม่วัว 3 ตัว
แม่ไก่ 33 ตัว และ เป็ด อีก 27 ตัว เธอจึงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายนมวัว ไข่ไก่ ไข่เป็ด และ ลูกเป็ด
ลูกไก่ จนสามารถซื้อรถลากคันใหม่ให้สามีของเธอซึ่งเคยต้องเช่ารถลาก และเอาเงินส่วนใหญ่ที่ได้
จากการลากรถไปชำระเป็นค่าเช่ารถ ในปัจจุบัน ครอบครัวนี้มีรายได้เดือนละ 5,000 ทากา ซึ่งเพียงพอ
ที่จะบริหารค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและยังมีเหลือเป็นเงินออมอีกด้วย ยัสมีนนำเงินออมให้สตรีที่
ยากจนกู้โดยมีเงื่อนไขที่ผ่อนปรนมาก นอกจากนี้ เธอยังซื้อที่ดินผืนใหม่และปลูกบ้านใหม่ รวมทั้งให้
เงินจำนวนหนึ่งแก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้เปลี่ยนชีวิตของเธออย่างภาคภูมิใจอีกด้วย

จากคนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ ยัสมีนเรียนรู้ที่จะอยู่รอด เมื่อเพียง 2 ปีก่อน เธอถูกสามีทอดทิ้ง
ถูกดูต่ำและทุบตีในเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง แต่วันนี้ สามีของเธอแสดงความเป็นมิตร สุภาพ และ ภักดีต่อเธอ
ยัสมีนกล่าวว่า เธอเคยอยากฆ่าตัวตายในยามที่เธอตระการกำลำบาก แต่ปัจจุบัน เธอได้กลายเป็น
แรงบันดาลใจและยังคอยช่วยเหลือทั้งบุรุษและสตรีที่ยากจน เธอมีฐานะดีและมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของเธอดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนในชุมชนเดียวกับเธออย่างต่อเนื่อง

สาธารณรัฐประชาชนจีน*

บทนำ

การวิจัยฉบับนี้เริ่มด้วยการกล่าวถึงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชน (community education : CE) ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ภารกิจของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในเรื่องการรู้หนังสือ การดูแลสุขภาพ การบรรเทาความยากจน การเพิ่มรายได้ การฝึกอาชีพใหม่ให้แก่แรงงาน และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชนบท สำหรับภารกิจของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในตัวเมืองนั้น จะเน้นในเรื่องการให้ความหมายของการเรียนรู้ เนื้อหาในการเรียนที่เป็นระบบมากขึ้น พฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนวิธีการที่เป็นศาสตร์ด้านการเรียนรู้

สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีจำนวนประชากรขนาดใหญ่มาก และมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย เริ่มตั้งแต่พื้นที่ทุรกันดารที่มีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุดทางภาคตะวันตก จนกระทั่งถึงพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจทางภาคตะวันออก ทั้งนี้ แม้แต่ในมณฑลเดียวกัน ดังเช่น มณฑลเจ้อเจียง (Zhejiang Province) ก็มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่หลากหลายแตกต่างกันในหลายๆ พื้นที่ ดังนั้น เพื่อเป็นการแสดงภาพรวมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสาธารณรัฐประชาชนจีน งานวิจัยฉบับนี้จึงได้เลือกนำเสนอศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ประเภทที่ 1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชนบทของมณฑลกานซู (Gansu Province) ซึ่งมีภารกิจหลักเกี่ยวข้องกับการบรรเทาความยากจนผ่านการรู้หนังสือ ซึ่งศูนย์แห่งนี้เป็นตัวแทนของโครงการและกิจกรรมในพื้นที่ชนบทที่ยากจน ประเภทที่ 2 เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในมณฑลเจ้อเจียง (Zhejiang Province) ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ ภารกิจจึงเน้นในเรื่องของการเพิ่มรายได้ผ่านโครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้จัดการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ให้แก่คนในท้องถิ่นเป็นหลัก และผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากมณฑลอื่นที่ประสงค์จะเข้าทำงานในโรงงานภายหลังการอบรม และประเภทที่ 3 เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในตัวเมือง เป็นประเภทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาชุมชนในเขตซาเปย์ (Zhabei District) นครเซี่ยงไฮ้ เป็นตัวอย่างหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเภทนี้

งานวิจัยฉบับนี้ได้สรุปผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างๆ ในเชิงบวก พร้อมทั้งได้เสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไปด้วย

ผลการวิจัยเชิงบวกประกอบด้วย 1) นโยบายสนับสนุนจากรัฐบาล 2) สถาบันและผู้รับประกันการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชน 3) โครงการและกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม

* เขียนโดย Mr.Zhao Zhongjian, สถาบันการสอนและหลักสูตร มหาวิทยาลัย East China Normal

กับความต้องการของผู้เรียนและตลาดเศรษฐกิจ และ 4) การสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้แก่สังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ 1) งบประมาณที่แน่นอน 2) การสนับสนุนจากภาคส่วนอื่นๆ นอกเหนือจากภาคการศึกษา 3) การหลอมรวม/การบูรณาการของโครงการและแนวคิดที่แตกต่างกัน 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 5) การก่อตั้งเครือข่ายระดับชาติสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชน

ภาพรวมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ภารกิจของการศึกษาชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ชนบทโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ชนบทยากจนส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการรู้หนังสือ การดูแลสุขภาพอนามัย การบรรเทาความยากจน การเพิ่มรายได้ การฝึกอาชีพให้กลุ่มผู้ใช้แรงงาน การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท สำหรับในเมืองนั้น การศึกษาชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เน้นการตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ที่เป็นระบบมากขึ้น พฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และศาสตร์การเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “นครแห่งการเรียนรู้” ซึ่งเป็นผลสะท้อนที่เป็นรูปธรรมจากการพัฒนาสังคมการเรียนรู้

โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชนบทเพื่อบรรเทาความยากจนได้ดำเนินการขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2540 ใน 3 มณฑลทางภาคตะวันตกของประเทศ (ได้แก่ มณฑลกานซู มณฑลยูนนาน และเขตปกครองตนเองกวางสี) โดยยึดแนวคิดขององค์การยูเนสโกเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการบรรเทาความยากจน ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการก่อตั้งขึ้นในตำบลหรือหมู่บ้าน ตามสภาพความเป็นจริงของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ การที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นเครื่องวัดที่มีประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทั้งสามมณฑลจึงเป็นรากฐานในการสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในชนบท ทั้งนี้ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ควรเข้าใจกรอบความเคลื่อนไหวในกรอบกว้างๆ 2 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ การเคลื่อนไหวแบบ “สองพื้นฐาน” และการเคลื่อนไหวของการศึกษาชุมชน

“สองพื้นฐาน” (The Two Basics)

สองพื้นฐาน หรือ “The two basics” หมายถึง พื้นฐานแรก เป็นการทำให้การศึกษาภาคบังคับเก้าปีเป็นสากล ส่วนพื้นฐานที่สอง เป็นการจัดการไม่รู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ประกาศ “เค้าโครงการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษาในสาธารณรัฐประชาชนจีน” เมื่อปี พ.ศ. 2536 และคณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้การดำเนินการตาม “สองพื้นฐาน” เป็นเป้าหมายทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในทศวรรษที่ 1990 (ค.ศ.1990-1999 หรือ พ.ศ.2533-2542) คือ การศึกษาภาคบังคับเก้าปีโดยตั้งเป้าไว้ร้อยละ 85 ของประชากรทั้งหมด และการบรรลุอัตราการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ได้ร้อยละ 95 กระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐประชาชนจีนยังได้ประกาศ “กรอบปฏิบัติการ

ระดับชาติด้านการศึกษาเพื่อปวงชน” เมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการดำเนินการตาม “สองพื้นฐาน” ให้บรรลุผลสำเร็จ ภายในปี 2543 และในปีต่อมากรอบปฏิบัติการดังกล่าวก็ได้รับการต่อยอดให้สำคัญมากยิ่งขึ้นอีก เมื่อการจัดประชุมระดับชาติด้านการศึกษา ครั้งที่ 2 ได้กำหนดเป้าหมายภารกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบาย และขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาการศึกษาในช่วงทศวรรษ 1990 (พ.ศ. 2533 - 2542) และได้ยึด “สองพื้นฐาน” ให้มีความสำคัญเหนือการพัฒนาการศึกษาอื่นใดทั้งหมด

ความเคลื่อนไหวในเรื่องการศึกษาชุมชน

ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 (พ.ศ. 2523 - 2532) การศึกษาชุมชนได้เริ่มปรากฏขึ้นในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมือง ซึ่งถือว่าสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาศูนย์การเรียนชุมชน ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2529 โรงเรียนมัธยมเจินหนู ในเขตฝูเถว นครเซี่ยงไฮ้ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการศึกษาชุมชนของโรงเรียนมัธยมเจินหนูขึ้น และในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2531 ตำบลซินเจียง และตำบลผิงฝู ในเขตจาเปย นครเซี่ยงไฮ้ ก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการศึกษาชุมชนเช่นกัน จากนั้นมาองค์กร “การศึกษาชุมชน” ก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในเขตจาเปย การพัฒนาของการศึกษาชุมชนในเขตจาเปยได้นำไปสู่การพัฒนาการศึกษาชุมชนทั่วนครเซี่ยงไฮ้ ซึ่งต่อมาได้ส่งอิทธิพลไปทั่วประเทศ และท้ายที่สุดได้ส่งเสริมให้ได้รับความนิยมและได้รับการพัฒนาไปทั่วประเทศ

ในเดือนเมษายน พ.ศ.2543 กรมอาชีวศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ออก *ประกาศเรื่อง การทดลองการศึกษาชุมชนในบางเขตพื้นที่ (Notice on the Experiment of Community Education in Some Areas)* เป็นการเริ่มปฏิบัติการด้านการศึกษาชุมชนทั่วประเทศ และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2543 กระทรวงศึกษาธิการได้เลือกพื้นที่ทดลองทั้งหมด 8 แห่ง ซึ่งถือว่าการเริ่มต้นการทดลองการศึกษาชุมชนอย่างเป็นทางการ จากนั้นในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ได้เพิ่มพื้นที่ทดลองอีก 20 แห่ง ซึ่งพื้นที่ทดลองทั้ง 28 แห่งนี้ ถือเป็นพื้นที่ทดลองกลุ่มแรกในเรื่องการศึกษาชุมชนของสาธารณรัฐประชาชนจีน และในปลายปี พ.ศ. 2546 พื้นที่ทดลองได้ขยายเป็น 61 แห่งทั่วประเทศ ตั้งอยู่ในทั้งระดับอำเภอหรือระดับมณฑล นับตั้งแต่นั้นมา ความเคลื่อนไหวของศูนย์การเรียนชุมชนและการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ได้รับการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและรวดเร็ว จากการที่ในช่วงแรกๆ ภาระงานศูนย์การเรียนชุมชนในชนบทเป็นไปเพื่อการรู้หนังสือและการบรรเทาความยากจน ก็พัฒนาไปสู่ศูนย์การเรียนชุมชนในตัวเมืองที่ตระหนักถึงจุดมุ่งหมายท้ายสุดของการพัฒนาสังคม เพื่อให้บรรลุความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อทำให้ทุกชุมชนเป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ร่วมกัน

โครงสร้างของการศึกษาวิจัย

สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีจำนวนประชากรขนาดใหญ่มาก และมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย เริ่มตั้งแต่พื้นที่ทุรกันดารที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดในภาคตะวันตกไปจนถึงพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก ซึ่งแม้แต่ภายในหนึ่งมณฑล อย่างเช่น มณฑลเจ้อเจียง ก็สามารถเห็นความแตกต่างของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในหลายๆ พื้นที่ ดังนั้นการดำเนินการ

ด้านการศึกษามาคบั้งคั้บในมณฑลต่างๆ จึงได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ กลุ่มแรกประกอบด้วย 9 มณฑล เป็นกลุ่มที่มีการพัฒนาอย่างก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ กลุ่มที่สองประกอบด้วย 12 มณฑล เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับกลาง และกลุ่มที่สาม ประกอบด้วย 9 มณฑลที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจน้อย รวมทั้งเขตปกครองพิเศษ (ในภาคตะวันตกของประเทศ)

โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแรกเริ่มใช้ชื่อว่า “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชนบทเพื่อบรรเทาความยากจน” เริ่มดำเนินการใน 3 มณฑล ได้แก่ มณฑลกานซู มณฑลยูนนาน และเขตปกครองตนเองกวางซี ตั้งอยู่ในเขตการพัฒนาเศรษฐกิจกลุ่มที่สามตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในกลุ่มมณฑลเหล่านี้ อาจเป็นแบบฉบับเฉพาะของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและโครงการในพื้นที่ชนบทที่พัฒนาน้อยที่สุด ในการนี้ นักวิจัยจึงได้ศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน ในอำเภอผานอัน มณฑลเจ้อเจียง (ตั้งอยู่บนภูเขาและมุ่งเน้นการพัฒนาให้ประชาชนมีฐานะดีขึ้นจากโครงการบรรเทาความยากจน) และศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เข่อเฉียว ในอำเภอซาวซิง มณฑลเจ้อเจียง (เน้นฝึกอบรมให้เกษตรกรสามารถทำงานในโรงงานเพื่อเพิ่มรายได้) การศึกษาชุมชนในอำเภอจาเป่ย นครเซี่ยงไฮ้ และโรงเรียนชุมชนในตำบลเฟิงผู่ ซินซุน อำเภอจาเป่ย คณะนักวิจัยมุ่งให้ความสนใจไปที่การเรียนรู้ในเวลาว่างเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านเทคนิคและอาชีพศึกษาสำหรับผู้อาศัยในตัวเมืองและผู้ย้ายถิ่นจากที่อื่น

ดังนั้น วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาวิจัยฉบับนี้คือ เพื่อแสดงภาพรวมที่สมบูรณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งไม่ได้มีเพียงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชนบท ในภาคตะวันตกซึ่งดำเนินการในช่วงแรกเท่านั้น แต่รวมถึงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในตัวเมืองด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการศึกษาวิจัยได้แสดงให้เห็นภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือการศึกษาชุมชนถึง 3 ประเภท พร้อมทั้งได้ประเมินประสิทธิภาพและแสดงผลกระทบของการดำเนินโครงการต่างๆ ด้วย

คณะผู้วิจัยประกอบด้วยศาสตราจารย์และบัณฑิตส่วนใหญ่จากมหาวิทยาลัย East China Normal โดยมีศาสตราจารย์จ้าว จงเจี้ยน (Zhao Zhongjian) เป็นหัวหน้าคณะ

การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โครงการ/กิจกรรม

ที่ผ่านมา รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนยังไม่มี การดำเนินโครงการระดับชาติสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อย่างไรก็ตาม จากการที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ตระหนักถึงเป้าหมายการศึกษาภาคบังคับของเด็กทุกคน จึงได้ดำเนินโครงการระดับชาติสำคัญๆ หลายโครงการดังที่สรุปให้เห็นในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 : โครงการหรือกิจกรรมการศึกษาระดับชาติ

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	เป้าหมายและเนื้อหา
โครงการการศึกษาภาคบังคับ ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจาก ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของ ประเทศ (ครั้งที่ 2)	กระทรวงศึกษาธิการและ กระทรวงการคลัง	5,000 ล้านบาทจากรัฐบาล กลางและ 2,500 ล้านบาท จากรัฐบาลท้องถิ่น	สนับสนุนอำเภอที่อยู่ในพื้นที่ เศรษฐกิจตกต่ำ จำนวน 522อำเภอ (462 อำเภอตั้งอยู่ทางตะวัน ตกของสาธารณรัฐประชาชนจีน) เพื่อสร้างอาคารเรียนใหม่ ฝึก อบรมครู จัดซื้อหนังสือ อุปกรณ์ วิทยาศาสตร์ อุปกรณ์การศึกษา ทางไกลและเทคโนโลยีสารสนเทศ
โครงการโรงเรียนในเขตที่ได้ รับผลกระทบจากภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำ ที่ได้รับการ สนับสนุนจากโรงเรียนในเมือง ขนาดใหญ่และขนาดกลางใน มณฑลเดียวกัน(เขตการ ปกครองตนเองและเมือง ใต้อาณัติ)	รัฐบาลท้องถิ่นจากมณฑล ต่างๆ เขตปกครองตนเอง และเมืองใต้อาณัติ	ได้รับการสนับสนุนเงินทุน จากพื้นที่และโรงเรียนต่างๆ	- จัดส่งครู - จัดสรรงบประมาณและสื่อ
โครงการโรงเรียนทางตะวัน ตกของจีนที่ได้รับผลกระทบ จากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ได้ รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ทางภาคตะวันออกของจีน	มณฑลที่เกี่ยวข้อง เขตปกครองตนเองและ เมืองใต้อาณัติ ซึ่งดำเนินการ โดยกระทรวงศึกษาธิการ และกรมอื่น ๆ จำนวน 6 กรม	ได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากพื้นที่และ โรงเรียนต่างๆ	- จัดส่งครู - จัดสรรงบประมาณและสื่อ
โครงการสร้างอาคาร โรงเรียนหลังใหม่	กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการพัฒนาและ ปฏิรูปแห่งชาติและ กระทรวงการคลัง	3,000 ล้านบาทจากรัฐบาล กลางและ 3,000 ล้านบาท จากรัฐบาลท้องถิ่น	บูรณะและสร้างอาคารโรงเรียนใน พื้นที่ประมาณ 17 ล้านตารางเมตร ใน 26 มณฑล จำนวนประมาณ 20,000 แห่ง
เครือข่ายเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในทุกโรงเรียน	กระทรวงศึกษาธิการ	เป็นการเสนอให้ความ ช่วยเหลือระดับประเทศ	โรงเรียนในระดับอำเภอ(county- level) ในภาคตะวันออกของจีน และโรงเรียนระดับกลางใน ตอนกลางของจีนสามารถเชื่อมต่อ สัญญาณอินเทอร์เน็ตได้ภายใน 5 ปี; มากกว่าร้อยละ 90 ของ โรงเรียนสามารถเชื่อมต่อสัญญาณ อินเทอร์เน็ตได้ภายใน 10 ปี

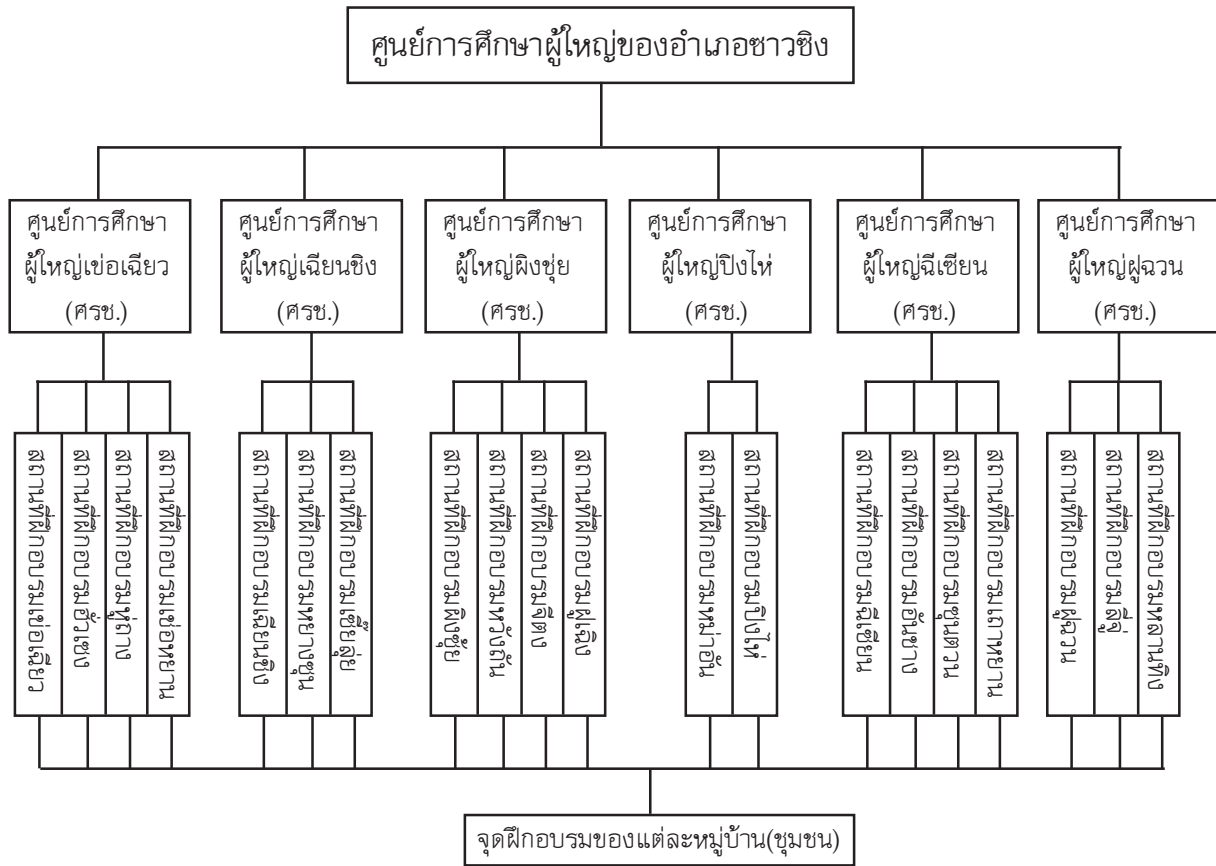
โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	เป้าหมายและเนื้อหา
โครงการแห่งความหวัง	มูลนิธิพัฒนาเยาวชนจีน	ระดมงบประมาณจากการบริจาคเพื่อสังคม	- ช่วยเหลือให้เด็กที่เรียนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำให้สำเร็จการศึกษา - สร้างโครงการแห่งความหวังในโรงเรียนระดับประถมศึกษา - จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่น
แผนดอกไม้อผลิ	สมาคมสตรีแห่งชาติและกองทุนเด็กและวัยรุ่นของจีน	ระดมงบประมาณจากการบริจาคเพื่อสังคม	ช่วยเหลือนักเรียนหญิงที่เรียนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ออกกลางคันให้กลับเข้าเรียน
โครงการแสงเทียน	กองทุนการกุศลของจีน	การบริจาคเพื่อสังคม	ช่วยเหลือการฝึกอบรมครูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและมอบรางวัลแสงเทียนให้แก่ครูดีเด่น

โครงสร้างและการจัดการ

ในพื้นที่ชนบทนั้น โรงเรียนระดับประถมศึกษามักจะเป็นศูนย์กลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดจนเป็นศูนย์กลางเรียนด้านวัฒนธรรมและด้านเทคนิคสำหรับชาวบ้าน นอกจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว โรงเรียนระดับประถมศึกษาเหล่านี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบและมีศักยภาพในการทำหน้าที่เป็นศูนย์การรู้หนังสือ การฝึกอบรมด้านเทคนิค และการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมอีกด้วย สำหรับในระดับตำบล ศูนย์การเรียนชุมชนโดยทั่วไปมักตั้งอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษาระดับกลางในตำบล หรือในโรงเรียนด้านเทคนิคสำหรับเกษตรกร ศูนย์ต่างๆ เหล่านี้ดำเนินการโดยการประสานงานของรัฐบาลระดับตำบลและองค์กรมวลชนระดับท้องถิ่น ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนและคนในท้องถิ่นเป็นไปด้วยดี ศูนย์การเรียนชุมชนควรจะใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาของท้องถิ่นและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น ผ่านการดำเนินการการรู้หนังสือและการฝึกอบรมด้านเทคนิค และต่อไปจะเป็นตัวอย่างของโครงสร้างการจัดการในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2548 สำนักการศึกษาอำเภอชาวซิงได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน และสมาคมการศึกษาผู้ใหญ่ของจีน ให้เป็นศูนย์การเรียนชุมชนชั้นนำของอำเภอชาวซิง ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ชาวซิงแห่งนี้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเรียนรู้ของชุมชนและดูแลศูนย์อื่นๆ ที่อยู่ภายใต้การดูแล

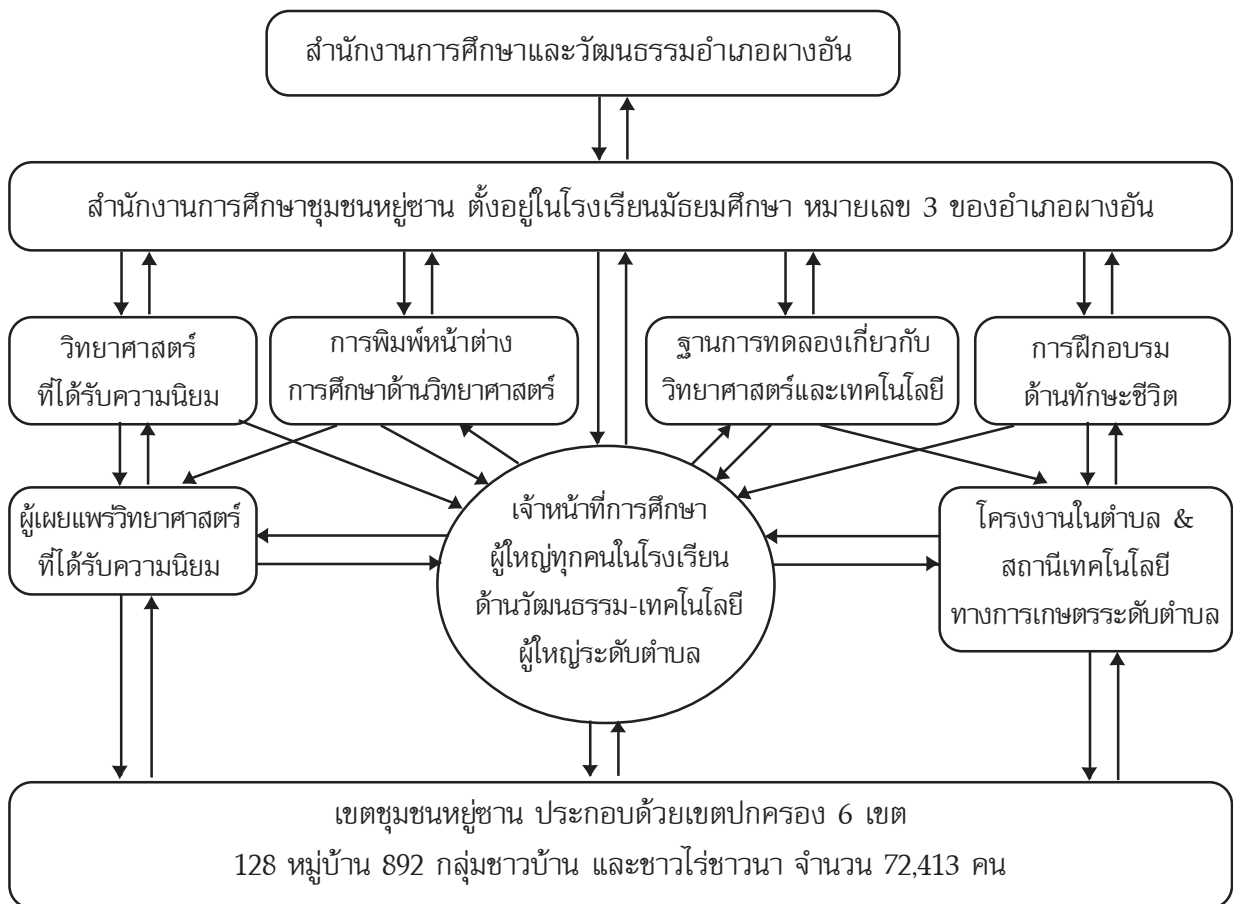
แผนภูมิที่ 3 : เครือข่ายศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ในอำเภอชาวซิง มณฑลเจ้อเจียง

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านในอำเภอผานอัน (Pan'an County) มณฑลเจ้อเจียงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศูนย์ชุมชนด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของหมู่บ้าน ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายเลข 3 ของอำเภอผานอัน ศูนย์นี้รับผิดชอบการศึกษาของชุมชนใน 6 ตำบล ครอบคลุม 862 กลุ่มหมู่บ้าน และ 24,972 ครอบครัว โครงสร้างการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมู่บ้าน ปรากฏในแผนภูมิที่ 4

แม้ว่าชื่อของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะแตกต่างกัน แต่รูปแบบการจัดการหรือโครงสร้างเหมือนกัน ดังนั้น เราสามารถอธิบายโครงสร้างการบริหารจัดการต้นแบบในลักษณะของการเป็นผู้นำของรัฐบาล ในภาพรวมที่มีผู้บริหารการศึกษาที่รับผิดชอบหลักในการประสานงานกับผู้บริหารของรัฐบาลด้านอื่นๆ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากสังคม กิจกรรมที่หลากหลายโดยชุมชน และการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางโดยประชาชน

แผนภูมิที่ 4 : โครงสร้างการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน อำเภอผางอัน

ความเชื่อมโยงกับนโยบาย

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนโยบายและโครงการของรัฐบาล นับตั้งแต่การเข้าร่วมการประชุมระดับโลกด้านการศึกษา เพื่อปวงชน เมื่อปี พ.ศ. 2533 คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และคณะรัฐมนตรีได้ประกาศนโยบายสำคัญ คือ โครงร่างเพื่อการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษา ใน พ.ศ. 2536 และได้มีข้อมติเกี่ยวกับการขยายการปฏิรูประบบการศึกษาและการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ในปี พ.ศ. 2542 ลักษณะที่คล้ายคลึงกันประการหนึ่งของนโยบายต่างๆ เหล่านี้ คือ การพัฒนาการศึกษาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ภายหลังจากการประชุมระดับโลกด้านการศึกษาเพื่อปวงชนที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ดำเนินการอย่างแข็งขันในการประกาศนโยบายและการออกเอกสารต่างๆ ตลอดจนจัดการประชุมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกิจกรรมหลักๆ มีดังต่อไปนี้

- การเผยแพร่พันธกรณีและการมีส่วนร่วมในการประชุมระหว่างประเทศหรือการประชุมสหประชาชาติที่สำคัญต่างๆ ของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน
- การจัดเวทีประชุมด้านการศึกษาระดับชาติ เพื่อวางแผนระดับชาติ ตามการพิจารณาของอดีตคณะเจรจา ระดับชาติด้านการรู้หนังสือระหว่างกระทรวงต่างๆ
- ความสำเร็จในการประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศที่มีประชากรสูงสุด 9 ประเทศ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งได้รับการรับรองในปฏิญญาปักกิ่ง
- การจัดประชุมหรือเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของรัฐบาลในระดับชาติ อาทิ การประชุมระดับชาติ เพื่อดำเนินงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี พ.ศ. 2544 การจัดประชุมระดับชาติเพื่อดำเนินงานด้านการศึกษาอาชีวศึกษาในปี พ.ศ. 2545 และการประชุมระดับชาติเพื่อดำเนินงานด้านการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อย ในปี พ.ศ. 2545
- การตีพิมพ์เอกสารและนโยบายต่างๆ อาทิ ข้อมติของคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิรูปและการพัฒนาอาชีวศึกษา ประกาศคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับผลสำเร็จของระบบการบริหารการศึกษาภาคบังคับในพื้นที่ชนบท ตลอดจนเอกสารอื่นๆ เช่น คู่มือการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย และคู่มือการรู้หนังสือ ในช่วงแผน 5 ปี แผนที่ 10 (2543-2548) เป็นต้น

สำหรับการดำเนินการให้บรรลุพันธกรณีตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนนั้น กระทรวงศึกษาธิการสาธารณรัฐประชาชนจีนได้จัดทำกรอบปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อปี พ.ศ. 2536 ภายหลังจากประชุมระดับชาติด้านการศึกษาเพื่อปวงชน (เดือนมีนาคม พ.ศ. 2536) รวมทั้งได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (พ.ศ. 2544-2558) เมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยแผนปฏิบัติการเหล่านี้เน้นการศึกษาภาคบังคับ การดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัย การรู้หนังสือและการฝึกทักษะ ซึ่งเรื่องเหล่านี้เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดกับการดำเนินกิจกรรมและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

มณฑลกานซู เป็นหนึ่งในสามมณฑลแรกของจีนที่ดำเนินโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนระดับภูมิภาคขององค์การยูเนสโก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยเหลือกำลังแรงงานทางสังคมระดับท้องถิ่นให้มีโอกาสในการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญาและคุณภาพชีวิตให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทยากจน แต่เนื่องจากโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในมณฑลกานซูมักได้รับการกล่าวถึงและมีโครงการปรากฏในรายงานการประชุมต่างๆ ขององค์การยูเนสโกบ่อยครั้ง การศึกษารายงานนี้จึงมุ่งให้ความสนใจกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในมณฑลเจ้อเจียง และการศึกษาชุมชนในนครเซี่ยงไฮ้

มณฑลเจ้อเจียง ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แต่แท้จริงแล้วยังมีบางอำเภอที่มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจน้อยหรือกำลังพัฒนา อำเภอผางอัน นับเป็นตัวแทนของอำเภอที่ได้รับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจน้อยเหล่านี้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน (Yushan) ในอำเภอผานอัน (Pan'an County)

อำเภอผานอัน เป็นอำเภอที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขาอยู่ทางตอนเหนือของมณฑลเจ้อเจียง มี 20 ตำบล 369 หมู่บ้าน และมีประชากรประมาณ 200,000 คน การพัฒนาเศรษฐกิจของผานอันอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และเป็นอำเภอที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจน้อย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านได้รับการก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2542 แต่คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโกของสาธารณรัฐประชาชนจีน และสมาคมการศึกษาผู้ใหญ่ของจีนให้ใช้ชื่อว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2548 เนื่องจากหมู่บ้านเป็นอำเภอที่ยากจนและอยู่ในชนบทห่างไกล ดังนั้น การบรรเทาความยากจนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น จึงเป็นงานหลักและเร่งด่วนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาหมายเลข 3 ของอำเภอผานอัน โดยอาจารย์ใหญ่จางเหม่ยเหยา (Zhang Meiyao) ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเต็มเวลาจำนวน 2 คน รับผิดชอบกิจกรรมประจำวันต่างๆ ของศูนย์ มีครูจากโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่เป็นผู้บริหารหลักและเป็นผู้ฝึกอบรมโครงการ/กิจกรรมของศูนย์ สำหรับโครงสร้างและการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน สามารถดูได้จากแผนภูมิที่ 4

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านได้ดำเนินงานในหลากหลายสาขา แต่ก็ได้จัดทำคู่มือการศึกษาชุมชนในชนบทของตนเองขึ้น โดยมีแนวปฏิบัติคือ : “เกษตรกรนำเสนอหัวข้อ ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นผู้ประสานงาน ตำบลและหมู่บ้านนำไปใช้” และเพื่อให้ความมุ่งหวังในการให้บริการคนในชนบทดีขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน ได้จัดการศึกษาและการฝึกอบรม โดยสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

การฝึกอบรมเทคนิคการเกษตรที่มีประโยชน์ใช้ได้จริง: *ประการแรก* ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเลือกโครงการที่มีประโยชน์ และเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สามารถนำกำไรมาให้ผู้เข้ารับการอบรมได้จากการที่สภาพพื้นฐานทางธรรมชาติของพื้นที่เป็นภูเขาในชนบท ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงให้ความสำคัญในด้านนิเวศวิทยา และได้คัดเลือกโครงการสำหรับผลผลิตต่างๆ จำนวน 10 โครงการ ซึ่งรวมทั้งผักที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม และเห็ดคุณภาพสูงบนภูเขาสูง ชาอินทรีย์คุณภาพสูง เจียวไป (ผักชนิดหนึ่งของจีนที่เติบโตในน้ำ) และปลา *ประการที่สอง* ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแสวงหาชาวบ้านที่ประสบผลสำเร็จและมีฐานะดีขึ้นภายหลังจากการเข้ารับการฝึกอบรม โดยเชิญบุคคลเหล่านั้นเป็นตัวอย่าง “ผู้บุกเบิก” ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2548 ศูนย์ได้ดำเนินการฝึกอบรมเรื่องต่างๆ ถึง 66 ครั้ง มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากถึง 13,053 คน ในจำนวนนี้ มีชาวบ้านถึง 1,391 คนที่มาจากครอบครัวที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเพาะปลูก

การฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพและการสอบประกาศนียบัตร: ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากบุคลากรทางการศึกษาของกรมทรัพยากรมนุษย์และกรมเกษตรกรรม ศูนย์ได้นำข้อเสนอแนะในการจัดฝึกอบรมมาดำเนินการ โดยรวมห้องเรียนที่มีหลักสูตรสั้นๆ เข้าไว้ด้วยกันแล้วบูรณาการให้เป็นหลักสูตรระยะยาว และได้ดำเนินการฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาให้กับแรงงานส่วนเกินในชนบท รวมทั้งแรงงานในวิสาหกิจภาคต่างๆ ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการฝึกทักษะเกี่ยวกับงานช่างกล (ช่างทำกุญแจ) วิศวกรรมไฟฟ้า การสอนการดูแลเด็ก การบัญชีและคอมพิวเตอร์ ส่วนในสองปีสุดท้าย ผู้เรียนจำนวน 802 คน จะได้รับการฝึกอบรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโรงเรียนมัธยมศึกษาหมายเลข

3 ของอำเภอผานอัน โดยผู้เรียน ร้อยละ 85 สามารถผ่านการฝึกอบรม ซึ่งเป็นผลมาจากความตั้งใจของผู้เรียนและประสิทธิภาพของครู ทั้งนี้ โรงเรียนทั้ง 6 แห่งที่เป็นของศูนย์การศึกษาชุมชน มีประชาชนจำนวน 1,662 คน ที่สามารถสอบผ่านการฝึกอบรม โดยแบ่งเป็น ด้านการจัดการเกี่ยวกับบ้าน 145 คน ด้านการเชื่อมโลหะ 85 คน และด้านเกษตรกรรม 1,432 คน

การศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต : การศึกษาชุมชนได้ให้ความสำคัญต่อภารกิจหลักของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาล รวมทั้งความต้องการการศึกษาในด้านต่างๆ โดยศูนย์การเรียนชุมชนได้จัดการอบรมแก่ผู้ที่ทำงานด้านกฎหมาย และสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์จีน มีการจัดหลักสูตรสำหรับครอบครัวศึกษา สุขศึกษา และจริยธรรมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมศึกษาเพื่อช่วยให้อำเภอมีความเข้มแข็งในด้านนิเวศวิทยาและการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้ขยายเนื้อหาการสอนขึ้นไปสู่ระดับอุดมศึกษา เช่น การอบรมเพื่อการทดสอบทางการศึกษาด้วยตนเอง และการศึกษาทางไกลของวิทยาลัยด้านการไฟฟ้า ฯลฯ ศูนย์ได้จัดระบบการศึกษาชุมชนขึ้นมาทีละน้อย โดยบูรณาการหลักสูตรต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น บูรณาการหลักสูตรอบรมระยะสั้นเข้ากับการเรียนในระบบโรงเรียน บูรณาการเทคนิคอาชีพเข้ากับการฝึกอบรมด้านสังคม โดยส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการใช้สื่อ วัฒนธรรมการใช้สติปัญญา และวัฒนธรรมทางการเมือง พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย

การตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ : ศูนย์การเรียนชุมชนใหญ่ซานได้ออกหนังสือพิมพ์ชื่อ “หน้าตาของวิทยาศาสตร์และการศึกษา” ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายเดือน จัดพิมพ์ฉบับละ 3,600 เล่ม รวมทั้งสิ้น 43,000 เล่มต่อปี ปัจจุบันได้จัดพิมพ์ไปแล้ว 67 ฉบับ รวมทั้งสิ้นมีจำนวนมากกว่า 240,000 เล่ม หนังสือพิมพ์นี้แจกฟรีให้กับชาวบ้าน โดยเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ประกอบด้วยข่าวของศูนย์การเรียนชุมชนใหญ่ซาน รายงานการบริการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ การพัฒนาล่าสุดด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม ชาวบ้านในชุมชนเห็นว่าหนังสือพิมพ์ดังกล่าวเป็นเหมือน “ฝนที่ตกลงตามฤดูกาล” ที่ช่วยเพิ่มผลผลิตในด้านเกษตรกรรมและผลกำไรให้กับชาวบ้าน

ศูนย์การเรียนชุมชนในอำเภอชาวซิง

ชาวซิงเคยเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ชนบทมาก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนาเป็นสังคมเมืองและอุตสาหกรรม ทำให้ชาวนาไม่มีที่ดินเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก จากจำนวนชาวนามากกว่า 338,100 คน มีถึง 172,200 คน ที่ต้องกลายเป็นผู้อาศัยในเมืองและไม่มีที่ดินทำกิน ทำให้แรงงานที่ว่างงานต้องการฝึกทักษะการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง ดังนั้น การจัดการอบรมเพื่อฝึกทักษะให้กับแรงงานเหล่านี้ จึงเป็นภารกิจใหม่ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวซิง โดยในปี พ.ศ. 2547 อำเภอได้จัดการอบรม รวม 263 หลักสูตร มีผู้เข้ารับการอบรม 21,500 คน โดยปัจจุบันร้อยละ 60 ของผู้เข้าอบรมได้เข้าทำงานในโรงงาน ศูนย์ยังได้จัดอบรม 248 หลักสูตร สำหรับผู้รับการอบรม 18,218 คน ที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน และร้อยละ 80 ของคนกลุ่มนี้ปัจจุบันได้เข้าทำงานในโรงงาน

อำเภอชาวซิงได้ประกาศนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการบูรณาการของภาครัฐ และการอบรมด้านการตลาด มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยเริ่มต้นโครงการฝึกอบรมดังต่อไปนี้

โครงการฝึกอบรมสำหรับแรงงานส่วนเกิน: กลุ่มเป้าหมายของโครงการนี้ก็คือชาวนาที่ถูกรัฐบาลเวนคืนที่ดินไปใช้เพื่อการอื่น ผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 100,000 คน ได้รับการอบรมเบื้องต้น และการอบรมทักษะด้านอาชีพมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 จนถึงปี พ.ศ. 2549 โครงการดังกล่าวเน้นการฝึกทักษะด้านเกษตรกรรมให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมกว่า 30,000 คน ภายในระยะเวลา 3 ปี นอกจากนี้ ชาวบ้านที่เป็นวัยหนุ่มสาว จำนวน 500 คน ได้เข้ารับการอบรมในสถาบันอุดมศึกษา 3 ปี ซึ่งทำให้ประชาชนที่อายุน้อยที่อยู่ในชนบท กว่าร้อยละ 50 ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่านั้น

โครงการฝึกอบรมระดับก่อนอาชีวศึกษาสำหรับแรงงานย้ายถิ่น : โครงการนี้จัดอบรมให้แก่ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในอำเภอชาวซิง เพื่อให้สามารถมีทักษะอื่นนอกเหนือจากทักษะด้านเกษตรกรรม เพื่อนำไปพัฒนาคุณสมบัติของตนเองให้เหมาะสมกับการจ้างงาน โดยได้จัดการฝึกอบรมเบื้องต้นและอบรมทักษะด้านอาชีพ ให้แก่ประชาชนกว่า 35,000 คน โดยแบ่งเป็น จำนวน 5,000 คน ในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 10,000 คน ในปี พ.ศ. 2548 และจำนวน 20,000 คน ในปี พ.ศ. 2549 ตามลำดับ

โครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับวัสดุสิ่งทอขั้นสูงและพื้นฐานการผลิตให้แก่แรงงาน: เป้าหมายของโครงการนี้คือ การอบรมผู้ใช้แรงงานและผู้บริหารจำนวนกว่า 23,000 คน ให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการผลิตวัสดุสิ่งทอ โดยในปี พ.ศ. 2547 ได้มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 5,000 คน ในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 8,000 คน และในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 10,000 คน ตามลำดับ

รูปแบบการฝึกอบรมสำหรับชาวบ้านในอำเภอชาวซิง อาจเรียกว่า “ระบบสามเมนู” เมนูแรก เป็นการออกแบบโดยสถาบันฝึกอบรม ซึ่งส่วนใหญ่ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่และผู้รับการอบรมสามารถเลือกสิ่งที่ต้องการได้ตามรายการในเมนู เมนูที่สอง เป็นรายการเมนูที่กำหนดโดยความต้องการของโรงงานหรือบริษัทต่างๆ เมนูตามสั่งนี้ ประกอบด้วยจำนวนแรงงานที่โรงงานหรือบริษัทต้องการ คุณสมบัติที่จำเป็นในการทำงาน การดูแลขั้นพื้นฐานและเงินเดือนของแรงงาน ในขณะเดียวกันโรงงานจะต้องลงนามในข้อตกลงในการจ้างงานภายหลังการฝึกอบรมกับศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการรับประกันการจ้างงานให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม

เมนูที่สาม เป็นเมนูที่รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมสำหรับการฝึกอบรม โดยภายหลังการฝึกอบรมแล้ว ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่จะเป็นผู้จัดทำรายชื่อผู้เข้ารับการอบรมส่งให้แก่หน่วยงานภาครัฐต่างๆ เพื่อขอให้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมในการฝึกอบรม นอกจากนี้ สำนักงานการศึกษาของอำเภอ ได้ทำการรวบรวมและจัดทำ ชุดสื่อการอ่านเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมสำหรับเกษตรกรในอำเภอชาวซิง เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงทางด้านเศรษฐกิจของอำเภอนี้ ทั้งนี้ ชุดสื่อการอ่านดังกล่าว ประกอบด้วยหนังสือเล่มเล็ก จำนวน 12 เล่มที่มีเนื้อหาครอบคลุมในเรื่องวัสดุสิ่งทอ การพิมพ์และการย้อมสี คหเศรษฐศาสตร์ การทำอาหารและร้านอาหาร การจัดการโรงแรม การดูแลสุขภาพอนามัย การก่อสร้างและอื่นๆ ชุดสื่อเหล่านี้ทำขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของการฝึกอบรม

ภายใต้การนำของศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ของอำเภอชาวซิง ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ทั้ง 6 ศูนย์เหล่านี้ (หรืออาจเรียกว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน) ได้ดำเนินการกิจและโครงการจัดฝึกอบรมต่างๆ (ดูได้จากศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เอเซียในแผนภูมิที่ 3)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตเมืองของนครเชียงใหม่

การดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตเมือง จะมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับการดำเนินงานด้านการศึกษาชุมชน และการพัฒนาการศึกษาชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแนวคิดที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้⁴ การศึกษาชุมชนที่ดำเนินการในเขตจาเปยถือเป็นการดำเนินงานในระดับขั้นแนวหน้าของการพัฒนา

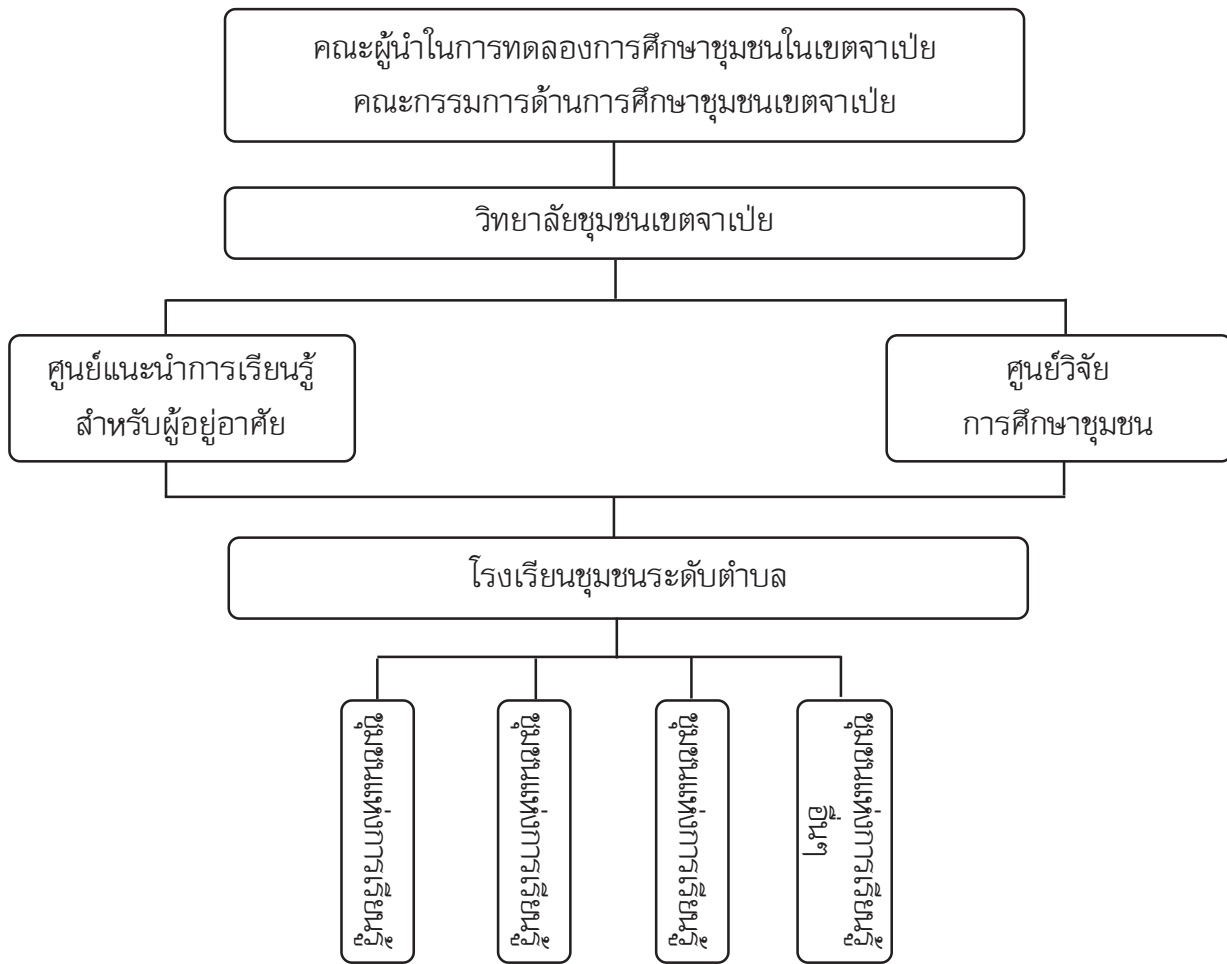
เขตจาเปย ประกอบด้วย 9 ตำบล มีประชากรอาศัยอยู่ถาวรราว 730,000 คนและมีผู้ย้ายถิ่นรวม 140 คน เขตนี้เป็นหนึ่งใน 8 เขตพื้นที่ทดลองของการศึกษาชุมชนที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 และในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน รัฐบาลท้องถิ่นเขตจาเปย ได้จัดพิมพ์เอกสารเล่มแรกเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “โครงการปฏิบัติงานว่าด้วยการทดลองการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย นครเชียงใหม่” เอกสารดังกล่าวได้กำหนดเป้าหมายรวมของการศึกษาชุมชนไว้ ดังนี้

การสร้างความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างระบบการศึกษาตลอดชีวิต และกำหนดรูปแบบเขตแห่งการเรียนรู้ โดยผ่านการดำเนินการทดลองด้านการศึกษาชุมชน การสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และเป็นการศึกษาแบบผสมผสานทุกระดับ การศึกษาแบบหลายมิติและเปิดโอกาสให้แก่คนทุกคน การทำให้ระบบบริหารสมบูรณ์แบบและมีกลไกการปฏิบัติงานในเรื่องเขตแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต และสุดท้ายเป็นการกำหนดรูปแบบเขตแห่งการเรียนรู้ด้วยลักษณะเด่นของจาเปย ซึ่งทุกคนสามารถเข้าเรียนได้ทุกเวลาและทุกสถานที่

เอกสารดังกล่าวยังได้พิจารณาถึงโครงสร้างในภาพรวมของการศึกษาชุมชนในเขตดังกล่าวด้วย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นโครงสร้างการจัดการเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย ดังปรากฏใน แผนภูมิที่ 5

⁴ ดูรายละเอียดจาก “การพัฒนาการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน” หน้า 55

แผนภูมิที่ 5 : เครือข่ายของการศึกษาชุมชนในเขตจาเป๋ย นครเชียงใหม่

ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เข่อเฉียว: บริการสังคมด้วยการฝึกอบรม

ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เข่อเฉียว ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 เป็นศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ของรัฐบาล ซึ่งมีภาระหน้าที่ในหลายๆ ด้าน ศูนย์ดังกล่าวได้ดำเนินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ระดับอนุปริญญา และการฝึกทักษะอาชีพเพื่อการจ้างงาน เขตบริการครอบคลุม 4 ตำบล โดยมีสถานี่ฝึกอบรม 1 แห่ง ต่อหนึ่งตำบล ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เข่อเฉียวได้รับการสนับสนุนงบประมาณหลักจากหน่วยงานรัฐบาล ระดับอำเภอและได้รับเงินอุดหนุนส่วนหนึ่งจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งต้องการกำลังแรงงานที่ได้รับ อบรมและมีทักษะแล้วเข้าทำงาน ศูนย์แห่งนี้มีครูวิชาชีพทำงานเต็มเวลา 20 คน ได้รับเงินเดือนจากรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถรับประกันคุณภาพการฝึกอบรมได้

สำหรับโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มรายได้นั้น ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เข่อเฉียวได้จัดการฝึกอบรม หลายหลักสูตร ซึ่งกำหนดไว้สำหรับชาวบ้านในท้องถิ่น รวมทั้งผู้ย้ายถิ่นด้วย

โครงการฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพสำหรับเกษตรกรที่ถูกยึดครองที่ดิน: ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เข่อเฉียวได้จัดหลักสูตรอบรมทักษะต่างๆ ตามต้นแบบ “ระบบ 3 เมฆ” โดยประสานความร่วมมือระหว่างศูนย์ต่างๆ ด้วยกัน ระหว่างศูนย์กับโรงงาน และระหว่างศูนย์กับหมู่บ้าน ก่อนจัดทำโครงการ

เจ้าหน้าที่ในศูนย์จะไปเยี่ยมครอบครัวในฟาร์มต่างๆ เพื่อเป็นการสังเกตการณ์ภาคสนาม และไปที่ โรงงานและตลาดแรงงานด้วยเพื่อศึกษาความต้องการของตลาด เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเพื่อเข้าใจความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมจะถูกส่งตรง ไปยังครอบครัวที่เป็นเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเพื่อพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ จนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เขื่อนเจียวได้อบรมผู้ไม่มีที่ดินทำกินไปแล้ว 2,241 คน โดยแบ่งเป็น ฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ 1,200 คน การพิมพ์และซ่อมสีวัสดุสิ่งทอ 160 คน การเย็บผ้า 730 คน ภาษา อังกฤษเพื่อการค้าและธุรกิจ 151 คน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่อบรมด้านการทำสวน 44 คน การทำขนมปัง 38 คน และการซ่อมเครื่องยนต์ 55 คน

การฝึกอบรมทักษะอาชีพสำหรับผู้ย้ายถิ่นจากแหล่งอื่นๆ : ปัจจุบันอำเภอชาวซิงเป็นอำเภอ ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสิ่งทอ ด้วยเหตุที่เป็นที่ตั้งของวิสาหกิจใหม่ๆ และมีการขยายตัวของวิสาหกิจ เดิม ในอีก 5 ปี อำเภอชาวซิงจะต้องการแรงงานย้ายถิ่นเพื่อเข้าทำงานในโรงงาน ประมาณ 20,000 คน ต่อปี ศูนย์เขื่อนเจียวจึงยังคงยืนยันภารกิจการกิจที่จะ “ให้บริการสังคมด้วยการฝึกอบรม” ให้ข้อมูลเบื้องต้น แก่แรงงานย้ายถิ่น โดยการดำเนินโครงการในรูปแบบ “การออกไปภายนอกเพื่อนำความร่วมมือ กลับสู่ภายใน”

“การออกไปภายนอก” หมายถึงการก่อตั้งศูนย์ฝึกอบรมในสถานที่อื่นๆ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เขื่อนเจียวได้ก่อตั้งศูนย์ฝึกอบรมขึ้นในอำเภอเจียนลี่ มณฑลหูเป่ย์ โดย ความร่วมมือกับบริษัทเสื้อผ้ากลางซาเออร์ ทั้งนี้ ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เขื่อนเจียวเป็นผู้รับผิดชอบ การกำหนดโครงการฝึกอบรม รวมทั้งส่งวิทยากรไปที่ศูนย์เจียนลี่ ส่วนศูนย์เจียนลี่รับผิดชอบในการ รับสมัครชาวบ้านและการฝึกอบรมในศูนย์ และสุดท้าย ศูนย์เจียนลี่จะส่งผู้เข้ารับการอบรมไปยัง โรงงานในอำเภอชาวซิงต่อไป ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว ไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ไขการขาดแคลน แรงงานในอำเภอชาวซิงเท่านั้น แต่ยังช่วยแก้ปัญหาแรงงานที่ว่างงานในมณฑลหูเป่ย์ได้อีกด้วย ซึ่ง จนกระทั่งถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 ศูนย์เจียนลี่ได้จัดส่งผู้เข้ารับการอบรมไปทำงานที่อำเภอ ชาวซิงแล้ว จำนวน 562 คน

“การประสานความร่วมมือ” หมายถึง การสร้างศูนย์การรับสมัครคัดเลือกบุคลากรในสถานที่ อื่นๆ ในปี พ.ศ. 2547 ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เขื่อนเจียวได้ตั้งศูนย์การคัดเลือกบุคลากรในอำเภอตั้งชาน มณฑลอันฮุย โดยความร่วมมือกับสำนักงานแรงงานอำเภอตั้งชาน ซึ่งศูนย์ตั้งชานเป็นผู้รับผิดชอบ ในการรับสมัครชาวบ้านในท้องถิ่นและศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เขื่อนเจียวรับผิดชอบการฝึกอบรมให้กับ บุคลากรเหล่านั้น หลังอบรมแล้วก็ส่งไปยังโรงงานในชาวซิง หลังจากเดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 ศูนย์ ตั้งชานได้คัดเลือกชาวบ้านในท้องถิ่นให้กับศูนย์เขื่อนเจียวแล้ว จำนวน 81 คน และนับจนถึงเดือน มิถุนายน 2548 มีชาวบ้านที่ได้รับการคัดเลือกและเข้ารับการอบรมจำนวนทั้งสิ้น 691 คน

“กลับสู่ภายใน” หมายถึง การให้ความรู้เบื้องต้นแก่บัณฑิตจากโรงเรียนอาชีวศึกษาในท้องถิ่น มาอบรมในศูนย์เขื่อนเจียว โดยผ่านทางสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547

ศูนย์เขื่อนเจียวได้ร่วมมือกับสำนักการศึกษาต่างๆ ในเมืองซูโจว มณฑลอันฮุย และในอำเภอไหลเฟิง มณฑลหูเป่ย์ หน่วยงานด้านการศึกษาต่างๆ เหล่านี้จะเป็นผู้แนะนำบัณฑิตจากโรงเรียนอาชีวศึกษา มายังศูนย์เขื่อนเจียว จากนั้นศูนย์เป็นผู้จัดอบรมระยะสั้น ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการในเขตชาวซิง (ไม่เฉพาะที่เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ทางการอุตสาหกรรมและระเบียบการปฏิบัติงาน เท่านั้น แต่เป็นการอบรมในเรื่องวัฒนธรรมในชาวซิงด้วย) ซึ่งเป็นการอบรมก่อนที่บัณฑิตเหล่านั้น จะไปทำงานในโรงงานที่ชาวซิง นับจนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เขื่อนเจียว ได้ขยายความร่วมมือไปยังเขตต่างๆ ในมณฑลอื่นๆ หลายมณฑล เช่น มณฑลเหอหนาน เสฉวน หูหนาน เหนิงเป่ย์ และมณฑลกานซู

การอบรมที่ศูนย์เขื่อนเจียวเป็นการอบรมที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย และผู้รับการอบรมจะได้รับเงินค่าตอบแทน 300 หยวนต่อเดือน ส่วนค่าฝึกอบรมนั้น บริษัทต่างๆ ที่ต้องการรับคนงานจะเป็นผู้รับผิดชอบ

การพัฒนาการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประวัติศาสตร์การจัดการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถอธิบายได้เป็น 3 ช่วง ช่วงแรก เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2534 *ข้อคิดเกี่ยวกับการปฏิรูประบบการศึกษา* ของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2528 ได้ระบุไว้ว่า “วัตถุประสงค์สำคัญของการปฏิรูประบบการศึกษา คือ ยกระดับคุณภาพของประชาชนในชาติและสนับสนุนผู้ที่มีพรสวรรค์และมีความสามารถพิเศษ” คำประกาศดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในโรงเรียนควรได้รับการพัฒนาตนเองไปพร้อมๆ กับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาภายหลังจบโรงเรียน นอกจากนี้ จะต้องเร่งปรับการศึกษาทุกประเภททุกระดับชั้นให้สอดคล้องกับความต้องการและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาชุมชน และการศึกษาชุมชนได้รับการพัฒนานับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ช่วงปี พ.ศ. 2535 – 2542 เป็นช่วงแห่งการเจริญเติบโต ในวาระที่ 3 ของการประชุมครั้งที่ 14 ของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์ ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบสังคมนิยมที่มุ่งสู่การตลาด และจากการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมุ่งสู่การตลาดนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรม การเคลื่อนย้ายของคน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนย้ายของผู้คนจากชนบทเข้าสู่เมือง ซึ่งเรียกว่าการเคลื่อนย้ายภายใน) ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ นี้เอง ทำให้การฝึกอบรมวิชาชีพให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ กลายเป็นภารกิจใหม่ของการศึกษาชุมชน

ช่วงที่สาม เป็นช่วงที่เรียกว่าสมบูรณแบบ (ปี พ.ศ. 2542 – ปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2542 คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและคณะรัฐมนตรี ได้ประกาศข้อคิดเรื่องการปฏิรูประบบการศึกษาเพิ่มเติมและการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาทั้งหมด คำประกาศฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ ว่าต้องการให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก และเน้นย้ำในเรื่องการพัฒนาพลเมืองที่ดี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การดำเนินการเรื่องคุณภาพการศึกษาควรทำร่วมกับการศึกษาในระบบครอบครัวศึกษา และการศึกษาสังคม การศึกษาชุมชนได้เปลี่ยนแปลงจากการจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการในการประกอบอาชีพของประชาชน เป็นการจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในยามว่าง และเปลี่ยนจากภารกิจ “เสริม” ให้กลายเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในระบบการศึกษา

คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ต้องการที่จะให้สาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และแนวความคิดในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เมืองแห่งการเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ หรือแม้แต่ครอบครัวแห่งการเรียนรู้ ได้กลายเป็นฉันทามติของสังคมโดยรวม โครงการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนได้ถูกดำเนินการหลายโครงการ งานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีด้านการศึกษาชุมชนหลายฉบับได้ถูกตีพิมพ์และเผยแพร่ และวิทยาลัย/โรงเรียนชุมชน ก็ได้รับการก่อตั้งขึ้นในเกือบทุกตำบลในชนบทและในเขตเมืองทุกแห่ง

รัฐบาลระดับเขต มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาชุมชนและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประการแรก รัฐได้จัดทำเอกสารสำคัญหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการศึกษาชุมชน และบรรจุการศึกษาชุมชนไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปี แผนที่ 10 ของเขตจาเปย ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารสำคัญที่สุดในรอบ 5 ปีของเขต แสดงให้เห็นว่าได้มีการเชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือการศึกษาชุมชน เอกสารเกี่ยวกับนโยบายหลักๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการศึกษาชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ประกอบด้วย:

1. โครงการการปฏิบัติงานว่าด้วยการทดลองการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย นครเชียงใหม่ โดยรัฐบาลประชาชนเขตจาเปย เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543
2. ประกาศเรื่องการก่อตั้งกลุ่มผู้นำด้านการทดลองการศึกษาชุมชนในเขตจาเปยและสมาชิกของรัฐบาลเขตจาเปย โดยสำนักงานการศึกษาเขตจาเปย เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543
3. ประกาศเรื่องการบริหารงานของสภาที่ปรึกษาชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยสำนักงานการศึกษาของเขตจาเปย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544
4. แดลงการณืเรื่องแผนการปฏิบัติงานด้านการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย ประจำปี พ.ศ. 2545 โดยกลุ่มผู้นำการทดลองการศึกษาชุมชนในเขตจาเปยและคณะกรรมการการศึกษาชุมชนเขตจาเปย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545
5. แดลงการณืเรื่องการก่อตั้งศูนย์การวิจัยด้านการศึกษาชุมชนและศูนย์แนะแนวการเรียนรู้สำหรับผู้อยู่อาศัย โดยกลุ่มผู้นำการทดลองการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย และคณะกรรมการการศึกษาชุมชนเขตจาเปย เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2545
6. แดลงการณืเรื่องแผนปฏิบัติงานด้านการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย ประจำปี พ.ศ. 2546 โดยคณะกรรมการการศึกษาเขตจาเปย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546
7. ข้อสังเกตเกี่ยวกับการเสริมสร้างคามเข้มแข็งในการบริหารงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นว่าด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยคณะกรรมการการศึกษาเขตจาเปย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546
8. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประเมินผลการทดลองด้านการศึกษาชุมชนในทุกตำบล โดยคณะกรรมการการศึกษาเขตจาเปย เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2546
9. แดลงการณืเรื่องแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย ประจำปี พ.ศ. 2547 โดยคณะกรรมการการศึกษาชุมชนเขตจาเปย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547
10. แดลงการณืเรื่องการแข่งขันโรงเรียนตัวอย่างที่เปิดให้ใช้ทรัพยากรทางการศึกษา โดยคณะกรรมการการศึกษาชุมชนเขตจาเปย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2547
11. แดลงการณืเรื่องการคัดเลือกคณะที่ปรึกษาด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้คณะที่สอง โดยคณะกรรมการการศึกษาชุมชนเขตจาเปย เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2547
12. แดลงการณืเรื่องแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนของเขตจาเปย ประจำปี พ.ศ. 2548 โดยคณะกรรมการการศึกษาชุมชนเขตจาเปย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2548

13. แผลงการณ์เรื่องโครงการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนในเขตจาเปย (พ.ศ.2548-2550) พัฒนาโดยคณะกรรมการการศึกษาเขต ประกาศใช้โดยรัฐบาลประชาชนเขตจาเปย เมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

ประการที่สอง ได้มีการแต่งตั้งกลุ่มผู้นำการทดลองด้านการศึกษาชุมชน ซึ่งผู้นำของรัฐบาลท้องถิ่นของเขตและสำนักงานย่อยต่างๆ ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มและสมาชิก สำนักงานเพื่อการทดลองการศึกษาชุมชนตั้งอยู่ในสำนักงานเขตการศึกษา และรับผิดชอบงานประจำของการดำเนินงานการศึกษาชุมชน เงินเดือนสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเต็มเวลาในสำนักงานและศูนย์วิจัยของการศึกษาชุมชนนั้น รัฐบาลท้องถิ่นของเขตสำนักงานการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ

ประการที่สาม รัฐบาลท้องถิ่นของเขตได้ลงนามในข้อตกลงกับสำนักงานการศึกษาและสำนักงานย่อยสาขาต่างๆ เพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการส่งเสริมการศึกษาชุมชน ในการดำเนินความร่วมมือกับสำนักงานศึกษานั้น รัฐบาลท้องถิ่นของเขตจะเป็นผู้จัดสรรงบประมาณสำหรับกองทุนพิเศษให้การทดลองการศึกษาชุมชน

สำนักงานการศึกษาได้เลือกครูกลุ่มแรกจำนวน 45 คน จากโรงเรียน 150 แห่ง และฝึกอบรมครูเหล่านั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาชุมชน เพื่อให้เป็นที่ปรึกษาปฏิบัติงานเต็มเวลาด้านการศึกษาชุมชน โดยมีอาสาสมัครจำนวนมากเข้ามาทำงานกับกลุ่มครูเหล่านี้ เพื่อช่วยกันจัดการศึกษาชุมชนให้กับชุมชนทั้งเขต ตารางดังต่อไปนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการศึกษาชุมชนของเขต

ตารางที่ 12 : สถิติของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการศึกษาชุมชน ในเขตจาเปย

บุคลากรด้านการศึกษาชุมชน	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน		อาสาสมัคร	นักวิจัย	
	ที่ปรึกษาปฏิบัติงานเต็มเวลา	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานนอกเวลา		ผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษา	นักวิจัยปฏิบัติงานนอกเวลา
จำนวน	45	1,303	4,876	15	5

ในเขตจาเปย มีเครือข่ายสถาบันด้านการศึกษาชุมชนที่เข้มแข็ง สมาชิกของเครือข่าย ประกอบด้วยวิทยาลัยชุมชนเขตจาเปย (ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน และศูนย์แนะแนวการเรียนรู้ให้แก่ผู้อาศัยในเขต) โรงเรียนชุมชนหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 แห่ง (โรงเรียน 1 แห่งหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่งต่อ 1 ตำบล) วิทยาเขตของโรงเรียนชุมชน จำนวน 71 แห่ง และสถานประกอบการเรียนการสอน จำนวน 248 แห่ง โรงเรียนชุมชนบางแห่งมีพื้นที่และอาคารเป็นของตนเอง นอกนั้นจะตั้งอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ หรือโรงเรียนอาชีวศึกษา

ผลการวิจัย/ข้อค้นพบที่สำคัญ

การสนับสนุนเชิงนโยบายของรัฐบาล

โดยทั่วไปพัฒนาการของการศึกษาชุมชน โดยเฉพาะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นไปด้วยดี เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลและการสนับสนุนงบประมาณจากทุกระดับคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และคณะรัฐมนตรี ได้มีมติในเรื่องนโยบายต่างๆ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสำคัญกับการศึกษาชุมชน และบทบาทของการศึกษาชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสามัคคีกันในสังคม กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบต่อการศึกษาชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการศึกษาเพื่อปวงชนได้ดำเนินบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษาชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รัฐบาลได้สนับสนุนนโยบายและงบประมาณ ไม่เฉพาะแต่เพียงในพื้นที่เขตเมืองที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เช่น ในเขตจาเป๋ยของนครเซี่ยงไฮ้ หรือ อำเภอชาวซิงโนมณฑลเจ้อเจียงเท่านั้น แต่รวมถึงในพื้นที่ชนบทที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจน้อย เช่น มณฑลกานซู และมณฑลยูนนานด้วย ดังนั้น กรอบการบริหารที่แข็งแกร่งจึงได้รับการพัฒนาขึ้นโดยลำดับ

การรับรองบุคลากรและสถาบันด้านการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน การรับรองบุคลากรและสถาบันต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีคุณภาพ การใช้โรงเรียนในระบบ และโรงเรียนอาชีวศึกษา ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสิ่งที่ทำให้มั่นใจได้ว่าโครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ โดยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของครูจากสถาบันการศึกษาต่างๆ เหล่านี้ นอกจากนี้สำหรับพื้นที่ในเขตเมือง ได้มีการจัดตั้ง วิทยาลัยและโรงเรียนชุมชนพิเศษ สำหรับการศึกษาของชุมชน จากตัวอย่างในตารางที่ 12 ข้างต้นจะพบว่าการปฏิบัติงานด้านการศึกษาชุมชนในเขตจาเป๋ย มีครูที่ปรึกษาปฏิบัติงานเต็มเวลาถึง 45 คน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานนอกเวลา 1,303 คน และยังได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากอาสาสมัครถึง 4,876 คน

การฝึกอบรมที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของตลาด

โครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้เรียนหรือผู้รับการอบรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าโครงการหรือกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความต้องการของพวกเขาหรือไม่ กล่าวโดยทั่วไปคือ โครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชนบทควรมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการปรับปรุงทักษะการทำงานและการบรรเทาความยากจน สำหรับในเมือง กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือการศึกษาชุมชนไม่ควรแต่เพียงเพิ่มทักษะการทำงานและเพิ่มรายได้ให้กับผู้เข้ารับการอบรมเท่านั้น แต่ควรพิจารณาถึงความสนใจของผู้เรียนที่เกษียณอายุจากการทำงานและต้องการทำกิจกรรมยามว่างด้วย เห็นได้จากกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในมณฑลเจ้อเจียง และการศึกษาชุมชนในเขตจาเป๋ย

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับสังคมโดยรวม

ถึงแม้ว่าโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 แต่เป็นที่รู้จักเฉพาะในพื้นที่ที่จัดโครงการ และในเฉพาะคนที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีสำหรับสังคมโดยรวม รัฐบาลกลางของสาธารณรัฐประชาชนจีนจึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน และมีความพยายามที่จะสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และครอบครัวแห่งการเรียนรู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างกว้างขวางในสังคมทุกระดับ สิ่งเหล่านี้นับได้ว่าเป็นก้าวที่ดีในการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาและปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

การสนับสนุนค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง

การสนับสนุนงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินโครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การแสวงหางบประมาณเพื่อเริ่มต้นก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหนึ่งศูนย์ หรือจัดการฝึกอบรม จำนวน 1 ครั้ง ไม่ใช่เรื่องยาก แต่การขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือการฝึกอบรมให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องได้ จากกรณีตัวอย่างของศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เข่อเฉียว อำเภอซาอูซิง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน เห็นได้ว่าการฝึกอบรมชาวบ้านประสบผลสำเร็จอย่างดี อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้เข้ารับการอบรมสำเร็จการศึกษา และเริ่มทำงานในโรงงานเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยสำหรับคนเหล่านี้ที่จะได้โอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติม เนื่องจากการขาดเงินสนับสนุนในการฝึกอบรมเบื้องต้นของบริษัทหรือโรงงาน นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านยังขาดงบประมาณในการปรับปรุงเรื่องสำคัญๆ ของศูนย์ แต่จะสามารถดำเนินการได้เฉพาะงานประจำของศูนย์เท่านั้น

ความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากภาคส่วนอื่นๆ นอกเหนือจากภาคการศึกษา

ถึงแม้ว่าเราจะได้เห็นการสนับสนุนจากภาครัฐทุกระดับ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่องค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่มีบทบาทสำคัญ หรือยังไม่มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชน ในทางทฤษฎี การศึกษาชุมชนควรได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ของรัฐบาล และเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินการในสาขาต่างๆ แต่ในทางปฏิบัติกลับมีเพียงภาคการศึกษาเท่านั้นที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องนี้ ดังนั้น การหาแนวทางขอรับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคส่วนอื่นๆ นอกเหนือจาก

ภาคการศึกษา จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาและการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการศึกษาชุมชนต่อไป

การบูรณาการโครงการหรือแนวคิดด้านต่างๆ

ในหลายประเทศอาจมีโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและแนวความคิดหลายๆ ประเภท แต่สำหรับในสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นมีรูปแบบเป็นของตนเอง อาทิ โครงการแห่งความหวังเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนในการเข้าโรงเรียน โครงการดอกไม้ผลิเพื่อส่งเสริมการเข้าเรียนของเด็กผู้หญิงที่มาจากครอบครัวยากจน และการบูรณาการเกษตรกรรม วิทยาศาสตร์และการศึกษา (รวมทั้งการเชื่อมโยงการศึกษาสายสามัญ การอาชีวศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่) เข้าไปในโครงการสำหรับพื้นที่ชนบท ซึ่งวิธีนี้จะเป็นการดีกว่าที่จะบูรณาการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกิจกรรมของศูนย์ให้เข้ากับโครงการต่างๆ ที่มีอยู่เดิม หากไม่ดำเนินการเช่นนี้แล้ว สาธารณรัฐประชาชนจีนจะไม่สามารถขยายจำนวนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจาก 20 ศูนย์เป็น 2,000 ศูนย์ หรือแม้เพียง 200 ศูนย์ได้เลย

การใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมที่สุดจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในทุกสาขาในสังคมจีน และองค์การยูเนสโกก็ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากต่อการใช้ ICT และได้เปิดตัวโครงการหลายโครงการเพื่อส่งเสริมการใช้ ICT ซึ่งการใช้ ICT ในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนอาจต้องเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งในอนาคต และ การใช้ ICT ในโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องได้รับการปรับปรุงให้บรรลุประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตลอดจนส่งเสริมความตระหนักถึงวัตถุประสงค์โดยรวมของศูนย์ให้มากขึ้น ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านในมณฑลเจ้อเจียงได้เข้าร่วมโครงการ “การปรับปรุงขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” ขององค์การยูเนสโก อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวยังจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การก่อตั้งเครือข่ายระดับชาติด้านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชน

ใครคือผู้ที่รับผิดชอบการดำเนินงานและการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ประชาชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนจะสามารถรับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้จากที่ไหน นักวิจัย ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์และบทเรียนต่างๆ ของตนเองได้อย่างไร คำถามเหล่านี้ทำให้เกิดความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการสร้างเครือข่ายระดับชาติสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเครือข่ายจะรับผิดชอบในการรวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาชุมชนในสาธารณรัฐประชาชนจีนและทั่วโลกและรับผิดชอบในการสร้างเว็บไซต์ ในปัจจุบันอาจมองว่าเป็นเพียงแค่ความฝัน แต่เรื่องนี้สามารถเป็นจริงได้ในอนาคต

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย*

บทนำ

พันธกิจที่เข้มแข็งของรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียในการจัดบริการทางการศึกษาแก่ชุมชนท้องถิ่นได้ทำให้เห็นถึงการเติบโตของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ในช่วงนั้นมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ 484 แห่ง แต่ปัจจุบันสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกระจายอยู่ทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 3,064 แห่ง อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของจำนวนศูนย์อาจไม่ได้บ่งชี้ถึงการพัฒนาความรู้และทักษะของประชาชน ข้อมูลเชิงสถิติได้แสดงให้เห็นว่าในจำนวนประชากรร้อยละ 20 ที่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40 กลายเป็นพนักงานชั่วคราว และร้อยละ 60 เป็นพนักงานประจำ

โครงการหลักที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ดำเนินการ ได้แก่ การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ การศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย โครงการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอบรมทักษะอาชีพ การอบรมการเป็นผู้ประกอบการ กีฬาและนันทนาการ และการศึกษาของสตรี อย่างไรก็ตาม การที่รัฐบาลเข้ามาควบคุมดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำให้การดำเนินโครงการต่างๆ ของศูนย์มีความโปร่งใสน้อยลงในสายตาของสาธารณชน ยังผลให้การได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชนจึงกลายเป็นเรื่องยาก ตัวอย่างเช่น รัฐบาลมีแนวโน้มที่จะวางมาตรฐานโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐซึ่งทำให้ยากที่จะปรับใช้โครงการเหล่านี้ให้ตรงกับความต้องการเฉพาะและแหล่งทรัพยากรของชุมชนแต่ละแห่ง รวมทั้งตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น ผลกระทบโดยรวมคือการที่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากรัฐบาล ทำให้รัฐบาลมีเอกสิทธิ์ ในการเข้ามาควบคุมดูแลศูนย์มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการไม่รู้หนังสือมีความเกี่ยวข้องกับอย่างมากกับความยากจน ดังนั้น หากขาดการสนับสนุนจากรัฐบาล อาจทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินโครงการด้วยความยากลำบาก แนวทางการแก้ไขคือ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐและการร่วมกับรัฐบาลในการบริหารจัดการโครงการของศูนย์ หากเข้าใจสถานการณ์ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า เนื้อหาสาระของการประเมินจะมุ่งไปที่โครงสร้างและการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้วยเหตุนี้ คำถามวิจัยเพื่อประเมินการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเน้นในเรื่องต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ
3. ผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อชุมชนในท้องถิ่น

* เขียนโดย ดร.สุรยา ฮาร์มา ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยด้านนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการแห่งชาติอินโดนีเซีย

ผลจากการประเมินตัวชี้วัดต่างๆ ทำให้สามารถกำหนดนโยบายที่มีความยั่งยืนและขยายต่อไปได้ เพื่อความมั่นคงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคต

การศึกษาประเมินผลครั้งนี้ดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม - เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548 โดยจำกัดจำนวนกลุ่มอำเภอตัวอย่างบนเกาะสุมาตรา เกาะชวา เกาะบาหลี และเกาะนุซา เติงการา การจำกัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนี้ มีสาเหตุมาจากการกระจายออกไปอย่างกว้างขวางทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งให้มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและงบประมาณ ข้อมูลที่รวบรวมได้รับการจัดหมวดหมู่ตามสถาบัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โครงการต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประสบการณ์การเรียนรู้ของศูนย์ ตลอดจนผลกระทบต่างๆ ดังนั้น ขอบข่ายของข้อมูลอาจนำมาใช้วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่เกี่ยวกับผลสำเร็จและความล้มเหลวได้

การที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกจังหวัดส่งผลดีในการลดอัตราการลาออก กลางคันของนักเรียน สมาชิกของชุมชนได้รับทักษะที่ฝึกอบรมและความรู้จากการเข้าร่วมโครงการของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนั้นทุกคนสามารถพัฒนาความสามารถในการทำงานและสร้างรายได้ อย่างไรก็ตาม การประเมินการบริหารจัดการ โครงการ/กิจกรรมและผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังเป็นเรื่อง จำเป็น หากต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประสบผลสำเร็จในบริบทที่กว้างขึ้น ควรจะพิจารณารือว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถตอบสนองต่อความต้องการและพัฒนาชีวิตของประชาชนได้อย่างไร เพื่อให้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำรงสภาพความเป็นสถาบันได้

โครงร่างของการศึกษาวิจัย

การศึกษาประเมินผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประกอบด้วยเรื่องต่างๆ 3 ประเด็น คือ พื้นฐาน ความเป็นสถาบันของศูนย์ การดำเนินโครงการ และผลกระทบ ประเด็นแรกเป็นการกำหนดโครงร่างของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามสภาพแวดล้อมและสถานที่ตั้ง ประเด็นการดำเนินโครงการนำเสนอผ่านการ วิเคราะห์การดำเนินงานในแง่โครงสร้างครช. การบริหารจัดการ และบทบาทการสอนของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ประเด็นที่สาม คือการช่วยเหลืออุดหนุนของครช. ในแง่การที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีส่วนในการสร้าง แรงบันดาลใจทางการศึกษาของชุมชน สวัสดิการทางสังคมและเศรษฐกิจ และความเสมอภาคทางเพศ

การศึกษาครั้งนี้เน้นกลุ่มเป้าหมายใน 7 อำเภอ/เมืองในจังหวัดต่างๆ คือ ชาวตะวันออก ชาวตะวันตก ยอกยาคาร์ตา ชาวกลาง นูซา เติงการาตะวันตก สุมาตราเหนือ และบาหลี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเมือง ถือเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตเมือง ส่วนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอื่น ๆ ถือเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในชนบท ขั้นสุดท้ายจะคัดเลือก ครช. ตัวอย่างในชนบท 16 แห่ง จากจำนวน ครช. ทั้งสิ้น 3,064 แห่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจากการใช้แบบสอบถามที่สำรวจสภาพการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่สะท้อนคุณภาพและความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการของศูนย์ ข้อมูลเหล่านี้ได้นำมาบันทึกและจัด ลงในตารางเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีข้อมูล เชิงคุณภาพบางส่วนในรูปกรณีศึกษาหลายกรณี การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้ในการอธิบายผลการศึกษา ที่ค้นพบเชิงปริมาณ ซึ่งนำมาใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะสถาบัน ประสิทธิภาพ ของโครงการ และผลกระทบต่อชุมชน

การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ก่อนที่ ศรช.จะเป็นที่รู้จักแพร่หลาย รัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ริเริ่มโครงการระดับชาติ สำหรับการศึกษานอกโรงเรียนเป็นเวลานานแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โครงการนี้คล้ายคลึงกับการศึกษานอกระบบซึ่งเป็นคำที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในบทความที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน องค์ประกอบหลักของโครงการ คือ การศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา (ชุดเอ) การศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชุดบี) และการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชุดซี)

ดังนั้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ในสาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงมาจากการริเริ่มของรัฐบาล เพราะส่วนสำคัญของโครงการประกอบด้วยชุดการศึกษาเทียบเท่า ชุดการเรียนการสอนต่างๆ เหล่านี้มุ่งให้โอกาสทางการศึกษาแก่ชุมชนที่ด้อยโอกาส ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ระบุไว้อย่างจริงจัง แต่สำนักงานการศึกษานอกระบบระดับเขตเป็นผู้รับผิดชอบโครงการของศูนย์โดยบริหารควบคุมดูแลและให้คำแนะนำ ซึ่งกลไกนี้ใช้ได้ผลดีกับโครงสร้างและการบริหารจัดการของศูนย์ โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ครู และพนักงานภาคสนาม เข้าทำงาน ส่วนเจ้าหน้าที่ในระดับที่สูงขึ้นไป กลไกที่เหมาะสม คือคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งมีเจ้าหน้าที่การศึกษานอกระบบทำหน้าที่เป็นวิทยากร

ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่คำถามวิจัยที่ระบุไว้ข้างต้น จึงจำเป็นต้องนำเสนอศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในบริบทของพื้นที่เป้าหมาย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซียตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งในเขตเมืองและชนบท โครงการที่จัดขึ้นเป็นไปตามข้อเสนอแนะของโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียและแปซิฟิกของยูเนสโก ทั้งนี้โครงการการรู้หนังสือจะดำเนินการตามชุดการเรียนการสอนการศึกษาเทียบเท่า ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้เรียน ตารางที่ 13 แสดงให้เห็นโครงร่างของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สอดคล้องกับชุดการเรียนการสอนและจังหวัด/เมืองที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งอยู่

คอลัมน์ทั้งหมดแสดงโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. โครงการและกิจกรรมบางอย่างมีการดำเนินการในทุกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ ชุดการเรียนการสอนการศึกษาเทียบเท่ากับการศึกษาในโรงเรียน ชุดบี การอบรมการเป็นผู้ประกอบการ(ประกอบวิสาหกิจ) และการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย โดยกิจกรรมเหล่านี้แสดงการรู้หนังสือและทักษะการพัฒนาชีวิตของสมาชิกชุมชน

2. โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการในบางศูนย์ ประกอบด้วย ชุดการเรียนการสอนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียน ชุดเอ ชุดการเรียนการสอนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียน ชุดซี และการส่งเสริมการฝึกงานและการสอนพิเศษ

3. โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการอยู่ในลำดับท้ายๆ คือ กีฬาและกิจกรรมนันทนาการ คลินิกมารดา และครอบครัวศึกษา

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่มักจะจัดโครงการ/กิจกรรมด้านการศึกษานอกระบบได้เพียงศูนย์ละ 5-8 โครงการ/กิจกรรม จากทั้งหมด 12 โครงการ/กิจกรรม

ในลักษณะเดียวกัน ผลของโครงการ/กิจกรรม สรุปได้ดังนี้

1. ร้อยละ 6 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีผลปฏิบัติงานระดับดีเยี่ยม
2. ร้อยละ 75 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีผลปฏิบัติงานระดับปานกลาง
3. ร้อยละ 19 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีผลปฏิบัติงานระดับต่ำ

ตารางที่ 13 : โครงการ/กิจกรรมจำแนกตามสถานที่ตั้ง

ข้อมูลพื้นที่		ที่	ชุดโครงการ จังหวัด/ เมือง/ศูนย์	จังหวัด/เมือง/ศูนย์													
สภาพแวดล้อม	ลักษณะ			ชุดการเรียนรู้ที่แม่ข่าย การศึกษาโรงเรียน ชุด เอ	ชุดการเรียนรู้ที่แม่ข่าย การศึกษาโรงเรียน ชุด บี	ชุดการเรียนรู้ที่แม่ข่าย การศึกษาโรงเรียน ชุด ซี	ที่พ่อครัวหนังสือ	การศึกษาดูแล เด็กปฐมวัย	การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ	คลินิกโรคตา	กีฬาและนันทนาการ	ส่งเสริมการฝึกงานและ การสอนพิเศษ	ทักษะวิชาชีพ	อบรมการเป็นผู้ประกอบการ	ครอบครัวศึกษา	รวม	
พื้นที่ใน เขตเมือง	พื้นที่ใน เขตเมือง	1	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อานัค บังชา สุมาตรา เหนือ: เมืองเมดาน	X	X	X	X	X							X		6
		2	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อัลปา ขวาทะวันตก: เมืองบันดุง	X	X					X	X				X		6
		3	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วาการ์ วาลูโย ชวากลาง: เซมารัง		X	X					X				X		5
		4	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อัสซาลาฟี ชวากลาง: เซมารัง		X					X	X	X			X		6
		5	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซิมเบอร์ มูเลีย ชวากลาง: เซมารัง		X	X	X	X	X	X				X	X	X	8
		6	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปุตรา มันดีรี ชวากลาง: เซมารัง	X	X					X	X				X		6
พื้นที่ชนบท	อุตสาหกรรม (ห้องเที่ยว)	7	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มันดีรี ยอกยาคาร์ตา: เซมารัง		X	X	X	X					X	X		6	
		8	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อัมรี ราฮาจารย์ ยอกยา การ์ตา: คูลอนโปรโก	X	X	X	X			X	X			X		7	
		9	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตุนาส ฮาราปาน: ยอกยาคาร์ตา: บ้านทูล	X	X	X	X						X	X	X	9	

ข้อมูลพื้นที่		ร.น.	ชุดโครงการ จังหวัด/ เมือง/ศูนย์	ชุดการเรียนการสอนกับแบบทำ การศึกษาในโรงเรียน ชุด เอ	ชุดการเรียนการสอนกับแบบทำ การศึกษาในโรงเรียน ชุด บี	ชุดการเรียนการสอนกับแบบทำ การศึกษาในโรงเรียน ชุด ซี	ที่พักอำเภอสอง	การศึกษาและการดูแลเด็ก ปฐมวัย	การดูแลสุขภาพแบบเบ็ดเสร็จ	คลินิกมารดา	กีฬาและนันทนาการ	ส่งเสริมการดำเนินงานและ การสหพันธ์	ทักษะวิชาชีพ	อบรมการเป็นผู้ประกอบการ	ครอบครัวศึกษา	รวม	
สภาพแวดล้อม	ลักษณะ																
พื้นที่ชนบท	อุตสาหกรรม (การผลิต)	10	ศูนย์การเรียนชุมชน บูดี ลูเฮอ ปาซูรูอาน ชาวตะวันออก: ปาซูรูอาน	X	X	X		X	X			X	X	X		8	
		11	ศูนย์การเรียนชุมชน ฮาราปาน ชาวตะวันออก: โมโจเกอร์โต				X		X			X	X	X		5	
		12	ศูนย์การเรียนชุมชน ซาลาพียะห์ ชาวตะวันออก: ปาซูรูอาน	X	X	X	X	X	X				X		X		8
		13	ศูนย์การเรียน ชุมชน ป็น่า อิลมุ ชาวตะวันออก: ปาซูรูอาน		X	X	X		X						X		5
	อุตสาหกรรม (ศิลปะ)	14	ศูนย์การเรียนชุมชน เมลาตี บาห์ลี: เกียนย่า		X	X	X	X	X				X	X		7	
	อุตสาหกรรม และกสิกรรม	15	ศูนย์การเรียนชุมชน ป็น่า มันดีรี เอนทีบี: ลอมบ็อคตะวันตก		X		X	X	X				X	X	X		7
		16	ศูนย์การเรียนชุมชน ฮัสซากีน่าห์ เอนทีบี: ลอมบ็อคตะวันตก		X		X	X	X				X	X		6	
			รวม	7	15	10	11	12	13	2	1	9	8	16	1	105	

ประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ชุมชนที่มีรายได้ต่ำ ได้จัดโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สภาพการว่างงานอันเนื่องมาจากภาวะวิกฤตทางการเงินทำให้รัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่สามารถสร้างรายได้และการรู้หนังสือในช่วงแรก ส่วนโครงการ/กิจกรรมที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องของเศรษฐกิจคงมีอยู่บ้าง อาทิ คลินิกมารดา ครอบครัวยุติธรรม และกีฬาและนันทนาการ ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ

การเข้าเรียนของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม - การที่ผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมกระจายไปเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ทำให้สามารถวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยสามารถประเมินจากค่าเฉลี่ยของการเข้าเรียนของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ทั้งนี้สรุปผลการศึกษาริวิจัยได้ดังนี้

1. ชุดการเรียนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียน ชุดบี ได้รับความสนใจสูงสุด
2. ชุดการเรียนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียน ชุดซี และการรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ มีผู้ให้ความสนใจปานกลาง
3. ชุดการเรียนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียน ชุดเอ การศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย คลินิกมารดา การสนับสนุนการฝึกงานและการสอนพิเศษ ทักษะวิชาชีพ ทักษะการประกอบอาชีพ และ ครอบครัวยุติธรรม ได้รับความสนใจน้อยที่สุด

สถานภาพทางสังคมของผู้เรียน - ผลการวิเคราะห์ระบุว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จส่วนใหญ่เป็นแรงงานย้ายถิ่น (ร้อยละ 34) เกษตรกร (ร้อยละ 29) ผู้ปกครองที่ว่างงาน (ร้อยละ 19) และผู้ค้าหาบเร่ (ร้อยละ 18) จากมุมมองในเรื่องของเพศและข้อมูลอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นสตรี (ร้อยละ 66) ซึ่งแสดงว่ามีความตระหนักถึงค่านิยมทางการศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าเรียนในโรงเรียนมาก่อน (ร้อยละ 50) หรือลาออกจากโรงเรียนระดับประถมศึกษากลางคัน (ร้อยละ 50) โดยมีช่วงอายุระหว่าง 30 - 35 ปี (ร้อยละ 75) และช่วงอายุต่ำกว่า 15 - 25 ปี (ร้อยละ 25)

ภูมิหลังการศึกษาของผู้สอน - วุฒิทางการศึกษาของผู้สอนมีตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับปริญญาโท ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับวุฒิปริญญาตรี และมีปริญญาโทเป็นส่วนน้อย ผู้สอนที่ให้การอบรมชุดการเรียนการสอนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียน ชุดเอ ชุดบี และ ชุดซี เป็นเพศชายร้อยละ 57 และเพศหญิงร้อยละ 42 ผู้สอนต้องสรรหาผู้เรียน วางแผนกระบวนการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าในเชิงวิชาการ การเรียนการสอนที่ศรช. ส่วนใหญ่เป็นไปอย่างเป็นทางการตามสมัยนิยมมากขึ้น

รูปแบบอาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน - รูปแบบอาคารที่ใช้สำหรับศูนย์ ประกอบด้วย อาคารที่พักอาศัย (ร้อยละ 31.25) โรงเรียนของรัฐหรือโรงเรียนสอนศาสนา (ร้อยละ 31.25) ห้องประชุมของชุมชน

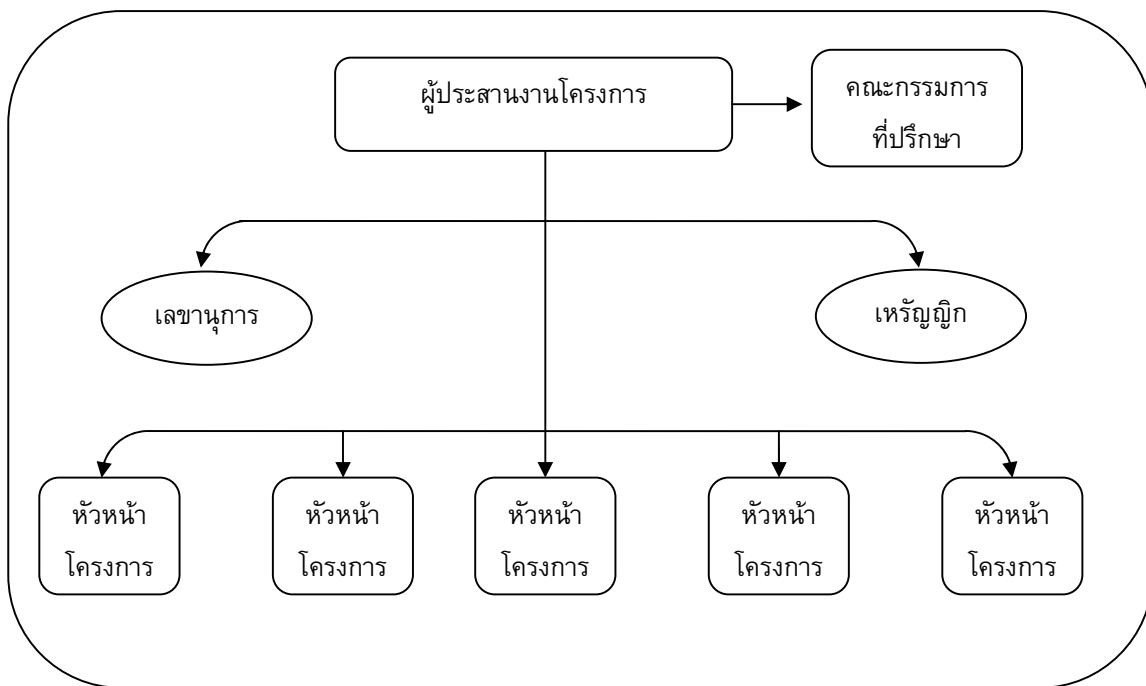
(ร้อยละ 6.25) อาคารคหกรรมศาสตร์ของชุมชน (ร้อยละ 6.25) อาคารที่เคยเป็นโรงเรียนประถมศึกษา (ร้อยละ 6.25) อาคารให้เช่า (ร้อยละ 6.25) และอาคารที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนครองกรรมสิทธิ์ (ร้อยละ 12.5)

ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเลือกสถานที่สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน ประชาชนบางส่วนพอใจให้ศูนย์ใช้พื้นที่ในบ้านเพื่อการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ

โครงสร้างและการบริหารจัดการ

ประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นอยู่กับขอบข่ายการบริหารจัดการโครงการ ซึ่งหมายถึง โครงสร้างองค์กรเป็นปัจจัยที่สำคัญ

แผนภูมิที่ 6 : โครงสร้างองค์กรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

แผนภูมิที่ 6 แสดงโครงสร้างองค์กรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยส่วนใหญ่ ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างการบริหารแบบสั่งการจากเบื้องบนสู่ระดับล่าง ประกอบด้วยผู้ประสานงานโครงการ เลขานุการ เหรัญญิก และหัวหน้าโครงการ โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาชุดปัจจุบันซึ่งมีผู้นำชุมชนพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่การศึกษานอกระบบร่วมอยู่ในองค์ประกอบนั้น อาจดำเนินการปรับแก้ไขความไม่สมดุลของโครงสร้างการบริหารแบบสั่งการจากเบื้องบน อย่างไรก็ตาม ความไม่สมดุลดังกล่าวไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การบริหารศรช. ขึ้นอยู่กับรัฐบาลทั้งในเรื่องการจัดสรรงบประมาณและความต่อเนื่องของโครงการ

แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ แต่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางแห่งยังสามารถพยามยตัวเองให้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ต่อไปได้ ในกรณีของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอัลปา ที่บ้านดุง โครงการแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างหนึ่งที่เครื่องมือหรือชิ้นส่วนที่ผลิตขึ้น กลายเป็นสินค้าเพื่อการซื้อขายและนำรายได้กลับมาสนับสนุนการฝึกอบรมของศูนย์

ผู้สอนหรือเจ้าหน้าที่การศึกษานอกระบบในเขตมีหน้าที่รับผิดชอบการตรวจติดตาม/ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะแก่ศูนย์การเรียนชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อคงประสิทธิภาพของโครงการ/กิจกรรม นอกจากนี้ ผู้สอนยังต้องจูงใจผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีจำนวนผู้เข้าเรียนลดน้อยลง

อย่างไรก็ตาม การเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของรัฐบาลอาจไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เสมอไป แต่ที่จริงแล้ว สิ่งสำคัญคือการคงไว้ซึ่งมาตรฐานทางการศึกษาของโปรแกรมเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น การที่รัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องเป็นเรื่องจำเป็นในการที่ ศรช. ออกใบรับรองได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังช่วยป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่ของศูนย์การเรียนชุมชนในทางที่ผิด โดยเฉพาะการใช้งบประมาณสนับสนุนของรัฐบาล

ผู้สอน

ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูที่จ้างมาจากโรงเรียนรัฐบาลโดยปฏิบัติเป็นงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือโครงการ/กิจกรรมของศูนย์การเรียนชุมชน โดยได้รับเงินเดือนแค่เพียง 10 เหรียญสหรัฐ ผู้สอนบางคนต้องสอนหลายหลักสูตร เนื่องจากจำนวนครูผู้สอนมีอยู่จำกัด และเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำ คือ ในบางโครงการผู้สอนไม่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดีเพื่อถ่ายทอดความรู้และทักษะแก่ผู้เรียน แม้ว่าปัญหาเหล่านี้จะทำให้ประสิทธิผลของโครงการ/กิจกรรมลดลง คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนยังคงส่งผลต่อความสามารถ ของผู้สำเร็จการศึกษาอย่างไม่ต้องสงสัย

พื้นที่ที่ครอบคลุม

บางครั้งพื้นที่ที่ศูนย์การเรียนชุมชนเข้าไปให้การสนับสนุนขยายบริเวณจากหมู่บ้านในพื้นที่ออกไปยังหมู่บ้านละแวกใกล้เคียง ตัวอย่างเช่น ศูนย์การเรียนชุมชนในลอมบ็อกจะต้องให้ความช่วยเหลือแก่หมู่บ้านจำนวน 4 แห่ง โดยไม่คำนึงถึงระยะทางจากหมู่บ้านมายังศูนย์ และแม้ว่าผู้เรียนจะต้องเดินทางข้ามภูเขาและตามแนวชายหาดก็ตาม ศูนย์การเรียนชุมชนยังคงสามารถบริหารจัดการเพื่อรักษาระดับการเข้าร่วมของผู้เรียนให้อยู่ในระดับสูงได้

ศูนย์การเรียนชุมชนส่วนใหญ่ให้บริการหมู่บ้านละแวกใกล้เคียงนอกเหนือไปจากหมู่บ้านในพื้นที่ของตนเองโดยมีจำนวนทั้งหมด 4 – 20 แห่ง และมีขอบเขตของพื้นที่อยู่ระหว่าง 32 – 500 ตารางกิโลเมตร ตัวอย่างเช่น กรณีของศูนย์การเรียนชุมชนในชวาตะวันออกที่มีความน่าสนใจ คือ การให้บริการแก่โรงเรียนสอนศาสนาแบบอยู่ประจำ 2 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่ที่ต่างกัน

ความยั่งยืนของศูนย์การเรียนชุมชน

ความยั่งยืนเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญและศูนย์การเรียนชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่อาจจัดการได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากรัฐบาลเข้ามาควบคุมดูแลโครงการและงบประมาณ ซึ่งถ้าหากยังดำเนินการต่อไปในระยะยาวอาจนำไปสู่การยุติการดำเนินงานของศูนย์ได้ ในทางตรงกันข้าม แม้จะมีข้อจำกัดด้านการเงินก็ตาม แต่ศูนย์บางแห่งที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่มขึ้นก็สามารถอยู่รอดและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความโปร่งใสทางโครงสร้างและการบริหารจัดการมีความเชื่อมโยงกับความยั่งยืนของศูนย์ ซึ่งหากมีการบริหารจัดการโดยระบบเปิด อย่างเช่น การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และผู้สอน อาจทำให้การมีส่วนร่วมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ในทำนองเดียวกัน ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง เช่น ความสามารถในการจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมโดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้เรียนหรือหน่วยงาน โครงการที่สามารถสร้างรายได้ เป็นปัจจัยตัวกำหนดที่สำคัญในการช่วยเหลือศูนย์ให้มีความยั่งยืน

ผลกระทบ/ผลลัพธ์

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อผู้เรียนในชุมชน โดยทำให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการปรับปรุงสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเอง บางคนทำงานอยู่ในกลุ่มงานจักรกลในห้างร้านต่าง ๆ โดยมีหน้าที่บันทึกยอดการสั่งซื้อชิ้นส่วน บางคนสร้างรายได้ด้วยการจัดตั้งอุตสาหกรรมครัวเรือนขนาดเล็ก โครงการส่งเสริมการรู้หนังสือมีผลกระทบต่อความสำเร็จมากที่สุด โดยที่ผู้เรียนสามารถอ่านออกและเขียนได้จึงทำให้ผู้เรียนจบจาก ศรช. สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

ผลกระทบโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีต่อชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้การสอนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในโรงเรียน ชุดเอ ชุดบี และชุดซี โครงการการรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ โครงการที่พกอ่านหนังสือ และโครงการการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนให้ได้รับการศึกษาหรือเข้าเรียนในโรงเรียน
2. โครงการการฝึกอบรมการประกอบวิสาหกิจ โครงการส่งเสริมทักษะวิชาชีพ และโครงการสนับสนุนการฝึกงาน/ ค่าเล่าเรียน ส่งผลต่อทักษะที่สร้างรายได้
3. โครงการการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจของพ่อแม่ให้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน
4. โครงการครอบครัวศึกษา และโครงการกีฬาและนันทนาการ ส่งผลต่อชีวิตของประชาชนโดยการส่งเสริมวิถีทางการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์

จากมุมมองของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ระดับชาติ การดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ส่งผลดีทางการศึกษาต่อชุมชนในประเทศ ซึ่งโครงการ/กิจกรรมเหล่านี้สามารถพัฒนารายได้ เพิ่มแรงบันดาลใจทางการศึกษา และช่วยเหลือการเลี้ยงดูเด็ก

ข้อเสนอแนะ

การดำรงอยู่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะสถาบันที่สามารถให้บริการที่สนับสนุนพันธกิจของประเทศในเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนแสดงให้เห็นถึงความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าของทักษะการรู้หนังสือ ซึ่งความตระหนักในเรื่องนี้จะช่วยทำให้ความพยายามในการให้อำนาจแก่ชุมชนท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น โดยเฉพาะจะมีมุมมองใหม่ต่อวิธีการปรับปรุงสวัสดิการทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับประวัติการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของรัฐบาล ในฐานะที่เป็นสถาบัน ศรช.ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในท้องถิ่น แต่การดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เสี่ยงต่อการหยุดชะงัก เนื่องจากชุมชนยังไม่มีวามตระหนักที่เพียงพอ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อลดความเสี่ยงดังนี้

1. จูงใจและส่งเสริมให้ศูนย์มีความเป็นอิสระและมีความพอเพียงในตนเอง
2. จัดให้มีการประเมินที่เชื่อถือได้มากขึ้นและระบบการให้รางวัลจูงใจมากขึ้น
3. มุ่งเน้นที่การปฏิบัติหน้าที่และกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ในระดับรากหญ้า
4. เรียกร้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง
5. เพิ่มความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมระหว่างหญิงชาย
6. ผนวกเรื่องการทำบัญชีและการนิเทศเข้าไว้ด้วยกัน
7. สนับสนุนด้านการพัฒนาจากรัฐบาลและหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

หลังจากที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอินโดนีเซียดำรงอยู่ได้ประมาณ 8 ปี ได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพความสำเร็จในการบริหารจัดการสถาบันและโครงการ หน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการพึ่งตัวเองให้อยู่รอดนั้น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความสามารถของเจ้าหน้าที่เพื่อประเมินความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาโครงการ/กิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจะสามารถตอบสนองความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชุมชนทางด้านสังคมเศรษฐกิจ

ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรส่งเสริมความยั่งยืนโดยการคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็นต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของศูนย์ ดังนั้น การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจะต้องมีเรื่องของสมรรถนะในการสร้างโครงการ/กิจกรรม นวัตกรรม เพื่อศูนย์และชุมชนจะสามารถใช้โครงการ/กิจกรรมเหล่านี้สร้างรายได้ของตนเอง และใช้โครงการ/กิจกรรมดังกล่าวสร้างรายได้ให้แก่ศรช.และชุมชนที่ศูนย์ให้บริการ

Организацией Объединенных Наций

Организация Объединенных Наций
Устав Организации Объединенных Наций
1945 г. Нью-Йорк

ОКТАБРЬ

- 1 октября - Международный день пожилых людей
- 2 октября - Международный день учителя
- 3 октября - Международный день гражданской авиации
- 4 октября - Международный день молодежи
- 5 октября - Международный день охраны памятников и исторических мест
- 6 октября - Международный день образования
- 7 октября - Международный день туризма
- 8 октября - Международный день молодежи
- 9 октября - Международный день гражданской авиации
- 10 октября - Международный день учителя
- 11 октября - Международный день пожилых людей
- 12 октября - Международный день гражданской авиации
- 13 октября - Международный день учителя
- 14 октября - Международный день пожилых людей
- 15 октября - Международный день гражданской авиации
- 16 октября - Международный день учителя
- 17 октября - Международный день пожилых людей
- 18 октября - Международный день гражданской авиации
- 19 октября - Международный день учителя
- 20 октября - Международный день пожилых людей
- 21 октября - Международный день гражданской авиации
- 22 октября - Международный день учителя
- 23 октября - Международный день пожилых людей
- 24 октября - Международный день гражданской авиации
- 25 октября - Международный день учителя
- 26 октября - Международный день пожилых людей
- 27 октября - Международный день гражданской авиации
- 28 октября - Международный день учителя
- 29 октября - Международный день пожилых людей
- 30 октября - Международный день гражданской авиации
- 31 октября - Международный день учителя

ДЕКАБРЬ

- 1 декабря - Международный день инвалидов
- 2 декабря - Международный день гражданской авиации
- 3 декабря - Международный день учителя
- 4 декабря - Международный день пожилых людей
- 5 декабря - Международный день гражданской авиации
- 6 декабря - Международный день учителя
- 7 декабря - Международный день пожилых людей
- 8 декабря - Международный день гражданской авиации
- 9 декабря - Международный день учителя
- 10 декабря - Международный день пожилых людей
- 11 декабря - Международный день гражданской авиации
- 12 декабря - Международный день учителя
- 13 декабря - Международный день пожилых людей
- 14 декабря - Международный день гражданской авиации
- 15 декабря - Международный день учителя
- 16 декабря - Международный день пожилых людей
- 17 декабря - Международный день гражданской авиации
- 18 декабря - Международный день учителя
- 19 декабря - Международный день пожилых людей
- 20 декабря - Международный день гражданской авиации
- 21 декабря - Международный день учителя
- 22 декабря - Международный день пожилых людей
- 23 декабря - Международный день гражданской авиации
- 24 декабря - Международный день учителя
- 25 декабря - Международный день пожилых людей
- 26 декабря - Международный день гражданской авиации
- 27 декабря - Международный день учителя
- 28 декабря - Международный день пожилых людей
- 29 декабря - Международный день гражданской авиации
- 30 декабря - Международный день учителя
- 31 декабря - Международный день пожилых людей

Министерство образования Республики Казахстан
Национальный институт образования

Расширение доступа к программам по развитию детей в раннем возрасте

Грамотность для всех: обновленная перспектива глобального плана действий

Инициатива ООН по расширению доступа к обучению для девочек

Обеспечение образования в чрезвычайных и кризисных ситуациях

Преподаватели и качество образования

Образование для населения с ограниченными возможностями

Расширение доступа к образованию для сельского населения

Инициатива по профилактике СПИД

FRESH: свежий подход к школьной гигиене

Национальный институт образования
Ташкент, Республика Узбекистан

สาธารณรัฐคาซัคสถาน*

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือสถานที่ให้บริการการเรียนรู้นอกเหนือจากการเรียนในระบบโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น ทั้งในหมู่บ้านและแถบชานเมือง ซึ่งก่อตั้งและบริหารงานโดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่จำเป็นต้องก่อสร้างอาคารใหม่ หากแต่สามารถดำเนินการในสถานที่ที่มีอยู่แล้ว อาทิ สถานีอนามัย วัด มัสยิด โรงเรียนระดับประถมศึกษา หรืออาคารอื่นๆ ตามความเหมาะสม

วัตถุประสงค์หลักของงานศึกษาวิจัยฉบับนี้ คือประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐคาซัคสถาน จากนั้นนำเสนอผลการศึกษาวิจัยต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการศึกษาเพื่อวางแผน เพื่อใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของโครงการการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่องที่ดำเนินการอยู่ คณะผู้วิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญอิสระในหลายสาขา ประกอบด้วย นักวิชาการศึกษานักสังคมวิทยา และผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์ที่ปรึกษาภาคธุรกิจ

นอกจากนี้ มีสมาชิกของคณะที่ปรึกษาจำนวน 3 คน ได้รับคัดเลือกเพิ่มเติม โดยพิจารณาจาก ก) ความน่าเชื่อถือในวิชาชีพ ข) ความเข้าใจปัญหาประเด็นองค์กร ค) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คณะที่ปรึกษาทำหน้าที่เป็นองค์คณะในการออกแบบและสร้างเครื่องมือในการประเมินผลและเพื่อทบทวน และให้ข้อวิพากษ์ต่อรายงานการสังเคราะห์ในขั้นสุดท้าย⁵

โครงสร้างของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนครั้งนี้มุ่งที่จะนำเสนอการประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ/กิจกรรมในประเทศที่เข้าร่วมโครงการ โดยเน้นความหลากหลายของโครงการ/กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมถึงความต้องการเฉพาะ สำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐคาซัคสถาน นั้นได้นำมาวิเคราะห์โดยพิจารณาจากที่ตั้ง ประเภทของโครงการ/กิจกรรม กรรมสิทธิ์ และแหล่งงบประมาณ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่เขตเมืองและชนบท ครอบคลุมเมืองคารากันด้า และจัมบูล เขตอำเภอเมืองอัลมาตีและจัมบูล (คาราบูลัค และคอร์ดัจ) หมู่บ้านอามานบอคเตอร์ หมู่บ้านซอร์โตะเบ และหมู่บ้านโนกาจบาง ทั้งนี้การศึกษาวิจัยนั้นเกิดขึ้นในเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นช่วงวันหยุดของ

* เขียนโดยอนาร์ เซสมูคาโนวา กลุ่มพัฒนาโครงการการศึกษานานาชาติ กรมยุทธศาสตร์การศึกษาและความร่วมมือกับต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการและวิทยาศาสตร์

⁵ ดูรายชื่อคณะศึกษาวิจัยและคณะที่ปรึกษาจากรายงานการวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคาซัคสถาน (ใน CD ที่แนบ)

พื้นที่แถบนั้น จึงทำให้การวิจัยที่จะต้องสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากประชากรในพื้นที่ติดภารกิจส่วนตัว ท้ายสุด การศึกษาวิจัยจึงถูกจำกัดด้วยจำนวนครุช. ซึ่งมีเพียง 7 แห่ง

คณะศึกษาวิจัยได้ดำเนินการสำรวจในพื้นที่และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับจุลภาค ยังมีการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น ผู้ให้การอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์สวอต/สภาวะแวดล้อม⁶ และการพิจารณาข้อมูลทางสถิติเป็นส่วนเพิ่มเติม

ผู้เชี่ยวชาญได้เดินทางไปยังศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้ง 7 แห่ง สิ่งที่น่าเสนอในรายงานฉบับนี้รวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้แทนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการสำรวจรายบุคคล

การวิเคราะห์ประสบการณ์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ก่อนที่จะเริ่มประเมินความก้าวหน้าของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีข้อมูลที่ควรแจ้งให้ทราบก่อน คือ อัตราส่วนของผู้รู้หนังสือในสาธารณรัฐคอสตาริกาสูงถึงร้อยละ 98 เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้ ถือได้ว่าสาธารณรัฐคอสตาริกาประสบความสำเร็จอย่างสูงในการจัดศึกษาในระบบ ความเกี่ยวเนื่องของสาธารณรัฐคอสตาริกาในการบรรลุเป้าหมายระดับโลกของการศึกษาเพื่อปวงชน ได้นำไปสู่การปรับปรุงด้านการพัฒนาโรงเรียนของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน และการลดอัตราผู้เรียนนอกโรงเรียน การฝึกอบรมวิชาชีพเบื้องต้นและการฝึกอบรมในมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาผู้ใหญ่มากนัก และปล่อยให้องค์การระหว่างประเทศและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาดูแล แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ของคอสตาริกาเน้นเรื่องการอบรมผู้ว่างงานเท่านั้น กรอบว่าด้วยแนวคิดการฝึกอบรม ณ ถิ่นที่พำนักของผู้เข้ารับการอบรม ยังไม่ได้กำหนดไว้ในเอกสารที่เป็นทางการ

จากแนวคิดดังกล่าว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะหน่วยงานที่เน้นโครงการเพื่อสังคมสามารถให้โอกาสการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มอายุ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกจากครอบครัวขัดสนและมีขนาดใหญ่ สตรีและเยาวชน รวมทั้งผู้ว่างงาน เด็กที่มีความต้องการการพัฒนาเป็นพิเศษและมารดา สตรีหม้าย ผู้ย้ายกลับถิ่นและเด็กกำพร้า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐคอสตาริกามักจะตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือกิ่งอำเภอที่มีประชากรที่ไม่ได้รับการคุ้มครองอาศัยอยู่

จากเอกสารกฎหมายที่ใช้เป็นบรรทัดฐาน ตามระบบการศึกษาของชาติ การศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วยการศึกษาเพิ่มเติมที่มุ่งให้เด็กและวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับศิลปะนอกโรงเรียน กิจกรรมด้านเทคนิค กีฬา และอื่นๆ

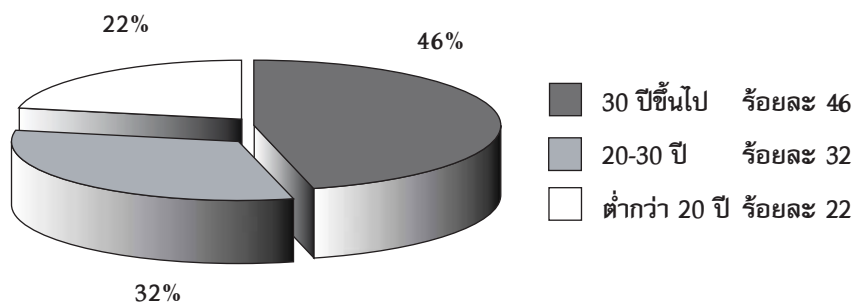
ปัจจุบัน การที่ผู้ใหญ่เรียนที่บ้านพักได้รับการสนับสนุนจากองค์การระหว่างประเทศเท่านั้น การสร้างสภาพการณ์ที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิตเป็นเพียงการพัฒนาสถาบันในระยะต้นเท่านั้น และรัฐยังจำเป็นต้องมีแนวทางเชิงกลยุทธ์อีกด้วย

⁶ 12 การวิเคราะห์สวอต หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

ในระหว่างการศึกษาวิจัย กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกได้ดังนี้

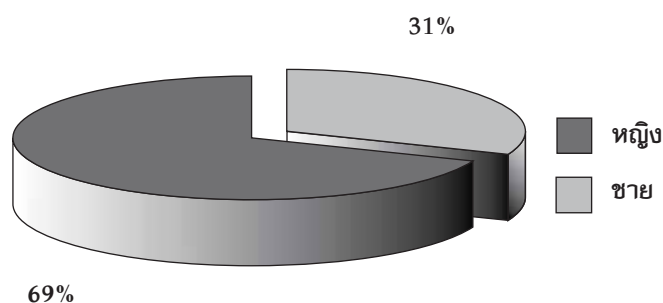
- ผู้ว่างงาน (เยาวชนอายุระหว่าง 18-25 ปี)
- มารดาที่มีบุตรมาก
- ผู้กลับคืนสู่ถิ่น (แรงงาน)
- เด็กนักเรียน รวมถึงผู้พิการ
- ผู้เกษียณอายุ

แผนภูมิที่ 7 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามอายุ

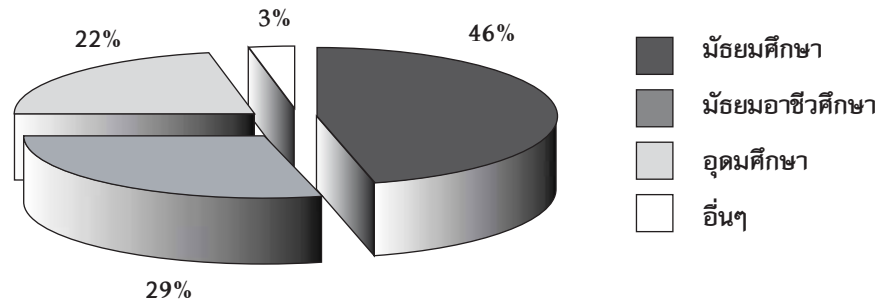

ผู้เข้าร่วมการอบรมส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน (ร้อยละ 46) ซึ่งเมื่อรวมกับกลุ่มเยาวชน ที่เป็นกลุ่มใหญ่รองลงมา เราจะได้กลุ่มผู้เรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75) กลุ่มอายุที่เล็กที่สุดคือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น จากแผนภูมิที่ 8 แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่เป็นสตรี ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผู้ที่เปราะบางทางสังคม จึงเข้าสู่กิจกรรมการอบรมมากกว่า

แผนภูมิที่ 8 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามเพศ

แผนภูมิที่ 9 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามระดับการศึกษา

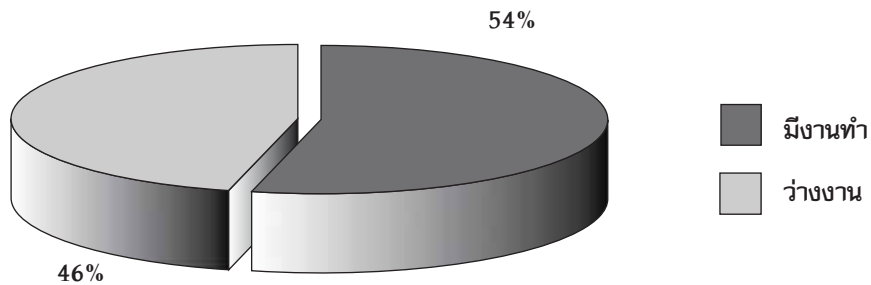

เป็นที่ทราบกันดีว่าปัญหาการว่างงานของกลุ่มผู้ที่เข้ารับการอบรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีมากมาย จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์ ร้อยละ 50 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่มีอาชีพที่มั่นคง โดยสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้ดังนี้

- ก) ผู้ที่ไม่พอใจในอาชีพของตนเอง และพยายามหาอาชีพใหม่ที่เหมาะกับทักษะและความสามารถ
- ข) ผู้ที่หาโอกาสใหม่ในการเปลี่ยนแนวทางอาชีพ
- ค) ผู้ที่ไม่ได้รับการจ้างงาน

นอกจากนี้ ข้อมูลยังระบุว่า ในกลุ่มผู้ไม่ได้รับการจ้างงานที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรมของศรช. นั้น มีคนหนุ่มสาวอายุต่ำกว่า 30 ปี รวมอยู่ด้วย

แผนภูมิที่ 10 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามสภาพการจ้างงาน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับการจ้างงานเป็นคนที่ทำงานในหลากหลายสาขา กลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 20.4) ประกอบด้วยคนที่ทำงานที่เรียกว่า “มีคุณสมบัติไม่ตรงกับงาน” (งานช่างและค้าขาย เป็นต้น) แสดงให้เห็นถึงความประสงค์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีเพิ่มมากขึ้นเพื่อต้องการที่จะเพิ่มพูนหรือปรับเปลี่ยนคุณสมบัติของตน

โครงการ/กิจกรรม

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในแต่ละแห่งของสาธารณรัฐคาซัคสถานมีกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป โดยขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชนและสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม กิจกรรมหลักของศูนย์การเรียนรู้

ชุมชนในสาธารณรัฐคาซัคสถาน คือการศึกษา โครงการและกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนริเริ่มจำแนกตามสาขา ดังนี้

หลักสูตรอบรม เช่น ทรัพยากรองค์กรสำหรับผู้ปกครอง การอบรมก่อนเข้าสู่อาชีพ หรือที่เรียกว่า “จากโรงเรียนสู่งาน” หรือ “จากโรงเรียนสู่อาชีพ” สถาบันการศึกษาทางเลือกสำหรับผู้ที่ไม่พอใจการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน การป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัย การป้องกันการใช้ความรุนแรงและสารเสพติด การดูแลเด็กในวัยเรียน หลักสูตรฟื้นฟูสำหรับผู้สมาชิกชุมชน กิจกรรมการรู้หนังสือ ภาษาต่างประเทศศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่

หลักสูตรการศึกษาอาชีพ ได้แก่ หลักสูตรคอมพิวเตอร์ การเย็บผ้า การแต่งผม การเดินแบบ การเรียนภาษาอังกฤษ อิเล็กทรอนิกส์ และการเชื่อม (โลหะ) หลักสูตรทักษะชีวิต ประกอบด้วย วิถีชีวิตที่มีสุขอนามัย การวางแผนครอบครัว การนวด การซ่อมแซมเครื่องเรือน การซ่อมแซมรองเท้า งานช่างแห่งชาติ งานไม้ หัตถกรรม การดองอาหาร งานเย็บเศษผ้า การทำสวน การทำเนยแข็ง การป้องกัน การติดเชื้อเอชไอวีและโรคเอดส์ การทำอาหาร กระบวนการเกษตรกรรม และกิจกรรมเพิ่มรายได้อื่นๆ กิจกรรมทางวัฒนธรรม ได้แก่ นิเวศวิทยา กีฬาและมรดกทางวัฒนธรรม

โครงการ/กิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดนั้น ริเริ่มขึ้นโดยดูจากความต้องการของผู้แทนชุมชนท้องถิ่น และเกิดจากการประชุมชุมชนและการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะทำการสัมภาษณ์เป็นระยะเพื่อสอบถามความต้องการเพื่อจัดทำแผนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหลักสูตรฝึกอบรมในอนาคต ศรช.ก้าวไปผลักดันและดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

โครงสร้างและการจัดการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งในสาธารณรัฐคาซัคสถานมีโครงสร้างและการจัดองค์กรที่คล้ายคลึงกัน ประสิทธิภาพของกิจกรรมศรช.ขึ้นอยู่กับระดับความเป็นอิสระขององค์กรในชุมชนท้องถิ่น การที่หน่วยงานท้องถิ่นให้การสนับสนุนเป็นการรับประกันประสิทธิภาพการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หน้าที่ของศรช. ดำเนินงานในระดับต่างๆ ของการดูแลองค์กรและจัดการอำนาจเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามกิจกรรมและกฎระเบียบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แก้ไขความหลากหลายของประเด็นปัญหาเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของชุมชน คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกือบทุกแห่งในสาธารณรัฐคาซัคสถาน มักจะมีผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่นเป็นหัวหน้า คือตำแหน่งที่เรียกว่า อะคิม (akim) หรือรองอะคิม

คณะกรรมการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานการศึกษาระดับอำเภอ หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานคุ้มครองทางสังคม ธุรกิจชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้เกษียณอายุ สหภาพ และสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น

ผู้สอน/วิทยากรในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นหนึ่งในผู้นำชุมชน ที่มีทักษะ มีการศึกษาระดับสูง มีเจตนาที่ว่าจะนำแนวคิดใหม่และเป็นประโยชน์เข้ามาพัฒนาสังคม

ผู้ฝึกสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประกอบด้วย ครูในโรงเรียน ผู้เกษียณอายุที่มีประสบการณ์ชีวิตมากมาย ผู้ที่มาจากอาชีพประยุกต์ที่มีประสบการณ์ในทางปฏิบัติ และอาสาสมัครอื่นๆ

ศรช. จัดตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของหน่วยงานท้องถิ่นและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นความร่วมมือลักษณะดังกล่าวจึงเป็นดัชนีชี้วัดพื้นฐานที่จะประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การทำงานเป็นหมู่คณะปรากฏในรูปแบบดังนี้

- ด้านการเมือง

- การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและองค์กรบริจาคอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

- ด้านสิ่งแวดล้อม

- การจัดหาอาคารสถานที่ให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- การจัดสรรงบประมาณตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ
- งบประมาณจำนวน 7,200 เเทงเก้ (สกุลเงินของคาซัคสถาน) จากหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อเป็นค่าผู้ฝึกสอน
- การจัดเตรียมสาธารณูปโภคต่างๆ สำหรับสำนักงาน เช่น เครื่องทำความร้อน ไฟฟ้า การรักษาความปลอดภัย

- ด้านสังคม

- การสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อสังคมให้กับกลุ่มสมาชิก
 - การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการจัดการและดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างองค์กรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐคาซัคสถานกับประเทศอื่นๆ จะเห็นว่ามีข้อแตกต่าง คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสาธารณรัฐคาซัคสถานจะมีการสนับสนุนของหน่วยงานท้องถิ่น

บุคลากรที่สำคัญในการจัดการภารกิจประจำวันและการวางแผนทั่วไป เพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

- การพัฒนาและการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมและกิจกรรมอื่นๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- การประสานงานกระบวนการฝึกอบรม
- การรณรงค์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมใหม่ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนภายในชุมชนท้องถิ่น
- การจัดหาอาสาสมัครในท้องถิ่นให้เข้ามาช่วยกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- การบริหารจัดการสำนักงาน

สมาชิกชุมชนควรถูกกระตุ้นให้ริเริ่มกิจกรรมใหม่ผ่านผู้แทนชุมชนท้องถิ่นของตนที่เป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งโดยปกติมักจะกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่แล้ว

ระหว่างการดำเนินการศึกษาวิจัย มีการหยิบยกประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งขึ้นมา คือ การขาดความชัดเจนในเรื่องสถานะทางนิตินัยของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตัวอย่างเช่นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเมืองทาราส และคาราบุลัค ได้รับการจดทะเบียนเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสองแห่งนี้มีประสบการณ์ในการจัดหางบประมาณมาขยายขอบข่ายกิจกรรมของตน ส่วนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

แห่งอื่นๆ ยังคงมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานจากสำนักงานเทศบาล หรืออะคิมัท (akimat) หรือสถานศึกษาท้องถิ่น ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ทางการเมืองของหน่วยงานบางแห่ง

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเมืองทาราสกกล่าวว่าการเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ประการแรก ในแง่มุมมองการแสวงหางบประมาณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีสถานะเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน มีสิทธิ์ เสนอใบเสนอราคาจากการให้บริการโดยตรงแก่รัฐเพื่อขอใช้งบประมาณของสาธารณรัฐ ซึ่งหลังจากนั้นก็จะสามารถร่วมกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งเป็นสมาคมที่จะรวมภาคส่วนสังคม ทางประชาธิปไตยชนิกกำลังกันได้ง่ายขึ้น

นอกเหนือจากที่กล่าวแล้วนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนจะต้องเสนอรายงานการเงินให้กับหน่วยงาน สรรพากรท้องถิ่นและข้าราชการ ดังนั้น สถานภาพเช่นนี้ นำไปสู่การดำเนินงานที่ตรงกันข้ามกับภารกิจของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเป็นการทำงานเพื่อผลประโยชน์ ในฐานะที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียน

ครูบางคนแนะนำกฎระเบียบอย่างละเอียดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตลอดจนสถานะของ ศรช.ในฐานะหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งทำให้สามารถให้บริการทางการศึกษาที่ไม่ได้เป็นไปเพื่อการค้า ทำงาน โดยไม่มีผลประโยชน์ ดังนั้น จะได้ไม่ต้องชำระภาษี

การเชื่อมโยงกับนโยบาย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะสถานศึกษาทำหน้าที่แรกภายใต้กรอบการพัฒนาของกระทรวง ศึกษาธิการและวิทยาศาสตร์ ซึ่งตามธรรมชาติของกิจกรรมศรช.จะสะท้อนเป้าหมายของกระทรวงแรงงาน และคุ้มครองสังคมสำหรับประชาชน อย่างไรก็ตาม กระทรวงทั้งสองแห่งไม่ได้เป็นผู้ดูแลการดำเนินงาน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือให้การสนับสนุนแต่อย่างใด แต่ควรมีการเปิดให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้าร่วม กิจกรรมหุ้นส่วนทางสังคมเพื่อดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกา โดยต้องมีการเสริมสร้างความร่วมมือ ระหว่างกระทรวงต่างๆ ให้มากขึ้น

การตัดสินใจของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่เริ่มจากการให้ครูและผู้ฝึกสอนจัดทำตาราง ความต้องการและความจำเป็นของชุมชน ซึ่งสามารถจำแนกข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม และนำเสนอข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพิจารณา หลังจากมีการหารือกัน จะจัดส่งกำหนด การกิจกรรมไปให้หน่วยงานระดับภาค/อำเภอให้ความเห็นชอบ ดังนั้น ปัจจัยมนุษย์ เช่น ความคิดเห็น หรือศักยภาพของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นจึงมีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการ ตัดสินใจ

อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งในการขยายขอบเขตกิจกรรมทางการศึกษาและการเพิ่มจำนวน ผู้เข้ารับการอบรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ยังไม่ได้รับการรับรองคุณวุฒิจากรัฐและไม่มีใบประกาศนียบัตร ปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพียงแห่งเดียว คือ ที่คารากันดา (เนื่องจากมีสถานะเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน) ได้รับการรับรองคุณวุฒิและสามารถออกใบประกาศนียบัตรได้ ใบประกาศนียบัตรมีความสำคัญ เนื่องจาก ผู้เข้ารับการอบรมจะนำไปใช้รับรองในการหางานได้ และจะทำให้ประชาชนสนใจที่จะเข้ารับการอบรม การดึงดูดความสนใจให้มีผู้เข้ารับการอบรม จึงควรคำนึงถึงการออกใบประกาศนียบัตร ดังนั้น ยังควร ให้ความสำคัญกับการมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้จบการศึกษาจากศรช. รวมถึงประกาศนียบัตรนั้นๆ

ควรเทียบเท่ากับประกาศนียบัตรที่ออกโดยสถาบันการศึกษาของรัฐ การให้ประกาศนียบัตรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะทำให้เกิดการจ้างงานที่อิสระ หรือสามารถเข้าศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำเป็นต้องรักษาเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามาสอนที่มีคุณสมบัติที่ดีไว้ เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาของกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในระดับท้องถิ่น มีการสร้างหุ้นส่วนกับสถานศึกษา และสถาบันวัฒนธรรม สังคม แรงงาน และสาธารณสุข

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพัฒนาความร่วมมือและสร้างหุ้นส่วนกับองค์กรท้องถิ่นและภูมิภาค โดยเฉพาะกับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัย ห้องสมุดและกรมแรงงานระดับภาค การเชื่อมโยงเช่นนี้ช่วยให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนระดมครูมาเป็นอาสาสมัครในการสอนหลักสูตรคอมพิวเตอร์และกิจกรรมการประกอบอาหาร การเย็บผ้า และงานฝีมือสตรีภายใต้การดูแลของอาสาสมัครสามารถเรียนรู้ทักษะการทอพรหมผ่านการเชื่อมโยงที่คล้ายคลึงกันนี้

ตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างศรช.และหน่วยงานที่เป็นหุ้นส่วน

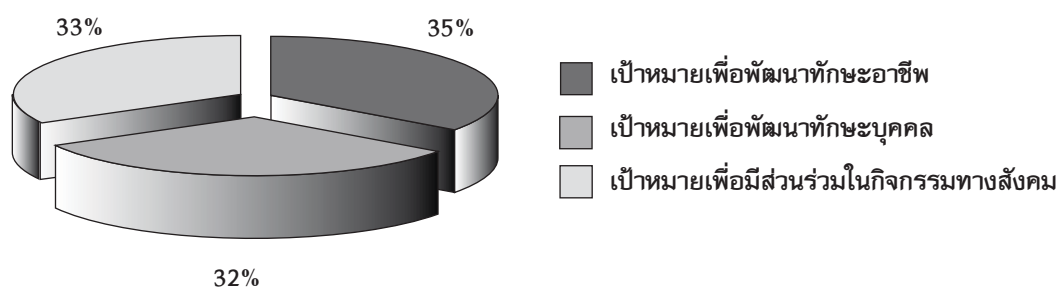
ศรช.	หุ้นส่วนและเครือข่าย
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคารากันดา	สำนักงานเทศบาลคารากันดา สำนักงานเทศบาลออกโทเบอร์ เมืองคารากันดา โรงเรียนหมายเลข 46 วิทยาลัยอาชีวศึกษาหมายเลข 6 องค์กรพัฒนาเอกชน มหาวิทยาลัย
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทาราส	สำนักงานเทศบาลขามบิลสกี เมืองและอำเภอในทาราส องค์กรพัฒนาเอกชน ศูนย์การริเริ่มทาราส โรงเรียนภาวะผู้นำสตรี
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคอร์ดาจ	สำนักงานเทศบาลคอร์ดาชสกี กรมแรงงานและคุ้มครองสังคมของคอร์ดาจ โรงเรียนโรงพยาบาล
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซอร์โทเบ	สำนักงานเทศบาลของหมู่บ้านในซอร์โทเบ โรงเรียน สาขาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น โรงพยาบาล สมาคมนักธุรกิจสตรี
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโนกัจบัจ	สำนักงานเทศบาลชุมชนโนกัจบัจ วิทยาลัย โรงเรียน โพลีคลินิก กรมแรงงานและคุ้มครองสังคมโนกัจบัจ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอมันบอคเตอร์	สำนักงานเทศบาลชุมชนอมันบอคเตอร์ มหาวิทยาลัยเอเชียกลาง สมาคมโรงเรียนแนวใหม่ โรงเรียน สมาคมหมู่บ้านชาวเขา
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคาราบูลัค	สำนักงานเทศบาลคาราบูลัค สำนักงานเทศบาลหมู่บ้านคาราบูลัค กรมแรงงานและคุ้มครองสังคม วิทยาลัย โรงเรียนอาชีวศึกษา องค์กรเกษตรกรรม

ปัญหาสำคัญอีกประการของความร่วมมือระดับภูมิภาค คือ การสื่อสาร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความยากลำบากในการติดต่อทางโทรศัพท์ การขาดการใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์ และการไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้

ผลกระทบ/ผลลัพธ์

- การที่สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นจะเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีเหตุผล 3 ประการ คือ
- 1) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในสาขาที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม (เช่น การเรียนคอมพิวเตอร์ การเดินแบบ การเย็บปักถักร้อย การเชื่อม การทำเนยแข็ง และการทำเหมือง เป็นต้น)
 - 2) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (เช่น การเรียนภาษาอังกฤษ การทำสวน การดูแลสุขภาพ การวางแผนครอบครัว เป็นต้น)
 - 3) เพื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม (เช่น การปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม และกีฬา เป็นต้น)

แผนภูมิที่ 11 แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

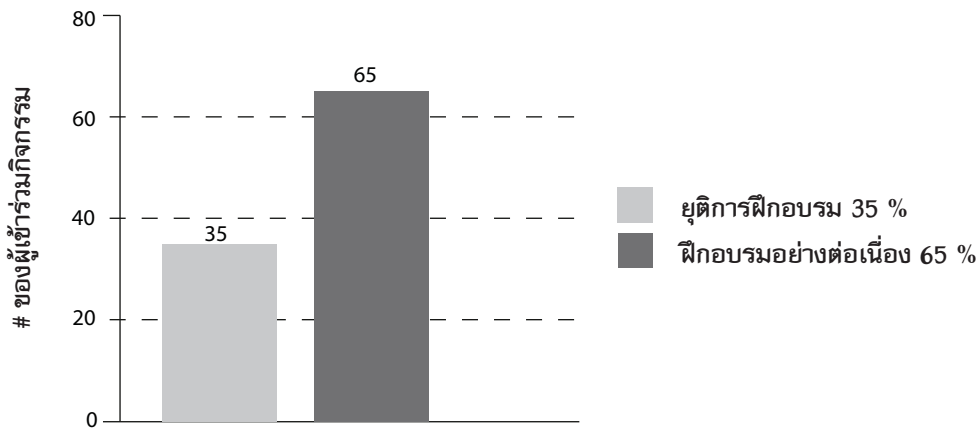

อัตราการกลับมาสูงของผู้เข้าร่วมการอบรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเรียนตามหลักสูตรและกิจกรรมของศรช.ปรากฏเห็นได้ชัด ซึ่งมักจะหมายถึงผู้เรียนเรียนต่อในหลักสูตรอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงทักษะที่ได้รับเป็นสิ่งสำคัญในการได้รับการจ้างงานและมีรายได้เพิ่มจากการทำงาน

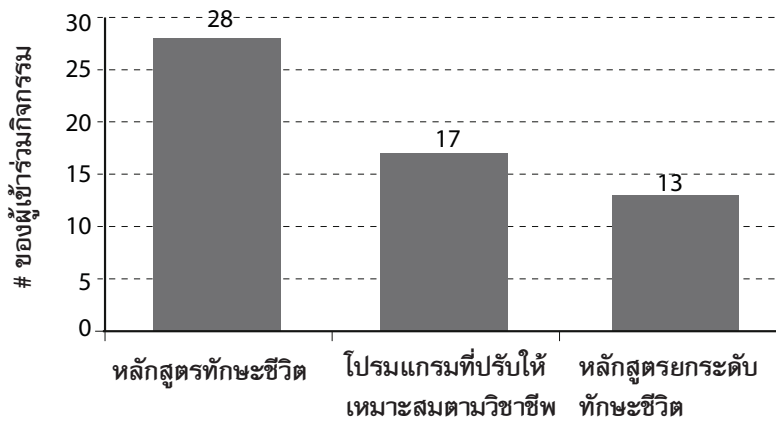
ในจำนวนกิจกรรมที่คนในชุมชนต้องการศึกษาต่อไปเรื่อยๆ สามารถแบ่งลักษณะหลักสูตรได้เป็น 3 กลุ่ม คือ หลักสูตรมุ่งสู่อาชีพ (หลักสูตรสำหรับช่างแต่งผม ผู้บังคับรถยก ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างออกแบบ เป็นต้น) การอบรมทักษะจำเป็น (การผลิตผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน การดูแลสุขภาพและกีฬา การอบรมจิตวิทยา การอบรมภาษา เป็นต้น) และหลักสูตรการพัฒนาทักษะ

การปรับปรุงคุณภาพชีวิตในขั้นตอนปัจจุบันของการปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามตัวชี้วัดหลัก ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 12 ความต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรม

แผนภูมิที่ 13 การเข้าร่วมกิจกรรม ศรช. จำแนกตามหลักสูตร

1. ร้อยละ 99 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมพึงพอใจคุณภาพและเนื้อหาของกระบวนการเรียนการสอน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สัมภาษณ์เป็นการส่วนตัวว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำให้พวกเขา มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ด้วยการได้ใช้เทคโนโลยีอันทันสมัย ผู้ฝึกสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่ตนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีประสบการณ์การสอนและการผนวก กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้ากับงานหลักที่โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียน และสถาบันสายอาชีพ ของพวกเขา

มีการเพิ่มพูนความรู้และเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนและสตรีเกี่ยวกับสุขอนามัย การวางแผน ครอบครั้ว มาตรการการป้องกันเชื้อเอชไอวี และโรคเอดส์ การสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติด และโรคติดต่อ

2. ร้อยละ 96 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมพึงพอใจกับตารางเวลากิจกรรมและการอบรมของศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน นอกจากนี้ พวกเขายังพอใจกับตารางที่ยืดหยุ่น วิธีการสอนของผู้ฝึกสอน ความสะดวก ในการเลือกเวลาสำหรับการอบรม และการเลือกอาชีพตามความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

3. ผู้ตอบแบบสอบถามอย่างน้อยร้อยละ 79 พึงพอใจกับปัจจัยที่กำหนดในเชิงคุณภาพด้านพื้นฐานของพัสดุของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้เข้ารับการอบรมและผู้ฝึกสอนส่วนใหญ่เน้นย้ำความสำคัญของ

การอบรมด้วยวิธีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ การใช้คอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพสูง จักรเย็บผ้าที่ผลิตโดยบริษัทต่างชาติดีขึ้นนำ และอุปกรณ์สำนักงานที่ทันสมัย

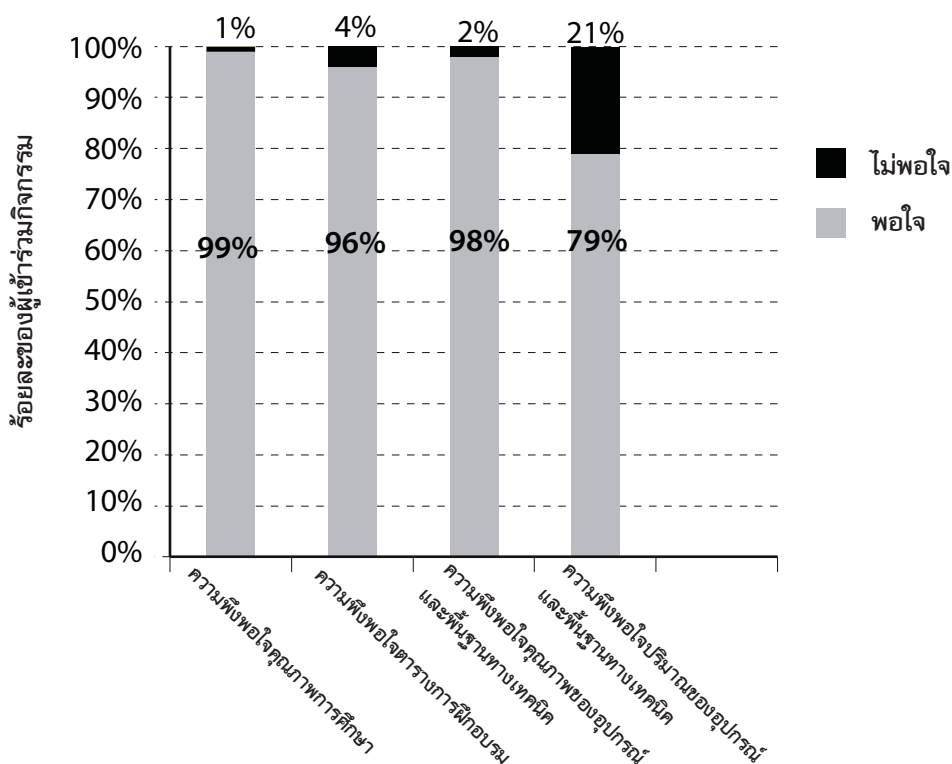
ไม่ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐคองโกจะพยายามทำให้โรงเรียนของคหบดีสถานทันสมัยเพียงใดก็ตาม (เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐอิสระที่เกิดขึ้นใหม่อื่นๆ สาธารณรัฐคองโกมีอัตราส่วนนักเรียนต่อคอมพิวเตอร์ 57 : 1) โรงเรียน (โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท) ยังขาดคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เนื่องจากผู้เข้าอบรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทและการที่ผู้ใหญ่ได้รับการอบรมโดยวิธีเทคโนโลยีทันสมัยที่ที่พักของพวกเขา ดังนั้น ICT จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้พวกเขาได้ศึกษาต่อด้วยตนเองหรือการจ้างตัวเอง (ทำธุรกิจส่วนตัว)

อย่างไรก็ตาม ในจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 7 แห่ง มีเพียง 1 แห่ง (คารากันดา) ที่มีคอมพิวเตอร์ 10 เครื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอื่นๆ ที่มีคอมพิวเตอร์เพียง 5 เครื่อง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมระบุว่าความต้องการฝึกอบรมของศรช.สูงมาก อย่างไรก็ตาม จำนวนอุปกรณ์ฝึกอบรมก็ยังไม่สอดคล้องเพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในบางหลักสูตรศรช.ต้องจัดทำรายชื่อสำรองไว้ยกตัวอย่างเช่น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนให้ข้อมูลว่า พวกเขาต้องรอนานอย่างน้อย 4 เดือน จึงจะได้รับการฝึกอบรม

4. ผู้สำเร็จหลักสูตรอบรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างน้อยร้อยละ 20 ได้รับการจ้างงานหรือเริ่มธุรกิจของตนได้

5. ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาทักษะจากการเข้าร่วมกิจกรรมสังคม การศึกษา และพหุวัฒนธรรม

แผนภูมิที่ 14 ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม

โดยทั่วไป ผลกระทบโดยรวมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ

การยกระดับทักษะทางธุรกิจของคนในท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น ประชาชนในหมู่บ้าน อมันบอคเตอร์ ได้เข้ารับคำแนะนำการตลาดในหลักสูตรธุรกิจ และเมื่อจบหลักสูตร พวกเขาสามารถ แก้ไขปัญหาการขายผลิตภัณฑ์จากน้ำมันที่ผลิตขึ้นเองได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไม่มีการคำนึงถึง กฎอุปสงค์และอุปทาน คนในหมู่บ้านจึงประสบปัญหาผลิตภัณฑ์นมเน่าเสีย เนื่องจากระยะทางไกลและเป็นพื้นที่ภูเขา ซึ่งในที่พักอาศัยของพวกเขา จำเป็นต้องรอให้มีผู้ซื้อขึ้นมารับผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันชาวบ้าน จึงเรียนรู้วิธีทำเนยแข็งและขายในตลาดในภูมิภาคใกล้เคียงในราคาที่สูง

การลดจำนวนคนว่างงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประสบการณ์ในการสร้างหุ้นส่วนกับกรมแรงงาน ในท้องถิ่น เพื่อให้การอบรมผู้ว่างงานที่ขึ้นบัญชีไว้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศรช.ยังได้จัดการสัมมนาด้าน ทักษะเพื่อเขียนประวัติเพื่อสมัครงาน การเตรียมสอบสัมภาษณ์เข้าทำงาน และการมีกิจการของตนเอง

การเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางการศึกษาและสังคมระหว่างเยาวชนและแม่บ้านที่ว่างงาน หน่วยงาน ต่างๆ ระบุถึง การเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน จากที่รายงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าผลลัพธ์ด้าน การศึกษาที่ดีขึ้น ได้จากความสำเร็จของผู้รับการอบรม มีความสัมพันธ์กับรายได้ที่สูงขึ้นด้วย

ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองซอร์โทเบซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์กันมากขึ้นเมื่อจบหลักสูตรอบรม กระบวนการ อบรมไม่ได้มุ่งเฉพาะการให้ความรู้และทักษะเท่านั้น แต่ยังมุ่งพัฒนาปัจเจกบุคคล ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถและคุณสมบัติส่วนตัว เช่น การตัดสินใจ การจัดการ/ควบคุมตนเอง จินตนาการ และความคิดริเริ่ม อีกด้วย

ผู้ได้รับประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคำนึงถึงมุมมองในเชิงจริยธรรมของกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนที่ช่วยให้คนมีชีวิตที่สมบูรณ์ขึ้น ในความสามารถด้านต่างๆ ดังนี้

1. **ความมั่นใจและความพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม** ผู้เชี่ยวชาญเปิดเผย ว่าสิ่งขวางกั้นเชิงจิตวิทยา (โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใหญ่) คือ ความกลัวที่จะเข้ารับการอบรมหรือความลังเล ที่จะยอมรับว่าไม่รู้ในบางเรื่อง หลังจากเข้ารับการอบรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้ว ประมาณร้อยละ 50 ของผู้เข้ารับการอบรมสามารถเอาชนะสิ่งขวางกั้นเหล่านี้ได้ มีบางคนกล่าวว่าพวกเขาได้กลายเป็นคนที่ จะอยากคิดอะไรใหม่ๆ มากขึ้น

2. **การอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ความอดกลั้นต่อผู้ที่มีสัญชาติ วัฒนธรรมและประเพณีอื่น** จาก ความพยายามร่วมกันของผู้แทนชุมชนและหน่วยงานบริหาร ศรช.แห่งหนึ่งได้สนับสนุนการจัดสัมมนา เรื่องมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจในชาติของตน อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ไม่ใช่ หลักการที่สำคัญของกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3. **การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียนในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์** ผู้เข้ารับการอบรมได้ระบุกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เห็นว่ามี ประสิทธิภาพมากที่สุด คือ หลักสูตรคอมพิวเตอร์ การดูแลสุขภาพ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ ทางการผลิต การให้บริการนวดแก่เด็กพิการ บทเรียนสำหรับเกษตรกร การเย็บผ้า การทำอาหาร การแต่งทรงผม การซ่อมแซมรองเท้าและเครื่องเรือน และงานฝีมือ

ข้อค้นพบที่สำคัญ

การวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการศรช.ตามลำดับความสำคัญที่สมควรให้ความสำคัญกับประเด็น
ดังนี้

- การวางแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ การกำหนดพันธกิจ
- การดูแลบำรุงรักษาฐานข้อมูล
- การกำหนดความต้องการตามลำดับความสำคัญของชุมชน
- การประเมินตนเอง

● จุดแข็ง

- ปัจจัยภายนอก

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเติมเต็มช่องว่างระบบการศึกษาที่ประกันการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต
เพื่อปวงชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งผู้ใหญ่ ผู้ว่างงาน สตรี เยาวชน ผู้ย้ายกลับถิ่น
กลุ่มคนพิการ และเด็กก่อนวัยเรียน

- ในแง่ที่ศรช.เป็นภาคการศึกษาที่นอกกรอบที่ได้รับการพัฒนาไม่ดังก แต่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ก็เป็นที่ยอมรับว่าเป็นหนึ่งในต้นแบบการศึกษานอกกรอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการ
ของเยาวชนและผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ทักษะชีวิต พฤติกรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

- จากแนวคิดของวิธีการเรียนรู้ปัจเจกบุคคล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหมาะที่จะทำงานพัฒนา
การศึกษา การต่อสู้กับความยากจน การคุ้มครองทางสังคม การได้รับการจ้างงานที่มีประสิทธิภาพในฐานะ
เป็นผู้มีความสามารถ และการช่วยเหลือให้เกิดรายได้ที่มั่นคงและเพิ่มขึ้น

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทต่อการส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยในสังคมในการตัดสินใจ
ระดับท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความตระหนักของประชาสังคม วิถีชีวิตที่มีสุขอนามัย กิจกรรมทางสังคม
และความเสมอภาคทางเพศ

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมด้วยการระดมทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งจาก
โรงเรียนและองค์กรทางสังคมอื่นๆ เพื่อจัดการฝึกอบรมวิชาชีพโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้พัฒนากลายเป็นศูนย์เอนกประสงค์ที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการมากที่สุด

- ปัจจัยภายใน

- กลไกของหุ้นส่วนทางสังคมได้รับการพัฒนาและดำเนินการโดยอาสาสมัครผู้ฝึกสอน ภาค
ธุรกิจร่วมกับองค์กรที่สนใจ

- การติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในชุมชนอย่างสม่ำเสมอเป็นไปเพื่อการวิเคราะห์ความต้องการ
ติดตามผล การตรวจสอบได้และความโปร่งใส

- โครงสร้างการจัดการทำให้ได้ครูที่มีคุณสมบัติทางการสอนที่เหมาะสมและมีประสบการณ์ที่
จำเป็นต่องานอย่างน้อย 2 คน ไว้เพื่อจัดกิจกรรม พร้อมด้วยความสนใจและกิจกรรมระดับสูงของผู้จัดการ
และครูศรช.

- หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพเร่งรัดระยะสั้นเป็นหลักสูตรที่เศรษฐกิจตลาดต้องการมากที่สุด
- หน่วยงานท้องถิ่นให้การสนับสนุนสื่อและงบประมาณแก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

● จุดอ่อน

- ปัจจัยภายนอก

- ความเชื่อมั่นและการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอของรัฐ ซึ่งเกิดจากการขาดการเผยแพร่ข้อมูล และความเข้าใจของหน่วยงานท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผลดีต่อรัฐ
- ความไม่มั่นคงของสถาบันและทางการเงิน และความไม่ชัดเจนด้านสถานะทางนิติบัญญัติของศรช.
- การสนับสนุนทางด้านสื่อและการเงินที่ไม่เพียงพอจากงบประมาณท้องถิ่น ซึ่งมักจะประกอบด้วยค่าจ้างของผู้สอน/วิทยากรและครู ความจำเป็นสำหรับกลไกทางอสังหาริมทรัพย์ เพื่อความมีประสิทธิภาพทางการเงินและวัสดุ
- เครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนระดับภูมิภาคที่อ่อนแอ อันเกิดจากปัญหาการสื่อสาร ความต้องการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อเอาชนะความห่างไกลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่กระจัดกระจาย ในสาธารณรัฐคาซัคสถาน
- ความต้องการปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอและการบำรุงรักษาอย่างมีระบบ สำหรับผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่น้อยไปหรือบางแห่งอาจไม่มีเลย
- ความต้องการการรับรองคุณวุฒิของหลักสูตรฝึกอบรมของศรช.จากรัฐเพื่อเป็นสะพานไปสู่การศึกษาในระบบในระดับที่สูงขึ้นและการได้รับใบประกาศนียบัตรเพื่อการจ้างงานต่อไป

- ปัจจัยภายใน

- การขาดผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อวางแผนกลยุทธ์ ระดมแหล่งทุน การประเมินตนเอง และทักษะวิเคราะห์ตนเอง
- การสนับสนุนทางเทคนิคและสื่อน้อย การขาดวิธีการที่จะหาอุปกรณ์มาแทนที่หรือซ่อมแซมอุปกรณ์
- การหยุดนิ่งของกิจกรรมศรช.ต่อการขยายขอบเขตหลักสูตรฝึกอบรม

● โอกาส

- การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีระดับนานาชาติและการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของชาติ
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถโน้มน้าวให้รัฐบาลเห็นความสำคัญ การนำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาไว้ในโครงการระดับชาติ ซึ่งเกี่ยวพันกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระดับชาติประเภทต่างๆ
- ผู้เชี่ยวชาญจากนานาชาติมาให้คำแนะนำและสนับสนุน
- การรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง โดยการใช้สิ่งพิมพ์ที่เชื่อถือได้และสื่อมวลชนอื่นๆ ในระดับชาติ
- การขยายและปรับปรุงคุณภาพของการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สามารถรองรับกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น
- การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระดับภูมิภาคและนานาชาติ

● อุปสรรค

- การขาดการสนับสนุนทางการเมือง การที่รัฐไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการขาดแคลนงบประมาณอาจทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องสลายตัวไปเอง
- การไม่มีระบบการวางแผนที่มีประสิทธิภาพในการวางแผนจัดกิจกรรมฝึกอบรมของผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- การขาดโอกาสได้รับความร่วมมือระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ อุปสรรคอีกประการหนึ่ง คือการลดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น โดยการตัดลดงบประมาณทั้งหมด ตามพระราชบัญญัติงบประมาณของสาธารณรัฐคาซัคสถาน เงินจากกองทุนงบประมาณเพื่อนำมาส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรสาธารณะอื่น (ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ) ถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ยกเว้นกรณีที่สนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินกิจกรรมจัดระเบียบสังคม โดยผ่านการมีส่วนร่วมขององค์กรที่กำหนดไว้ในการแข่งขันแห่งรัฐเพื่อดำเนินงานตามคำสั่งของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้เสนอแนะความต้องการต่างๆ ดังต่อไปนี้

- มีเจตนาารมณทางการเมืองในการบรรจุการศึกษาออกโรงเรียนไว้ในกฎหมายแห่งชาติและการพัฒนาในระดับรัฐ เพื่อบูรณาการเข้ากับขอบเขตทางการศึกษาของโลก
- ความพยายามในระดับชาติให้มีการบรรจุการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ในหลักสูตรระดับชาติ และระดับย่อยลงไป
- การประชุมปฏิบัติการ/สัมมนา/การประชุมระดับภูมิภาค เพื่อร่วมกันจัดการฝึกอบรม ทบทวน การประเมินผล และแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- การพัฒนาเครือข่ายกับองค์กรผู้เชี่ยวชาญระดับท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันยกระดับ พัฒนาทักษะครู เพื่อการสนับสนุนด้านเทคนิคและการนิเทศ
- การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากรัฐและหน่วยงานสนับสนุนเพื่อรับมือกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป
- การปรับสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนผู้ฝึกอบรม ครูของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (เมื่อใดก็ตาม หากเป็นไปได้)
- การสร้างสมรรถภาพบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านการวางแผน การจัดการการอบรม ครู และความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค

สาธารณรัฐเลบานอน*

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐเลบานอนที่ระบุในการวิจัยนี้ กระจายอยู่ทั่วไปตามเขตพื้นที่ยากจนในชนบทซึ่งด้อยพัฒนา โดยรัฐและองค์การระหว่างประเทศให้ความสนใจน้อยมากเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว

รายได้หลักในหมู่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมาจากเกษตรกรรมและการบริการภาครัฐ (ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานทางทหารและหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐบาล) ในค่ายผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ บริเวณพื้นที่ที่มีปัญหาจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

ภายใต้กฎหมายของสาธารณรัฐเลบานอน ผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ได้รับการปฏิเสธไม่ให้เข้าทำงานมากกว่า 80 ประเภท

รวมทั้งไม่ได้รับอนุญาตให้สร้างบ้านใหม่หรือเป็นเจ้าของบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณนอกค่ายผู้ลี้ภัย ผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ส่วนใหญ่ทำงานภาคการเกษตรและการก่อสร้าง เมื่อเร็วๆ นี้ สำนักงานบรรเทาทุกข์และจัดหางานของสหประชาชาติ (UNRWA) ลดการให้บริการและตัดงบประมาณลง ทำให้การบริการต่างๆ ด้านสุขภาพและการศึกษาได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและไม่สามารถให้บริการอย่างมีคุณภาพได้อีกต่อไป

ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ ควรบันทึกไว้ว่า การสนับสนุนด้านเทคนิคที่จัดขึ้นโดยสำนักงานระดับภูมิภาคขององค์การยูเนสโก ในเมืองเบรุต ภายใต้กรอบโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถตอบสนองต่อความต้องการจำนวนมากในด้านนี้ได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

องค์กรเอกชนส่วนมากในเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของการศึกษานอกระบบเสมือนเป็นเครื่องมือหลักเพื่อสร้างความตระหนักและเพื่อจัดเตรียมความรู้สำหรับเยาวชนและเด็กๆ เป็นส่วนใหญ่ โดยความหมายนี้ การจัดหาอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่องค์กรเอกชนจึงเป็นการตอบสนองต่อความต้องการและยังทำให้องค์กรเอกชนสามารถขยายขอบเขตของงานออกไปได้อีก

ระดับความยากจนอย่างแท้จริงที่กำหนดในเลบานอนคือรายได้ของครอบครัวขนาดกลางที่มี 5 คน ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านอาหารและความต้องการขั้นพื้นฐานอื่นๆ เช่น สุขภาพ การศึกษา ที่พักอาศัย และเสื้อผ้า อยู่ที่ประมาณ 618 เหรียญสหรัฐต่อเดือน ในปลายปี พ.ศ. 2536 และในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ระดับความยากจนอย่างสุดขีดซึ่งกำหนดไว้ว่าเป็นระดับรายได้ของครอบครัวที่มี 5 คน สามารถตอบสนองต่อความต้องการเพียงแค่ว่าด้านอาหารเท่านั้น อยู่ที่ประมาณ 306 เหรียญสหรัฐต่อเดือน หากพิจารณาจากตัวเลขเหล่านี้จะประมาณการได้ว่า ครอบครัวเลบานอนร้อยละ 28 มีชีวิตความเป็นอยู่ในระดับความยากจนอย่างแท้จริง ในขณะที่ ครอบครัวเลบานอนอีก ร้อยละ 7.25 มีชีวิตความเป็นอยู่ในระดับความยากจนอย่างสุดขีด สิ่งนี้แสดงนัยว่าประชาชนเลบานอนประมาณหนึ่งล้านคนมีชีวิตความเป็นอยู่ในระดับยากจน ในขณะที่ประชากรอีก 250,000 คน มีชีวิตความเป็นอยู่ในระดับยากจนอย่างสุดขีด

ศูนย์เพื่อการศึกษาทางการเมืองของเลบานอน

* เขียนโดย Mr. Nizar I. Rammal นักจำลองภาพทางสังคม สำหรับการพัฒนาชุมชน การฝึกอบรม และที่ปรึกษา

จากข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยบริหาร ผู้รับประโยชน์ และข้อสังเกตต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งใช้วิธีการวิเคราะห์และการติดตามดูแลระหว่างการเดินทางไปตรวจเยี่ยมภาคสนามที่ศูนย์ ทำให้รู้ว่าการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ว่าจะเป็นในหมู่บ้านชาวเลบานอนหรือค่ายผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ ยังต้องการความช่วยเหลืออย่างมาก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับภูมิภาคเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการประเมินการเข้าถึงการศึกษาของประเทศและการวัดผลกระทบในปัจจุบันและอนาคต ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโลกอาหรับเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ และบทเรียนจากการเรียนรู้นำไปสู่การปรับรูปแบบโครงการใหม่เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นได้อย่างดีที่สุด

หลังจากการหารือกับหน่วยงาน APPEAL และผู้เข้าร่วมประชุมอื่นๆ ระหว่างการประชุมผู้เชี่ยวชาญว่าด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนระดับภูมิภาคเมื่อเดือนมิถุนายน 2548 ทำให้มีการตัดสินใจในเบื้องต้นว่าการวิจัยควรมุ่งเป้าหมายไปที่ประเทศกลุ่มอาหรับ 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเลบานอน ราชอาณาจักรฮัจไมต์จอร์แดน และสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากอภิปรายเชิงลึกกับหน่วยประสานงานเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ยูเนสโก เมืองเบรุต มีมติว่าการวิจัยในสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ควรจะละเว้นไปเนื่องจากสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ยังไม่เคยมีประสบการณ์ด้านศรช.มาก่อนและจำเป็นต้องมีเวลามากพอก่อนที่จะเริ่มทำการวิจัย

สำหรับกรณีของราชอาณาจักรฮัจไมต์จอร์แดน ผู้ประสานงานที่วิจัยได้จัดให้มีการประชุมหลายครั้งทั้งกับผู้ประสานงานหลักยูเนสโก เมืองเบรุต และหน่วยประสานงานเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจอร์แดนในเมืองเบรุต ในที่สุดก็มีมติที่จะดำเนินการวิจัยในจอร์แดนหลังจากได้รับรายชื่อศูนย์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจากยูเนสโก เมืองอัมมาน สมาชิกในทีมวิจัยได้ทำการเยือนจอร์แดน 2 ครั้ง เพื่อพบกับผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องและเพื่อริเริ่มกระบวนการวิจัย อย่างไรก็ตาม คณะวิจัยต้องใช้เวลารอหลายเดือนกว่าจะได้รับ การตอบกลับและการอนุญาตให้ทำวิจัย ดังนั้น ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นข้อจำกัดต่อการวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐเลบานอนและทำให้การเริ่มงานวิจัยต้องล่าช้าออกไป อีกทั้งยังนำไปสู่การแก้ไขสัญญาปรับเหลือเพียงคณะวิจัยในเลบานอน และทำให้ต้องมีการปรับแก้ไขงบประมาณใหม่ทั้งหมด

การวิจัยอาศัยการประชุมกลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้รับประโยชน์ และหุ้นส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งแต่ระดับเทศบาลไปจนถึง องค์การเอกชนอื่นๆ การสัมภาษณ์ใช้วิธีการเดียวกันและอาศัยแบบสอบถามซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์⁷ ของการวิจัยทั้งหมด การคัดเลือกศูนย์ดำเนินการในทุกภูมิภาคเพื่อศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างน้อยหนึ่งแห่งในแต่ละภูมิภาค กลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนของศูนย์ทั้ง 3 ประเภทที่ดำเนินการอยู่ในสาธารณรัฐเลบานอน ได้แก่ ศูนย์ที่ดำเนินการโดย องค์การเอกชน เทศบาล และรัฐบาล ผลที่ได้รับ การศึกษาได้ทำการสำรวจศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวน 10 แห่ง โดยจำแนกเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนภายใต้การสนับสนุนขององค์การเอกชน 4 แห่ง ภายใต้ความดูแลของเทศบาล 2 แห่ง และรัฐบาล 1 แห่ง

⁷ ดูรายงานการวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสาธารณรัฐเลบานอน ภาคผนวก 2 (ในซีดีที่แนบ) สำหรับแบบสอบถามและประเด็นการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์ สิ่งสำคัญที่ควรบันทึกไว้อย่างยิ่งก็คือ ช่วงเวลาในการดำเนินโครงการไม่ได้เป็นไปตามหลักการ การศึกษากระทำในช่วงปลายฤดูร้อน ดังนั้น การประเมินกิจกรรมและพบปะกับผู้รับประโยชน์จึงไม่อาจเป็นไปได้ทุกครั้งเสมอไป และเพื่อเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ จำเป็นต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการสัมภาษณ์และการสังเกตตัวบ่งชี้ทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจกรรม เช่น ภาพถ่าย รายงาน ข่าวประชาสัมพันธ์ แบบฟอร์มและแบบสอบถาม เอกสารสิ่งพิมพ์ การบันทึกวิดีโอ เป็นต้น

โครงการ/กิจกรรม

กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะเป็น “การอบรมคอมพิวเตอร์” “ค่ายฤดูร้อนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบ” ซึ่งจะมีการดำเนินการทั่วไปเกือบทุกศูนย์ ในทางตรงข้าม มีเพียงกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับค่ายผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนที่ครอบคลุมทุกด้านขององค์กรเอกชน ซึ่งองค์กรเอกชนอื่นอีกหลายแห่งดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเงินทุนที่มีอยู่และสถานการณ์ที่เหมาะสม ข้อเสนอที่พบในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อิบาเรียน ไฮลา บาลบาค ปีกา บริทัล และบลิดา ก็คือ การขาดการวางแผนยุทธศาสตร์อย่างสิ้นเชิง

ผู้บริหารบางคนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหล่านี้สังเกตเห็นความจำเป็นที่จะพัฒนาทักษะต่างๆ ของพวกเขา เพื่อนำไปสู่สมรรถนะในการวางแผนที่ดีกว่าและพันธกิจที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริหารบางศูนย์ต่อต้านและมองไม่เห็นข้อบกพร่องของตนเอง ข้อเสนอแนะของรายงานนี้จะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ตามที่ได้ไปศึกษาศูนย์แต่ละแห่ง

การอบรมคอมพิวเตอร์ที่จัดขึ้นในศูนย์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การอบรมเพื่อเป็นผู้ฝึกอบรม จัดโดยยูเนสโกสำหรับอาสาสมัครของศูนย์ และหลักสูตรการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน จัดโดยผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มแรก และมุ่งเน้นให้ความรู้แก่ชุมชน การอบรมนี้จัดให้มีขึ้นในทุกศูนย์ซึ่งมีคอมพิวเตอร์ติดตั้งไว้เรียบร้อย ยกเว้นศูนย์ที่บลิดาที่ขาดแหล่งทรัพยากรทางการเงินและทางกายภาพขั้นพื้นฐาน (เฟอร์นิเจอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร โทรศัพท์-โทรสาร โต๊ะและเก้าอี้)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เริ่มจัดค่ายฤดูร้อนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบ รวมทั้งกิจกรรมทั่วไปอื่นๆ บางส่วน สืบเนื่องจากการริเริ่มฝึกอบรมของยูเนสโก (ยกเว้นสำหรับศูนย์ขององค์กรเอกชน “ชาวา” ในเขตบาลบาค) และได้มีการสร้างสมรรถภาพของอาสาสมัครเพื่อให้ดำเนินการวางแผน การจัดองค์กร และการนำกิจกรรมต่างๆ ไปปฏิบัติจริงระหว่างค่ายฤดูร้อน

แม้ว่าบุคลากรของศูนย์ที่ให้สัมภาษณ์หลายคนจะไม่ได้เอ่ยถึงจุดนี้ แต่ปรากฏว่าค่ายฤดูร้อนกลับเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการส่งเสริมให้ศูนย์มีความอยู่รอดและสร้างเครือข่ายกับชุมชนผ่านเด็กๆ การมองข้ามประเด็นนี้ ศูนย์อาจพลาดในการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เพิ่มเติมและพลาดโอกาสในการสร้างความสำเร็จด้วย

แม้ว่า ค่ายฤดูร้อนประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด และอาสาสมัครของศูนย์มีการพัฒนา ศักยภาพเพิ่มขึ้นจากปีหนึ่งไปสู่อีกปีหนึ่ง แต่ศูนย์ก็ไม่ได้ดำเนินการติดตามผลจากกลุ่มเป้าหมายหลังจาก เสร็จสิ้นกิจกรรม รวมทั้งไม่ได้พยายามที่จะดึงพวกเขาเหล่านั้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใหม่ๆ ในอนาคต สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นต่อการเพิ่มขีดความสามารถแก่ศูนย์ในการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง มากยิ่งขึ้น เพื่อคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับผู้รับประโยชน์ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งเพื่อประเมิน ความต้องการและส่งเสริมความสนใจในโครงการที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคต

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการฝึกอบรมและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านวิชาชีพ อย่างได้ผล ยกเว้นศูนย์ที่ฮิบาเรีย การจัดสรรเงินทุนสำหรับกิจกรรมเหล่านี้ได้มาจากหลายแหล่งที่ ต่างกันไปส่วนมากได้มาจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ จุดแข็งของการริเริ่มกิจกรรมเหล่านี้คือ การสร้างโอกาสเพื่อการได้มาซึ่งแหล่งทรัพยากรทางการเงินที่หลากหลายนอกเหนือจากเกษตรกรรมใน หมู่บ้าน และการดึงผู้ลี้ภัยหนุ่มสาวปาเลสไตน์เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างสรรค์และส่งผลดี ปัญหา ด้านการบริหารจัดการของศูนย์เกี่ยวกับการอบรมด้านวิชาชีพคือการที่ผู้รับประโยชน์ไม่สนใจรับการฝึกอบรม ในอาชีพแบบดั้งเดิม อาทิ การแต่งหน้า การตกแต่งทรงผม การเย็บปักถักร้อย ช่างซ่อมรถยนต์ เป็นต้น สิ่งนี้เป็นการจำกัดชุมชนต่อการสร้างรายได้เพิ่มเพราะว่างานเหล่านี้ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ผู้รับประโยชน์ ไม่ได้ยึดหยุ่นเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน บางทีก็ต่อต้านต่อแนวความคิดใหม่ๆ อย่างไรก็ตาม เป็นหน้าที่ ความรับผิดชอบของศูนย์ที่จะริเริ่มและเชิญชวนเพื่อกระตุ้นให้เกิดวิชาชีพใหม่ๆ

ขอบข่ายที่เด่นชัดอีกอย่างหนึ่งที่ศูนย์เข้ามาเกี่ยวข้องก็คือ กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ได้มีการนำไป ดำเนินการในทุกศูนย์ในระดับค่อนข้างมาก ประโยชน์ที่ได้จากความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม ท้องถิ่นนั้น ศูนย์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความสามารภในท้องถิ่นเพื่อใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ ในการเพิ่มความตระหนักในบางเรื่องและในการระดมเงินทุน กิจกรรมด้านวัฒนธรรมนี้ ได้แก่ การแสดงละคร เทศกาลฤดูร้อน การสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนัก และการแสดงวรรณคดีตอนเย็น วิธีนี้ดูเหมือนว่า จะขับเคลื่อนชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ได้ง่ายกว่ากิจกรรมด้านอาชีพ แต่มีเพียงศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ราซิดียะและศูนย์ทางวัฒนธรรมไฮลาที่สามารถสร้างกำไรจากกิจกรรมเหล่านี้เพื่อนำไปส่งเสริมกิจกรรม และสนับสนุนโครงการอื่นๆ

ความหลากหลายและการสร้างสรรค์ของกิจกรรมข้างต้นและประสบการณ์ในการบริหารจัดการ ดูเหมือนว่าจะมีความก้าวหน้าในศูนย์ที่ช่วยเหลือค่ายปาเลสไตน์มากกว่าศูนย์ที่องค์กรเอกชนเลบานอน ดำเนินการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าอายุของผู้บริหารที่ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การรวมอำนาจการ บริหารไว้ที่ส่วนกลางของผู้รับผลประโยชน์ และการที่ค่ายปาเลสไตน์แสดงอย่างชัดเจนต่อประสบการณ์ การพัฒนาเมื่อเทียบกับหมู่บ้านยากจนในชนบทของเลบานอนซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของซีเรีย และ/หรือ ที่ถูกทอดทิ้งจากแผนงานของรัฐบาลกลางซึ่งได้ทุ่มความพยายามในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา เฉพาะในบริเวณ พื้นที่ของเบรุต (เมืองหลวง) และบางส่วนของภูเขาเลบานอน ดังนั้น หมู่บ้านเหล่านี้ก็ยังคงถูกละเลยจาก องค์กรทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

จุดแข็งและจุดอ่อนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่พบในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ปรากฏดังตารางที่ 15 รายละเอียดข้อมูลของศูนย์แต่ละแห่งที่มีการวิจัยปรากฏในรายงานวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเลขบานอนตามแผ่นซีดีที่แนบมา

ตารางที่ 15 : จุดแข็งและจุดอ่อนทั่วไปของกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> - ข้อพันธกิจในการบริหารจัดการเพื่อความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน - การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครในระดับที่แตกต่างกันในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ชุมชน - ความก้าวหน้าในการทำงานด้วยเวลาในระดับของการบริหารจัดการและขีดความสามารถของบุคลากรที่แตกต่างกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการวางแผนยุทธศาสตร์ที่จะเป็นแนวทางในการวางแผนกิจกรรม - การมุ่งไปที่การดำเนินกิจกรรมของศูนย์โดยไม่แสวงหาการพัฒนาตนเอง - การวางแผนโดยไม่คำนึงถึงผลการประเมิน - การวัดความสำเร็จในเชิงคุณภาพและไม่วัดในเชิงปริมาณ - การที่คนจำนวนมากย้ายออกไปในช่วงฤดูหนาว (ไปสู่เมืองใหญ่) ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมในช่วงฤดูร้อนด้วยข้อยกเว้นบางประการ

การบริหารจัดการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการโดยตรงขององค์กรเอกชน ศูนย์วัฒนธรรมหรือเทศบาล นั่นคือ ไม่มีการแยกการบริหารจัดการที่สำคัญและไม่มีวิธีที่เหมาะสมเฉพาะกรณีสำหรับการนิเทศกิจกรรมของศูนย์ในแง่ของ (1) เป้าหมายแรกของการเริ่มปฏิบัติการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเหล่านั้น และ (2) สิ่งที่ต้องดำเนินการก่อนของศูนย์ ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์ในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันอย่างมาก และไม่มีการยึดติดกับกรอบแนวคิดการบริหารจัดการทั่วไปซึ่งเป็นข้อเสนอจากยูเนสโก (การวางแผน การนิเทศ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การติดตามผล การประเมินผล และการกำกับดูแล)⁸

⁸ สำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ วางแผนที่จะฝึกอบรมบุคลากรศรช.ด้านทักษะการบริหารจัดการ งานวิจัยชิ้นนี้ดำเนินการก่อนที่การฝึกอบรมจะเริ่มขึ้น มันเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องย้อนกลับไปประเมินผลกระทบที่เกิดจากการฝึกอบรมหลังจากนี้ ในกรณีนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงจะสามารถเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการประเมิน

ถ้อยคำของพวกเขาเอง : เยาวชนเลบานอน

เลบานอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโลกที่กำลังพัฒนา เป็นประเทศที่มีประชากรน้อย โดยในปี พ.ศ. 2539 มีประชากรทั้งหมด 3.1 ล้านคน (ปรับสำหรับการแฉงนับ) มีประชากรหนุ่มสาว จำนวน 585,000 คน คิดเป็นเพียงแค่ร้อยละ 19 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งในอีก 20 ปีข้างหน้าคาดว่าประชากรหนุ่มสาวจะเพิ่มขึ้นและพุ่งไปจนถึง 628,000 คน ในปี พ.ศ. 2549 และ 714,200 คน ในปี พ.ศ. 2559 ความสำคัญของเยาวชนจะลดลงเรื่อยๆ คาดว่าตัวเลขจะต่ำกว่าร้อยละ 17 ในปี พ.ศ. 2554 และต่ำกว่าร้อยละ 17.3 ในปี พ.ศ. 2559*

หลังจากทำงานเป็นเวลา 1 ปี ในที่สุด ฉันก็ได้งานเป็นพนักงานขายให้แก่บริษัทฯ ฉันเข้าเรียนในวิทยาลัย 4 ปี และได้ปริญญาด้านการบริหารจัดการทางธุรกิจ ดูเหมือนว่าฉันเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์

อามาล อายุ 24 ปี

“ฉันได้ปริญญามหาบัณฑิตด้านเคมี แต่เมื่อฉันเรียนจบกลับหาตำแหน่งงานที่เหมาะสมทำไม่ได้ ดังนั้น ฉันจึงเริ่มทำงานกับพ่อซึ่งเป็นธุรกิจของครอบครัว และดูเหมือนว่าฉันจะยังคงทำงานนี้ต่อไปเรื่อยๆ”

อียัดเป็นหนึ่งในตัวอย่างของเยาวชนเลบานอนที่หางานทำนอกเหนือจากสาขาที่ตนเองเรียนจบมา ซึ่งกำลังเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่เยาวชนมากขึ้นเรื่อยๆ

“เราไม่ได้รับการแนะแนวเกี่ยวกับอาชีพก่อนที่จะเลือกเรียนวิชาหลักในโรงเรียน และไม่มีทางใดที่จะบอกได้ว่าอะไรคือความต้องการในตลาดงาน ท้ายที่สุดใบปริญญาที่เราเรียนจบมาก็ไร้ซึ่งประโยชน์ และจะต้องทำงานตามที่มีการเสนอให้ทำเท่านั้น”

มาเรียนน่า จบด้านการบริหารจัดการโรงแรม และขณะนี้ทำงานอยู่ในเครือของซูเปอร์มาเก็ต

* แหล่งที่มา : เลบานอน: กระทรวงการวางแผนและกระทรวงกิจการสังคม (ข้อมูลยังไม่ได้ตีพิมพ์) 2540

จุดแข็งที่สังเกตได้ชัดในระดับการบริหารสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การมีส่วนร่วมของเยาวชนจะถูกส่งเสริมเป็นพิเศษในระดับการบริหารและในขั้นตอนการดำเนินโครงการ อย่างไรก็ตาม กระบวนการตัดสินใจมักจะเป็นแบบรวมอำนาจและยังขาดการทำงานเป็นทีม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แยกประเภทออกเป็น กลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง

กลุ่ม 1

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอิน เอล เฮลวี และราซิติเย : เยาวชนมีส่วนร่วมตลอดเวลาและแสดงออกพร้อมทั้งใส่ใจในการวางแผนและโครงการทั้งหมด เข้าร่วมการประชุมที่จัดเป็นประจำและบทบาทพวกเขาพัฒนาโดยดูได้จากการสนับสนุนและพันธกิจในเชิงบวกของพวกเขา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโฮลา : การบริหารจัดการเป็นแบบเก่า และเยาวชนกำลังปรับตนเองและแนวความคิดใหม่ๆ โดยอาศัยความกระตือรือร้นและความสามารถในการผลิต นอกจากนี้ ยังดูเหมือนว่ามีการเปิดกว้างเพื่อพยายามประเมินความต้องการของตนเอง การยอมรับในข้อด้อย และความต้องการ ในการสร้างศักยภาพภายใน

กลุ่ม 2

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบลิตา : นี่คือผลงานของผู้หญิงเพียงคนเดียว ศูนย์นี้ไม่มีคณะกรรมการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือให้ความใส่ใจใดๆ เลย เว้นแต่เข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมที่มีเงินทุน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนราซิติเย : การบริหารจัดการทำให้เห็นภาพความมั่นใจในตนเองมากเกินไปในการบริหารศูนย์และควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอิบาเรียน : ศูนย์นี้มีผู้ชายทำงานเพียงคนเดียวในระดับการวางแผนทั่วไป ไม่มีการคิดเชิงกลยุทธ์ การประเมินความต้องการ การประเมินผลโครงการ และการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของศูนย์และปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซาก หลังจากที่ศูนย์ได้เริ่มดำเนินการมาแล้ว 2 ปี ยังไม่มีโครงสร้างองค์กรที่แสดงหน้าที่ความรับผิดชอบและรายละเอียดงานของสมาชิก ที่สำคัญคือ ไม่มีแม้แต่การประชุมประจำเพื่อวางแผนหรือประเมินผลกิจกรรม กล่าวได้ว่า กำลังใจมาจากความทุ่มเทของอาสาสมัครเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแม้ว่าส่วนใหญ่แล้วพวกเขาจะอาศัยอยู่ในเมืองหลวงก็ตาม

การเชื่อมโยงกับนโยบาย

พบว่าหลายประเด็นที่เหมือนกันในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความกระตือรือร้นและความทุ่มเทในการบริหารจัดการอย่างมากของอาสาสมัครที่ปลอบปล้ำกับโอกาสที่ศูนย์มอบให้ในการพัฒนาชุมชนของพวกเขา แต่น่าเสียดายที่ไม่ใช่ชุมชนทั้งหมดที่คิดแบบนั้น โดยเฉพาะในระดับเทศบาลและพรรคการเมืองที่มีอิทธิพล ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ เทศบาลอิบาเรียน ซึ่งลงนามในบันทึกความเข้าใจกับยูเนสโกและองค์กรเอกชนจูงจูงที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในขณะนั้นในการจัดงาน ดำเนินการ และสนับสนุนศูนย์

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอิบาเรียนตั้งอยู่ในสำนักงานเขตเทศบาลโดยมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ครบครันจากการบริจาคของยูเนสโก ปัญหาหลักตามที่สมาชิกของจูงจูงเคยเล่าไว้ตอกย้ำให้เห็นเมื่อไปเยี่ยมชมศูนย์และไม่ได้รับความร่วมมือ ตัวอย่างเช่น ข้อจำกัดสิทธิในทางเข้าห้องซึ่งจัดเป็นที่ทำการศูนย์ เนื่องจากมีทางเชื่อมต่อไปยังสำนักงานเทศบาลได้ แม้ว่าห้องนี้จะมีทางเข้า-ออกเสรี แต่เทศบาลก็ไม่ได้ทำการกันทางเข้า-ออกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นสัดส่วน สิ่งนี้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อกิจกรรมศูนย์เพราะว่าต้อง

วางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับวาระงานของสภาเทศบาล นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอีกด้วย เพราะว่าบางครั้งกิจกรรมศูนย์ต้องหยุดชะงักเพราะสมาชิกของสภาด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไป สุดท้าย เทศบาลก็ไม่ได้แสดงวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาซึ่งส่งผลให้ศูนย์ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอที่จะแสดงบทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชน การสร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชากรฮิบาเรียน สิ่งที่ทำให้เกิดความสมดุลของอุปสรรคนี้อาจเป็นความร่วมมือจากเทศบาลกับองค์กรเอกชนซึ่งดำเนินงานในหมู่บ้านฮิบาเรียน

การเชื่อมโยงกับนโยบายหลักที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างๆ มี คือความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งให้การสนับสนุนพื้นที่ที่มีการติดต่อ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการสนับสนุนการจัดหาสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่ายฤดูร้อน) การสนับสนุนในลักษณะเดียวกันนี้อาจมาจากกระทรวงการท่องเที่ยวซึ่งเป็นกรณีในฮิบาเรียนและโฮลา

ความร่วมมือกับพรรคการเมืองที่มีอิทธิพลไม่ว่าในหมู่บ้านเลบานอนหรือค่ายปาเลสไตน์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งเพื่อขับเคลื่อนการสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานราบรื่นสิ่งที่แตกต่างคือ แนวทางในการจัดการกับประเด็นนี้ ตัวอย่างเช่น ที่โฮลา ซึ่งขาดความร่วมมือแบบใหม่และต่อเนื่อง การให้บริการเชิงรุกมักขึ้นอยู่กับการประสานติดต่อส่วนบุคคล

การให้บริการเชิงรุกแม้จะกระทำด้วยวิธีดั้งเดิม (การประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านไมโครโฟนสาธารณะ) กำลังมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประสบการณ์มากขึ้นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีความพยายามเหล่านี้ แต่การที่ศรช.บางแห่งให้เบี่ยงแกผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์อาจมีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าการทำกิจกรรมเชิงรุกในชุมชน

สุดท้าย แม้ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยการแนะนำวิธีการศึกษาใหม่ๆ ด้านการจัดหลักสูตร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและการสอนที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม ดูเหมือนว่าจะไม่มีศรช.ไหนเลยที่สามารถดำเนินการได้ถึงขั้นนี้ หรือแม้เพียงแต่จะคิดสิ่งสำคัญคือ การดำเนินโครงการศรช.มีแค่เพียง 2 ปี และยังคงขาดการวางแผนและการระบุดำเนินการอย่างจริงจัง ในขณะที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางแห่งล้มเหลวมาก (เช่น บลิดา) แต่ศูนย์อื่นๆ มีความทะเยอทะยานอย่างมาก (เช่น โฮลาและบาลัค)

ผลกระทบ/ผลลัพธ์

เป็นเรื่องยากที่จะวัดผลกระทบของกิจกรรมที่วางแผนและดำเนินการโดยปราศจากวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ของสถาบัน แม้ว่าจะมีผลการดำเนินงานออกมาแต่ผลกระทบและผลประโยชน์ที่ได้รับมีข้อจำกัด มีผลระยะสั้นๆ และไม่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนผ่านการสร้างศักยภาพทางการศึกษาได้อย่างที่พูดไว้ ดังนั้น สิ่งที่ต้องอภิปรายในประเด็นนี้คือเรื่องยากที่จะมีผลกระทบอย่างยั่งยืนที่สามารถส่งสมเพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าแท้จริง ข้อเสนอแนะต่อไปนี้นำขึ้นในเรื่องนี้ เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้นและมีอิทธิพลต่อชุมชนมากขึ้น

โดยทั่วไปแล้ว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งจัดหลักสูตรฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ ดังนั้นผลการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประการหนึ่งคือ การพัฒนากลุ่มคนที่มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานในพื้นที่ที่ไม่ได้รับการพัฒนาและที่ถูกละเลยจากผู้จัดทำนโยบาย อย่างไรก็ตาม ผลกระทบยังมีข้อจำกัดด้วยเหตุผลหลายประการ คือ

1. ศูนย์บางแห่งมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่สามารถใช้งานได้ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของเวลาล่าช้าในการให้ความรู้และทำให้นักเรียนขาดสมาธิ
2. การที่กระแสไฟฟ้าดับอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อผู้เข้าร่วมอบรมในการรับการฝึกอบรมภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอ
3. กิจกรรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่จัดขึ้นในช่วงฤดูร้อน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้เข้าร่วมอบรมต้องเดินทางบ่อยๆ ทำให้การเข้าร่วมชั้นเรียนของพวกเขาต้องหยุดชะงักลง
4. หลังจากเสร็จสิ้นหลักสูตร นักเรียนไม่มีโอกาสใช้คอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาหรือฝึกปฏิบัติแต่อย่างใด ซึ่งศูนย์เองก็ยังไม่พร้อมในการให้โอกาสนั้น

ผลลัพธ์และผลกระทบของกิจกรรมค่ายฤดูร้อน ปรากฏเห็นได้ชัดเจน อาสาสมัครของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้าร่วมในหลักสูตรที่มีสาระประโยชน์และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างทักษะ จากนั้นพวกเขาได้นำทักษะความรู้ที่เพิ่งได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมของศูนย์ทันที เช่นเดียวกัน ในช่วงฤดูร้อน กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดไว้ให้กับเด็กเพื่อเข้ามามีส่วนร่วม ได้เรียนรู้แนวคิดเพื่อเสริมสร้างคุณภาพและตระหนักรู้ในชีวิตของตนเอง รวมถึงความสัมพันธ์ของตนต่อสภาวะแวดล้อม เด็กซึ่งอาศัยอยู่ในสถานที่ที่ขาดแคลนทรัพยากรในการแนะแนวทางด้านการศึกษาที่สนุกสนานมีโอกาสที่จะเพลิดเพลินและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน สิ่งนี้เป็นข้อเท็จจริง ที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพันธกิจต่อการพัฒนาตนเองและชุมชน ผลกระทบของผลลัพธ์เห็นได้ชัดมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ปัจจุบันสังเกตได้ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้สร้างสายสัมพันธ์กับเด็กๆ ซึ่งได้รับประสบการณ์ที่ดีและมีความประสงค์ที่เข้าร่วมกับกิจกรรมของศูนย์ต่อไปในอนาคต

หลักสูตรการอบรมวิชาชีพในบางแห่งประสบความสำเร็จมากกว่าที่อื่นๆ ในแง่ของผลกระทบ ส่วนผลลัพธ์ที่เหมือนกันคือผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้พื้นฐานสำหรับวิชาชีพใหม่ แต่การฝึกอบรมวิชาชีพไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพราะว่าผู้เข้ารับการอบรมไม่มีโอกาสเข้าถึงเงินทุน (เงินสินเชื่อ) และไม่มีตลาดรองรับ เหตุผลสำคัญของข้อบกพร่องของหลักสูตรอบรมวิชาชีพคือขาดความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมวิชาชีพใหม่ๆ และขาดความพยายาม และไม่รู้จักวิธีการที่จะช่วยผู้เข้ารับการอบรม

กิจกรรมงานฝีมือที่สร้างความพึงพอใจให้แก่สตรีซึ่งเข้าร่วมอบรมอยู่ที่บลิตา ที่นี้มีวิธีการที่ดีที่จะดึงให้กลุ่มสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเพิ่มความสนใจ

การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ในปี พ.ศ. 2543 มีสมาชิก 19 คน ต่อประชากร 1000 คน และมีผู้เป็นเจ้าของเพียงแค่ 5,000 กว่าคน) เป็นการแบ่งแยกคนที่มีการศึกษากับคนที่ไม่รู้หนังสือ บุรุษกับสตรี ความร่ำรวยกับความยากจน วัยหนุ่มสาวกับวัยสูงอายุ และในเมืองกับชนบท เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้สร้างการแบ่งแยกในรูปแบบใหม่ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจโดยแบ่งแยกผู้ที่สามารถ

เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเน็ทออกจากผู้ที่ไม่สามารถเชื่อมต่อได้ และการสร้างระบบการสื่อสารคู่ขนาน 2 ระบบที่ไม่เท่าเทียมกัน ข้อมูลของเลบานอนที่เกี่ยวกับการแบ่งช่องทางอินเทอร์เน็ตภายในมีค่อนข้างจำกัด และผู้มีอำนาจยังไม่ได้เข้ามาดูแลในประเด็นนี้

นอกจากนี้ ยังมีการสัมมนาที่มีสาระประโยชน์และด้านวัฒนธรรมอีกมากซึ่งสร้างพลังวัตด้านบวกในสังคมโดยเฉพาะในหมู่อาสาสมัคร รวมทั้งมีผลกระทบที่ดีในการเพิ่มความรู้ของสมาชิกชุมชนของศูนย์ในกรณีของศูนย์ที่ไฮลา ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์

ผลกระทบโดยตรงที่สำคัญที่สุดซึ่งได้มีการบันทึกระหว่างการทำวิจัย คือ ความสำเร็จของศูนย์การเรียนชุมชนที่อิน เอ็ล เอลวี ในการส่งเด็กที่เหลวไหลกลับเข้าเรียนในโรงเรียนตามเดิม (59 คน จาก 105 คน) สิ่งนี้ได้มีการดำเนินการแล้วแม้ว่าจะมีอำนาจทางการเมืองเข้ามาขัดขวางศูนย์เหล่านี้ เช่น กรณีที่บิดาและอิน เอ็ล เอลวี ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการให้เงินโดยตรงเพื่อการจัดกิจกรรมอย่างอื่นและละเลยต่อศูนย์การเรียนชุมชน

ข้อค้นพบที่สำคัญ

คณะวิจัยได้เชิญศูนย์การเรียนชุมชนที่ร่วมงานวิจัยทั้งหมดมาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2548 ที่เมืองเบรุต หลังจากที่ได้ต้นฉบับร่างงานวิจัยร่างที่หนึ่ง เพื่ออภิปรายผลงานวิจัยซึ่งโดยสรุปมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

1. กิจกรรมของศูนย์การเรียนชุมชนหลายแห่งมีชื่อเสียงด้านการเข้ามามีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับอย่างกระตือรือร้นของเยาวชน
2. ไม่มีแผนยุทธศาสตร์หรือมีแผนยุทธศาสตร์ไม่พอเพียง
3. เงินทุนมักได้มาจากองค์กรเอกชนระหว่างประเทศและการบริจาคของบุคคล มีศูนย์จำนวนน้อยที่จัดงานและวิ่งเต้นเพื่อหาการสนับสนุน
4. ศูนย์การเรียนชุมชนต้องประสบกับความยากลำบากจากการขาดทรัพยากรต่างๆ (งบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญ อุปกรณ์สำนักงาน)
5. มักขาดความคิดสร้างสรรค์ด้านการแสวงหาเงินทุนและความรู้ความชำนาญที่สามารถนำไปปฏิบัติได้
6. ไม่มีผู้แทนหญิงชายที่เพียงพอในระดับการบริหารจัดการ (ยกเว้นที่บริดาที่มีผู้หญิงเท่านั้นที่เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ อย่างไรก็ตาม พวกเขาก็ตั้งเป้าให้มีผู้ชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกับผู้หญิงในการเข้าร่วมกิจกรรม สิ่งนี้ได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชน)
7. กิจกรรมบางอย่างยังคงคาดหวังเป้าหมายที่เป็นไปได้ยากในความเป็นจริง (เช่นที่ไฮลา)
8. ศูนย์การเรียนชุมชนเพิ่มการตระหนักรู้ การยอมรับ และพัฒนาวิธีการเพื่อการมีส่วนร่วม (อิน เอล เอลวี และ บาลบัก)
9. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้กลายเป็นอาสาสมัครในไฮลาและบาลบัก
10. ศูนย์ได้สร้างพลังวัตกลุ่มซึ่งเป็นสิ่งใหม่และทำให้คนส่วนมากเห็นคุณค่าเมื่อได้มีการขยายผลอย่างละเอียด

11. ปัญหาการเดินทางมีอิทธิพลต่อความสามารถของคน และ/หรือความพยายามที่จะมาร่วมกิจกรรมจากสถานที่ใกล้เคียงรวมทั้งการรับปากต่อการประชุมและงานในระหว่างการเดินทางกิจกรรม

12. ดึงดูดประชาชนในเรื่องระดับการศึกษาและการพัฒนา

ข้อค้นพบโดยสรุปได้เผยแพร่ไปยังผู้เข้าประชุม และพวกเขาได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- ขอให้ใส่ใจต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเลบานอน (และประเทศอาหรับอื่นๆ) เมื่อจะจัดโครงสร้างการกำหนดโปรแกรมของศูนย์

- จัดฝึกอบรมเพื่อการสร้างสมรรถภาพโดยพิจารณาจากการประเมินความต้องการและการศึกษาตลาดที่ดี

- ใส่ใจต่อความหลากหลายในการสนับสนุนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพระหว่างพื้นที่ในชนบทและในเมือง

- ให้การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างและคงไว้ซึ่งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

- ให้ระบุแหล่งเงินทุนที่พหุภาคี เนื่องจากโครงการหาเงินทุนสนับสนุนซึ่งนำโดยองค์กรเอกชนสามารถครอบคลุมสิ่งที่จำเป็นได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

- ให้ความช่วยเหลือในการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานพัฒนาต่างๆ

ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการยังได้ระบุความต้องการในการฝึกอบรม ดังต่อไปนี้

- ทักษะและเครื่องมือในการตัดสินใจ

- ทักษะและเครื่องมือสำหรับการสร้างโครงการและการวางแผน

- ทักษะและเครื่องมือในการศึกษานอกระบบ

- การอบรมวิชาชีพ

- การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และการวิเคราะห์

- ทักษะการสื่อสาร

ในช่วงสุดท้าย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความพึงพอใจในข้อค้นพบจากการวิจัยและกระบวนการเพื่อมีส่วนร่วมที่ตามมา

ข้อเสนอแนะ

สาธารณรัฐเลบานอนมีอัตราการไม่รู้หนังสือที่ต่ำที่สุดในภูมิภาค แต่ถึงกระนั้นก็ตาม จำนวนผู้ไม่รู้หนังสือที่มีอยู่ถือเป็นภาระที่หนักของประเทศ ในจำนวนประชากร 3.2 ล้านคน เป็นผู้ไม่รู้หนังสือ 345,000 คน โดยในจำนวนนี้จะมี 32,000 คน ที่อยู่ในช่วงอายุ 10 – 24 ปี ในปี พ.ศ. 2539 การรณรงค์เพื่อขจัดการไม่รู้หนังสือของประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งภาครัฐและไม่ใช่ภาครัฐ และที่ได้รับการผลักดันผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ด้อยโอกาส

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมุ่งเน้นไปที่การสร้างสมรรถนะในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เรื่องนี้จะสำเร็จได้ด้วยการจัดลำดับความต้องการของศูนย์แต่ละแห่งหรือศูนย์แต่ละกลุ่มซึ่งตั้งอยู่รอบๆ พื้นที่ ทั้งนี้ ที่การจัดลำดับความต้องการมีความชัดเจนและศูนย์ต่างๆ ยอมรับข้อตกลงร่วมกัน จึงได้มีข้อเสนอให้จัด

ทำหลักสูตรการสร้างสมรรถนะสำหรับผู้บริหาร ทีมงานและอาสาสมัครของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (การประเมินความต้องการ, การวางแผน, งบประมาณ)
- การแสวงหาเงินทุน (หรืองบประมาณ)
- ทักษะการสร้างทีมงาน
- ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม
- การประเมินผลและการกำกับดูแล
- การจัดการความขัดแย้ง
- การกระตุ้นการมีส่วนร่วม
- การบริหารจัดการภายใน

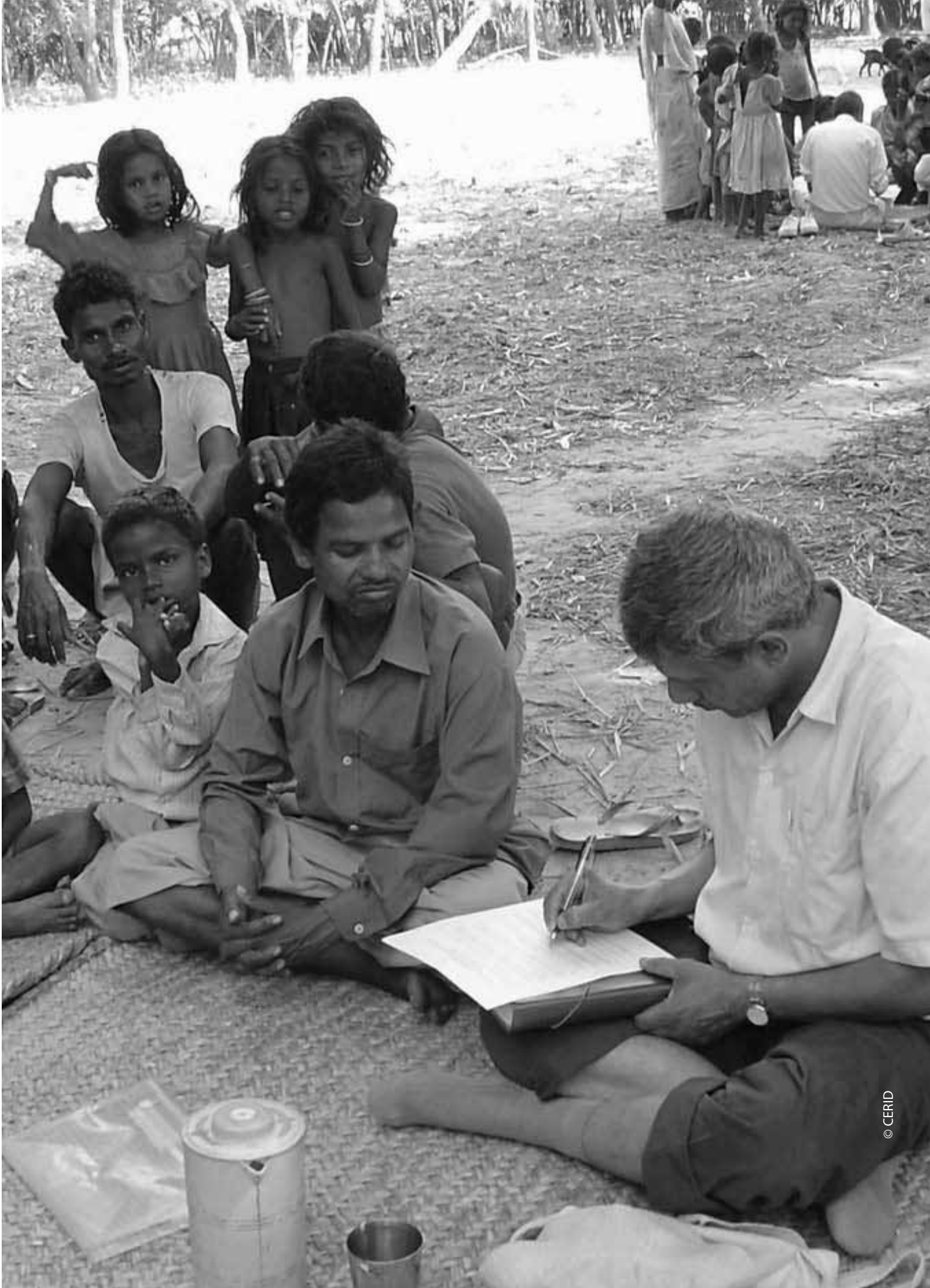
นอกเหนือไปจากการจัดหลักสูตรตามหัวข้อเหล่านี้แล้ว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจัดหาเครื่องมือใหม่ ๆ ที่พัฒนาแล้วและอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมที่มีการปฏิบัติจริง เช่น จอ LCD เครื่องรับโทรทัศน์ วิทยุ และเครื่องถ่ายเอกสาร

การให้บริการด้านไฟฟ้าที่ไม่น่าเชื่อถือส่งผลกระทบต่อภาพรวมของประเทศ แต่ในพื้นที่ที่มีความยากจนและด้อยพัฒนาอย่างมาก ไม่สามารถเสียเวลารอคอยกระแสไฟฟ้านี้ได้ ข้อเสนอแนะคือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรแสวงหาเงินทุนที่จำเป็นหรือขอรับบริจาคเพื่อจัดหาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหรือระบบแหล่งพลังงานทดแทนอื่นๆ ไม่ว่าจะโดยวิธีการเรียกรวมงบประมาณหรือหาผู้สนับสนุน

วิธีที่น่าสนใจที่ทุกศูนย์นำมาใช้เพื่อส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ คือ การใช้ไมโครโฟนป่าวประกาศ ขณะที่ทีมงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขับรถผ่านในพื้นที่ที่ให้บริการแก่ชุมชน ในขณะที่วิธีดังกล่าวสามารถให้บริการเชิงรุกแก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่สิ่งสำคัญคือ การพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์และการสร้างวิธีการอย่างเป็นระบบเพื่อเชิญชวนให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งมีจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง สิ่งที่สำคัญก็คือ การกระตุ้นให้ศูนย์มีการทบทวนในเรื่องนี้อย่างจริงจังและกระตือรือร้นเกี่ยวกับการตัดสินใจและกระบวนการตัดสินใจของศูนย์ สมาชิกชุมชนในท้องถิ่นและอาสาสมัครควรแสดงบทบาทที่สำคัญในกระบวนการนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะการวางแผน

ตามที่ได้ประเมินโดยทั่วไป เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ศูนย์ต่างๆ ยังไม่มีโอกาสแสดงบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เยาวชนของศูนย์ผู้ซึ่งได้รับประโยชน์ในเรื่องนี้ โดยแท้จริงแล้ว มีความพยายามอย่างจริงจังและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ซึ่งมีทรัพยากรมนุษย์จำนวนมากและมีพันธะสัญญาในการพัฒนาชุมชนของพวกเขาอยู่แล้ว) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาสาธารณรัฐเลบานอนได้มากขึ้น

สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล*

บทนำ

ในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมักถูกมองว่าเป็นแค่เพียงสถาน การศึกษาท้องถิ่น หรือศูนย์เรียนรู้ในอกระบบ ซึ่งถูกจัดตั้งและบริหารจัดการโดยคนในท้องถิ่นใน หมู่บ้านหรือในพื้นที่เมือง วัตถุประสงค์สำคัญในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือการให้ความช่วยเหลือกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีโอกาสในการปรับเปลี่ยนคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่า นวัตกรรมของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นวิถีทางที่ถูกเปิดใหม่สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับการเหลียวแล กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่ม บุคคลชายขอบให้มีโอกาสเรียนรู้ในเชิงสร้างสรรค์ วิเคราะห์ ผลิต ติดตามทางเลือกต่างๆ และเพื่อการ ตัดสินใจของบุคคลเหล่านั้น ขอบเขตความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกำลังมีความรวดเร็วเพราะมีการกำหนด ทิศทางไปยังการความเข้มแข็งแก่ปัจเจกบุคคลหรือชุมชน เมื่อพูดถึงการเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งแล้ว บุคคลโดยทั่วไปมักจะเข้าใจว่าเป็นแต่เพียงเรื่องของการปลดปล่อยผู้ถูกกดขี่หรือเร้นแค้นจากสภาพเลวร้ายนั้น ซึ่งอาจเกิดจากการกดขี่หรือใช้หาประโยชน์ในหลายแง่มุมของชีวิต เช่นการเมือง, สังคม, เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรม ในบริบทนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง โดยเป็นเวทีที่สำคัญ ในการพูดคุยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย เป็นเวทีในการตรวจสอบสิ่งผิดปกติกที่เกิดขึ้นในสังคม อาทิ การครอบงำทางวัฒนธรรม ปัญหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น โรคเอดส์ เป็นศูนย์ที่จัดกิจกรรม การศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เป็นสถานที่สำหรับผู้ปกครองมาพูดคุยถึงหนทางและวิธีในการ จัดการศึกษาของบุตรหลานของตน รวมทั้งยังเป็นสถานที่ฝึกอบรมทักษะวิชาชีพต่างๆ และเป็นแหล่ง พบปะหรือในหัวข้อเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังเป็นสถานที่สำหรับกลุ่มสตรี ในการสะท้อนประเด็นในเรื่องเพศและปัญหาของสตรี ตลอดจนเป็นแหล่งดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ เช่น การฝากเงินออมหรือการให้กู้ยืม ในปัจจุบัน เราสามารถนิยามภาพการขับเคลื่อนที่เข้มแข็งสำหรับการส่งเสริม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเวทีระดับนานาชาติ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผล มาจากการริเริ่มของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้ง สำนักงานยูเนสโก กาฐมาณฑุ ปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวน 91 แห่ง ดำเนินงานอยู่ทั่วประเทศ โดยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท ถึงแม้ว่าความแพร่หลายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีมากขึ้น แต่ความ เข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวคิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของประชาชนยังไม่เพียงพอ

* เขียนโดย Prof. Hridaya Ratna Bajracharya มหาวิทยาลัยทริภูวาน ศูนย์วิจัยเพื่ออนวัตกรรมการศึกษาและการพัฒนา

ถึงแม้จะประสบกับปัญหาที่เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็ตาม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลนั้นกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ตามแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 10 ของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (พ.ศ. 2545-2550) ได้มีการยอมรับว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถาบันที่ดำเนินงานด้านการศึกษาต่อเนื่องในท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและประสบผลสำเร็จ โดยแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับดังกล่าววางแผนที่จะใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพของโรงเรียนระดับประถมภายในชุมชน เพื่อนำมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นอกจากนี้ ยังได้กำหนดเป้าหมายในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ได้ 205 แห่ง ภายในปี ค.ศ. 2007 รวมทั้งยังได้ระบุให้หน่วยงานท้องถิ่นรับผิดชอบการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นอกจากแผนพัฒนาฉบับดังกล่าวแล้ว ยังมีเอกสารสำคัญอีกฉบับ คือ เอกสารหลักเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชน (พ.ศ. 2547 - 2552) ซึ่งมีการกล่าวถึงความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะที่เป็นกลยุทธ์ทางเลือก สำหรับการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในแผนฉบับที่ 10 นี้ ยังเน้นถึงการเพิ่มจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วยการผลักดันในการส่งเสริมการประสานความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานพัฒนาต่างๆ ในระดับท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น

การกล่าวถึงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งในแผนพัฒนาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และเอกสารหลักเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชน แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลเนปาล ได้ตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะที่เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาลปัจจุบัน ยังไม่ได้มีการระบุความจำเป็นที่สำคัญในการกำหนดกรอบนโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับชาติ ซึ่งข้อต่อที่ยังไม่มีกรอบกฎหมายระดับชาติรองรับนี้ เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการรองรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถาบันการศึกษา

ถึงกระนั้นก็ตาม เราสามารถกล่าวได้ว่าประชาชนยอมรับในคุณค่าของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพิ่มขึ้น สิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักคือ ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรอบการบริหารจัดการ การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการ และการยึดแนวคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ ได้มีเสียงเรียกร้องให้ระบุวิธีการในการสร้างความเชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกับหุ้นส่วนพัฒนาต่างๆ โดยเน้นบทบาทที่สำคัญของประชาชนในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งหมด และให้นำแนวคิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบรรจุไว้ในโครงการริเริ่มในการพัฒนาของหน่วยงานทั้งภาครัฐและไม่ใช่ภาครัฐ อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการทุ่มเทความพยายามเพื่อให้ข้อกังวลและข้อเรียกร้องเหล่านี้เป็นจริง และยังคงต้องเพิ่มความทุ่มเทเพื่อที่จะลดช่องว่างของ “ช่องว่างของผลกระทบ” ระหว่างสิ่งที่ศรช.ควรดำเนินการกับสิ่งที่ศรช.กำลังดำเนินการในปัจจุบัน

โครงสร้างของการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่อประเมินสถานภาพ รวมทั้งสำรวจผลลัพธ์และผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งจะนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปใช้ในการปรับกลยุทธ์การปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตลอดจนกำหนดวิธีการส่งเสริมเพื่อจัดโครงสร้างเป็นสถาบันเพื่อความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ภายใต้กรอบของแผนปฏิบัติการการศึกษาเพื่อปวงชน สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อ :

- ประเมินจุดยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเน้นจุดแข็ง จุดอ่อน รวมถึงผลที่คาดหวัง
- สำรวจมุมมองของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนและความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสร้างเครือข่ายตลอดจนการเชื่อมโยงกับองค์กรพัฒนาอื่นๆ
- แลกเปลี่ยนผลการศึกษาเบื้องต้นที่ได้รับในเวทีระดับภูมิภาคเพื่อจำแนกประเด็นที่เป็นกุญแจสำคัญและทำให้มองเห็นภาพกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการทุกระดับ ทั้งระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับรากหญ้า

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น การศึกษาวินิจฉัยจะต้องประเมินสถานะของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในบริบทที่ปรากฏขึ้นจริง ทั้งนี้โดยทั่วไปจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ประสบความสำเร็จว่าทำอย่างไรจึงพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ และทักษะการพัฒนาชุมชนอื่นๆ นอกจากนี้จะวิเคราะห์ถึงระบบการดำเนินงานทั้งหมดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเน้นเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง ประเภทของหลักสูตร แหล่งเงินทุน ธรรมชาติและองค์ประกอบของผู้รับผลประโยชน์ ผู้ให้การสนับสนุน ตลอดจนระบบการบริหารจัดการ

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 5 แห่ง โดยตั้งอยู่ในชนบท จำนวน 4 แห่ง และในเมือง 1 แห่ง ทั้งนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้ง 5 แห่ง ได้รับการคัดเลือกจากพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาใน 4 เขตภูมิภาคของประเทศ (เนื่องจากปัญหาความไม่สงบจากสภาวะทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ ส่งผลให้ผู้ดำเนินการวิจัยไม่สามารถเดินทางไปยังบริเวณเขตพัฒนาภาคตะวันตกได้) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การอภิปรายกลุ่ม การทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดแนวคิดการปรับปรุงหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเนปาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

นักวิจัยจากศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Centre for Educational Research and Development : CERID) ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศ ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาผลการศึกษาวินิจฉัยขึ้น 1 ชุด ประกอบด้วยสมาชิก 5 คน โดยมีผู้อำนวยการจากศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเป็นประธาน และในสมาชิกอีก 4 คนนั้น มาจากหน่วยงานภายนอกอีก 3 คน ได้แก่ ผู้แทนจากศูนย์การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education Centre : NEC/HMG) ผู้แทนจากสำนักงานยูเนสโก การจุมภฏ และผู้แทนจากศูนย์ทรัพยากรแห่งชาติเพื่อการศึกษาอกระบบ (National Resource Centre for Non-formal Education : NRC/NFE)

ตามลำดับ ส่วนสมาชิกที่เหลืออีก 1 คน คือ นักวิจัยอาวุโสจากศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษาซึ่งจะทำหน้าที่ในฐานะผู้ประสานงานการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยนักวิจัยที่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีมุมมองที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์และช่างซักถาม ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยอาวุโสจากศูนย์วิจัยทางการศึกษาและการพัฒนาจึงได้จัดให้มีการปฐมนิเทศแก่นักวิจัยภาคสนาม โดยให้ความรู้ด้านเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากอำเภอเซอร์เคีท ทางภาคตะวันตกกลางของประเทศ จำนวน 2 แห่ง ส่วนที่เหลืออีก 3 แห่ง นั้น เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากเขตรูบันเดอี ทางตะวันตก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอำเภอกาฐมาณฑุทางภาคกลาง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากอำเภอจาปา ทางภาคตะวันออก เขตละ 1 แห่ง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับการอภิปรายกลุ่มได้เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการหรือกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยในการอภิปรายนั้น นักวิจัยได้กำหนดกรอบการอภิปรายให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งมีการจัดทำแบบสอบถามเพื่อรวบรวมแนวคิดในเชิงนโยบายของผู้บริหารการศึกษาระดับสูงและจากประธานขององค์กรพัฒนาเอกชนระดับชาติ

เนื่องจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่มุ่งตอบสนองความต้องการเป็นเรื่องสำคัญที่มีคุณค่าสูง กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงมักจะยึดถือการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังคงดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่สำนักการศึกษาอำเภอและผู้ให้เงินทุนได้กำหนดขึ้นควบคู่ไปด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ค้นพบว่ากิจกรรมต่างๆ ได้กำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงอุปสงค์และอุปทานผสมผสานกันไป

โดยทั่วไป กิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินการมีความหลากหลาย โดยมีกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือของผู้ใหญ่และสตรี การศึกษานอกระบบ กิจกรรมการดูแลเด็กเล็ก สิ่งแวดล้อม และสุขอนามัย ดนตรีพื้นบ้าน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ รวมทั้งกิจกรรมสร้างรายได้ในชุมชน อาทิ การตัดเย็บเสื้อผ้า การเลี้ยงผึ้ง การทำผักดอง การทำกระเป่า การปลูกผัก เลี้ยงแพะ การออมเงินและสินเชื่อ เป็นต้น

สำหรับการคัดเลือกผู้ร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นอยู่กับการให้บริการเชิงรุกไปยังกลุ่มประชากรที่มีความต้องการมากที่สุด เช่น ชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย กลุ่มด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและการศึกษา กลุ่มคนที่อยู่ในวาระต่ำและกลุ่มสตรี สำหรับเหตุผลในการเลือกกลุ่มประชากรกลุ่มดังกล่าวเพื่อต้องการให้คนกลุ่มเหล่านี้พัฒนาปรับเปลี่ยนจากสภาพความเป็นอยู่ที่น่ารังเกียจให้ดีขึ้น

การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้มาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ตารางที่ 16 แสดงให้เห็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 16 ยุทธศาสตร์การเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล	จำนวน	ยุทธศาสตร์การเก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้อำนวยการกรมการศึกษา	1	การสัมภาษณ์
หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกระบบ	1	การสัมภาษณ์
หัวหน้าและรองหัวหน้าศูนย์ทรัพยากรแห่งชาติเพื่อการศึกษา นอกระบบ	2	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
ผู้ประสานงานโครงการรูบีนเดอีและคาพิลบาสตู	1	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตการศึกษาต่างๆ	3	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	5	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
ผู้ขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	7	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
ประธานคณะกรรมการ	4	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
สมาชิกชุมชน	56	เน้นการอภิปรายกลุ่ม
ผู้เข้าร่วมโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	78	เน้นการอภิปรายกลุ่มและการสัมภาษณ์
ผู้ประสานงานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	2	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
สมาชิกคณะกรรมการ	17	การสัมภาษณ์และการอภิปราย
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	17	การสัมภาษณ์และการอภิปราย

โดยพื้นฐานแล้ว วิธีการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นลักษณะระบบราชการแบบดั้งเดิม มีโครงสร้างของการบังคับบัญชาตามสายงานมากกว่าจะเป็นการบริหารแบบแนวราบ จึงทำให้ผู้บริหารระดับสูงมีอำนาจในการควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาก และทำให้หลักการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ควรดำเนินงานโดยประชาชนเพื่อประชาชนไม่ชัดเจนหรือไม่เป็นที่น่าประทับใจ

ในกรอบการบริหารจัดการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างได้รับการอบรมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตน เช่น ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำจะได้รับการอบรมทักษะการเป็นผู้นำ ส่วนผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะได้รับการฝึกทักษะการดำเนินงานและได้รับความรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ต่างๆ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญของตน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เข้าร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เริ่มสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะกับสถานศึกษา นอกจากนี้ยังพยายามที่จะทำงานใกล้ชิดกับสำนักงานการศึกษา อำเภอ หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์การยูเนสโก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานต่างๆ เป็นประโยชน์ในการระดมทรัพยากร การจัดกิจกรรมวิชาการและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ อาทิ กิจกรรมเพาะต้นกล้าเพื่อขยายพันธุ์หรือจำหน่าย อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่าความพยายามในการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีความแข็งแกร่งขึ้นนั้น ดูเหมือนจะยังก้าวไปไม่ถึงเป้าหมายตามที่ต้องการนัก

จากสภาพที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพยายามที่จะทำให้เกิดความเป็นสถาบันในตนเอง โดยดำเนินการให้ตอบสนองต่อความต้องการตามโครงสร้างพื้นฐานและสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานพัฒนาอื่นๆ และยังพยายามที่จะปลูกฝังให้ผู้นิยมมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ส่วนข้อกำหนดอื่นๆ ที่ส่งเสริมความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น การมีแหล่งงบประมาณประจำ การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง และการสร้างความตระหนักในการเป็นเจ้าของร่วมกันนั้น ยังจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสม

ในแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 10 และแผนหลักเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชนได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องการเพิ่มจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศ แต่ยังคงขาดนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับคำอธิบายที่ชัดเจนของสถานะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ที่จริงแล้ว มีสมมุติฐานที่ปรากฏในเอกสารของรัฐกำหนดในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งกล่าวถึงข้อตระหนักเกี่ยวกับนโยบายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างเพียงพอ แต่ในทางปฏิบัติยังนับว่าไม่เพียงพอทั้งหมด เนื่องจากแถลงการณ์นโยบายจำเป็นต้องสะท้อนข้อตระหนักทั้งหมดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทุกแง่มุม รวมทั้งเรื่องงบประมาณ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เปลี่ยนเยาวชนให้กลายเป็นศิลปินผู้โด่งดัง

ซูบาร์นา มาน มาฮาร์จาน อายุ 23 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตร เป็นบุตรชายคนเดียวของครอบครัว โดยมีน้องสาวอีก 3 คน บิดาของเขาทำงานเป็นคนสวนและน้องสาว 2 คน เป็นช่างตัดเสื้อ ส่วนน้องสาวอีกคนทำงานในห้างสรรพสินค้า นั่นเป็นแหล่งที่มาของรายได้ครอบครัว

มาฮาร์จานจำได้ว่าในช่วงวัยเด็กเขาสนใจที่จะเป่าขลุ่ยมาก เขาชอบฟังเสียงขลุ่ย และสงสัยว่าเมื่อไรตนถึงจะสามารถเป่าขลุ่ยได้ เมื่อเขาเห็นใครแสดงการเป่าขลุ่ยบนเวที ก็มักจะคิดว่าเมื่อไรตนเองจะสามารถขึ้นแสดงบนเวทีได้ ด้วยความที่อยากเป่าขลุ่ยเป็น มาฮาร์จานได้ซื้อขลุ่ยและหัดเป่าแต่ไม่สามารถเป่าได้ และวันหนึ่งเขาได้ทราบข่าวจากเพื่อนของเขาว่าที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแทมสิพาคาเปิดหลักสูตรเกี่ยวกับการเล่นดนตรีพื้นเมือง เขาจึงตัดสินใจติดต่อไปที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ และสมัครเข้าเรียน การอบรมเริ่มปี พ.ศ. 2543 (มกราคม/กุมภาพันธ์) นอกจากการฝึกเป่าขลุ่ยแล้ว เขายังได้รับการฝึกฝนการเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมืองอื่นๆ อีก แต่เขาเน้นการฝึกเป่าขลุ่ยเป็นหลัก

ภายหลังจากการอบรม 1 ปี มาฮาร์จานพบว่าตนเองสามารถเป่าขลุ่ยเป็น เขาจึงตัดสินใจจัดตั้งวงดนตรีและขึ้นแสดง ซึ่งในปี พ.ศ. 2544 วงดนตรีของเขาได้มีโอกาสได้แสดงในงานการกุศลขึ้น ณ รอยัล อาเคเดอมิคฮอลล์และโรงละครแห่งชาติเพื่อนำรายได้บริจาคให้แก่ผู้ป่วยโรคเอดส์ บุรณปฏิบัติสังฆกรรมสถาน และเพื่อการกุศลอื่นๆ นอกจากนี้ เขายังมีโอกาสได้แสดงการเป่าขลุ่ย ออกอากาศทางโทรทัศน์ในรายการที่มีชื่อว่า “กาฐมาณฑุของเรา” วงดนตรีของเขาได้มีโอกาสเดินทางไปแสดงในอำเภอต่างๆ เช่น คาสกิ บารกัทาเพอร์ และลาลิตเพอร์ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาวงดนตรี

ของเขาบรรเลงเพลงพื้นเมืองแนวเนวารีที่ใช้แสดงในงานมงคลสมรสตามประเพณีเนวารี เพื่อฉลองในโอกาสที่พ่เจ้าสาวจากบ้านพักไปส่งยังบ้านของเจ้าบ่าว

มาฮาร์จันกล่าวว่า การแสดงขลุ่ยของเขาสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวซึ่งส่งผลให้เขามีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เขาคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เปลี่ยนแปลงชีวิตของเขาให้ดีขึ้น ขณะนี้เขาได้กลายมาเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงในชุมชน วงดนตรีของเขาได้รับเชิญให้ไปแสดงในงานต่างๆ ทั่วประเทศ ขณะนี้มาฮาร์จันได้กลายเป็นศิลปินแล้ว ถึงแม้ว่าแรกเริ่มที่เดียว ครอบครัวของเขาจะไม่เห็นด้วยกับการเป่าขลุ่ยของเขาก็ตาม แต่ขณะนี้ สมาชิกทุกคนในครอบครัวของมาฮาร์จันต่างให้การสนับสนุนเขา ซึ่งเขายอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้นล้วนแต่เป็นผลมาจากความช่วยเหลือของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อย่างไรก็ตาม เขายังไม่แน่ใจว่าจากปัญหาการก่อความไม่สงบในประเทศจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่

ผลกระทบ/ผลลัพธ์

ผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับผลลัพธ์และผลกระทบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พวกเขา รู้สึกว่าพวกเขาได้รับสิ่งที่พวกเขาคาดหวังจากโครงการต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในระหว่างการอภิปรายกลุ่มนั้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างรายได้และกิจกรรมการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้กล่าวว่า พวกเขาสามารถอ่านข้อความง่ายๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์ได้ รวมทั้งยังมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลจากโครงการสร้างรายได้กลุ่มสตรี ซึ่งผลที่ตามมาคือขณะนี้พวกเขาได้เข้าเป็นสมาชิกในโครงการสะสมเงินออมและสินเชื่อด้วย

นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังช่วยปลูกจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่นด้านสาธารณสุข และตระหนักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้วย

เยาวชนบางคนที่น่าสนใจในหลักสูตรการเล่นดนตรีพื้นเมืองได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกาฐมาณฑุ เป็นเวลา 1 ปีครึ่ง และเมื่อจบหลักสูตรได้จัดตั้งวงดนตรีที่มีชื่อว่า คณะวัฒนธรรมปาเลสวัน เพื่อจัดแสดงที่กาฐมาณฑุและคาสกิ พวกเขายังได้รับเชิญให้ไปแสดงดนตรีในงานฉลองสมรส ซึ่งกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ต่างรู้สึกพอใจกับประโยชน์ที่ได้รับถึง 2 ประการ คือ ประการแรก เยาวชนเหล่านี้สามารถเป็นนักดนตรีได้ตามที่ใฝ่ฝัน และอีกประการหนึ่งก็คือเยาวชนเหล่านี้สามารถอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมแนวเนวารีของพวกเขาได้ ความสำเร็จดังกล่าวนี้เองได้เปลี่ยนมุมมองของเพื่อนบ้านตลอดจนบรรดาเพื่อนๆ ที่มีต่อของพวกเขา ปัจจุบันพวกเขาได้รับการนับถือในฐานะที่เป็นศิลปินที่โด่งดังในชุมชนเด็กและเยาวชนเหล่านี้ยังมีรายได้เล็กน้อยเป็นของตนเองและนำไปจุนเจือสมาชิกในครอบครัวได้ด้วย ยิ่งไปกว่านั้นพวกเขายังช่วยสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในฐานะที่เป็นแหล่งให้การศึกษาแก่พวกเขา โดยการหักรายได้ร้อยละ 10 ให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้าที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยินดีกับสิ่งที่เรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเชื่อว่าพวกตนต่างได้รับประโยชน์มากกว่าที่คาดหวังไว้ก่อนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพราะไม่เพียงแต่จะได้รับการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเท่านั้น แต่ยังมีความสุขกับการที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการที่ทำให้พวกเขาได้กระทำประโยชน์อีกด้วย กลุ่มสตรีเหล่านี้ได้ฝึกตัดเย็บชุดนักเรียน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ทำสัญญาในการตัดเย็บชุดนักเรียนกับโรงเรียนในละแวกนั้น ดังนั้นสตรีที่ได้รับการฝึกเหล่านี้จะถูกจ้างทำงานอย่างเหมาะสม ซึ่งกลุ่มสตรีเหล่านี้ยินดีหักรายได้ ร้อยละ 10 ให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กลุ่มสตรีเหล่านี้รู้สึกว่ามีสมาธิในครอบครัวมีความสุขที่ได้สวมใส่ชุดที่พวกตนตัดเย็บ และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายการตัดเย็บเสื้อผ้าที่จะต้องไปเสียให้ผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวของตนซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกว่าพวกตนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สตรีเหล่านี้ยอมรับว่าพวกตนสามารถแบ่งปันประโยชน์ที่พวกเขาได้รับกับเพื่อนและเพื่อนบ้าน โดยการเชิญชวนให้ผู้ที่ตนรู้จักเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การเข้าร่วมกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำให้พวกเขาได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมโรงเรียนของบุตรหลานของตนเองเพื่อไปชำระค่าเทอมและรับรายงานผลการเรียน มีโอกาสพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ท่ามกลางอาคารที่แปลกตาและไม่คุ้นเคย และสามารถให้คำแนะนำแก่บุตรหลานของตนเกี่ยวกับการศึกษาได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้คำภาษาอังกฤษง่ายๆได้ ผู้เข้าร่วมบางคนก็สามารถเปิดร้านค้าขายเล็กๆ น้อยๆได้ ในขณะที่บางคนเข้าร่วมงานบริการสาธารณะ หรือเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยช่วยฝึกทักษะที่ตนเรียนรู้ เช่น การตัดเย็บ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยเด็กนาตุว่าให้ศึกษาต่อในโรงเรียน

ปัปปู นาตุว่า เด็กชายอายุ 11 ปี เกิดในครอบครัวที่ยากจน ซึ่งมีสมาชิกถึง 13 คน ไม่มีสมาชิกคนใดในครอบครัวนี้ได้เข้าเรียนหนังสือ อันที่จริงแล้ว กลุ่มคนเผ่านาตุว่า (ชนเผ่าพื้นเมืองในเนปาล) ไม่มีผู้รู้หนังสือ และไม่เพียงแต่ครอบครัว ของปัปปูเท่านั้นที่ไม่ได้เข้าเรียนหนังสือ แต่ครอบครัวนาตุว่าอื่นๆ ก็ไม่ส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน ชาวนาตุว่าไม่มีพื้นที่เป็นของตนเองแม้ว่าพวกเขาจะอาศัยในพื้นที่ชนบทก็ตาม พวกเขาหาเลี้ยงชีพโดยการขอทาน เดินร่ำตามข้างถนน หรือจับงูและเต่า พวกเขาจับงูและนำไปทำการแสดงในตลาด ปัปปูเป็นเด็กคนแรกของเผ่านาตุว่าที่มีโอกาสเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนหลังจากที่ได้เข้าร่วมในโครงการการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ภายหลังจากที่ปัปปูจบการศึกษานอกโรงเรียน เกรด 2 ครูของเขาในโครงการ รวมทั้งผู้อำนวยการโครงการอาร์และเค และผู้บริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาดูบानीได้ช่วยให้ปัปปูเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน ขณะนี้ ปัปปูกำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเขารู้สึกสนุกและชอบเรียนหนังสือ เพราะถ้าไม่เรียนหนังสือ เขาก็จะเป็นเหมือนกับคนเผ่านาตุว่าคนอื่นๆ เขาไม่อยากเป็นขอทานหรือประกอบอาชีพเหมือนพวกนาตุว่าคนอื่นๆ แต่เขาอยากเป็นครู

เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้สนับสนุนให้บ๊อบไปศึกษาต่อ โดยการให้ทุนการศึกษา บ๊อบจึงได้เข้าร่วมในโครงการการศึกษาออกโรงเรียน บ๊อบบอกว่าเขาชอบชั้นเรียนของเขา เพราะครูผู้สอน สมาชิกในครอบครัวของเขาต่างตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา ครอบครัวของเขาบอกกับเขาว่า “ถ้าเขาไม่เรียนหนังสือแล้ว ก็คงต้องเป็นขอทานเหมือนกับพ่อแม่” นั่นจึงเป็นสิ่งที่อธิบายว่าทำไมครอบครัวของเขาจึงอยากให้เขาเรียนหนังสือ แม้ว่าเขาจะถูกเพื่อนๆ ที่อยู่ต่างวรรณะล้อหรือเยาะเย้ย เขาก็ยังมุ่งมั่นกับการเรียน บ่อยครั้งที่เขารู้สึกอาย แต่ก็คิดว่ายังมีเด็กในชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าจำนวนมากในชุมชนที่ไม่ได้เข้าเรียน เขาจึงอยากให้พวกนั้นได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสเรียนในชั้นการศึกษาออกโรงเรียนหรือโรงเรียนประถม และนี่เป็นครั้งแรกที่คนในชุมชนเห็นชาวเผ่ามาดูว่าเข้าเรียนในโรงเรียน และเมื่อเด็กๆ ชาวเผ่ามาดูว่าเริ่มเข้าเรียนหนังสือ คนในชุมชนก็รู้สึกถึงสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ดี ขณะนี้คนในชุมชนเผ่ามาดูว่าเริ่มส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนโครงการการศึกษาออกโรงเรียนและในโรงเรียนของรัฐ

จากการศึกษาวิจัยในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนอกกรุงกัวลาลัมเปอร์ คนในท้องถิ่นเคยเป็นคนงานในโรงงานอิฐ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เข้ามาช่วยสอนทักษะการปลูกผักและกิจกรรมสร้างรายได้อื่นๆ ทำให้ปัจจุบันคนกลุ่มนี้ได้หันมาทำสวนผัก รวมทั้งได้เรียนรู้วิธีใช้ยากำจัดวัชพืชและยาฆ่าแมลง

นักวิจัยสังเกตเห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ช่วยทำให้กลุ่มสตรีมุสลิมมีความเข้มแข็ง เนื่องจากกลุ่มสตรีชาวมุสลิมมักไม่มีใครจะเข้าร่วมกลุ่มหรือพูดคุยกับบุคคลภายนอก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงกระตุ้นให้พวกเขามีส่วนร่วมในการประชุมของชุมชน

สตรีที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ในเรื่องความสะอาดและตระหนักถึงการรักษาสสิ่งแวดล้อม และพวกเขายังต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในชุมชน นอกจากนี้ยังมักจะมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ การรณรงค์เรื่องความสะอาด การสร้างห้องน้ำ และการควบคุมสัตว์เร่ร่อน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะสนับสนุนให้ผู้ที่ลาออกกลางคันกลับเข้าศึกษาในโรงเรียนโดยการจัดหาทุนสนับสนุนแก่ผู้ยากจน พัฒนาแนวทางการศึกษาภาคบังคับ และร่วมหารือกับคณะกรรมการการศึกษาหมู่บ้านเพื่อนำไปสู่การดำเนินการ

คนบางกลุ่ม โดยเฉพาะสตรีสามารถเก็บเงินได้ถึง 75,000 รูปี ครูสตรีผู้หนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่าเงินจำนวนนี้ทำให้สถานะของกลุ่มพวกตนดีขึ้น และช่วยให้พวกเขาสามารถตัดสินใจและรู้สึกที่พึ่งพาตนเองได้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังช่วยพัฒนาความเป็นอยู่พื้นฐานของสตรีและผู้ด้อยโอกาส โดยให้เงินกู้ยืมเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ค้าขายเล็กๆน้อยๆ การทำสวนครัว หรือเลี้ยงแพะ ทำให้พวกเขาสามารถเพิ่มรายได้ นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมอีกด้วย

ตารางที่ 17 ผลสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล

ชนิดของโครงการ	จำนวนผู้เข้าร่วม	ผลสำเร็จ
ชั้นการรู้หนังสือสำหรับสตรี	240	มีทักษะการรู้หนังสือและความรู้พื้นฐาน
ชั้นหลังจากการรู้หนังสือ	300	มีความรู้ในการอ่าน เขียน และ การคำนวณง่ายๆ
การศึกษาผู้ใหญ่	631	มีทักษะการอ่านออกเขียนได้และความรู้พื้นฐาน
การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ	15	มีทักษะการอ่านออกเขียนได้และความรู้ด้านเกษตรกรรมและปศุสัตว์
กิจกรรมนอกโรงเรียน 1 และ 2	627	มีคุณสมบัติเข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียนได้
สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการปลูกพืช	คนในชุมชน	มีความรู้และสามารถใช้พื้นที่รกร้างเพื่อการเพาะปลูก
การแข่งขันตอบคำถาม	22	กระตุ้นการพัฒนาความคิด
การประชุมประสานงาน	รัฐบาลท้องถิ่น/ องค์กรพัฒนาเอกชน/องค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ/ และชุมชน	ริเริ่มการประสานงานและกลไกการสร้างเครือข่าย
การออมและสินเชื่อ	42 (กลุ่ม)	เสริมสร้างทรัพยากรและระดมทุน
อบรมการวาดภาพบนผ้า	15	มีทักษะการวาดภาพบนผ้า
ห้องสมุดชุมชน	4	จัดหาโอกาสสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
การพัฒนาเด็กเล็ก	20	เน้นการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน
การให้คำแนะนำชั้นเรียนสำหรับนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 4	60	ช่วยปรับปรุงการเรียนรู้
สื่อเรียนรู้เกี่ยวกับเฝ้าเนวาริ	ประชาชนในชุมชน	ช่วยอนุรักษ์ภาษาและศิลปะ
ตีพิมพ์นิตยสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3	เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
ทัศนศึกษา	เจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและชุมชน	เพิ่มพูนประสบการณ์
การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับเชื้อ HIV และโรคเอดส์	120	สร้างความตระหนัก
การสร้างพลังของกลุ่มสตรี สิทธิตามกฎหมายของสตรี/การเป็นกระบอกเสียงแก่กลุ่มสตรี	165	สร้างความตระหนัก

ชนิดของโครงการ	จำนวนผู้เข้าร่วม	ผลสำเร็จ
การอบรมระยะสั้นๆ ตามความต้องการ อาทิ การจัดเตรียมสื่อการสอน การวางแผน การออม/สินเชื่อ การเลี้ยงผึ้ง การทำสวนครัว การศึกษานอกระบบ การสร้างความเข้มแข็งให้สตรี การจัดการของเสีย การเพาะเห็ด การดูแลเด็กเล็ก การรู้ภาษาเนวารี ดนตรี การบำรุงรักษาโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ และอื่นๆ	985	เสริมสร้างความรู้และทักษะ เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ฝันที่เป็นจริงของนางราชค์

นางธารา ราชค์ ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนด้อยโอกาสในหุบเขากาฐมาณฑุ ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งในโรกา เธอมีสามีและบุตรอีก 4 คน สามีของเธอเป็นพนักงานขับรถ ส่วนลูกสาวทั้ง 2 คน ของเธอกำลังเรียนหนังสืออยู่

เธอจำได้ดีว่าเมื่อตอนเธอยังเป็นเด็กอยู่ เธอไม่ได้เข้าโรงเรียนเพราะพ่อแม่ของเธอไม่ให้เธอไปโรงเรียน ถึงแม้เธอปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเข้าเรียน เมื่อเธอโตขึ้นจึงได้สมรสและเป็นพนักงานส่งเอกสาร และวันหนึ่งได้มีเจ้าหน้าที่ต่างชาติสั่งให้เธอเรียกรถรับจ้างให้ แต่ทว่าเธอไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นพูด เธอได้แต่ผงกศีรษะราวกับว่าเธอเข้าใจ และเธอไม่ได้เรียกรถรับจ้างให้กับเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ขี้ขลาดของใส่เธออย่างโกรธเคือง ยิ่งไปกว่านั้น เจ้าหน้าที่ได้ไล่เธอออกจากงาน ซึ่งเธอรู้สึกตกใจและเข้าใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับเธอเป็นเพราะเธอไม่เข้าใจ เธอกล่าวต่อไปว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผลักดันให้เธออยากเรียนหนังสือและทำให้เธอตัดสินใจเข้าเรียนชั้นเรียนการรู้หนังสือ แต่สภาวะการเมืองในปี พ.ศ. 2533 ทำให้ต้องปิดชั้นเรียนชั่วคราวและทำให้เธอไม่ได้เรียน หลังจากนั้นอีก 12 ปี เธอจึงได้เรียนการรู้หนังสือในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทัมสิพากา

หลังจากที่เธอสำเร็จหลักสูตรการรู้หนังสือ เธอสามารถระบุชื่อของเธอในรูปแบบฟอร์มและลงลายมือชื่อของเธอได้ เธอสามารถกรอกเอกสารลาพักงานและช่วยเหลือเพื่อนของเธอกรอกเอกสารดังกล่าว นอกจากนี้ เธอยังสามารถบันทึกอุณหภูมิตามที่ปรากฏจากเทอร์โมมิเตอร์ เธอสามารถไปชำระเงินค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าไฟฟ้าได้เอง สามารถตรวจสอบคำสั่งงานของสามีเธอและสำนักงานของเธอ รวมถึงไปส่งจดหมายที่ทำการไปรษณีย์

ขณะนี้ราชค์รู้สึกว่ามีชีวิตที่สมบูรณ์ เธอพูดคุยกับผู้อื่นได้อย่างมั่นใจ เธอคิดว่าเธอมีความสามารถเพิ่มขึ้น เธอนึกถึงวันที่น่าจะจำเมื่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้พาเธอไปทัศนศึกษาที่พิพิธภัณฑ์ชาวนิ เธอได้รับรางวัลที่หนึ่งเนื่องจากสามารถอ่านและเขียนชื่อสิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ที่เห็นได้อย่างถูกต้อง เธอจึงตัดสินใจศึกษาหลักสูตรอ่านเขียนต่อและเรียนรู้คำภาษาอังกฤษง่ายๆ เธอกล่าวว่าเธอมีความสุขมากที่สามารถอ่านข้อความตามป้ายประกาศ หมายเลขรถโดยสารประจำทาง หรือแม้แต่ข้อความภาษาอังกฤษง่ายๆ เธอกล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เปลี่ยนชีวิตของเธออย่างมาก

ข้อค้นพบที่สำคัญ

ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาวิจัยมีดังนี้

1. รัฐบาลเนปาลตระหนักถึงความสำคัญของคุณีการเรียนรู้ชุมชน และได้กำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ว่าจะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 205 แห่ง ในทุกเขตของประเทศ เขตเลือกตั้งละ 1 แห่ง นอกจากนี้ในเอกสารหลักการการศึกษาเพื่อปวงชนได้ยืนยันแผนงานที่จะส่งเสริมกิจกรรมของคุณีการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการจัดทำนโยบายสำคัญระดับชาติ ที่กำหนดพันธะทางด้านงบประมาณและการกำหนดโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตลอดจนกรอบกฎหมายที่ชัดเจนไว้

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินงานภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการที่เน้นโครงสร้างตามสายงานการบังคับบัญชาแบบราชการ และมีการสั่งการจากกลุ่มคนเพียงไม่กี่คน แม้ว่าจะอ้างว่าดำเนินงานโดยยึดหลักผู้ได้รับประโยชน์เป็นศูนย์กลางก็ตาม หลักการที่ว่าจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรเริ่มมาจากระดับรากหญ้าเป็นสิ่งที่ได้รับการถือเป็นกรณียกเว้นมากกว่าที่จะเป็นกฎที่ต้องปฏิบัติ แต่โดยแท้จริงแล้วศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมักจะดำเนินการตามรูปแบบลำดับขั้น จึงยังไม่มีการจัดการแบบกระจายอำนาจที่เข้มแข็งนัก

3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังไม่มี ความเข้าใจที่ชัดเจนในแนวคิดเรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หน่วยงานภาครัฐหรือแม้แต่หน่วยงานผู้บริจาคยังไม่ได้ริเริ่มอย่างแข็งขันในการเผยแพร่ แนวคิดการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างกว้างขวางและชัดเจน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงยังคงมีความเข้าใจเรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวทางของตน ตัวอย่างเช่น หากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากยูเนสโก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าใจว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นเป็นสำนักงานหนึ่งของยูเนสโก

4. การประเมินความต้องการเป็นก้าวสำคัญในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะดำเนินการ อย่างไรก็ตาม การประเมินความต้องการยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน กิจกรรมที่จัดตามความต้องการที่ประเมินได้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง มักจะถูกตั้งคำถามว่าเมื่อเวลาเปลี่ยนไปจะต้องปรับกิจกรรมให้สอดคล้องด้วยหรือไม่

5. โดยปกติแล้ว กิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือและกิจกรรมสร้างรายได้มักจะดำเนินการในระบบแบบดั้งเดิม ดังนั้น แม้ว่ากิจกรรมทั้ง 2 หลักสูตรจะทำให้ผู้เข้าร่วมได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษา แต่ยังไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างเป็นที่น่าพึงพอใจนัก จึงควรดำเนินกิจกรรมที่สามารถเพิ่มศักยภาพของบุคคลออกมาให้ได้อย่างเต็มที่ เป็นที่น่าสนใจว่าในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งหนึ่งการฟื้นฟูดนตรีหรือละครสดแบบพื้นเมืองได้ผลที่น่าประทับใจ ตัวอย่างเช่น นักดนตรีที่ได้รับการฝึกฝนสามารถอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของตนไว้ได้และยังสามารถสร้างรายได้เพราะผู้คนให้ความสนใจโดยไม่คำนึงถึงราคาที่จะต้องจ่ายในการเข้าชม ในขณะที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งอื่นๆ ยังไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทท้องถิ่นของตนได้

6. ในการดำเนินกิจกรรมของคุณีการเรียนรู้ชุมชน ต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นวิทยากร ผู้กระตุ้นส่งเสริม และ/หรือประชาชนที่มีทักษะในการขับเคลื่อนชุมชน แต่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาเพียงระดับมัธยมศึกษาเท่านั้นซึ่งดูเหมือนว่าระดับความรู้ดังกล่าวไม่เพียงพอหากพิจารณาถึงลักษณะงานและความสำคัญของกิจกรรมของคุณีการเรียนรู้ชุมชน

7. การเสริมสร้างศักยภาพไม่เพียงแต่จะจัดให้กับผู้เข้าร่วมโครงการเท่านั้น แต่ได้ครอบคลุมไปถึงครูและทรัพยากรบุคคลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม ขอบเขตการเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น ถูกจำกัดแค่เพียงการฝึกอบรมระยะสั้นและการปฐมนิเทศเท่านั้น ยังไม่มีการจัดโครงการติดตามการฝึกอบรมที่เหมาะสม อีกทั้งยังไม่ได้มีการให้ความสำคัญในเรื่องการเชิญผู้เชี่ยวชาญระดับตำบลและท้องถิ่น รวมทั้งบุคลากรด้านเทคนิคมาให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อพัฒนาบุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

8. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่พึ่งพางบประมาณจากหน่วยงานผู้อุดหนุน แต่หากเมื่อไม่ได้รับงบประมาณแล้ว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องหยุดดำเนินการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างๆ ดูเหมือนยังไม่มีแผนที่จะรองรับกรณีที่หน่วยงานผู้อุดหนุนยุติการให้งบประมาณ เช่นเดียวกัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็ยังไม่สามารถที่จะพัฒนากิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ ยกเว้นเฉพาะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทัมสิพากาซึ่งกลุ่มนักดนตรีออเครสต้าที่ได้รับการอบรมจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ บริหารรายได้ร้อยละ 10 ให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

9. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังไม่สามารถทำให้คนมองเห็นว่ามีขีดความสามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน จึงทำให้กองทุนการพัฒนาหมู่บ้านถูกนำไปใช้ผ่านองค์กรชุมชนท้องถิ่นและองค์กรพัฒนาเอกชน หรือผ่านเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งการนำงบประมาณจากศูนย์พัฒนาหมู่บ้านมาสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังไม่กว้างขวางนัก

10. มีองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานพัฒนาอื่นๆ เป็นจำนวนมากในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้สร้างความสัมพันธ์กับองค์กรเหล่านั้นเพื่อขอรับการสนับสนุนในการจัดการฝึกอบรม ขอสื่อต่างๆ หรือความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ดังกล่าวให้แนบแน่นและขยายกลายเป็นเครือข่ายได้

11. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเริ่มมีข้อห่วงใยในเรื่องความยั่งยืนมากขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ยังไม่มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเริ่มหาซื้อที่ดินเป็นของตัวเอง ส่วนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใดที่มีโครงสร้างพื้นฐานครบถ้วนแล้วก็เริ่มที่จะพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการตามหน้าที่และแสวงหาแหล่งทรัพยากรที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญต่อความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นอยู่กับความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งมีน้อยมาก เพราะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพียงเพราะการเร่งเร้าของหน่วยงานผู้บริจาคเท่านั้นไม่ได้เข้ามาเพราะมีความรู้สึกผูกพันอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ในขณะที่หน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 3 แห่ง คือ สำนักงานยูเนสโก กาฐมาณฑุ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน และศูนย์ทรัพยากรระดับชาติสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน ทำงานไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกลไกในการทำให้กลุ่มคนที่ขาดโอกาสและยากจน เกิดความเข้มแข็ง แต่แนวทางการดำเนินงานกลับแตกต่างกันอย่างน่าประหลาดใจ ในขณะที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนขาดแคลนทรัพยากรมากจนกระทั่งไม่สามารถหาสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ แต่ศูนย์ทรัพยากรระดับชาติสำหรับการศึกษานอกโรงเรียนกลับสามารถสร้างอาคารขนาดใหญ่เพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ ส่วนยูเนสโกก็สามารถจัดสรรงบประมาณจำนวนมากภายใต้อำนาจการตัดสินใจของตนเองให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรม

ช่องว่างต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนในท้องถิ่นมีความเข้าใจที่สับสนเกี่ยวกับแนวคิด การจัดการและการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนั้นความสำเร็จในการทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเข้าถึงจิตวิญญาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะที่เป็นสถาบันกระตุ้นชุมชนจึงยังไม่บรรลุผลมากนัก สาเหตุสำคัญคือการที่ไม่มีนโยบายเกี่ยวกับเรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบรรจุไว้ในแผนระดับชาติ และเมื่อไม่มีนโยบายจึงเป็นเรื่องยากที่จะพัฒนาโครงสร้าง ตามระเบียบข้อบังคับหรือโครงสร้างตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ทำให้ยากต่อการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยแท้จริงแล้วสถานะตามกฎหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังมีความสับสน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางแห่งได้รับการจดทะเบียนเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ขณะที่บางแห่งดำเนินการในลักษณะคณะกรรมการเฉพาะกิจ อาจกล่าวได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเนปาลคือการขาดนโยบายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม การอ้างอิงไว้ในแผนพัฒนาแห่งชาติและเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชน ยังไม่หนักแน่นเพียงพอ

ข้อบกพร่องเกี่ยวกับนโยบายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถแก้ไขได้โดยการจัดตั้งกลไกประสานงานนโยบายระดับชาติ ทั้งนี้มีผู้แทนจากภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ สถาบันวิชาการ และกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา หน่วยงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจะทำให้สามารถสะท้อนข้อเท็จจริงต่างๆ กำหนดแนวทางการดำเนินงานในอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มนานาชาติและกำหนดนโยบายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เมื่อมีนโยบายที่ชัดเจนแล้ว สถานภาพที่สับสนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็จะได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับกรอบที่ได้ร่วมกันกำหนด ซึ่งจะรวมถึงระบบการบริหารจัดการที่กำหนดโดยชุมชน ลำดับความสำคัญที่มุ่งไปสู่การเสริมสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ การทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน ระบบการติดตามผลโดยยึดชุมชนเป็นฐาน กิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งมีความต้องการเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

อย่างแท้จริง และการแบ่งปันทรัพยากร การทำให้กรอบการดำเนินงานเหล่านี้เกิดขึ้นได้จำเป็นต้องผสมผสาน ความแตกต่างที่มีอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้กลมกลืนกันและเสริมสร้างสิ่งเหล่านั้นให้เกิดกิจกรรม ระดับชาติที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการทำงานแบบระบบราชการดั้งเดิมที่มักจะใช้ในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมรับระบบการบังคับบัญชาตามสายงานในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งสิ่งนี้เป็นการจำกัดบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการ ตามอำเภอใจ นอกจากนี้ เรื่องสำคัญอีกประการที่ต้องคำนึงถึง คือ วิธีการบริหารจัดการแบบสั่งให้ทำ เป็นสิ่งขวางกั้นการหลั่งไหลทางความคิดของคนในระดับรากหญ้าในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ที่เหมาะกับท้องถิ่น ดังนั้น แทนที่จะใช้วิธีการจัดการโดยคนไม่กี่ปerson ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงควรจะมีอิสระ พื่อในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยมีความตระหนักรู้อย่าง ชัดเจนในภารกิจที่มาพร้อมกับวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับพวกเขา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่จะทำให้คนในชุมชน เกิดความเข้มแข็ง และการใช้เครื่องมือดังกล่าวนี้ให้เกิดผลประโยชน์อย่างคุ้มค่านั้น จำเป็นต้องระดม การมีส่วนร่วมของผู้ที่ผ่านการอบรมที่มีวุฒิภาวะและคุณสมบัติเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในขณะนี้มีลักษณะที่ตรงกันข้าม เนื่องจาก การรับผู้ที่จบการศึกษาเพียงระดับมัธยมศึกษาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญหรือครูศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน โดยคาดหวังผลลัพธ์ที่น่าประทับใจนั้นเป็นเรื่องที่เรียกร้องมากเกินไป ซึ่งเมื่อคำนึงถึงจำนวน ค่าใช้จ่ายที่น้อยนิด เมื่อเทียบกับคุณค่าที่แท้จริงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้ว จะทำให้เกิดช่องว่างที่กว้างใหญ่ ระหว่างจิตใต้กับการจัดการเรียนการสอนที่ปรากฏ ถ้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องการที่จะก้าวหน้า โดยเป็น โครงการระดับชาติในการสร้างความเข้มแข็ง ก็จำเป็นที่จะต้องให้เกิดสมดุลระหว่างผลที่คาดว่าจะได้รับ กับสิ่งที่ทำจริง โดยจะต้องมั่นใจเสมอว่าจะสามารถผสมผสานจิตใจและการกระทำให้เป็นหนึ่งเดียวได้

ในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล งบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมักจะได้รับ การดูแลจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน อย่างไรก็ตาม ไม่ได้มีหลักประกันว่าจะจัดสรรงบประมาณดังกล่าว ให้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เมื่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน กิจกรรมต่างๆ จะหยุดชะงักทันที ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอยู่หลายตัวอย่าง เนื่องจากงบประมาณส่งผลสำคัญต่อความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขไม่ให้เกิด การพึ่งพางบประมาณในลักษณะดังกล่าวเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าทำให้ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนปฏิเสธความช่วยเหลือด้านงบประมาณที่จะได้รับจากภายนอกแต่จำเป็นต้องหาแนวทางให้เกิดการ เพิ่มรายได้ในบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ ขึ้นมาให้ได้ตามทรัพยากรที่มี ตัวอย่างเช่น อาจจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมการเพิ่มรายได้โดยใช้ทรัพยากรและทักษะในท้องถิ่น เช่นในอำเภอฮัมลา ซึ่งพบว่ามีสมุนไพรรยา อยู่มากมาย กิจกรรมหนึ่งที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถดำเนินการได้ คือ การจัดทำผลิตภัณฑ์ที่สกัดจาก สมุนไพร เพื่อนำกลับมาเป็นรายได้ ทั้งนี้ควรมีการสำรวจความเป็นไปได้เช่นนี้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งหมด ที่มีบริบทแตกต่างกันไป

แนวคิดที่กล่าวข้างต้นทำให้เกิดข้อห่วงใยเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งโดยทั่วไป กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะดำเนินการโดยยึดพื้นฐานจากการประเมินความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ แต่การประเมินความต้องการของชุมชนมักจะดำเนินการเฉพาะช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งในอดีตเท่านั้น โดยมักจะไม่ได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง ด้วยเหตุนี้ จึงมักพบว่ารูปแบบกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่จัดขึ้นนั้นมักมีรูปแบบตายตัวและไม่สอดคล้องกับเวลา และความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ในการประเมินความจริง เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น จำเป็นที่จะต้องสร้างความกลมกลืนระหว่างความต้องการของผู้เรียนและรูปแบบกิจกรรม

ศักยภาพที่เข้มแข็งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลมักไม่ได้ได้รับการรับรู้กันมากนัก เนื่องจากศูนย์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานพัฒนาอื่นๆ ในบริบทศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล สังเกตได้จากทำเลที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าองค์กรพัฒนาเป็นจำนวนมากมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ แต่โดยแท้จริงแล้วองค์กรเหล่านี้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมโดยได้นำทรัพยากร ทักษะและแนวคิดขององค์กรเข้ามาดำเนินการ หรืออาจกล่าวได้ว่าความคิดริเริ่มของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการค้นหาแนวทางที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นไม่มีกำลังพอในการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การผนึกความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ ที่ทำงานในพื้นที่เป็นเรื่องที่เกินกำลังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการเติบโตด้านศักยภาพและสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยขยายความเชื่อมโยงและการสร้างเครือข่าย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการติดต่อที่ถูกต้องกับสถาบัน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ

ประเทศไทย*

บทนำ

นับตั้งแต่การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ภายใต้การสนับสนุนจากโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียและแปซิฟิกขององค์การยูเนสโก (UNESCO APPEAL) และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme-UNDP) ในปี 2543 ** ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศไทยจึงได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่จัดตั้งและบริหารจัดการโดยคนในชุมชน และศูนย์การเรียนรู้ที่จัดตั้งและดำเนินงานโดยคนในชุมชนแต่ได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากรัฐบาล

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างดีและรวดเร็วหลังจากที่ดำเนินการมาได้ 5 ปี โดยมี ภูมิหลัง รูปแบบ และกิจกรรมที่แตกต่างกันไป ปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวม 8,057 แห่ง ในจังหวัดต่างๆ 76 จังหวัด ที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2548) โดยตั้งอยู่ใน 6 ภูมิภาค ดังนี้

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาคเหนือ 1,665 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3,325 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาคกลาง 1,152 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาคใต้ 1,127 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาคตะวันตก 490 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล 298 แห่ง

ทั้งนี้ยังไม่มีข้อมูลหรือการศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับศรช. ที่ดำเนินการโดยประชาชนในชุมชน เนื่องจากศรช. ที่รัฐให้การสนับสนุนได้ริเริ่มก่อตั้งและดำเนินการโดยประชาชนในชุมชน แต่รัฐได้เข้ามาดูแลในภายหลังเพราะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทรัพยากรจำกัด

กิจกรรมหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแตกต่างกันตามความพร้อมและบริบทของชุมชน ภารกิจจะเป็นไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน กิจกรรมหลักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรู้หนังสือพื้นฐานและกิจกรรมพัฒนาอื่นๆ บางกิจกรรมจะเน้นไปที่การพัฒนาทักษะอาชีพ และการเพิ่มพูนความรู้ด้านการเกษตร บางส่วนจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การส่งเสริมสุขอนามัย การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และโรคเอดส์ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนรุ่นใหม่และผู้สูงอายุ

* เขียนโดย ศ.อภิญญา เวชยชัย, คณะบริหารสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** สำนักงาน กศน. เริ่มดำเนินการนำร่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 สมัยที่ยังเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในขณะที่ UNESCO APPEAL สนับสนุนโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2543 (บรรณาธิการ)

กิจกรรมหลักที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศไทยดำเนินงาน มีดังนี้

- **การศึกษาและการรู้หนังสือ** : การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบที่เน้นการศึกษาผู้ใหญ่ และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- **การฝึกอบรม** : โครงการที่ก่อให้เกิดรายได้และการฝึกอบรมทักษะ การฝึกอบรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพและสุขอนามัย โครงการส่งเสริมสุขภาพ ค่ายฝึกอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย ค่ายฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- **การพัฒนาชุมชนและวัฒนธรรม** : การพัฒนากิจกรรมชุมชนและประเพณี การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการทำงานร่วมกับผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาชุมชน และการบรรเทาความยากจน
- **การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่าย** : การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน และคนในชุมชน ได้แก่ การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรบุคคล และสังคมระดับชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน ความร่วมมือของกลุ่มสังคมทั้งภายในและภายนอกชุมชน

โครงสร้างของการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาวิจัยคือเพื่อประเมินผลกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเผยแพร่ผลการศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อเสริมกิจกรรมการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง และส่งเสริมการจัดระบบองค์กรศรช. ภายใต้กรอบการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษาวิจัยดังนี้

1. เพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีอยู่ โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนและศักยภาพในฐานะที่เป็นกลไกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านต่างๆ และการขยายการดำเนินงานและการทำให้เกิดความยั่งยืน และการเชื่อมโยงกับภาคการพัฒนาชุมชนที่ให้บริการองค์ความรู้

2. เพื่อแบ่งปันผลการศึกษาวิจัยในขั้นต้นในเวทีระดับภูมิภาคในการกำหนดประเด็นหลักที่สำคัญ และแสวงหากลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลสำหรับพัฒนากิจกรรมในอนาคตทั้งในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับรากหญ้า ซึ่งจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการศึกษาวิจัย

3. เพื่อเผยแพร่ผลลัพธ์และข้อสรุปจากการศึกษาวิจัยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ทั้งในระดับนโยบาย ระดับจัดการ และระดับปฏิบัติ ในกลุ่มประเทศที่เข้าร่วมโครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนองค์กรผู้บริจาคระดับนานาชาติ โดยเฉพาะที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเน้นเรื่องการเรียนรู้หนังสือ

คณะผู้ศึกษาวิจัยได้คัดเลือกศรช.ตัวอย่างที่มีแนวปฏิบัติที่เหมาะสม และประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีการสังเกต การหารือเป็นกลุ่ม และการสัมภาษณ์ (ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล) การคัดเลือกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีประสิทธิภาพสูงไม่ใช่เรื่องยากนัก เนื่องจากว่าได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและ

ตัวชี้วัดต่างๆ อาทิ ความสามารถในการทำให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของ และประสิทธิภาพและสมรรถนะในการจัดการในระดับท้องถิ่น

กระบวนการในการคัดเลือกยึดตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งจะต้องเป็นตัวแทนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของภาคได้
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งจะต้องได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติว่าเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่เหมาะสม

● ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ กิจกรรมการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน กิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้และการฝึกอบรมอาชีพเพื่อเสริมสร้างทักษะ และอัตราการจ้างงาน ทั้งนี้กิจกรรมเหล่านี้มักจะช่วยในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ

● ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งจะต้องพึ่งตนเองและพยายามที่จะพัฒนากิจกรรมของตนอย่างต่อเนื่อง

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งจะต้องใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในระดับสูง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องมีระบบและโครงสร้างที่สามารถตรวจสอบได้ ยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนได้มากกว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

● ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งจะต้องมีลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 4 แห่งในประเทศไทยที่ได้รับการคัดเลือกให้ร่วมการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แต่ละแห่งสามารถสะท้อนภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทยได้ และมีจุดอ่อนจุดแข็งที่แตกต่างกันไป ดังนี้

1. โรงเรียนสืบสานภูมิปัญญา จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคเหนือ)
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาคใต้)
3. โรงเรียนชุมชนอีสาน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (ภาคกลาง)

การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โรงเรียนสืบสานภูมิปัญญา จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนสืบสานภูมิปัญญา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ตั้งขึ้นจากเครือข่ายของคนในชุมชนที่ต้องการปกป้องรักษาวัฒนธรรมอันดีทางภาคเหนือของประเทศไทยไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง กลุ่มคนดังกล่าวได้รวมตัวกันจากความหวังไว้ร่วมกันว่าการศึกษาตามหลักสูตรในโรงเรียนยังไม่สามารถปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นและการพัฒนาเยาวชนผู้เรียน แต่มุ่งเน้นระบบการแข่งขันจากการทดสอบ นอกจากนี้ยังมีการสำรวจเพื่อช่วยพัฒนาเด็กจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ

ในช่วงแรกกิจกรรมของคนกลุ่มนี้ถูกมองจากกระแสหลักของการศึกษาว่าเป็นการเสริมจากหลักสูตรปกติ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นจึงเข้าใจผิดว่าเป็น “กิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาส” ถึงแม้ว่าเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าการมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชนจะเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสม การเรียนการสอนสามารถทำได้จากการฝึกปฏิบัติอาชีพหรือจากวิทยากรในชุมชน

กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นตั้งแต่การที่ผู้สูงวัยถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆ ให้ ซึ่งความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งที่คุณสูงวัยได้สะสมมาจากการปฏิบัติและความรู้ซ่อนเร้นซึ่งมาจากความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้การแบ่งปันความรู้ขึ้นอยู่กับความเท่าเทียมกันระหว่าง “ผู้สอน” และ “ผู้เรียน”

จากการศึกษาวิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติงานเพื่อที่จะฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- วัยและกลุ่มของประชาชนที่แตกต่างกันสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้ด้วยกิจกรรมทางวัฒนธรรม
- ประชาชนที่มีเชื้อสายและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์
- กิจกรรมต่างๆ เป็นลักษณะของการบูรณาการการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม
- มีการเสริมสร้างเครือข่ายและการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนต่างๆ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
- ค่าธรรมเนียมในการสอนบางส่วน ศรช.นำมาใช้เลี้ยงตัวเองได้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชุมชนไม้เรียงตั้งขึ้นกว่า 100 ปีที่ผ่านมา โดยเป็นที่รู้จักในฐานะชุมชนที่พึ่งตนเอง เนื่องจากวิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมอันมีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนดังกล่าวได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เรื่อยมาโดยตลอด และส่งเสริมแนวคิดการพึ่งตนเองให้กับชุมชนข้างเคียง ซึ่งทำให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรรมแบบบูรณาการ นอกจากนี้ ชุมชนไม้เรี่ยวยังมีบทบาทที่สำคัญในการนำแนวทางการพึ่งตนเองบรรจุไว้ในนโยบายระดับชาติ ดังนั้น ชุมชนไม้เรี่ยวยจึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรณีศึกษาเรื่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่พึ่งตนเอง

สืบเนื่องจากปัญหาภัยธรรมชาติทำให้ราคายางตกต่ำ (ยางคือผลผลิตหลักของชุมชน) รายได้ลดลงและหนี้สินที่สูงขึ้น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นประสบปัญหาต่างๆ มากมาย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการจัดตั้งขึ้นมาจากสาเหตุดังกล่าว กิจกรรมการเรียนรู้ของคุณ์การเรียนรู้แห่งนี้มีความลึกซึ้ง เข้มแข็ง และกว้างขวาง เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้นำและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของเครือข่ายต่างๆ ในชุมชน สมาชิกในชุมชนได้จัดตั้ง “สภาผู้นำไม้เรี่ยวย” และได้จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาชุมชน และได้จัดกิจกรรมซึ่งมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบต่างๆ อาทิ นวัตกรรมของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืช ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ราคายางที่ผลิตในชุมชนไม้เรี่ยวยมีราคาเพิ่มสูงขึ้นในตลาด

จากการศึกษาวิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

- กิจกรรมการพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ได้รับการบูรณาการผ่านเครือข่ายของประชาชนสูงมาก
- หลักสูตรที่ใช้ได้รับการพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับบุคคล กลุ่ม ครอบครัวยุค และชุมชนต่างๆ
- มหาวิทยาลัยเปิดได้นำหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นไปปรับใช้ พัฒนา และขยายไปทั่วประเทศ
- การจัดการที่มีการเตรียมการที่ดีในส่วนของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ
- อนุชนวัยเยาว์ได้รับการเตรียมพร้อมเพื่อมีบทบาทผู้นำในอนาคต
- ประสบการณ์ในการเรียนรู้ต่างๆ ได้รับการสรุปและจัดเตรียมให้บุคคลภายนอกที่เดินทางมาเยี่ยมชมได้เรียนรู้

โรงเรียนชุมชนอีสาน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ชีวิตของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ได้พัฒนาขึ้นรอบแม่น้ำ ปริมาณน้ำฝนในภาคอีสานมีปริมาณเท่ากับน้ำฝนในบริเวณอื่นๆ แต่ลักษณะดินปนทรายจึงทำให้ไม่สามารถอุ้มน้ำไว้ได้นาน ไร่ไรก็ตาม พื้นที่หลายแห่งขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง จึงทำให้ประชาชนพยายามที่จะใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อบำรุงดิน แต่กลายเป็นทำลายคุณภาพของดิน และเนื่องจากสภาพดังกล่าวไม่เหมาะกับการประกอบเกษตรกรรม จึงทำให้เกิดแรงงานอพยพเข้ามาที่กรุงเทพฯ และเมืองใหญ่อื่นๆ

ผู้นำชุมชนและผู้มีความรู้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ เหล่านี้ และได้ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข โดยพยายามที่จะบูรณาการแนวทางการประกอบเกษตรกรรม เครือข่ายผลผลิต และการพึ่งตนเองเข้าไว้ด้วยกัน

กิจกรรมต่างๆ ได้รับแรงบันดาลใจจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ครอบครัวยุคต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะเรื่อง ที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานเท่านั้น โดยในขณะเดียวกันได้หาแนวทางปรับคุณภาพดินและกักเก็บน้ำไปด้วย และจากแนวคิดนี้ ชุมชนสามารถที่จะทำงานร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นกระบวนการ จัดทำระบบการตลาด และในที่สุดสร้างเครือข่ายการสื่อสารให้กว้างขวาง

นอกจากนี้ หน่วยงานต่างๆ ยังได้จัดกิจกรรมการประชุม การฝึกอบรม และการสัมมนา เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ที่เป็นวิทยากรมักจะต้องเดินทางเป็นประจำ เพื่อนำความรู้และแนวปฏิบัติของพวกเขาไปสู่การปฏิบัติและติดตามผล กิจกรรมเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องได้รับการงบประมาณจากกองทุนสนับสนุนการลงทุนเพื่อการพัฒนาสังคม เพื่อพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

การจัดตั้งศรชทำให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงเปรียบเสมือนเป็นวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องปกติในประเทศที่พัฒนาแล้ว การฝึกอบรมใช้กระบวนการตามธรรมชาติและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งจะแตกต่างจากสถาบันการศึกษาตามระบบทั่วไป โดยเน้นที่ปัญหาธรรมดาทั่วไป ทั้งนี้ผู้นำกลุ่มจะทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอน และให้การสนับสนุนทางใจแก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการที่จะพัฒนาสภาพการเรียนรู้ของตนได้

จากการศึกษาวิจัยมีข้อสังเกต ดังนี้

- กระบวนการเรียนรู้เน้นเรื่องของความพอเพียงของชุมชน การรู้จักผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองในเรื่องนิเวศวิทยา และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับความรู้ที่ได้รับจากเครือข่ายผู้นำ
- ได้มีการนำความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรมแบบยั่งยืนและความหลากหลายของพื้นที่ป่า ไปปรับใช้ในภาคสนามเพื่อหาข้อเสนอแนะที่ดีที่สุดในการวางแผนพัฒนาในระดับชาติ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพุดาตั้งอยู่ในใจกลางหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดสระตาแวง หมู่ 2 หมู่บ้านสระตาแวง อำเภอบ้านหมี่ ไม่ไกลจากโรงเรียนสระตาแวง อยู่ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลพุดา ซึ่งมีสถานรับเลี้ยงเด็กและสนามกีฬาอยู่ในบริเวณอบต.ดังกล่าวด้วย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้มีการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพุดา (ผู้สนับสนุนหลัก) กรรมการหมู่บ้าน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในหมู่บ้านที่ศูนย์แห่งนี้

ศรช. พุดาไม่เพียงแต่เอื้อเพื่อสถานที่เพื่อจัดการฝึกอบรม อาชีพ การฝึกอาชีพ การอ่าน การได้รับความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังมีห้องประชุมที่ไว้ใช้ประโยชน์และให้หน่วยงานอื่นๆ มาใช้ประโยชน์ได้ด้วย ศรช.แห่งนี้ได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลของท้องถิ่นสำหรับสมาชิกในชุมชน

จากการศึกษาวิจัยมีข้อสังเกต ดังนี้

- กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำให้เกิดความผูกพันของคนในชุมชน
- ผู้สูงวัยเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง กิจกรรมต่างๆ และการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความเคารพในตนเองและสามารถสานสัมพันธ์กับเยาวชนรุ่นหลัง
- มีการบูรณาการเรื่องการพัฒนาอาชีพและการเพิ่มรายได้ไว้ในกิจกรรมต่างๆ ของศรช.
- ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นกลายเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ผลการวิจัย/ข้อค้นพบที่สำคัญ

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งมีความหลากหลาย เนื่องจากความแตกต่างกันของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะกระบวนการคิดและระดับของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัจจัยที่แตกต่างกันเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการ คุณภาพของการมีส่วนร่วม รวมไปถึงความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่รับประกันการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว และปัจจุบันสาขาที่ประชาชนมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เป็นอย่างสูงกับกิจกรรมอาชีพที่เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว อีกทั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างมาก

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีความยั่งยืนมักจะบูรณาการวัตถุประสงค์หลายประการไว้ด้วยกัน อาทิ การพัฒนาอาชีพ กิจกรรมที่เพิ่มรายได้ การพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนหลายกลุ่มและหลายระดับ

4. หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะบูรณาการวัตถุประสงค์ต่างๆ ไว้ได้ในกิจกรรมเดียว อาทิ การพัฒนาการรู้หนังสือของชุมชน การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ การยกระดับความยั่งยืนและความเป็นชุมชนพอเพียง เพิ่มพูนทักษะชีวิต และการฝึกอบรมผู้นำรุ่นใหม่

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ดำเนินการโดยประชาชนในท้องถิ่นมักจะขาดแคลนงบประมาณ ขณะที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมักจะขาดการสนับสนุนที่ต่อเนื่องและความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น

6. การสนับสนุนจากภาครัฐเป็นประโยชน์เสมอ และจากการศึกษาวิจัยพบว่าการสนับสนุนที่ประสบผลสำเร็จเป็นการสนับสนุนในสิ่งที่ประชาชนขาดแคลนอยู่ ไม่ใช่การสนับสนุนที่บังคับให้ประชาชนต้องเป็นไปตามทิศทางที่กำหนด

7. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ดำเนินการโดยประชาชนในท้องถิ่นยังต้องการความช่วยเหลือของภาครัฐในการพัฒนาหลักสูตร เสริมสร้างการจัดการและอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้ง การเปิดโอกาสให้พวกเขาแบ่งปันประสบการณ์กันทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐก็ต้องเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนด้วย

8. ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประสบผลสำเร็จได้ คือผู้นำที่สามารถสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายได้ ซึ่งหากสามารถเชื่อมโยงทรัพยากรได้มากเท่าไร ความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็จะมากยิ่งขึ้น

9. การมีส่วนร่วมในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การจัดการในรูปแบบคณะกรรมการน่าจะดีกว่าการจัดการโดยผู้นำเพียงคนเดียว

10. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ดำเนินการโดยประชาชนในท้องถิ่นจะมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้มากกว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ภาครัฐให้การสนับสนุน

ผลกระทบ/ผลลัพธ์

1. กระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมกลุ่มช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจปัญหาสังคมและเพิ่มความตระหนักในการจัดทำแผนชุมชน และผลที่เกิดจากประชาชนเองถือเป็นหลักประกันผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ

2. เครือข่ายและการเชื่อมโยงที่เข้มแข็งช่วยให้ประชาชนสามารถศึกษาต่อได้เพื่อเปลี่ยนตนเองและพัฒนาคุณภาพผลผลิต ขอบเขตของการศึกษาหมายรวมถึง การเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเข้าใจในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุ

3. กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีส่วนร่วมของทั้งผู้สูงอายุและเยาวชนนั้น นอกจากจะฟื้นฟูวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้ว ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยและสร้างความสมานฉันท์ระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น

4. ผลลัพธ์ด้านบวกแสดงว่าเยาวชนมีพื้นที่ทางสังคมมากขึ้น และยังสามารถขยายบทบาทของตนเองในกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและงานของชุมชน ในขณะที่ผู้สูงอายุสร้างความนับถือตนเองขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ควรมีการดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐเท่านั้นและไม่ควรมีลักษณะเหมือนกันในทุกภูมิภาค/ชุมชน
2. เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้มีความหลากหลายตามบริบทของสถานที่และวัฒนธรรม ภาครัฐมีส่วนช่วยในการทบทวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและทบทวนนโยบายและการดำเนินงานเพื่อทำให้หลักสูตรครอบคลุมชีวิตและความเป็นอยู่ในทุกด้าน
3. เนื่องจากภาครัฐมีทรัพยากรและสามารถเชื่อมโยงไปสู่ระดับชาติ ภาครัฐ (โดยเฉพาะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) จึงควรช่วยเหลือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการกำหนดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนแต่ละแห่งและบูรณาการความรู้ที่ได้รับจากหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วยในชุมชน
4. ควรกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ชุมชนและองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นควรมีบทบาทและเป็นผู้แทนในคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
5. ศรช.แต่ละแห่งควรมีการแสวงหาและส่งเสริมชุมชนและปัจเจกบุคคลที่มีศักยภาพ นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่เป็นปัญญาชนและนักวิชาการควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพ
6. ควรขยายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไปในพื้นที่ใหม่ๆ อาทิ โรงงาน โรงเรียน สถานที่ประกอบศาสนกิจหรือบ้านพักของปราชญ์ท้องถิ่น สถานที่ใหม่ๆ เหล่านี้สามารถลดค่าใช้จ่ายและใกล้ชิดประชาชนในชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในชุมชนได้มากขึ้น
7. จัดตั้งและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเคลื่อนที่เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงและกลุ่มผู้เปราะบาง โดยใช้ “โครงการเอื่อมไปถึง” สิ่งท้าทายในอนาคตคือ การค้นพบต้นแบบทางเลือกใหม่เพื่อที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้เปราะบาง หัวใจสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้อยู่ในตัวอาคาร แต่อยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การเชื่อใจซึ่งกันและกันและการปฏิบัติงานร่วมกันในฐานะหุ้นส่วน
8. ควรคัดเลือกคนรุ่นหนุ่มสาวเข้ามาทำงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อรับประกันว่าชุมชนจะปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต ไม่แต่เพียงเพื่อความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเท่านั้น แต่เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
9. ควรให้รางวัลแก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ควรยกย่องนักเรียน ครูผู้สอน และผู้บริหารศรช.ดีเด่นอีกด้วย
10. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งควรรับผิดชอบตามมาตรฐานของตนเอง
11. ควรกระจายการจัดการความรู้ให้กับชุมชนและองค์การพัฒนาส่วนท้องถิ่น ควรมีมาตรฐานในการพิจารณาการจัดการ และระบบข้อมูลควรกำหนดให้ถูกต้อง เพื่อยกระดับคุณภาพและความถูกต้องในการจัดการ

ตารางที่ 18 : กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	โรงเรียนสืบสาน ภูมิปัญญา (ภาคเหนือ)	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เฉลิมพระเกียรติแม่เรียง (ภาคใต้)	โรงเรียนชุมชนอีสาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลพุดา (ภาคกลาง)
แนวคิด	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งขึ้นโดยเครือข่ายประชาชนที่ต้องการปกป้องรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและนักเรียนรุ่นเยาว์ในชุมชน - ปกป้องรักษาคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดรายได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่พึ่งตนเอง - จัดตั้งขึ้นโดยผู้นำชุมชนเพื่อศึกษาและแก้ไขปัญหาความยากจน - พัฒนาคุณภาพของยางเพื่อให้ได้ราคาที่ดีในตลาด - ได้รับความร่วมมือจากสภาชุมชนเพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การเรียนชุมชน - เสริมสร้างขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์โดยการฝึกอบรมต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งขึ้นโดยผู้นำชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนที่จะตอบสนองปัญหาและความต้องการของคนทุกวัยในชุมชน - สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มและร่วมกันคิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของศรช. 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งขึ้นโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยได้รับการสนับสนุนจากศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ - เป็นหน่วยที่ให้ความรู้และจัดหลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้น
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดการความรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งดำเนินการโดยผู้สอนในท้องถิ่น - แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน - ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน วัยรุ่นและผู้สูงอายุ ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกชุมชน - เชื่อมโยงความคิดและวัฒนธรรมของประชาชนบนพื้นฐานความรู้ของชุมชน - สร้างความสมานฉันท์ของกลุ่มคนที่มาจาก 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำชุมชนจัดการระดมสมองและการอภิปรายเพื่อจัดทำแผนแม่บทของชุมชน ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมสำหรับคนในชุมชน - จัดหลักสูตรศรช.แม่เรียงที่ครอบคลุมวิชาพื้นฐานวิชาเลือกในการส่งเสริมอาชีพในชุมชนและทักษะการจัดการ เช่น กฎหมายและการบัญชี - จัดกิจกรรมต่างๆที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน - ร่วมมือกันจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านอาชีพและรายได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นกิจกรรมสำหรับเกษตรกรและผู้นำครอบครัว - เน้นความรู้เศรษฐกิจเพื่อการยังชีพและความหลากหลายของสินค้า - เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับพื้นที่แหล่งแล้งและการปกป้องระบบนิเวศ - ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ - เน้นแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนพอเพียง - สร้างสมดุลระหว่างชีวิตและสิ่งแวดล้อม - เน้นกระบวนการเรียนรู้ของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการศึกษาพื้นฐานให้แก่กลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกระบบโรงเรียน - กิจกรรมของศรช. ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก เยาวชนสตรี และผู้สูงอายุ - จัดการฝึกอบรมให้แก่ชุมชนทั้งแบบเต็มเวลาและนอกเวลา

ประเด็น	โรงเรียนสืบสาน ภูมิปัญญา (ภาคเหนือ)	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เฉลิมพระเกียรติไม้เรียง (ภาคใต้)	โรงเรียนชุมชนอีสาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลพุดา (ภาคกลาง)
	<ul style="list-style-type: none"> ต่างวัฒนธรรมและต่างเชื้อชาติ บูรณาการการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาและยึดคนเป็นศูนย์กลาง จัดทำหลักสูตรสำหรับผู้นำผู้บริหาร และนักการเมืองท้องถิ่นให้สามารถที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน 		
การบริหารจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ภูมิปัญญาของผู้มีความรู้ สร้างเครือข่ายการทำงานและกระจายอำนาจ ส่งเสริมความรู้ให้แก่สังคมผ่านคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นำภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมไว้ในระบบการศึกษาในโรงเรียน ใช้งบประมาณของตนเอง โดยการเก็บค่าเล่าเรียนบางส่วน 	<ul style="list-style-type: none"> มีการวางแผนด้านการบริหารและการจัดการ แบ่งปันทรัพยากรระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน สร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันสังคม เช่น โรงเรียน และองค์กรต่างๆ มีการจัดการความรู้และแลกเปลี่ยนบทเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> ดำเนินการผ่านคณะทำงาน การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของผู้นำปัญญาชน เกษตรกร นักเรียนและผู้สอนทั้งในและนอกพื้นที่ จัดกิจกรรมและสถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลในทุกระดับของสังคม มีแผนสำหรับการพัฒนาปัจเจกบุคคลผ่านการสัมมนาและฝึกอบรม สร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายปัญญาชนอีสาน ประเมินผลระบบฐานข้อมูลและวางแผนขณะดำเนินการ 	<ul style="list-style-type: none"> ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมผ่านสำนักงาน กศน. มีการสำรวจความต้องการของสมาชิกในชุมชนก่อนจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ใช้ทรัพยากร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างโอกาสในการจ้างงาน
ผลลัพธ์	<ul style="list-style-type: none"> การถ่ายทอดวัฒนธรรมและความรู้ข้ามรุ่น การบูรณาการวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ความร่วมมือที่ยั่งยืนในชุมชนผ่านกิจกรรมเพื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> ระบบการคัดกรองที่ดีสำหรับทุกชนชั้น ความสามารถในการกำหนดแผนการผลิตที่ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> การยอมรับแนวคิดของการดำรงชีวิตเพื่อยังชีพและความสมดุลกับธรรมชาติ การพัฒนาและการจัดการที่ดำเนินการโดยรัฐไปสู่ชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> การถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมข้ามรุ่น การบูรณาการวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ความร่วมมือที่ยั่งยืนภายในชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

ประเด็น	โรงเรียนสิบลาน ภูมิปัญญา (ภาคเหนือ)	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เฉลิมพระเกียรติไม้เรียง (ภาคใต้)	โรงเรียนชุมชนอีสาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลพุดา (ภาคกลาง)
	สังคมของผู้สูงอายุใน ชุมชน - ทักษะนักเรียนเพื่อสร้าง โอกาสในการทำงาน นอกเวลา		- ภูมิปัญญาชุมชนและ ชุมชนพอเพียง - การยอมรับแนวคิด ความหลากหลายของ ผีป่าเพื่อช่วยกันอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อขยายไป สู่ตลาดทางเลือก และ การดำเนินชีวิตบนข้อ จำกัดในด้านเศรษฐกิจ	- ทักษะของนักเรียนเพื่อ สร้างโอกาสในการ ทำงานนอกเวลา
การ เชื่อมโยง ระดับ นโยบาย	- พัฒนาเนื้อหาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาใน ระบบโรงเรียน - บรรลุความรู้ท้องถิ่น เกี่ยวกับป่าและ วัฒนธรรมล้านนาไว้ใน หลักสูตร	- พัฒนาแผนแม่บทชุมชน และนโยบาย - นำแผนแม่บทไปสู่ นโยบายระดับชาติ	- มีการบรรจุความรู้ เกี่ยวกับการเกษตร แบบยั่งยืนและความ หลากหลายของผีป่าไว้ ในหลักสูตรและแผน ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการ จัดการทรัพยากร ธรรมชาติ - ปัญญาชนท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และ ระดับชาติ	- ได้รับการสนับสนุนจาก องค์การบริหาร ส่วนตำบล - องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ที่สำคัญ - ศูนย์กศน. ให้การ สนับสนุนด้าน งบประมาณใน การดำเนินกิจกรรม - มีการสำรวจความ ต้องการของสมาชิก ในชุมชนก่อนกำหนด กิจกรรมที่จะจัด - ใช้ทรัพยากร องค์ ความรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการสร้าง โอกาสการทำงาน

สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน*

บทนำ

สาธารณรัฐอุซเบกิสถานตั้งอยู่ในเอเชียกลางและมีประชากรมากที่สุดในอนุภูมิภาคนี้ (ประมาณ 25 ล้านคน) ร้อยละ 60 ของประชากรอาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดาร และ ร้อยละ 56 ของประชากรทั้งหมดเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี เกือบร้อยละ 99 ของประชากรเป็นผู้รู้หนังสือ⁹ แม้ว่าสาธารณรัฐอุซเบกิสถานจะประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาสหประชาชาติ แต่จะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน (เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียต) ควรที่จะปรับการเข้าถึง เนื้อหา กระบวนการและการจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพทางการเมืองให้ดียิ่งขึ้น สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน มีต้นทุนทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพไม่ตีพ้อที่จะปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ตลาดเศรษฐกิจได้ เป็นผลสำเร็จ ขณะที่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีส่วนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปการตลาด และตอกย้ำความไม่เท่าเทียมของรายได้อนาคตภายในประเทศ

กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสาธารณรัฐอุซเบกิสถานมี 2 กระทรวง คือ กระทรวงอุดมศึกษาและมัธยมศึกษาเฉพาะด้าน และ กระทรวงศึกษาธิการสาธารณชน ซึ่งรับผิดชอบด้านการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษาพิเศษ และการศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนกระทรวงอุดมศึกษาและมัธยมศึกษาเฉพาะด้านรับผิดชอบการศึกษาด้านอาชีพและอุดมศึกษา ซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษามากมายในกระทรวงทั้งสองแห่ง และมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายเพื่อการฝึกอบรมให้กับผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย

ในสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน มีโรงเรียนมัธยมศึกษามากกว่า 10,000 โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา 63 แห่ง และสถาบันด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา 539 แห่ง รัฐบาลสาธารณรัฐอุซเบกิสถานได้จัดสรรงบประมาณร้อยละ 40 หรือ ร้อยละ 7.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของชาติ¹⁰ เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ระบบการศึกษาของประเทศได้ระบุเนื้อหาของการศึกษาทุกระดับและทุกแขนงหลักสูตรแบ่งออกเป็นการศึกษาตามหลักสูตรปกติและหลักสูตรวิชาชีพ หลักสูตรปกติประกอบด้วย การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา ในขณะที่หลักสูตรวิชาชีพจะรวมถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

* เขียนโดย ศาสตราจารย์เออร์คิน อิมามอฟ, ภาควิชาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยฟิสิกส์ครุทซ์เคนท์

⁹ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยสถิติของอุซเบกิสถาน, 2547

¹⁰ เหมือนข้อ 9

เฉพาะด้านและอาชีวศึกษา ตลอดจนอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และระดับที่สูงกว่า การเรียนการสอนอาจมีทั้งภาคปกติ ภาคค่ำและการศึกษาทางไปรษณีย์ ทั้งในรูปแบบการศึกษา นอกระบบ การศึกษาภายในครอบครัวเอง การศึกษาด้วยตนเองและการฝึกงานกับหน่วยงานภายนอก

สาธารณรัฐอุซเบกิสถานเข้าร่วมกิจกรรมด้านศึกษานานาชาติอย่างหลากหลายและเข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนปฏิบัติการตาการ์ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน โดยกระทรวงศึกษาธิการ สาธารณชนได้จัดตั้งกลุ่มทำงานและประเมินผลเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนระดับชาติ การปฏิรูปการศึกษา ในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยได้นำ “กฎหมายการศึกษา” ฉบับใหม่ และแผนระดับชาติว่าด้วยการฝึกอบรมบุคลากรมาใช้ และนวัตกรรมที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษา คือ การริเริ่มเรื่องการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาต่อเนื่องเป็นระบบพื้นฐานหลักในการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญของสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน ซึ่งประกอบด้วยศึกษารูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

การศึกษาต่อเนื่องจัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ทั้งด้าน เทคนิคและวัฒนธรรมส่วนบุคคล สังคม และประเทศ การศึกษาต่อเนื่องสร้างสภาวะที่จำเป็นเพื่อให้ เกิดบุคลิกภาพแห่งการสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้น การเข้าสังคม และเปี่ยมด้วยจิตวิญญาณ ในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานจัดการศึกษาต่อเนื่องโดยใช้กลไกการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

ตารางที่ 19 : โครงสร้างระบบการศึกษาต่อเนื่อง

ประเภท การศึกษา	6. นอกระบบโรงเรียน ¹¹				4. อุดมศึกษา		5. สูงกว่าปริญญาตรี	
	1. การศึกษา ปฐมวัย	2. การศึกษาสายสามัญ		3. มัธยมศึกษา เฉพาะด้าน การศึกษาอาชีพ				
		ประถม	มัธยม		ระดับ ปริญญาตรี	ระดับ เนติบัณฑิต	การศึกษา หลัง ปริญญาตรี	การศึกษา หลัง ปริญญาเอก
อายุแรกเริ่ม เข้ารับการ ศึกษา	อายุ 4 ปี	อายุ 6-7 ปี	อายุ 10-11 ปี	อายุ 15-16 ปี	อายุ 18-19 ปี	อายุ 22-23 ปี	อายุ 24-25 ปี	อายุ 27-28 ปี
ระยะเวลาใน การศึกษา	3-4 ปี	4 ปี	5 ปี	3 ปี	4 ปี	2 ปี	3 ปี	3 ปี
		4+5 = 9 ปี			4+2 = 6 ปี		3+3 = 6 ปี	
7. การศึกษาผู้ใหญ่ (เพิ่มวุฒิและฟื้นฟูความรู้) ¹²								

¹¹ ศูนย์การเรียนชุมชนดำเนินการภายใต้กรอบการศึกษาสำหรับเยาวชน

¹² ศูนย์การเรียนชุมชนดำเนินการภายใต้กรอบการศึกษาสำหรับทุกวัย

การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้หนังสืออย่างสมบูรณ์ (การอ่าน การเขียน การคำนวณ) รวมถึงทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาและมีคุณสมบัติที่จะไปประกอบอาชีพได้ การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นในระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับสูงสุดที่จัดขึ้นในโรงเรียน คือ ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมและมัธยมศึกษา จนถึงวิทยาลัยอาชีวศึกษา สถาบันและมหาวิทยาลัย

ศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่ให้โอกาสในการฝึกทักษะด้านอาชีพ การอบรม และแนวทางต่างๆ และการอบรมด้านวิชาชีพเพิ่มเติม การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาผ่านการศึกษาผู้ใหญ่ที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการมากนักและจัดขึ้นเพื่อการฟื้นฟูความรู้และเพิ่มพูนทักษะด้านอาชีพ ซึ่งองค์กรที่ดำเนินการการศึกษานอกระบบหมายรวมถึงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วย

การศึกษานอกระบบมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมโดยรวมในหลายด้าน

1) ด้านการเมือง: เป็นการเตรียมการเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การพัฒนาประชาสังคม การหล่อหลอมความภาคภูมิใจและความอดกลั้น

2) ด้านสังคม: เป็นการเสริมสร้างความกลมเกลียวในสังคม การสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน การส่งเสริมอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม

3) ด้านเศรษฐกิจ: เป็นการหล่อหลอมการเตรียมความพร้อมในการบริโภคอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดเล็ก การส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างประหยัด และการสร้างวิถีชีวิตการอดออม

4) ด้านวัฒนธรรม: เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติและเรียนรู้ประเพณีต่างๆ (ภูมิปัญญา) การหล่อหลอมค่านิยมและบรรทัดฐาน และการหล่อหลอมความเป็นปัจเจกชนที่ยังคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ด้วยเหตุนี้ นโยบายการศึกษาของสาธารณรัฐอุซเบกิสถานในด้านการศึกษานอกระบบจึงมุ่งเน้นเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้หนังสือกับโอกาสและทักษะชีวิต สร้างสิ่งแวดล้อมและเครือข่ายการเรียนรู้หนังสือที่เป็นพลวัตร สนับสนุนการเข้าถึงองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย (ทั้งบริบทและภาษา) พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนกับผู้ที่จะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และระดมความร่วมมือเพื่อสนับสนุนพื้นที่ที่ถูกทอดทิ้ง

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาทางอ้อมที่แต่ละบุคคลจะเรียนรู้เองผ่านวิธีการเรียนรู้ต่างๆ อย่างเป็นอิสระ เช่น จากสื่อการสอนที่เป็นสิ่งพิมพ์ สื่อต่างๆ รายการที่ออกอากาศทางสื่อสารมวลชน การศึกษาในครอบครัวและการศึกษาด้วยตนเอง และการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ กลุ่มต่างๆ ในสังคมและจากอุดมการณ์ต่างๆ

ในยุคโลกาภิวัตน์และสังคมที่มีความก้าวหน้าด้านข่าวสาร การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นที่นิยมและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของกลุ่มคนต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันตามวัยและสถานะทางสังคม และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวนี้ได้

โครงสร้างของการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานรัฐบาลของสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน (กระทรวงศึกษาธิการสาธารณชน กระทรวงแรงงานและคุ้มครองสังคม และกระทรวงสาธารณสุข) องค์กรพัฒนาเอกชนและมหาวิทยาลัย¹³

กิจกรรมที่ดำเนินการในการวิจัย คือ

- เดินทางไปศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งในสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน
- พบปะสนทนากับผู้แทนชุมชน ผู้บริหารในท้องถิ่น หัวหน้าหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ และหัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วิทยากร/ผู้สอน สมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เป็นสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ
- รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (จำนวนสมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวนสื่อการอ่าน จำนวนชั่วโมงที่ให้บริการ และอื่นๆ) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (เนื้อหาการอบรม เนื้อหาของสื่อประกอบ)
- ประเมินค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน (ตำรา คู่มือ วีดีโอ ซีดี เทปคาสเซต และอื่นๆ)
- ตรวจสอบแผนและโครงการที่ดำเนินการ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- วิเคราะห์แบบสอบถาม (แบบสอบถามซึ่งถูกพัฒนาและนำมาใช้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่ง)
- จากการวิเคราะห์ข้อมูล ระบุจุดแข็งและจุดอ่อนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อไปในอนาคต

คณะผู้วิจัยได้จัดกลุ่มกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานทั้งในเขตเมืองและในพื้นที่ชนบท จำนวน 10 แห่ง ดังนี้

กิจกรรมหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1. การศึกษาและการฝึกอบรม
 - เตรียมความพร้อมเด็กเพื่อเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา
 - หลักสูตรภาษาต่างประเทศ
 - การรู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ (กระบวนการปรับตัวอักษรจากภาษาซีริลลิกเป็นตัวอักษรลาติน)
2. โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - หลักสูตรคอมพิวเตอร์พื้นฐาน
 - เทคโนโลยีสารสนเทศในระบบการศึกษา
 - อินเทอร์เน็ตและการสร้างหน้าเว็บ
3. โครงการทักษะชีวิต
4. โครงการด้านสุขภาพ
 - อนามัยการเจริญพันธุ์
 - การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และเอดส์
 - วิถีชีวิตที่มีสุขอนามัย

¹³ ดูรายชื่อคณะผู้วิจัยจากรายงานวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอุซเบกิสถาน, ภาคผนวก 2 (ในแผ่นซีดี)

- การป้องกันการใช้สารเสพติด
- อนามัยและสุขลักษณะ
- 5. การศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย
- 6. โครงการระบบนิเวศวิทยา
- 7. การอบรมด้านอาชีวศึกษา
- 8. โครงการทางวัฒนธรรม
 - หลักสูตรเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม
 - การอภิปรายเรื่องศาสนา
- 9. โครงการเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศ
- 10. ศูนย์ทรัพยากรชุมชนและห้องสมุด
 - บริการข่าวสารและห้องสมุด
 - บริการให้คำแนะนำและปรึกษา
 - การเผยแพร่สื่อการศึกษา
 - ข้อมูลจากวิดิทัศน์และโสตศึกษา
- 11. กีฬาและนันทนาการ
- 12. ความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย
- 13. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่น

การดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีความยั่งยืนจะต้องขึ้นอยู่กับแหล่งงบประมาณที่ได้รับ ผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจของสาธารณรัฐอุซเบกิสถานในปัจจุบัน ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขาดงบประมาณที่จะดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้พยายามดึงดูดผู้สนับสนุนจากภายนอก เช่น หน่วยงานรัฐบาล ภาคเอกชน และหน่วยงานนานาชาติ ให้ระดมงบประมาณที่จะใช้ดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งประสบผลสำเร็จบ้าง ตัวอย่างเช่น ในชุมชนหนึ่ง มีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการบูรณะโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร (ถนน สายโทรศัพท์ ไฟฟ้า) บริเวณรอบๆ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กองทุนที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหาได้มาจากการขายผลิตภัณฑ์ (โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การรับทำนามบัตรธุรกิจ ฯลฯ) การแสดงทางวัฒนธรรม การให้บริการต่างๆ (กวดวิชา) นอกจากนี้ยังได้รับการอุปถัมภ์และการสนับสนุนในรูปแบบของขวัญ การบริจาค และอื่นๆ เช่น อาสาสมัคร การสนับสนุนของภาครัฐ การรณรงค์ทางงบประมาณ และการสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชน สำหรับทรัพยากรในการดำเนินงาน อาจได้รับการสนับสนุนจากการเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนการดำเนินงานกับหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น หน่วยงานทางการศึกษาท้องถิ่น สถาบันที่ดูแลการศึกษา วัฒนธรรม และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยอาชีวศึกษา

การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในปี พ.ศ.2542 สาธารณรัฐอุซเบกิสถานได้เริ่มนำแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตมาดำเนินการ โดยเริ่มจากโครงการนำร่องเพื่อจัดตั้งและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งองค์การยูเนสโกได้ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานภายใต้กรอบโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียและแปซิฟิก ปัจจุบัน สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก อุซเบกิสถาน ได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวน 10 แห่ง และศูนย์ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง นอกจากนี้ สำนักงานยูเนสโก ทักษเคนท์ ได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมหลายแห่ง (รายชื่อตามภาคผนวก 1 ซึ่งแนบมาพร้อมซีดี) เพื่อฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นและแนวทางการตลาด สำหรับการจัดทำวิสาหกิจขนาดเล็ก ศูนย์เหล่านี้ยังช่วยอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศที่ใกล้จะสูญหายอีกด้วย

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในสภาพสังคมพื้นที่ชนบท แต่มีจิตสำนึกของความเป็นชุมชนเข้มแข็ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงได้ให้โอกาสแก่ปัจเจกชนในการได้รับความรู้และเพิ่มพูนทักษะโดยการจัดกิจกรรมและการเรียนรู้นอกโรงเรียน สภาพแวดล้อมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังส่งเสริมให้คนทุกกลุ่มวัยอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างเป็นทางการเป็นหนึ่งเดียวเพื่อกำหนดแผนและกิจกรรมการศึกษาของตนเองได้

ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา กิจกรรม/โครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานได้รับการพัฒนาและปรับแนวคิดให้เหมาะสมตามความต้องการของสังคม โดยเฉพาะได้เน้นเรื่องการบริหารเทาความยากจน และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมายสำหรับเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ นักเรียน เยาวชน สตรี บุรุษ ผู้ว่างงาน ผู้ต้องขัง และผู้พิการ วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงการรู้หนังสือกับการได้รับโอกาสและการเพิ่มพูนทักษะชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมและเครือข่ายการรู้หนังสือที่เป็นพลวัต การส่งเสริมให้มีรูปแบบการได้รับความรู้ที่หลากหลาย (ทั้งบริบทและภาษา) การพัฒนาเครือข่ายหุ้นส่วนและผู้ที่จะมีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนระดมสรรพกำลังเพื่อพยายามบริหารเทาความยากจนในพื้นที่ที่ถูกทอดทิ้ง

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลักที่จัดกิจกรรม

1. แคว้นอันติจัน อำเภออิซโบสคาน หมู่บ้านปอยทัก โรงเรียนหมายเลข 12
2. แคว้นไฆเรซมี อำเภอโซวอท ไร่อาทานิยาซอพ โรงเรียนหมายเลข 39
3. แคว้นไซร์ดาร์ยา อำเภอมีร์โซอาบาด ไร่เดคโคโนบอด โรงเรียนหมายเลข 21
4. เมืองบูคารา อำเภอเทคซ์ไทล์ เลขที่ 7/3 ถนนพาโบล เนรูดา โรงเรียนหมายเลข 8
5. เมืองคาราคัลปัสถาน อำเภอนูคูล หมู่บ้านอัคมาจิต โรงเรียนหมายเลข 21
6. เมืองนามันกัน สำนักงานส่วนภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการสาธารณชน
7. เมืองสมาร์คานด์ อำเภอสย็อบ เลขที่ 73 ถนนโจมี โรงเรียนหมายเลข 5
8. แคว้นทักษเคนท์ เมืองซีร์ซิค เลขที่ 1 ถนนซาโดวายา โรงเรียนหมายเลข 12
9. แคว้นคัชคาดาร์ยา อำเภอซาคีร์สยาบซ์ หมู่บ้านซาฟคาน โรงเรียนหมายเลข 32
10. แคว้นเฟอร์กานา เมืองมาร์จิลัน เลขที่ 2 ถนนโจมี โรงเรียนหมายเลข 27

ตารางที่ 20 : การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	หุ้นส่วนภายใน	หน่วยงานทางการศึกษา	องค์กรนานาชาติ	องค์กรพัฒนาเอกชน
บูคารา	หน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น หน่วยงานแรงงานและคุ้มครองทางสังคมในท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยบูคารา ศูนย์ข้อมูลภายใต้มหาวิทยาลัยรัฐ สถาบันทางการแพทย์เมืองบูคารา	ยูเนสโก ยูนิเซฟ USAID, IREX Peace Corps	ศูนย์ “Orzu”(เด็กพิการ) คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับเยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มัลลาลา มูลนิธิ Soglom Avlod Uchun (เพื่อสุขอนามัยการเจริญพันธุ์) สมาคมธุรกิจสตรีแห่งอุซเบกิสถาน (BWA)
สมาร์คานด์	หน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น	สถาบันภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยสมาร์คานด์ (โครงการสารสนเทศการสร้างศักยภาพแก่วิทยากร/ผู้สอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน	ยูเนสโก Peace Corps สถานทูตญี่ปุ่นประจำอุซเบกิสถาน CAFE´ (Central Asia-Free Exchange, USA)	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับเยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มัลลาลา มูลนิธิ Soglom Avlod Uchun (เพื่อสุขอนามัยการเจริญพันธุ์)
นามันกัน	หน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น	สถาบันภาษาต่างประเทศ แห่งเมืองนามันกัน (ให้เงิน 4,000 เหรียญทุกปีสำหรับหลักสูตรภาษาอังกฤษและการอบรมครูจำนวน 4 คน)	ยูเนสโก IREX	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับเยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มัลลาลา สมาคมธุรกิจสตรีแห่งอุซเบกิสถาน
ไซร์ดาร์ยา	หน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น	วิทยาลัยเกษตรกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา	ยูเนสโก IREX	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับเยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มัลลาลา มูลนิธิ Soglom Avlod Uchun (เพื่อสุขอนามัยการเจริญพันธุ์)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	หุ้นส่วนภายใน	หน่วยงานทางการศึกษา	องค์กรนานาชาติ	องค์กรพัฒนาเอกชน
มาร์จิลัน	หน่วยงานการศึกษา ท้องถิ่นภายใต้ กระทรวง ศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น วิสาหกิจขนาดเล็ก “Margilan-non” และ “Lazzat”	สถาบันศึกษาศาสตร์ โรงเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยแพทย์ ศูนย์การศึกษาเพื่อสาธารณรัฐ	ยูเนสโก	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับ เยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มหัลลา มูลนิธิ Soglom Avlod Uchun (เพื่อสุขอนามัยการเจริญพันธุ์)
ชาคี ร์สยาซซี	หน่วยงานการศึกษา ท้องถิ่นภายใต้กระทรวง ศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น	สถาบันศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยแพทย์	ยูเนสโก IREX	สมาคมธุรกิจสตรีแห่ง อุซเบกิสถาน คาโมลอท (มูลนิธิ สำหรับเยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มหัลลา
ชีร์ซิค	หน่วยงานการศึกษา ท้องถิ่นภายใต้ กระทรวง ศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น	โรงเรียนอาชีวศึกษา	ยูเนสโก	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับ เยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มหัลลา
ไฆเรซมี	หน่วยงานการศึกษา ท้องถิ่นภายใต้ กระทรวง ศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น วิสาหกิจขนาดเล็ก “Mukkadas” สถานีรถแท็กซี่ สถานพักผ่อน	สถาบันศึกษาศาสตร์	ยูเนสโก	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับ เยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มหัลลา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	หุ้นส่วนภายใน	หน่วยงานทางการศึกษา	องค์กรนานาชาติ	องค์กรพัฒนาเอกชน
นุคูล	หน่วยงานการศึกษา ท้องถิ่นภายใต้ กระทรวง ศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น		ยูเนสโก IREX	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับ เยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มหัลลา มูลนิธิ Soglom Avlod Uchun (เพื่อสุขอนามัยการเจริญพันธุ์)
แคว้น อันติจัน อำเภอ อิซโบสคาน	หน่วยงาน การศึกษาท้องถิ่น ภายใต้กระทรวง ศึกษาธิการ รัฐบาลท้องถิ่น	สถาบันศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยแพทย์	ยูเนสโก IREX	คาโมลอท (มูลนิธิสำหรับ เยาวชน) มูลนิธิ (ชุมชน) มหัลลา สมาคมธุรกิจสตรีแห่ง อุซเบกิสถาน

แบบสอบถาม (ภาคผนวก 3 แนบมากับซีดี) ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทางการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (10 หัวข้อ)
2. ปัญหาด้านวิธีการ (8 หัวข้อ)
3. ประสิทธิภาพของกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (24 หัวข้อ)
4. หุ้นส่วนและการสื่อสาร (9 หัวข้อ)
5. การคงงบประมาณไว้ (9 หัวข้อ)

การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประมวลจากข้อมูลที่ได้รับการศึกษาดูงาน
ในพื้นที่ การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปรายและการวิเคราะห์แบบสอบถาม

โครงสร้างการบริหารจัดการ

โครงสร้างการบริหารจัดการบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานมีดังนี้

1. หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. นักการศึกษา/ผู้สอน ในฐานะรองผู้อำนวยการ
3. ผู้เชี่ยวชาญระบบคอมพิวเตอร์
4. ครู
5. อาสาสมัครจาก : บริษัท ชุมชนท้องถิ่น (มหัลลา) คณะกรรมการเยาวชน ผู้ปกครอง ภาคเอกชน

ศูนย์การแพทย์

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งให้ประชาชนได้เรียนรู้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นตามความต้องการและปัญหาที่ที่สมาชิกในชุมชนกำหนดกันเอง ภายใต้บริบท
ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการศึกษาวิจัย/ข้อค้นพบที่สำคัญ

การปฏิรูปเศรษฐกิจ (ภายใต้สภาพที่มีความต้องการการศึกษาที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการฝึกอาชีพ) ทำให้เกิดความต้องการบริการการศึกษาที่มีความหลากหลายให้กับกลุ่มประชาชนที่แตกต่างกันทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ว่างงานทั้งถาวรและชั่วคราว และประชาชนตามชายขอบและชนชั้นที่ถูกกีดกันทางสังคม (ด้วยเหตุผลต่างๆ)

บริการทางการศึกษาจะจัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้วิชาชีพเพื่อให้เกิดทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตและวิธีการบริหารจัดการอย่างแท้จริง ตลอดจนพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการหาวิธีแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมสู่การแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและพัฒนาทักษะจิตวิทยาและมนุษยธรรม เพื่อจัดการวิกฤตต่างๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ จะเป็นการอบรมให้ประชาชนสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างแข็งขัน ภายใต้สภาวะใหม่ๆ ที่เกิดจากการพัฒนาข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสังคม

ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผลมากที่สุดของกิจกรรมการศึกษาแนวใหม่นี้ คือ การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาที่ออกแบบเพื่อมุ่งพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพ และเกิดกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน องค์กรภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศสนับสนุนงบประมาณลงทุนระยะแรกเริ่ม (หรืองบประมาณระยะแรกเริ่ม หรือการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนและการสนับสนุนทางวิชาการ)

ผลการศึกษาวิจัยศูนย์การเรียนชุมชน 10 แห่ง ในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานสะท้อนให้เห็นบริการที่หลากหลาย ได้แก่

1. การตระหนักถึงกิจกรรม/โครงการที่มีคุณภาพซึ่งได้แก่ มีความแปลกใหม่ หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ และเป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีอิสระในการเลือกการพัฒนาหลักสูตรตามความจำเป็นของภูมิภาคและความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (การสร้างความสนใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย กระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความจำเป็นของภูมิภาคและความต้องการของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม)

2. หลักสูตรฝึกอบรมที่มีแบบแผนจะยังคงดำเนินการต่อไปได้เฉพาะในศูนย์การเรียนชุมชนที่มีการบริหารจัดการพิเศษร่วมกับวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งจะดำเนินกิจกรรมในลักษณะการแลกเปลี่ยนบริการทางการศึกษาและการจัดหลักสูตรฟื้นฟูสำหรับผู้สนับสนุนงบประมาณ ทั้งนี้การจัดหลักสูตรในลักษณะดังกล่าวจะนำผู้ฝึกสอนที่มีคุณภาพสูงมาเป็นวิทยากร (สร้างความสนใจด้วยการนำเสนอทีมงานและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้สูง) และใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย

3. ผู้ฝึกสอน/วิทยากรจะต้องเตรียมการสอนเป็นพิเศษ และจะต้องพัฒนาปรับปรุงทักษะที่จำเป็นอยู่ตลอดเวลา

4. หลักสูตรที่จัดในศูนย์การเรียนชุมชนจะต้องได้รับการยอมรับตามมาตรฐานวิชาชีพของชุมชนนั้นๆ (เช่น ได้รับการรับรองจากภาควิชาเฉพาะด้านของโรงเรียนมัธยมเฉพาะด้านหรือสาขาภายใต้ศูนย์การศึกษาเฉพาะด้านระดับมัธยมของกระทรวงอุดมศึกษา) เพื่อให้เกิดมาตรฐานทางอาชีพที่สูง

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่มีสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับการยอมรับเพียงพอ ทั้งสำหรับผู้ให้ การอบรมและผู้เข้ารับการอบรม ดังนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่องค์การยูเนสโกและหน่วยงานที่สนับสนุน หลักสูตรต่างๆ จะต้องมีการพัฒนาและเผยแพร่สื่อการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักสูตร

6. ถึงแม้ว่าสาธารณรัฐอุซเบกิสถานจะเป็นประเทศที่มีเครือข่ายวิทยุ-โทรทัศน์ครอบคลุมได้ อย่างทั่วถึง รวมทั้งมีเทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัยก็ตาม ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้วิถีชีวิต การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และศูนย์การศึกษาวิชาชีพ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ได้ โดยจะต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับชุมชนและหน่วยงาน สังคมท้องถิ่น โดยเฉพาะในชนบท ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนก็จะเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรม แหล่งจุดประกาย และการศึกษาได้ดีพอๆ กับแหล่งข้อมูลทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับประชาชน เพื่อสอดคล้องกับกิจกรรมด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารอย่างทั่วถึง

7. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่ให้บริการต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และเข้ามามีส่วนช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในภูมิภาคด้วยการจัดการประชุม การพบปะสนทนา นิทรรศการ การทบทวน การจัดเวทีการประชุมโต๊ะกลมและการระดมสมอง

8. มีข้อสังเกตว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแสดงบทบาทที่ดีเป็นพิเศษในพื้นที่ชนบท เนื่องจากประชากร กว่าร้อยละ 60 ของประเทศอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบท และด้วยการเป็นแหล่งเพิ่มพูนความรู้และเทคนิค ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยให้ประชากรในพื้นที่ชนบทได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพและได้รับความรู้มากขึ้น

9. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานได้รับการผลักดันจากปัจจัยที่ดีหลายประการ ที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพียง 10 แห่ง ยังไม่สามารถถือเป็นผลสรุปที่ถูกต้องสมบูรณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งประเทศ แต่ผลการศึกษายัง สามารถกล่าวได้แต่เพียงว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนและควรเร่งขยายเครือข่ายการเรียนรู้ ชุมชนให้ทั่วประเทศ เนื่องจากปัจจุบัน มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพียง 10 แห่ง การเปิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือสาขาในภูมิภาคจึงเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างแท้จริง

10. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานมักเปิดทำการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งทำให้ มีสถานะทางกฎหมายและสังคมที่ถูกจำกัด ผลการศึกษาวิจัยและประสบการณ์การดำเนินงานของศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน (โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท) ที่มีมาเกือบ 6 ปี แสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องยากที่จะขยายพื้นที่ บริการและกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การเปิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสถาบันที่เป็นศูนย์การศึกษามัธยมเฉพาะด้าน (วิทยาลัยวิชาชีพ) ภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษาและมัธยมเฉพาะด้าน ในพื้นที่พักอาศัยของผู้เรียน ในพื้นที่ของสำนักงานการศึกษา และสำนักงานสาขาขององค์กรพัฒนาเอกชน จึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับการ สนับสนุน เนื่องจากจะสามารถใช้สื่อ แหล่งข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ เทคโนโลยี ร่วมกันได้ นอกจากนี้ ยังมีบุคลากรที่มีทักษะระดับสูง

11. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละภูมิภาคและสภาพการตลาด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้ามาสอดแทรกในบริการทางการศึกษาทำให้เกิด การพัฒนาภูมิภาคต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยอาจเป็นการเปิดโรงงาน สถานที่ทำงาน และเป็นหนทาง แก้ไขปัญหาสังคม สิ่งแวดล้อม บทบาทหญิงชาย และปัญหาอื่นๆ ได้

12. จากกรอบหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเห็นได้ชัดว่า เป็นเรื่องง่ายที่จะจัดหลักสูตรอบรมให้เยาวชนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สังคม วัฒนธรรม และทักษะเฉพาะตน โดยเฉพาะการอบรมที่ส่งเสริมการสร้างชาติ ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ ทักษะการทำงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ

13. สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก สาธารณรัฐอุซเบกิสถานควรให้การดูแลและตรวจสอบกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเรื่องต่อไปนี้

- การจัดวางระบบการอบรมให้หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สาขาต่างๆ ผู้สอนและผู้ช่วยสอนอย่างสม่ำเสมอ

- การจัดวางระบบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่ดำเนินกิจกรรมการฝึกอาชีพและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- การพัฒนา ตรวจสอบแก้ไขและเผยแพร่บทความเกี่ยวกับทฤษฎีการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ในการจัดหลักสูตรอบรมและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ที่บูรณาการความสำเร็จต่างๆ ไว้

- การจัดวางระบบสัมมนาเพื่ออภิปรายกิจกรรมการศึกษาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

- การส่งเสริมให้มีการออกไปอนุญาตกิจกรรมโดยหน่วยงานที่เหมาะสม

- การรณรงค์แนวความคิดของการศึกษาตลอดชีวิต และ

- การจัดกิจกรรมขยายผลไปสู่ประชาชนอื่นๆ

14. การที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นประเด็นสำคัญของสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน เนื่องจากงบประมาณในการดำเนินงานทั้งหมดควรจะมาจากรัฐ แต่สำหรับประเทศที่อยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจอย่างสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน ต้องถือว่ายากที่จะรับประกันการจัดสรรงบประมาณให้การดำเนินงานดังกล่าวได้อย่างเพียงพอ โดยไม่ต้องรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การระหว่างประเทศได้ ดังนั้นจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่องค์การยูเนสโกจะสานต่อและขยายการดำเนินการงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ยืนนานต่อไปได้ เจตนารมณ์ที่ดีจะสามารถเสริมสร้างให้องค์การยูเนสโกมีความเข้มแข็งในการมีบทบาทสำคัญในโลกปัจจุบันได้

15. การพัฒนาและสนับสนุนด้านกฎหมายในการจัดตั้งหน่วยงานการศึกษานอกระบบ (และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน) รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่เทียบเท่าระบบในโรงเรียน ยังมีไม่เพียงพอ

16. กลุ่มติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากศูนย์การศึกษาของชาติ ของกระทรวงศึกษาธิการสาธารณชนยังไม่มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษา การจัดองค์กรและกำหนดวิธีการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากนัก

17. ประชาชนอุซเบกิสถานยังไม่มีตระหนักถึงโอกาสที่ดีในการได้รับโอกาสทางการศึกษาผ่านการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

18. หน้าที่ที่เข้าร่วมดำเนินงานยังไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพัฒนายุทธศาสตร์เชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นรูปแบบที่มั่นคงในสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน โดย
 - ใช้ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - ส่งเสริมให้รัฐบาลท้องถิ่นประกาศพระราชบัญญัติเพื่อสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
 - สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดบทบาทและสถานภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนภายใต้กรอบการศึกษาต่อเนืองที่มีอยู่ในสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน
2. ส่งเสริมให้หุ้นส่วนของรัฐและกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ความอุปถัมภ์และใส่ใจในการออกประกาศนียบัตรที่ได้รับการรับรองให้เป็นเอกสารตามกฎหมาย และให้การสนับสนุนสื่อที่ใช้ประกอบหลักสูตรอบรมและแนววิธีการอบรมที่เน้นจริยธรรมแก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. ควรจัดตั้งสภาผู้ดูแลที่ประกอบด้วยผู้แทนจากชุมชนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคธุรกิจ องค์กรเงินทุน เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรมีกุ่มที่บำรุงรักษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการ การจัดหลักสูตรฟื้นฟู และพัฒนาทักษะวิชาชีพสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 - คณะกรรมการผู้ดูแลวิชาชีพ (หรือสมาคม) อาจประกอบด้วยผู้แทนจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการผลิตที่เกี่ยวข้อง องค์กรภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นผู้บริจาค และสถาบันการศึกษาทุกระดับ
4. กิจกรรมทางการศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรได้รับการออกใบอนุญาตโดยสถาบันการอุดมศึกษา ที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษาและการศึกษามัธยมเฉพาะด้าน และเป็นไปตามความเหมาะสม เกิดประโยชน์สำหรับคนทุกระดับ และมุ่งตอบสนองความต้องการ
5. ควรจะต้องฝึกวิทยากร/ผู้สอนที่อยู่ในขอบข่ายงานการศึกษานอกโรงเรียนและพัฒนาคุณวุฒิอย่างสม่ำเสมอ (ผ่านมูลนิธิของสาธารณรัฐ “Iste’dod” ซึ่งเป็นมูลนิธิเพื่อเพิ่มทักษะวิชาชีพของบุคลากรด้านการศึกษารุ่นเยาว์ในอนาคต และบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์)
6. ควรจัดหลักสูตรการฝึกอบรม เช่น “องค์ประกอบของการศึกษาตามอัธยาศัย” “วิธีการเรียนการสอนตามอัธยาศัย” และ “Androgogics” ให้อยู่ในหลักสูตรปริญญาตรีด้านกลไกการศึกษาผู้ใหญ่
7. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมที่มีคุณภาพสูง โดย
 - ออกใบรับรองกิจกรรมด้านการศึกษา
 - จัดให้ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ
 - จัดหลักสูตรอบรมและหลักสูตรฟื้นฟูให้แก่บุคลากรด้านการศึกษา
 - จัดหาผู้สนับสนุนเพื่อช่วยสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนและข้อมูลข่าวสาร และ
 - ขยายเครือข่ายด้านอาชีพกับสถาบันการศึกษาเฉพาะด้านและอาชีวศึกษาในภูมิภาค

8. ควรเพิ่มจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานตลอดจนเพิ่มสาขา โดยคำนึงถึงความพร้อมของสถาบันที่จะใช้เป็นศูนย์สื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิชาชีพเฉพาะด้าน

9. ควรเชื่อมโยงกิจกรรมด้านการศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดกับนโยบายการศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลของภูมิภาคและท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคธุรกิจในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

10. กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรประกอบด้วยกิจกรรมฝึกอบรมงานฝีมือ ชนบทธรรมเนียม วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน

11. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรได้มีข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนการสอนและบทความทั้งด้านวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมเพื่อปรับปรุงให้เป็นสถานที่ที่คนในชุมชนสามารถมาแสวงหาความรู้และเพิ่มพูนทักษะต่างๆ ได้

12. ควรให้ความสำคัญในเรื่องการหาข้อมูลข่าวสารและสื่อการเรียนการสอนใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควบคู่ไปกับการติดตามผลกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วย

13. ควรจัดตั้งคณะฝึกรอบรมเคลื่อนที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยครบครันไว้ โดยร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการสาธารณชน กระทรวงการศึกษามัธยมศึกษาเฉพาะด้าน และมูลนิธิสาธารณรัฐ “Iste’dod”

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม*

บทนำ

เป้าหมายสุดท้ายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความมีเสถียรภาพและความมั่งคั่งของภูมิภาคและโลก งานศึกษาวิจัยฉบับนี้เป็นการประเมินวัตถุประสงค์ ซึ่งมีคณะวิจัยอันประกอบด้วยนักการศึกษาจากสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยพิจารณาผลกระทบและประสิทธิภาพ รวมทั้งจุดอ่อน อุปสรรค และประเด็นที่ต้องปรับปรุงเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ งานศึกษาวิจัยฉบับนี้ ยังมุ่งที่จะเผยแพร่ผลการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นสถาบันภายใต้กรอบการปฏิบัติงานว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน

พื้นที่เป้าหมาย 5 แห่ง¹⁴ ซึ่งมีความแตกต่างทั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์และสังคมเศรษฐกิจนั้นไม่สามารถสะท้อนภาพรวมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้ อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปของงานศึกษาวิจัยที่ได้มาจากการศึกษาภาคสนามพร้อมทั้งข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากคณะวิจัย ประชาชนในท้องถิ่น และผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบาย บุคลากรระดับจัดการ ผู้เชี่ยวชาญ และองค์กรผู้บริจาคระหว่างประเทศสามารถเข้าใจสถานการณ์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดนโยบายและกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในประเทศที่มีรายได้ต่ำเช่นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

* เขียนโดย โด อิน บินห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จากสถาบันแห่งชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์การศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร

14 พื้นที่เป้าหมายที่ทีมงานคัดเลือกมาจากภูมิภาคต่างๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกัน : บริเวณใกล้เขตเมือง (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Tan Trieu ในกรุงฮานอย และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Hoa Tien ในจังหวัด Da Nang) พื้นที่ชนบทและบริเวณสามเหลี่ยม (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน An Dong และ Dong Duong ในจังหวัด Thai Binh) พื้นที่ภูเขา ห่างไกล ถิ่นทุรกันดารที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัย (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน La Hien และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Dinh Ca ในจังหวัด Thai Nguyen ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Thuong Long และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Thuong Nhat ในจังหวัด Hue) นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ อีกประการในการคัดเลือกคือ จะต้องเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน An Dong จังหวัด Thai Binh และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Tan Cuong ในจังหวัด Thai Nguyen) และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่จัดตั้งใหม่ในพื้นที่ยากลำบาก เพื่อเป็นการเปรียบเทียบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งตั้งขึ้นโดยชุมชนท้องถิ่น โดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานอื่นๆ หรือรัฐบาลเลย

การวิเคราะห์ประสบการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้พัฒนาขึ้นในพื้นที่ชนบทเพื่อให้บริการชุมชนเขตชนบท สำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเมือง ส่วนใหญ่มักจะตั้งอยู่บริเวณแถบชานเมือง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่จะได้รับการจัดตั้งโดยชุมชนท้องถิ่น คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในท้องถิ่นและผู้จัดการจะเป็นผู้กำหนดทิศทางและดูแลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยได้รับงบประมาณบางส่วนจากรัฐบาล นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่นเป็นการเสริมรายได้ให้ ถึงแม้ว่าจะไม่มากก็ตาม

ในช่วงปี พ.ศ. 2541 - 2542 ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาหนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สถาบันแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ (ปัจจุบันคือศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์การศึกษา นอกโรงเรียนและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งอยู่ภายใต้สถาบันแห่งชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์การศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร) ได้ดำเนินการศึกษานำร่องศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โครงการ “การส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม” ได้รับการสนับสนุนจากโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนของเอเชียและแปซิฟิก ของยูเนสโก และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากประเทศญี่ปุ่น และราชอาณาจักรนอร์เวย์

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 4 แห่ง อยู่ในชุมชนต่างๆ ดังนี้

- Cao Son (จังหวัด Hoa Binh)
- Pu Nhung (จังหวัด Lai Chao)
- Viet Thuan (จังหวัด Thai Binh)
- An Lap (จังหวัด Bac Giang)

โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งอยู่ทางภาคเหนือของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

หลังการศึกษานำร่องซึ่งได้ผลลัพธ์ที่ดี ช่วงต้นปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม (Ministry of Education and Training – MOET) ได้ขยายรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไปยังจังหวัดและเมืองต่างๆ เช่น Ha Noi, Lao Cai, Vinh Phu และ Tien Giang กระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรมได้ให้คำแนะนำในการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 40 แห่งในอำเภอ Tua Chua และ Phong Tho ในจังหวัด Lai Chau โดยได้รับความช่วยเหลือจากสหพันธ์ยูเนสโกของญี่ปุ่น

จากสถิติแสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2542 มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งหมด 15 แห่ง ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็น 78 แห่ง ในปี พ.ศ. 2544 และหลังจากนั้นเพียง 1 ปี มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็น 680 แห่ง (ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือ) และเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วประเทศ (64 จังหวัด) รวม 4,783 แห่ง เพื่อให้บริการครอบคลุมชุมชน เขตชานเมืองและในเมืองต่างๆ รวม 10,765 ชุมชน และเมื่อเร็วๆ นี้ จำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพิ่มขึ้นเกือบ 6,000 แห่ง¹⁵

¹⁵ ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2005

มี 9 จังหวัด ที่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนครบบริบูรณ์ (Thai Binh, Ninh Binh, Phu Tho, Bac Ninh, Nam Dinh, Vinh Phu, Da Nang, Hai Duong, Dong Thap) ทั้งนี้ จังหวัด Binh Duong เป็นเพียงจังหวัดเดียวที่ยังไม่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม ได้รับความช่วยเหลือจากสหพันธ์ยูเนสโกของญี่ปุ่น และสำนักงานยูเนสโก กรุงฮานอย ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในบางจังหวัด และในการพัฒนาหลักสูตรอบรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดการและการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงานยูเนสโก กรุงฮานอย ได้ดำเนินโครงการเพื่อช่วยเหลือจังหวัด Tay Nguyen และจังหวัด Binh Phuoc ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและฝึกอบรมบุคลากรด้านการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงานยูเนสโก ประเทศญี่ปุ่น ได้สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวน 40 แห่ง ในจังหวัด Lao Cai และในจังหวัดในพื้นที่ภูเขาทางภาคเหนืออีก 8 จังหวัด (Son La, Bac Can, Lao Cai, Yen Bai, Cao Bang, Ha Gang, Lang Son และ Tuyen Quang) นอกจากนี้ ยังมีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และเผยแพร่สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

พรรคการเมืองและรัฐได้มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยยึดเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนของชาติและเพื่อมุ่งสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในปี พ.ศ. 2546 นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งที่ 06/2003/QĐ/TTG เรื่องแผนปฏิบัติการของรัฐบาล ให้กระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย สมาคมส่งเสริมการเรียนรู้ของเวียดนาม กระทรวงแรงงาน หน่วยงานพิทักษ์ผู้ป่วยจากภัยสงครามและสวัสดิการสังคม และคณะกรรมการแห่งประชาชนระดับจังหวัด ดำเนินการพัฒนาโครงการขยายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน¹⁶

ปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ฉบับแก้ไข ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการบรรจุไว้ในระบบการศึกษาแห่งชาติของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามอย่างเป็นทางการในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาต่อเนื่อง ดังนั้น แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงถือเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

นอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม สมาคมส่งเสริมการเรียนรู้แห่งเวียดนามเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทที่สำคัญ แม้จะมีงบประมาณจำกัด สมาคมส่งเสริมการเรียนรู้กลางได้พัฒนาและจัดพิมพ์หนังสือ 5 เล่มเพื่อช่วยเหลือในการฝึกอบรมของจังหวัดต่างๆ รวมทั้งรณรงค์และชี้แนะการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หนังสือที่มีประโยชน์มากที่สุด 2 เล่ม คือ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบดาวกระจาย - เครื่องมือที่จำเป็นต่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ระดับรากหญ้า (พ.ศ. 2546) [Widespread Development of CLCs - Necessary Tools for Building a Learning Society from the Grassroots Level (2003)] และถามตอบเรื่องการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบดาวกระจายและแบบยั่งยืน [Questions and Answers on the Widespread and Sustainable Development of CLCs (2003)]

¹⁶ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สำนักนายกรัฐมนตรี คำสั่งที่ 26/2003/QĐ-TTG ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 เรื่องการอนุมัติโครงการระดับชาติว่าด้วยการศึกษาและฝึกอบรมจนถึงปี พ.ศ. 2548 มาตราที่ 1, ข้อ 4 (ตอน ก-ข) และมาตราที่ 2.

องค์กรทางสังคมในสวนกลาง เช่น แนวร่วมชาวเวียดนาม (The Viet Nam Fatherland Front) และสมาชิก (สมาคมผู้สูงอายุ สมาคมทหารผ่านศึก สมาคมเกษตรกร สมาคมสตรี สหภาพเยาวชน สหภาพการค้า และสมาคมสมทบว่าด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเวียดนาม) ได้มีส่วนร่วมเริ่มในการก่อตั้งและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วย

ข้อสรุปของรายงานสรุปการดำเนินงานระยะ 5 ปี ยืนยันได้ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง การส่งเสริมการฟื้นฟูและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้กลายเป็นโรงเรียนสำหรับคนทำงาน ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ระดับรากหญ้า นอกจากนี้รายงานดังกล่าวยังได้ยืนยันว่านอกจากผลสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้ว การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังคงมีอุปสรรค จุดอ่อนและข้อจำกัดในการดำเนินงานอีกมาก

อัตราการรู้หนังสือของเวียดนามสูงถึงร้อยละ 94¹⁷ ดังนั้น การไม่รู้หนังสือจึงไม่ใช่ปัญหารุนแรงในเวียดนาม แต่โครงการอื่นๆ เช่น การจัดการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการเพิ่มรายได้ ยังเป็นโครงการที่สำคัญ วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและเร่งรัดการพัฒนาประเทศ ดังนั้น กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงแบ่งออกเป็นกิจกรรม ดังนี้

หลักสูตร/กิจกรรม

การจัดการศึกษาแบบเทียบเท่า (การศึกษาขั้นพื้นฐาน) เป็นหลักสูตรเสริมที่ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายให้กับผู้ใหญ่และเยาวชนนอกโรงเรียน

จากคำบอกเล่า: สตรีในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

“ชุมชน” (ในที่นี้ คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน) ช่วยให้เราเข้าใจกันมากขึ้น ผลผลิตของเราดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การเพาะพันธุ์ปลาง่ายขึ้นมากเมื่อใช้รำต้ม...ซึ่งเป็นวิธีที่เปิดสอนในชั้นเรียน และเมื่อไม่นานมานี้ พวกเราสามารถจับปลาตัวใหญ่ได้ตัวใหญ่มาก...มีน้ำหนักถึง 3-4 กิโลกรัม พวกเราเลยนำมาขายรับประทาน...ซึ่งอร่อยมาก...เทคนิคใหม่นี้มีประโยชน์มาก”

โดย Khang อายุ 70 ปี

จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน An Dong จังหวัด Thai Binh

“ตั้งแต่ที่ฉันมาเรียนเย็บปักถักร้อย ฉันพบว่าครูทุ่มเทมากและช่วยให้ฉันเข้าใจถึงวิธีการต่างๆ อธิบายข้อข้องใจต่าง ๆ ผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีมาก ใส่ใจพวกเรา และบางครั้งพูดคุยกับพวกเรา พวกเราได้ประยุกต์วิธีการใหม่ๆ ในการปลูกผลไม้และข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูง...พวกเราอยากให้หน่วยงานระดับต่างๆ มาช่วยให้งาน (เย็บปักถักร้อย) มีความยั่งยืนมากขึ้นและให้พวกเรามีรายได้ประจำ”

สตรีอายุ 25 ปี จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Thuong Nhat จังหวัด Hue

¹⁷ กรมการศึกษาต่อเนื่อง - สถิติกระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม

“ตอนแรกฉันไม่เข้าใจว่าทักษะชีวิตคืออะไร? และทำไมต้องมีทักษะ? แต่เมื่อได้ฟังคำอธิบาย ฉันก็ค่อยๆ เข้าใจและพบว่าน่าสนใจมาก ทักษะช่วยให้ฉันสื่อสารได้รู้เรื่อง... ฉันรู้จักวิธีปฏิบัติตัวให้เหมาะสม มากขึ้น...”

Nguyen Thi Thanh อายุ 36 ปี, สมาชิกสมาคมสตรีชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Tan Cuong
จังหวัด Thai Nguyen

โครงการเพิ่มรายได้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

- การฝึกปฏิบัติการพัฒนาเกษตรกรรม: การเพาะปลูก การปศุสัตว์ การอบรมสัตวศาสตร์
- การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้
- การพัฒนาเศรษฐกิจและวิสาหกิจ
- การพัฒนางานหัตถกรรมดั้งเดิม
- การกู้ยืม การออม และสินเชื่อ
- การทำบัญชีครัวเรือน
- กฎหมายและนโยบายของพรรคการเมืองและของรัฐ
- การให้ความรู้แก่สตรี/ การสร้างพลังอำนาจให้แก่สตรี
- การวางแผนด้านสุขอนามัยการเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว
- การดูแลและคุ้มครองแม่และเด็ก
- สุขภาพและอนามัยส่วนบุคคล
- การป้องกันสารเสพติด เชื้อเอชไอวีและโรคเอดส์ และการต่อต้านการค้าประเวณี
- การสุขาภิบาลและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- การอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์
- ด้านบันเทิง: ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬา การเต้นรำและดนตรี
- กิจกรรมทางสังคม: การให้ความนับถือผู้ป่วยอันเกิดจากภัยสงคราม กลุ่มผู้พิการที่ช่วยเหลือตนเองได้ การบริจาคโลหิต
- ความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร

โครงการตามความต้องการส่วนบุคคล

- ภาษาต่างประเทศ ข้อมูลสารสนเทศ การเสวนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ การฝึกอบรมอาชีพ และอื่นๆ
- โครงการเพื่อการพัฒนาชุมชน (การจัดตั้งกองทุนสำหรับผู้สูงอายุหรือทหารผ่านศึก การปรับปรุงอาคารในชุมชนหรือหมู่บ้าน และอื่นๆ)

ผลการวิจัย/ ข้อค้นพบที่สำคัญ

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบที่เหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนาอย่างสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งประชาชนมีรายได้ต่ำ และประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท “ที่ใดที่ประชาชนมีการศึกษาระดับต่ำ ผลกระทบที่ได้รับจะยิ่งสูง” (รายงานของเจ้าหน้าที่กรมการศึกษาและฝึกอบรมใน Thua Thien จังหวัด Hue)

2. เมื่อดำเนินการประเมินผลกระทบที่มีต่อชีวิตของประชาชน¹⁸ พบว่าในสถานะที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานศึกษาที่เข้าถึงกลุ่มด้อยโอกาสระดับรากหญ้า ซึ่งถือว่าเป็น “กลุ่มเข้าถึงยาก” ในชุมชนนั้นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีคุณค่าสำคัญต่อชีวิตของชุมชนในทุกด้าน

3. โครงการและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีส่วนสำคัญมากในการถ่ายทอดความรู้ที่มีประโยชน์และทักษะการเพิ่มรายได้เพื่อให้ความรู้แก่เยาวชน สตรี และกลุ่มด้อยโอกาส ดังนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงมีส่วนสำคัญในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนและเป้าหมายสหประชาชาติพัฒนาของสหประชาชาติ

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันมาก ไม่เฉพาะแต่ด้านสาธิตปฏิบัติเท่านั้น แต่ในเรื่องคุณภาพการดำเนินงานด้วย ในพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุน ดูแลและให้คำแนะนำอย่างดีจากทุกระดับ (ระดับจังหวัด อำเภอ หน่วยงานท้องถิ่น และภาคส่วนอื่น ๆ และองค์กรต่าง ๆ) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีแนวโน้มที่จะให้บริการที่มีคุณภาพ

5. โดยทั่วไป โครงสร้างพื้นฐานยังขาดแคลนและต้องการการปรับปรุง

กล่าวโดยสรุป เนื้อหาของกิจกรรมและโครงการมีความเหมาะสมและหลากหลาย แต่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและดึงดูดความสนใจของประชาชนได้มากพอ เนื้อหาที่สำคัญและจำเป็นบางส่วนยังขาดหายไป เช่น สิทธิมนุษยชน การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ และการส่งเสริมความอดทนและการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งทักษะชีวิตและเนื้อหาอื่นๆ ที่จำเป็นอีกมากมาย เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องระดับการศึกษา ประชาชนยังไม่รู้ในเรื่องที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตทั้งหมด ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในระดับสูงจึงควรศึกษาและจัดหาสิ่งที่ขาดหายไป

6. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งไม่มีหนังสือพิมพ์รายวันหรือรายสัปดาห์ไว้บริการประชาชน โดยเฉพาะสำหรับสตรี หนังสือที่มีไว้บริการมักจะเกี่ยวกับการเมือง เทคนิคและกฎหมาย แม้ว่าเป็นหนังสือที่จำเป็น แต่ไม่สามารถดึงดูดให้ประชาชนอยากอ่านและบางครั้งยากเกินไปที่จะอ่าน ทั้งนี้ หนังสือพิมพ์จะให้ข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยและเสริมทักษะการอ่านเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสภาพถดถอยกลายเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ

¹⁸ ในกรณีของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Tan Cuong ที่รายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า จาก 4.5 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. 2545 เป็น 8.5 ล้านดอลลาร์ ในปี 2548 (จากการสำรวจทั้งชุมชนเดือนพฤษภาคม 2548)

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนมักจะผันแปรไปตามกิจกรรมและโครงการที่จัดขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ (โดยมีน้อยครั้งที่จะเป็นเจ้าของและผู้ให้การสนับสนุน) ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

8. ผู้จัดการและผู้ฝึกสอน/วิทยากรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เพียงพอ (หรืออาจไม่ได้รับการอบรมเลย)

9. การประเมินผลทั้งภายในและภายนอก การติดตามผลและการนิเทศยังไม่สม่ำเสมอ (หรือไม่มีเลย)

10. การเชื่อมโยงกับนโยบายเป็นไปอย่างจำกัด ยังไม่มีแนวนโยบายและกลไกในการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ชัดเจน รวมถึงแนวทางการดำเนินงานสำหรับผู้จัดการ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสำรวจเพื่อทบทวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งทั่วประเทศ เพื่อให้เข้าใจสภาพปัจจุบันพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพด้วย

2. ควรมีนโยบายและกลไกในการคัดสรรการฝึกอบรมครูและผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะผู้อำนวยการ

3. ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา (จากความเป็นจริงแสดงให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ที่ดำเนินการเต็มเวลาจะดำเนินการได้ดีกว่า ผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Hoa Tien มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติถึง 14 เรื่อง จึงมีภาระงานมากเกินไป)

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งต้องการการสนับสนุนด้านงบประมาณและทางเทคนิคจากภาครัฐและภาคอื่นๆ รวมทั้งการบริจาคจากนานาชาติเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรให้ความสำคัญกับโครงการ “ขจัดความยากจน” เป็นลำดับแรก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีอัตราความยากจนระดับสูง การนำแบบอย่าง ธนาคารกรามีน (Grameen Bank) เพื่อคนยากจน ของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ซึ่งให้เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย สินเชื่อจุลภาค และเงินออมเป็นแนวทางที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

6. ควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ชั้นวางหนังสือไว้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่ง โดยเฉพาะชั้นวางหนังสือพิมพ์รายวัน/รายสัปดาห์ เช่น หนังสือพิมพ์ Viet Nam Women หนังสือ Science and Life หรือ หนังสือ Agricultural Development เพื่อให้ผู้อ่านจะได้ฝึกทักษะการรู้หนังสือและมีส่วนร่วมใน “วัฒนธรรมการอ่าน” ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7. ควรเสริมสร้างการติดตามและประเมินผลและการนิเทศอย่างจริงจัง

ภาพผนวก

ก. บรรณานุกรม

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ

Ahmed M, 2003. *ANFE Management Study: Bangladesh* in Easton P et al, *Adult and Non-formal Policy Enquiry, Human Development Network/Education*, The World Bank.

Dhaka Ahsania Mission, *Assessment of Gender Equity and NFE Project – 2 of the DNFE*, undated.

Dhaka Ahsania Mission, *Capacity Development of LNGOs* (brochure), undated.

Dhaka Ahsania Mission, 2003. *Evaluation of Community Based Basic and Continuing Education Project*, Draft Report.

Dhaka Ahsania Mission, *Ganokendra, A Centre for Lifelong Learning and Community Development* (brochure), undated.

Dhaka Ahsania Mission, 2002. *Innovative Approaches to Basic Education and Lifelong Learning for Gender Equity*.

Dhaka Ahsania Mission, 1999. *Organization of Community Learning Centres for Lifelong Learning and Community Development*, Project Proposal.

Dhaka Ahsania Mission, *Organization of Community Learning Centres for Lifelong Learning and Community Development, Action Plan for 2001*, undated.

Dhaka Ahsania Mission, *Organization of Community Learning Centres for Lifelong Learning and Community Development, Action Plan for 2000*, undated.

Dhaka Ahsania Mission, *Organization of Community Learning Centres for Lifelong Learning and Community Development, Project Objectives and Achievements 1999-2002*, undated

Evaluation of DAM Project – 1, ACBC (undated)

FREPD, 2001. *Evaluation of Ganokendra*, Dhaka,

Kabir, M and Salam, MA, *Evaluation of Community Based Continuing Education Project*, Dhaka, undated.

Rahman JA, Vanderbroeck A and Huda MN, 2003. *Strategic Evaluation of Community Based Development Institution of Dhaka Ahsania Mission*, Dhaka.

Rahman SMM, 2003. The World Bank. *ANFE Cost and Financing Study: Bangladesh* in Easton, P et al, Adult and Non-formal Policy Enquiry, Human Development Network/Education.

Rahman SMM, 2005. UNESCO, Dhaka. *Community Learning Centre: The Bangladesh Experience*.

Rao, Nitya, 2003. DFID-B. *Reflect: Mid Term Review*, Dhaka.

UNESCO, Asia Pacific Regional Bureau for Education, Bangkok, *Impact Evaluation: Community Learning Centres, Bangladesh*, Revised Report, undated.

UNESCO, 2001. *Completion Report of Action Research on Community Based Continuing Education*.

สาธารณรัฐประชาชนจีน

Chen, Yuhua and Jin, Ming (2003) Practice and Policy Recommendations of Community Learning Centres in Poor Rural Areas in Gansu Province, *Study of Educational Science*, No.9.

Chinese National Commission for UNESCO (2004) *Educational Development in China* (2004), Beijing: Chinese National Commission for UNESCO.

Department of Vocational and Adult Education, Ministry of Education (Ed.) (2005) *Materials of Exchanging Experiences of the Field Meeting on Vocational Education and Training for Peasant Workers in Cities* (July 2005, Shenzheng,)

Huang, Weixiang (2004) The Practice and Thinking of Peasants' Transferring and Training Work in Shaoxing County, *Vocational and Technical Education*, Vol.25, No.22.

Institute of Community Education of Jiading District (Ed.) (2005) *Proceedings of the Third Forum on Community Education Development of Yangtse River Delta*, Shanghai: Press of Shanghai Academy of Social Sciences.

Jing, Min et al. (2001) Exploring the Construction of Rural Community Learning Centres, *China Adult Education*, No.11.

Jing, Min et al. (2004) *Application of ICT for Rural Development and Community Learning Centres in China*, Hebei: Hebei Education Press.

Lu, Yujuan (2005) *Study of Learning Participation of Community Schools in Urban Areas: with Zhabei District, Shanghai as an example*, Unpublished Master Dissertation, East China Normal University.

Ministry of Education (Ed.) (2001) *Glorious Chapter: Record of Practical Work of "The Two Universalizations" in China*. Educational Publishing Press.

Ministry of Education (2003) *Action Plan on Education for All in China*, Beijing: Ministry of Education.

Working Office on Experiment of Community Education in Zhabei District (2004) *Toward a Learning Society: Selected Papers on Community Education of Zhabei District, Shanghai*, Shanghai: the Research Centre of Community Education.

Xia, Yiqun (Ed.) (2005) *Community Education Experiments in the Process of Urbanization*, Shanghai: Press of Shanghai Academy of Social Sciences.

Ye, Zhonghai (2005) *Theory and Practice of Building Learning Cities*, Shanghai: Shanghai Sanlian Publishing.

Yin, Houqing (2004) (Ed.) *Research Selections on Community Education in Pudong New District*, Shanghai: Shanghai Education Press.

Zhao, Zhongjian (1999) *Education for All: An Important Task between the Centuries*, Sichuan: Sichuan Education Press.

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific, 2001. *CLC Regional Activity Report (1999-2000)*.

Madans, Scriven and Stufflebeam, 1983. *Evaluation Models: View points on Educational and Human Services Evaluation*. Boston, Kluwer-Nijhoff Publishing.

Worthen, R. Blaine and Sanders R. J., 1987. *Educational Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines*. New York, Longman, .

Simanjuntak, B. and Bachtari, Eddy, 2004. *Republic of Indonesia Country Report on Community Learning Centres. Paper presented in UNESCO Regional Seminar on CLC, Chiangmai, Thailand 23 -27 March 2004. Chiang Mai, Thailand.*

Directorate General of NFE, 2001. *Standar Minimal Manajemen PKBM berbasis Masyarakat, (Minimal Standard: Manajement of Community Base CLC)*.

Ministry of National Education, 2003. *Pedoman Pengelolaan dan Pembinaan PKBM (Guideline of Managing CLC)*.

สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล

CERID, 2003. *Community learning center: An evaluation*. Kathmandu

His Majesty's Government, Ministry of Education and Sports, Nepal National Commission for UNESCO in Collaboration with UNESCO, Kathmandu, 2003. *Education For All National Plan of Action*.

Literacy survey issue: World literacy day, Community Bulletin, Vol. 1, Special issue 1 CLC Tamsipakha, Kathmandu, 2003.

Govinda, R. 2001. *A synthesis of CLC experiences in (ed. UNESCO) CLC regional activity report*, UNESCO Bangkok.

MOES, 2004. *Education for all: National plan of action*, Kathmandu.

MOES, 2004. *Education for all -2004-2009, Core Document*, Kathmandu.

NPC, 2002. *Tenth development plan, 2002 – 2007*, Kathmandu.

Tuladhar, B.R., 2005. *Empowering women of Kathmandu through non-formal education: An experience in Kathmandu ward # 18*. Administrative & Management Review, vol. 17, No. 2. Kathmandu.

UNDP, 2005. *Human development report*. Kathmandu.

UNESCO, 2001. *CLC regional activity report, 1999- 2000*. Author: Bangkok.

UNESCO, 2004. *Community development centers: Evaluation and future direction*. Kathmandu.

ประเทศไทย

Asia-Pacific Programme of Educational for All, UNESCO. PROAP, 2001. *CLC Regional Activities Report (1999-2000)*. Bangkok.

Asia-Pacific Programme of Educational for All, UNESCO, 2002. *Community Empowerment Through CLCs: Experiences from Thailand*. Bangkok.

Education's Supervisor Unit, ONFEC, 2004. *Report on the Supervision of the Program of Developing CLCs as Life-Long Learning Centres*. Bangkok.

Tippawan Masaeng, ONFEC, 2004. *Thailand Country Report*. Paper presented to the regional seminar on CLC. Bangkok.

ข. จดหมายอนุญาตของสำนักงานยูเนสโก

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

联合国教育、
科学及文化组织

UNESCO Bangkok Asia and Pacific Regional Bureau for Education

Regional Unit for Social and Human Sciences in Asia and the Pacific
Regional Advisor for Culture in Asia and the Pacific
Advisor for Communication and Information in Asia
Regional Advisor for the UNESCO Institute for Statistics

Ref: 139.39/AP/057/09

Date: 21 May, 2009

Dear Mr. Apichart,

Subject: Translation of UNESCO's publication titled; Community Learning Centres: Country Reports from Asia

With reference to your letter dated 18 May 2009, No. 0210.02/1719 on the above subject, we are pleased to inform you that UNESCO will be most happy to grant ONIE permission to translate the publication. Please give acknowledgement to UNESCO in the text.

In this regard, we would appreciate if you could kindly send us 3 copies of the translated version which will enable UNESCO to keep track of publications. Should you wish us to have a quick look at the translated manuscript before printing, please send it to Khun Daranee Riewpituk, APPEAL Unit of UNESCO Bangkok.

We are very grateful to the ONIE for its active cooperation.

Yours Sincerely,

Gwang-Jo Kim
Director

Mr. Apichart Jeerawuth
Secretary-General
Office of the Non-Formal and Informal Education (ONIE)
Ministry of Education, Thailand
Fax: 02 280 1688

*Cc: Secretary-General, Thailand National Commission for UNESCO, Ministry of Education
Fax: 02 281 0953*

www.unescobkk.org

920 Sukhumvit Road
Prakanong, Bangkok Thailand 10110
Tel: +662 3910577
Fax: +662 3910866
E-mail: bangkok@unescobkk.org

ค. คณะผู้จัดทำต้นฉบับภาษาอังกฤษ

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ

Mr.S.M.Mahfuzur Rahman

Professor

Department of Finance and Banking

University of Dhaka

32/G Isa Khan Road, Dhaka 1000

Tel: 880-2-9661920, 50

E-mail: info@easternuni.edu.bd and
smmrahman@agni.com

สาธารณรัฐเลบานอน

Mr. Nizar Rammal

Social Animator for Community Development

Training and Consultancy

c/o ARC, P.O. Box 13-5916

Beirut, Lebanon

Tel: 961-3-908307

Fax: 961-1-824854

E-mail: nizarrammal@yahoo.com

สาธารณรัฐประชาชนจีน

Mr. Zhao Zhongjian

Institute of Curriculum and Instruction

East China Normal University

Shanghai 200062

China

Tel: 86-21-62232029 (O); 86-13167261568 (M)

Fax: 86-21-62232023

E-mail: zjzhao@kcx.ecnu.edu.cn

สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล

Prof. Hridaya Ratna Bajracharya

Research Centre for Educational Innovation

for Development (CERID)

Tribhuvan University

Kathmandu

Tel: 977-1-4286732

Fax: 977-1-4274224

E-mail: cerid@mos.com.np and
hridayab@hotmail.com

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

Mr. Surya Dharma

Director

Centre for Policy Research

Ministry of National Education

Jln Jebdral Sudirman, Senayan, Jakarta Pusat

Tel: 62-21-5736365

Fax: 62-21-5741664

E-mail: surya_puslit@yahoo.com and
Surya-Puslit@yahoo.com

ประเทศไทย

Prof. Apinya Wechayachai

Dean

Faculty of Social Administration

Thammasat University

Prajan Rd. Bangkok 10200

Thailand

Tel: 66-2-6132507

Fax: 66-2-2249417

E-mail: apinyaw@yahoo.com

สาธารณรัฐคาซัคสถาน

Ms. Anar Sheshmuhanova

Chief, Unit for International Education
Programmes' Development
Department for Education Strategy and
International Cooperation
Ministry of Education and Science
24 Respubliki Prospect, Astana
Kazakhstan
Tel: 810-3172-333407
Fax: N/A
E-mail: s_anara@hotmail.com

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

Ms. Do Thi Binh

Expert in Education
National Institute for Education Strategies
and Curriculum Development
106 Tran Hung Dao Str.Hanoi, Viet Nam
Tel: 84-04-9423488
Fax: 84-04-9422314
E-mail: dobinhbgd@yahoo.com

Dr.Prem Kasaju

Research Coordinator
Everest Postal Care, Jawalakhel,
Kathmandu
Tel: 977-1-5546-150
Fax: 977-1-422-161
E-mail: pkasaju@wlink.com.np

สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน

Mr. Erkin Imamov

Director
Physics Department
Tashkent State Pedagogical University
Tashkent
Tel: 998-71-1342462
Fax: N/A
E-mail: erkinimamov@yahoo.com

สำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ

Mr. Kichii Oyasu

Specialist
Literacy
APPEAL
E-mail: k.oyasu@unescoykk.org

Darunee Riewpituk

Specialist
Continuing Education
APPEAL
E-mail: r.darunee@unescoykk.org

Roshan Bajracharya

Programme Assistant
Literacy and Continuing Education
APPEAL
E-mail: r.bajracharya@unescoykk.org

ง. คณะผู้จัดทำภาษาไทย

ที่ปรึกษา

นายอภิชาติ	จีระวุฒิ	เลขาธิการ กศน.
นายประเสริฐ	บุญเรือง	รองเลขาธิการ กศน.

ผู้อำนวยการผลิต

นางวัทนา	จันทร์โอกุล	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
----------	-------------	--

ผู้แปล

นางสาวดุริยา	อมตวิวัฒน์	ผู้เชี่ยวชาญ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
--------------	------------	--

ผู้เรียบเรียงข้อมูลและจัดทำต้นฉบับ

นางสาวปาริชาติ	เย็นใจ	กลุ่มแผนงาน
----------------	--------	-------------

บรรณาธิการกิจ

นางสาวศรีสว่าง	เลี้ยววาริณ	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการประสานงาน ต่างประเทศและด้านการนิเทศ
นางสาวปาริชาติ	เย็นใจ	กลุ่มแผนงาน
นางสาวรุ่งอรุณ	โอมาศ	กลุ่มแผนงาน
นางสาววรรณวิมล	ภักดี	กลุ่มแผนงาน
นางสาวเกณิกา	แก้วคง	กลุ่มแผนงาน
นางสาวจิตสุภา	เนียมขำ	กลุ่มแผนงาน

ผู้พิมพ์

นางสาวปาริชาติ	เย็นใจ	กลุ่มแผนงาน
นางสาวจิตสุภา	เนียมขำ	กลุ่มแผนงาน

..... สำนักงาน กคณ.
..... สำนักงานปลัดกระทรวง
..... กระทรวงศึกษาธิการ
..... โทรศัพท์ 0 2281 6364, 0 2281 6461, 0 2628 5068-72
..... Call Center : 1660
..... website : www.nfe.go.th